

τοῦτο ἔπραξε καὶ ὁ ἕδιος Σουλτάνος διαβάς τεπτίλη (μετρυμφιεσμένος) καὶ ἐρῆψε βλέμμα ἐπὶ τοῦ κρεμαμένου Πατριάρχου· ἀκολούθως ὁ δῆμος μετὰ τῶν Ιουδαίων τὴν τρίτην ἡμέραν τὸν έσυραν εἰς τοὺς δρόμους τῆς πόλεως καὶ τὸν ἐρῆψαν εἰς τὴν θάλασσαν. Εἶς δὲ τῶν Ἐπτανησίων, ὁ Σκλάβος, ἀναγνωρίσας τὸ σῶμα τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου φερόμενον ὑπὸ τῶν ρευμάτων πλησίον εἰς τὸ πλοιόν του, τὸ ἔλαθεν ἐν αὐτῷ καὶ θέσας ἐνιδι; βαρελίου σινοπνεύματος ἀπέπλευτεν εἰς Ὀδησσὸν, ὅπου, φθίσας, ἰκοινοποίησε τὴν περίστασιν εἰς τὴν Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν τῆς Ρωσίας, ἥτις, βεβαιωθεῖσα περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ πράγματος, διέταξε καὶ ἐγένετο ἡ ταφὴ τοῦ ἀρχηγοῦ τούτου τῆς Ανατολικῆς θρησκείας ἐν μεγάλῃ ἐπισημότητι καὶ παρατάξει συμφώνως μὲ τὸν ρεθμὸν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἐνδέου αὐτοῦ νεκροῦ.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα ἐκρέμασαν καὶ τρεῖς τῶν ἑγκρίτων Ἀρχιερέων ἐκ τῶν φυλακισθέντων, τὸν Βφέσου, τὸν Λγχάλου καὶ τὸν Νικομηδείχη, καὶ ἀκολούθως τοὺς ἄλλους Δέρκων, Αδριανουπόλεως, Τρυάβου, Θεσσαλονίκης καὶ Μαριουπόλεως· ἐκ δὲ τῶν πολιτῶν κατοίκων καὶ ξένων οἱ ἔξηγριωμένοι θρηιδεῖς ὄθωμανοί, οἱ Γενίτζαροι καὶ οἱ μεταφερθέντες ἐκ τῆς Ασίας ἐφόνευσαν περὶ τὰς δέκα χιλιάδας χριστιανῶν πάσης τίξεως· δὲν εἴλεπε τις λοιπὸν ἄλλο κατά τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐν Κωνσταντινουπόλει, παρὰ φόνους, αἵματοχυσίας, διαρπαγῆς καὶ ἄλλα τοιαῦτα τραγικά, πριξενοῦντα τὸν τρόμον καὶ εἰς τ' ἀναισθητὰ δύτα, καὶ ταῦτα ἐπράττοντο ἐν τῇ πρωτευούσῃ τοῦ βασιλέως καὶ ἐν γνώσει τῆς ἔξουσίας αὐτοῦ καὶ ὑπ' ὅψιν τῶν Πρέσβεων τῶν πεφωτισμένων ἔθνων· ἔκτος δὲ τοῦ πρέσβεως τῆς Ριωσίας οὐδεὶς ἐτόλμησεν ἐκ τῶν ἄλλων πρέσβεων νὰ κέμη παρατηρήσεις εἰς τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Σουλτάνου, καὶ νὰ τὴν προτρέψῃ νὰ παίσῃ τὸς σχληρότητάς της καὶ νὰ φεισθῇ τοῦ χυνομένου ἀθώου αἵματος τῶν χριστιανῶν· ἡ λιγστρικὴ καὶ αἷμο-έόρος αὕτη κατάστασις τῆς Κωνσταντινουπόλεως διήρκετεν ἐπὶ πολὺν καιρόν. Οἱ δὲ τὰς ἔξω ἐπαργύριας τῆς αὐτοκρατορίας διοικοῦτες, λαβόντες τὰς διαταγῆς τῆς Κυβέρνησεως καὶ τὸ παρά-

δειγμα αὐτῆς, ἐπροάξαν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς Εύρωπαις Τουρκίας καὶ τῆς Ἀσίας τὰ αὐτὰ καὶ ἔτι χείρονα τούτων διὰ τοῦτο πᾶς Ἑλλην προσεπάθει δι' ὅλων τῶν μέσων καὶ διὰ μεγάλης θυσίας νὰ ἐγκαταλείψῃ πᾶν ἀγαθὸν καὶ νὰ δ.ν.θῇ ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν πρωτεύουσαν τῶν Ἐρινύων καὶ νὰ σωθῇ. Τὸ αὐτὸ συνέβαινε καὶ ἐν Σμύρνῃ, Θεσσαλονίκῃ καὶ ἐν ὅλαις ταῖς πρωτεύουσαῖς τῶν ἐπαρχιῶν καὶ νῆγεμονιῶν, διότι ἀπασαὶ αἱ ἐπαρχίαι ὡς ἐκ τῶν μέτρων τῆς ὄθωμανικῆς κυβερνήσεως εἶχον καταταθῆ καταγώγιον τῶν αἰμοβόρων θηρῶν, τὰ δοκια ἦσαν ἐπιτετραμένα τὴν διοίκησιν τῶν ἐπαρχιῶν.

Οἱ Λύτοκράτωρ τῆς 'Ρωσσίας Ἀλέξανδρος Α'. ἀν καὶ εἴχεν ἀποκηρύξῃ τὸν Ἀλέξανδρον 'Τψηλάντην καὶ τὸν εἰχε καταστῆσει ἐκπιωτὸν τοῦ βαθμοῦ του, μελοντοῦτο εἰδοποιήθη παρὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβεως του Στραγγανῶφ περὶ τῆς ἀπανθρώπου διαγωγῆς τῆς ὄθωμανικῆς ἐζουσίας καὶ τῶν τρομερωτέρων σκληροτήτων, τῶν διαπραττομένων ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν ὅλαις ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ ὄθωμαν καὶ κράτους, καὶ περὶ τῆς ἀπαγχονίσεως τοῦ Πατριάρχου, τῶν ἐγκρίτων Ἀρχιερέων, τῶν προκρίτων καὶ ἀπείρων ἀλλων χριστιανῶν, καὶ πριγέτει τὴν αιθαίρετον ἀρπαγὴν τῶν φορτιῶν τῶν ὑπὸ ῥωσσικὴν σημαίαν κλοίων καὶ λοιπά.

Κατὰ συνέπειαν λοιπὸν ὁ Αύτοκράτωρ Ἀλέξανδρος διὰ τοῦ πρέσβεως του Στραγγανῶφ διεβίβασεν εἰς τὴν Τουρκικὴν κυβέρνησιν ἐντονωτάτην διακοίνωσιν, ἐν ᾧ ἔλεγεν « ἡ 'Ρωσσία ἰθεών » ρησε τὸ Ὄθωμανικὸν κράτος ὡς ἀναγκαῖον ἐν Εὐρώπῃ διὰ τὴν » Εύρωπαικὴν εἰρήνην, ἡ 'Ρωσσία προσέφερε τὴν σύμπραξίν της » εἰς τὸ νὰ περιορίσῃ τὴν ἐπανίστασιν, ἀλλ᾽ ἡ ὄθωμανικὴ κυ- » βέρνησις ἀκεποιήθη ταύτην, μεταχειρισθεῖσα τὴν σημαίαν τοῦ » φραντισμοῦ, ἡτοις ἐφερεν ὀλεθρία ἀποτελέσματα, ὅτι παρά- » δειγμα δὲν ὑπάρχει Πατριάρχης τῆς Ἀνατολικῆς θρησκείας νὰ » ὑποφέρῃ τὸν θάνατον ἐπὶ τοῦ τόπου τῆς ιερουργίας ἐν τομέᾳ, » ἡν ὁ χριστιανικὸς κόσμος τιμᾷ, διτι ὁ χριστιανικὸς κόσμος δὲν » εἶδεν ἄλλοτε ὅλους τοὺς πνευματικοὺς καὶ κοσμικοὺς ὄργανούς » ἐνὶς χριστιανικοῦ ἔμενον, μάλιστα τοὺς μεγάλας τῇ ὄθωμανικῇ

» Πύλη προσενεγκόντας ὑπῆρξίας, ἀποθνήσκοντας ὑπὸ τῶν
 » χειρῶν τῶν διμίων καὶ τὰ λείψανά των ὑδρίζομενα, τὰ δὲ
 » γυναικόπεδα ἀναγκαζόμενα νὰ φεύγωσιν ὅπο τὴν γῆν τῶν
 » συμφορῶν προσέθετε δ' ἔσι, ὅτι καὶ ἡ ὑπόθ.σι;, ὑπὲρ ἣς συ-
 » νηγορεῖ ἡ 'Ρωσία, εἶναι ὑπόθεσις ὅλης τῆς Εὐρώπης καὶ ἐπο-
 » μένως ὅλοι οἱ χριστιανοὶ Μονάρχαι δὲν δύνανται νὰ παραβλέ-
 » ψωσι τὰς ὕδρεις, τὰς ὁποίας ὑτοφέρει ἡ πίστις των, χωρὶς νὰ
 » δοθῇ πάνδημος ικανοποιησις. » 'Επὶ τέλους παρήνει τὴν 'Οθω-
 » μανικὴν Πύλην νὰ μεταβάλῃ διαγγύην, ἐξήτει δὲ ἀπάντησι
 » περὶ τούτου ἐντὸς; 8 ἡμερῶν, ἀλλως ἡτο διατεταγμένος ὁ πρέ-
 » σθος ν' ἀναχωρήσῃ μεθ' ὅλης τῆς αὐτοκρατορικῆς πρεσβείας.

Οἱ πρέσβεις τῶν δυνάμεων ἐφοβήθησαν ἐκ τῆς διακοινώσεως,
 ὑποπτεύοντες, μὴ ἡ διακοινώσις αὕτη ἡτο πρόσκλησις πολέμου,
 καὶ παρεκίνουν τὸν Σουλτάνον νὰ μεταβάλῃ διαγωγὴν, ἀλλ' οὗτος
 ἐπέμενεν εἰς τὸν λόγον του καὶ μήτε ἀπήτησεν εἰς τὴν δια-
 κοινώσιν· κατὰ συνέπειαν ὁ πρέσθος ἀνεχώρησε μεθ' ὅλης τῆς
 πρεσβείας.

Ο Αὐτοκράτωρ Ἀλεξανδρος ἐξήτησε παρὸ τῶν Εὐρωπαϊκῶν
 δυνάμεων τὴν ὑποστήριξιν τῶν εἰς τὴν Σάλην διακοινωθεισῶν
 προτάσεών του, διότι αὐτὴ παρήκουσε καὶ ἡ μὲν Γαλλία καὶ
 Πρωσία ἐδέχθησαν τὴν συνδρομὴν καὶ συνδιέπεψιν τῶν πρὸς
 εἰρηνοποίησιν τῆς Ἑλλάδος, ἡ Ἀγγλία καὶ Αὐστρία δὲν
 τέτεινον.

Π Οιωμανικὴ Πύλη μετὰ τὸν ἀναχωρῆσιν τοῦ Πρέσθειος
 Στρωγγυλῷ ἀπεύθυνεν ἔγγραφον τοῦ Μεγάλου Βεζύρου πρὸς τὸν
 Νεσελρὼδ τῇ 27 Ἰουνίου διὸ τοὶ ἔγγραφοι τούτου ἐξέθατεν
 ὑπεροπτικῶς, ὅτι αὕτη πάντοτε ἐτίγησε τὰς μετὰ τῶν Εὐρωπαϊ-
 κῶν δυνάμεων συνθήκας καὶ μάλιστα τὰς μετὰ τῆς 'Ρωσίας,
 καὶ ταῦτα, ἐνῷ ἡ ἐπανάστασις διωργανίζετο ἐν αὐτῇ τῇ 'Ρωσίᾳ
 παρὸ τῶν ἀξιωματικῶν της, καὶ διὰ τὰς παρεκτροπὰς κατὰ τῶν
 ὑπηκόων της αὐτὴ ἐνήργησε κινηθεῖσα ὑπὸ ἀγανακτίσεως κατ'
 αὐτῶν.

Ιστορία Τρικούπη.

Σπουδαῖοι ιστορικοὶ συγγράψαντες ιστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς

Ἐπαναστάσεως ἔξθισαν δὲ οἱ Λύτικράτωρ 'Αλεξανδρος; ή τον
ἐναντίον; τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, διότι κατεδίκασε τὸν
Τύφολάντην, κηρύξας αὐτὸν ἐκπιτωτὸν τοῦ βραχίου του, καὶ διότι
ἐνίσχυσε τὴν Τουρκίαν νὰ καταστρέψῃ τὴν ἐπανάστασιν καὶ
διότι ἀφῆται αὐτὴν νὰ φέρῃ τὴν στρατὸν εἰς τὰς ἡγεμονίας κτλ.
Τὸ καθ' ἥμᾶς φοινοῦμεν τὸ ἐναντίον, ὅτι δηλ. ή 'Ρωσία φανερὰ
οὔτε ἰδούθησεν, οὔτε κατέτρεξε τὴν Ἑλλάδα ὑλικῶς, ἀλλ' ὄρθως
καὶ ἀπειθῶς σκεπτόμενη θέλομεν ἀποδώσει τὸ δίκαιον εἰς τὴν
'Ρωσίαν διὰ τὴν συνετὴν ταύτην πριφύλαξιν κατ' ἔκεντας τὰς
περιστάσεις, καθ' ἣς η Εὐρώπη ἀσκαρδαμυκτὶ εἶχε προσηλωμέ-
νους τοὺς ὄφθαλμοὺς ἐπ' αὐτῆς. 'Εὰν ή 'Ρωσία ὑλικῶς δὲν συ-
νέτρεξε τὴν Ἑλλάδα, ὑλικῶς δύως ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν διακοι-
νώσεων καὶ τῶν λοιπῶν περιστατικῶν, ὅτι δὲν ἔπαινεν ἐνεργοῖς
μετὰ τῶν ἄλλων Δυνάμεων καὶ παρ' αὐτῶν αἰτοῦσα τὴν συ-
δρομὴν ὑπὲρ τῆς εἰσηνοποιήσεως καὶ ὀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλά-
δος. Λι κατ' ἐπιφάνειαν ἐνέργειαι τῆς 'Ρωσίας δὲν είχον σχέ-
σιν, νομίζομεν, μὲ τὰς μυστηριώδεις ἐνεργείας αὐτῆς, διότι ἀλ-
λοίμονον, ἐκν ἔνα δεκανέα μετὰ 10 στρατιωτῶν ἔστελν, η
Ἑλλὰς ἔχανετο ἐν ῥοπῇ ὄφθαλμῳ ἔνεκα τῆς Εύρωπαϊκῆς ἀντι-
ζηλίας, φοβουμένης τὴν ρωσσικὴν ἐνέργειαν. ὅθεν καὶ η διὰ τῆς
φρονήσεως τῆς Κυθερωνίας ταύτης διατηρούμενη οὐδετερότης
μᾶς ἔτωσεν ἀπὸ τοῦ νὰ ὑποπέτωμεν εἰς τὴν δυσμένειαν καὶ τὸ
μήτρας τῆς δυτικῆς Εύρωπης, καὶ πρὸς τοῦτο μαλιστα πρέπει νὰ
εὔγνωμονθεμεν μεγάλως.

'Αδριανούπολις, Σμύρνη, Θεσσαλονίκη.

Αἱ κακώστεις, οἱ φόνοι τῶν προκρίτων καὶ η διαφραγὴ τῆς
περιουσίας ἡκαλούθησαν παρομοίως καὶ ἐν Ἀδριανούπολει καὶ
πάσσις ταῖς ἐπαρχίαις, ταῖς ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν ταύτην. 'Εν δὲ
τῇ Θεσσαλονίκῃ, ἀφοῦ ἐφύνευσαν τὸν ἐπίτροπον τοῦ Θεσσαλο-
νίκης Ἀρχιερέως, καὶ ἐκ τῶν προκρίτων τὸν Μπαλάνον, Μενεζέν
καὶ Κυδωνιάτην, ἀπαντα; τοὺς λοιποὺς ἄνδρας; ἐξυλάκισαν ἐπὶ
τρεῖς μῆνας εἰς τὴν Μητρόπολιν, τὰ δὲ ἐμπορεύματα τὰ ἐν τῇ
ἀγορᾷ εὐρισκόμενα ἀπαντά διηρτάγησαν παρὰ τῆς ἐξουσίας καὶ
τὰν ισχυρῶν ὄθιμων καταστήσαν. Τὰ δὲ Ἀγατολικημετηροβρικὰ γυρία

καὶ ἡ Χαλκιδικὴ Χερσόνησος; ἐπανέστησαν κατὰ τῆς τυραννίας, ἀλλ' ἀκολούθως κατεστράφησαν, ώς ἐν οἰκείῳ τόπῳ φηθήσεται.

Βίσ δὲ τὴν Σμύρνην ἐπράγχυσαν ἔτι πλείονα κακὰ παρὰ τῆς Ὀθωμανικῆς ἵξουσιας καὶ τῶν εἰσελθόντων ἐν τῇ πόλει ταύτῃ διαφόρων ἀσιατικῶν ὁθωμανικῶν στρατευμάτων, ἅτινα μετὰ τῶν ἐντοπίων Ὁθωμανῶν καὶ μάλιστα τῶν Κρητῶν ἔπραξαν ἄπειρα κακά. Καὶ εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἤζητησαν οἱ Ὁθωμανοὶ ἀπὸ τὸν Μουλᾶν φετράν διὰ νὰ θινατώσωσιν ὅλους τοὺς χριστιανοὺς, ἀλλ' ὁ Μουλᾶς ἤρνθη τοῦτο, τὸν ἰθανάτωσαν, ώς καὶ τὸν Ἀϊάνην, τὸν δὲ Μουσιλίμην δὲν ἐπείραξεν.

Νῆσος Γέρχ.

Μεταβαίνοντες δὲ ἦδη ἐπὶ τῆς ἴστορής τεως τῶν συμβάντων τῶν λαβήσητων χώραν κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπαναστάσεως ἐντὸς τῶν τρῖῶν ναυτικῶν νήσων, τῆς Πελοπονήσου, τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυνικῆς Στερεάς, ἀργόμεθα ἀπὸ τὴν περικλεῖη καὶ μεγαλούργον γῆσσον Γέρχαν.

Η νῆσος αὗτη περὶ τὰ 1800 ἥργισε τὴν κατασκευὴν τῶν μεγάλων πλοίων κινουμένη ἀπὸ τὰ ἐπικεφαλῆ ταξειδία, τὰ ὅποια ὡς ἀλλοιοῦ ἐρρέθη, ἐπῆλθον ἐπὶ τῶν μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας πολέμων καὶ τῶν ἐκ τούτων ἀποκλεισμῶν τῶν λιμένων, εἰς τοὺς ὑπόσης λιμένας διὰ παραδειγματικῆς τόλμης οἱ ναυτικοὶ τῆς Ἑλλάδος ἔμερον τροφὰς καὶ ἀπελαύνοντον ἀπειζα κέρδη.

Μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως ἡ "Γέρχα, ώς καὶ αἱ ἄλλαι δύο νῆσοι Σπετσαὶ καὶ Ψαρέζ, ἐδιδόν εἰς τὸν ὁθωμανικὸν στόλον πληρώματα ἀνα 100—150 ἄνδρας μετὰ ἑνός ἀρχηγού ἐπὶ κεφαλῆς, οἵτινες ἔχοντες μεριμνοῦν πρὸς ἑτομασίαν τῶν ἴστιορόρων παλεμικῶν πλοίων καὶ διεύθυνσιν αὐτῶν, καθότι οἱ Ὁθωμανοὶ ἦσαν ἀνίκανοι πρὸς τοῦτο, καὶ ἔχοντες μόνον ώς θιλάσσοις στρατὸς καὶ ἐπὶ τοῦ πυροβολικοῦ. Εἶ, δὲ τῶν ἀρχηγῶν τῶν πληρωμάτων τούτων ἔχοντες καὶ ὁ Καπετάν Γεώργιος Βούλγαρος, ὅτις διὰ τὴν ικανότητα αὐτοῦ προσήνεγκεν εἰς τὴν ὁθωμανικὴν Κυβέρνησιν εἰς τηνας περιστάσεις ικανάς ἐκθευλεύεται, καὶ διὰ τοῦτο εἶχε λάβει πολλὴν εὔνοιαν περὶ τῷ Καπετάν Παστα, καὶ ἐστάλη διὰ τοῦτο εἰς "Γέρχαν διοκητής; διὰ γὰ

έπιχέρη μέλαν τάξιν πραγμάτων, καθίτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εὐρίσκετο εἰς πολλὴν ἀνωμαλίαν, διότι ἐκ τῆς συβρέπῆς πολλῶν ἀνθρώπων ἐκ διαφόρων μερῶν εἶχεν ἀποκατασταθῆ εἰς μέγας πληθυσμὸς, καὶ ἐκ τούτων συνέβαινον πολλαὶ ἀταξίαι. Εφύσεις λοιπὸν εἰς "Τύραννον ὁ Καπετάν Γεώργης περὶ τὸ 1802 ἔτος καὶ διὰ τῆς ικανότητός του καὶ τῆς περιβαλλούστριας αὐτὸν ἴσχυος ἡδυνάθη νὰ φέρῃ τὴν ἵσυχαν καὶ τάξιν χωρὶς νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ισχὺν τῶν δημογέροντων, ἀλλ' ἀπεναντίας ἐνίσχυσε τὴν δημοτικὴν ἔξουσίαν καὶ τὴν ἀριστοχρατίαν, οἵτις εἶχε σηματισθῆ ἀπὸ τοὺς βιθυνικούτους, ὄνυμαζε μένους οἰκοκυραῖς, οἵτινες εἶχον τὰ μεγάλα πλοῖα, μὲ τὰ ὅποια δὲν ἐταξεῖδευον οἱ ίδιοι, ἀλλὰ διώριζον πλοιάρχους Καπεταναίους, τοὺς ὅποιους ἐθεώρουν ὑποδεεστέρους· ἡ ὀλιγαρχία αὕτη εἶχε προσδιωρισμένα ἐξ αὐτῶν τῶν 1800 24 πρόσωπα προχριτα, τὰ ὅποια διώρουν τὸν τόπον διὰ τῶν ἔθιμων αὐτῶν· διώρικα δὲ ἐξ αὐτῶν ἐνήργησαν κατ' ἔτος μετὰ του διοικητοῦ· εἶχον δὲ τετμημένην σφραγίδα, ἐξ ἣς ἔκαστον μέλος ἐκράτει ἀνὰ ἐν τεμάχιον κατὰ τὸ ἔθιμον πολλῶν κοινοτήτων τῆς τε Στερεάς καὶ τῆς Πελοποννήσου.

Περὶ τὸ 1820 — 1821 δὲν ὑπῆρχον πλέον τὰ θαλάσσια κέρδη, ἀπεναντίας, ἐπελθούσης τῆς εἰρήνης τοῦ 1815, εἶχε σ-αματίση τὸ ἐμπόριον τῆς θαλάσσης, ἀλλ' εἰς τῆς ναυτικῆς ταύτας νήσους εἶχε μεταφερθῆ ἀπὸ τῶν προηγουμένων ἐτῶν πολὺ χρονικὸν, καὶ τὸ χωριώτερον ὑπῆρχον ἐν αὐταῖς ἀριστα πρὸς ναυμαχίαν πλοϊκῶν οἰκοκυραίων.

Ἐλθούσης δὲ τῆς πρὸς ἐνεγρεσίαν ἐποχῆς, οἱ ἀπόστολοι τῆς ἐταιρίας ἔτρεχον παντοῦ περιερχόμενοι τὴν Πελοπέννησον, τὴν Στερεάν καὶ τὰς Νήσους, διὰ νὰ ἐκβιάσωτι τοὺς προχρέους πρὸς ἐπανάστασιν, καθίτι εἶχον χρήσει ἥδη νὰ γίνωνται τὰ πάντα γνωστὰ εἰς τὴν Κυδέρηνσιν τοῦ Σουλτάνου ἀλλ' ἐν "Ιδρα" κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὑπῆρχον δύο μεγάλοι πολίται καὶ οἱ λοιποὶ οἰκοκυραῖοι, οἵτινες τὴν ὑπόθεσιν ταύτην τῆς ἐθνεγρεσίας ἐσκέπτοντο μετὰ πολλῆς ἐμβριθείας, καὶ ἐδίσταζον νὰ κάμωσιν ἀρχήν, πρὶν ἡ ἴδωσι καὶ σημείω τιὰ συνδρομῆς ξίνης τινὸς δυνάμεως, ὡς διεδίδετο· ἀλλ' ὁ λαὸς, δυτίς, πρὸ τινῶν ἐτῶν εἶχεν

ἀπολέσει τὰ ἐκ τοῦ θαλασσίου ἐμπορίου ὡφελήματά του, μα-
θὼν τὴν ἐνεργουμένην, ἐπανάστασιν ἔζητει νὰ εὔρῃ ἄλλην τύχην,
ἄλλὰ δὲν εἰσηκούντο παρὰ τῶν προκρίτων. Εἰς δὲ τολμητίας,
οἱ Ἀντώνιος Οικονόμος, δοτις ἐκ περιστάσεως, εἶχεν ἀπολέσει τὸ
πλοῖον αὐτοῦ, εύρισκομενος ἐν Κωνσταντινούπολει κατηχήθη ἀπὸ
τοὺς ἀποστόλους τῆς ἑταιρίας καὶ σπεύσας ἀφίχθη εἰς Ἱδραν·
ἰδὼν δὲ τὸν δισταγμὸν τῶν οἰκοχυράιων, ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ
λαοῦ, τὸν ὅποιον διήγειρε πρῶτον εἰς ἐπανάστασιν κατὰ τῶν
προκρίτων, τοὺς ὅποίους ὑπεχέσσετεν εἰς χρηματικὴν δόσιν ἐκα-
τὸν πεντήκοντα χιλιάδων ταλλήρων, τὰ ὅποια διέγειμεν εἰς τὸν
λαόν, ὄχολούθως, μαζών ὅτι ἐν Σπέτσαις ὑψώθη ἡ σημαία τῆς
ἐπαναστάσεως, ἀπετάνθη μετὰ τῶν πολιτῶν πρὸς τοὺς προκρί-
τους, ἔξαιτούμενος τὴν συγκατάθεσίν των, ὅπως κοινῇ γνώμη
ὑψώσωσι τὴν σημαίαν τῆς ἔθνεγερσίας· οἱ πρόκριτοι λοιπόν μετὰ
τοῦ λαοῦ ὄμοφώνως ἀπειφάσισαν καὶ ἀνυψώσαν τὴν κατὰ τῆς
τυραννίας ἐταναστατικὴν σημαίαν τὴν 15 Ἀπριλίου· ὁ δὲ Ἀν-
τώνιος Οικονόμος ἔμεινεν ἀρχηγὸς τοῦ λαοῦ τῆς Ἱδρας ἐπὶ τι-
καιρὸν, ἀλλ' ἀκολούθως οἱ πρόκριτοι τῆς Ἱδρας διὰ τῶν καπε-
ταναίων τὸν κατέβαλον καὶ τὸν ἐδίνεαν, ἐπειτα διὰ τῆς Ἑλλη-
νικῆς Κυβερνήσεως ἐνήργησαν καὶ ἐκρατήθη εἰς Μονήν τινα,
ἄλλα μετ' ὄλγον καιρὸν, ἐνῷ πτοιμαζέτο νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἱδραν
ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, πληροφορθεῖσα τούτο, ἀπέστειλε τὸν
Σπύρον Ξεδῆν νὰ τὸν συλλαΐσῃ, ἀλλ' ἐκεῖνος ἔντεστη εἰς τὸν
Ξδῆν καὶ ἐφονεύθη παρ' αὐτοῦ, καὶ οὕτως ἡ ὄλιγαρχία ἐν
Ἱδρα ἐριειγεν ἔξουσιάζουσα.

Σπέτσαι.

Τὰς αὐτὰς στριτοκρατικὰς ἀρχὰς εἶχον καὶ οἱ Σπετσιῶται
πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ κατὰ τὴν διάρκειάν της, καθὼς τὰ
αὐτὰ ὡφελήματα ἔλαβον ἐκ τοῦ θαλασσίου ἐμπορίου κατά τε
τοὺς ἀποκλεισμοὺς καὶ διαφέρους; ἄλλας περιστάσεις, καὶ ἐκ
τούτου εἶχον κατατκευάστει καὶ οὗτοι ίκανὰ πλοῖα ὡς οἱ Ἱδραιίς,
ἡ ὄλιγον τι κατώτερα αὐτῶν, καὶ τὰ ὅποια ἐχρησίμευσαν ὡς τὰ
τῶν δύο ἄλλων ναυτικῶν νήσων πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος.

Οι Σπετζιώταις έδειχθησαν προθυμότεροι τῶν δύω ἀλλων νήσων εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν, διότι τὸν 26 Μαρτίου ὑψώσαν ἀμέσως τὴν σημαίαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, καὶ ἔξοπλίσαντες τὰ πλοῖα τῶν ἐξτήλουν κατὰ τῶν Τούρκων.

Ψαρᾶ.

Ἡ νῆσος τῶν Ψαρῶν πέρι τῆς ἐπαναστάσεως καὶ κατ' αὐτὴν μέχρι τῆς καταστροφῆς της διωκεῖτο ἐπιτοπίως δημοκρατικῶς, διότι ὁ λαὸς ἔχειλεγε τοὺς ἐκλέκτορας, οὗτοι δὲ τοὺς δημογέροντας καὶ τὰ Ψαρὰ ὡμοίως εἶχον ὥφελγοθῆ, ὡς καὶ αἱ δύω ἄλλαι νῆσοι, ἐκ τῆς σιτεμπορίας διαφεύγοντες μέχρι τοῦ 1815. εἶχον δὲ συστηρευθῆ καὶ ἐνταῦθα πολλὰ πλούτην εἴλον δὲ κατεσκευασμένα πλοῖα ἰσχυρὰ χρησιμεύοντα διὰ τὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἀντίστασιν.

Οἱ δημοκράται οὗτοι, ἀμα ἡκούσθη ἡ σάλπιγξ τῆς ἐπαναστάσεως, ἀμέσως ὑψώσαν τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν, καὶ ἔξοπλίσαντες τὰ πλοῖα τῶν ἐξτήλουν ἡ ἀντιπαραταχθῶν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Ἐλληνικὸς στόλος.

Ἐξιστορήσαντες τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπὶ τῶν νήσων τούτων ἐπαναστάσεως, ἔχομεν ἀνάγκην νὰ βεβαιωθῶμεν καὶ τὶ ἐνήργησαν αἱ κοινότητες τῶν νήσων τούτων πρὸς ἀναγκαῖτισιν τῆς καταστροφῆς, τὸν ὅποιαν ἡδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ ὁ Ὁθωμανικὸς στόλος εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἴγαίου καὶ τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου καὶ Στερεοῦ.

Αἱ κοινότητες τῶν τριῶν ναυτικῶν νήσων προητοίμασαν ἐκ τοῦ προηγέρου ἕνα μικρὸν στόλον, τὸν ὅποιον ἐστείλαν εἰς τὴν Ἀνατολὴν τὸν 22 Απρίλιον, ἀλλ' οὐδὲν ἐπέφερεν ἀποτέλεσμα ἡ ἐκστρατεία αὕτη, παρὰ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὸν φόον τοῦ Σιάν Μουλασῆ, μεταβαίνοντος εἰς Αἴγυπτον· λέγεται, δοι αὔτας ἦσο ὁ ἐκπτωτος; Σεχ Ούλη Ἰσλάμης ὁ ἀντισταθεὶς εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου, τὴν περὶ τῆς σφαγῆς Ἑλλήνων. Ἐκπτωτος λοιπὸν γενόμενος, διωρίσθη Σ. ἀμ Μουλασῆ, καὶ ἐφονεύθη ἀδίκως ἀπὸ τούς ναυτικούς.

Τὴν 18 Μαΐου ἐξέπλευσεν ἄλλος στόλος ἐκ 18 Τριφενῶν

πλοίων ὑπὸ τὸν Τακουμῆν Τομπάζην, ἐξ ἐπτὰ Σπετσιωτικῶν ὑπὸ τὸν Γχίχαν Τζούπην καὶ ἐξ εἰκοσιτεσσάρων Ψαριανῶν ὑπὸ τὸν Νικολῆν Ἀποστόλην, ταῦτα δὲ ἔφερον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πυρπολήσεως τοῦ κατὰ τὴν Ἐρ·σόδον τῆς Μητούλην ὁθωμανικοῦ δικρότου· ἐγένετο δὲ τὴν 27 Μαΐου τοῦ 1821 ἔτους, ὡς ἐπεται.

Οἱ ὁθωμανικὸι στόλοις εἶχεν ἐξέλθει πρὸ ὅλίγου τοῦ Ἑλλησπόντου, ὁ δὲ Ἑλληνικὸς καταδιώχων ἀπήντησεν αὐτὸν πρὸς τὰς θαλάσσας τῆς Δέσσου διευθυνόμενον πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον, τὸ δὲ δίκρο τον τοῦτο μὴ διελθὸν τὸ ἀχρωτήριον ἡγκυροβόλησεν ἐν Ἐρισσῷ, τὰ δὲ Ἑλληνικὰ πλοῖα, περικυκλώσαντα αὐτὸ, δὲν ἐτόλμων νὰ τὸ πλησιάσωσι, διότι ἔφερον μεγάλα πυροβόλα καὶ ἐφοβοῦντο. Συμβουλίου δὲ γενομένου ἐπὶ τῆς Ναυαρχίδος τῆς τοῦ Τομπάζη, ἐγένετο λόγος περὶ συμβουλῆς τινος δεθείσης πρὸς τὸν Τομπάζην παρὰ Ἀγγλου τινος μοιράρχου, ἵνα μεταχειρισθῶσι τὰ πυρπολικὰ κατὰ τοῦ ὁθωμανικοῦ στολοῦ· τὴν ἴδεαν ταῦτην θίνεται ὑπὸ συζήτησιν, δὲν ἡδύναντο νὰ ἐνοχλήσωσι πῶς ταῦτα ἥσαν κατορθωτὰ. Πάργιος τις δὲ παρευρεθεὶς, Πατατούχης ὄνομαζόμενος καὶ πρὸ γρόνων ἐν Ψαροῖς κάτοικος, ἀκούσας τὴν συζήτησιν, εἶπεν, ὅτι ἥσαν κατορθωτὰ ταῦτα, ὑπεδείξε δὲ καὶ τὸ τρόπον τῆς κατασκευῆς· ἀμέσως λιπόν, κατεσκεύασαν δύω τοιαῦτα ἐκ τοῦ προχείρου, τούτων τὸ μὲν ἐν ἄνευ ἀποτελέσματος ἐκάπι, τὸ δὲ ἄλλο, ὑπὸ τὸν τολμηρὸν καὶ γεννητὸν Παππανικολῆ, προτεγγίσαν εἰς τὸ δικρότον, ἐθεῖσε τὸ πῦρ καὶ πυριφλεγθὲν κατέκαυτε καὶ τὸ δικρότον ὅλοκληρον.

Η πυρπόλησις τοῦ δικρότου τούτου ἐπρᾶξένησε τρόμον εἰς ἀπαντα τὸν ὁθωμανικὸν στόλον καὶ εἰς τὸν ἐπὶ τῆς Μητούλην συσταρευθέντα ὁθωμανικὸν στρατὸν, τὸν ὅποιον εἶχον μετοφέρει διὰ νὰ τὸν ἀποθίσσωσιν εἰς τὰς νήσους. Η περίστασις αὕτη ἐνεθίρξυνε τοὺς Ἑλληνας ὑπὲρ τὸ δέον, διότι μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν ταῦτην, τὰ μὲν πυρπολικὰ κατεσκεύασαν τελειότερα, οἱ δὲ πυρπολισταὶ ἐγένοντο θαρραλεώτεροι εἰς τὸ νὰ ἐφορμῶσι κατὰ τῶν ἔχθρῶν καὶ νὰ προταλλῶσι τὰ πυρπολικὰ εἰς τὰ ἔχθρικὰ πλοῖα καὶ νὰ θέτωσιν οὕτω τὸ πῦρ εἰς τὴν τολμηρὰν ταῦτην ἀπόφασιν τῶν ἀτρομήτων τούτων πυρπολιστῶν χρεω-

στειται κατ' ἔξοχην ἡ διὰ θαλάσσης σωτηρία τῆς Ἑλλάδος.

Πελοπόννησος. (*)

Πρὸς ἀρχίσωμεν τὴν ἔξιστόργουν τῶν συμβεβηκότων τῆς ἐν Πελοποννήσῳ Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἀνάγκη πᾶσα νὰ περιγράψωμεν τὴν κατάστασιν αὐτῆς, τὴν ποδὲ ἐπαναστάσεως, καὶ τὰς δυνάμεις τῶν ἐν αὐτῇ κατοικούντων ὄθωμανῶν, τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν καὶ τὸ εἶδος τῆς Κυβερνήσεως τοῦ τόπου.

Μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς χερσονήσου ταύτης, οἱ Σουλτάνοι τῶν ὄθωμανῶν διώριζον ἵνα ἡγεμόνα διοικητὴν ὅλης τῆς Πελοποννήσου μὲ τὸν βαθὺὸν τοῦ Βεζύρου (Μόραλη Βαλεστῆ) Δεστούρη Μουκερὲν, ἦτοι πληρεξούσιον τεποτυργητὴν τοῦ Σουλτάνου, δοτὶς καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας διώριζε Μουτελίμδας, διοικητὰς, ἐκτὸς τῶν Μαλικιανέδων εἰς ἐπαρχίας ἀνηκούσας εἰς Σουλτάνον, ἢ εἰς ἄλλους μεγιστάνας, εἴτε εἰς Βακούρια, ἢ εἰς τὸ Ζαραπχκά (‘Τπουργεῖν Οίκονομίας), εἰς τὰς ὁποίας διωρίζοντο ἀπευθείας Βοϊδοντάδες· οἱ διοικηταὶ εὗτοι μετὰ τῶν Κατίδον (χριτῶν) διωρισμένων καὶ τούτων παρὰ τοῦ Σερ-Άσκέρη τῆς ‘Ρούμελης καὶ τοῦ Σέχουλ Ἰσλάμη ἐνήργουν εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ τόπου, καὶ

(*) Περὶ τὰ 1714 — 1718 ἐκίρυξεν δὲ Ἀχμέτης Γ'. Σουλτάνος τῶν ὄθωμανῶν τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Βενετίας καὶ Ἀσυρίας καὶ ἔξεστράτευσε διὰ ἔηρᾶς καὶ θαλάσσης πρὸς κατάκτησιν τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν ὑπὸ τοὺς Βενετούς εἰσέτι εὐρισκομένων νήσων τὴν 10 Ἰουνίου 1718 ἐπάτησεν δὲ στρατὸς αὐτῶν τὸν Ἰσθμὸν· μετὰ πολιορκίαν 3 ἑδρομάδων παρεδόθη ἡ Κόρινθος διὰ συνθήκης, ἀλλ' οἱ ὄθωμανοι ἐναντίον αὐτῆς κατέσφακαν ἀπαντας Ἐλληνας τε καὶ Βενετούς, τὴν 14 Ἰουλίου μετὰ 8 ἡμέρῶν πολιορκίαν ἐκήριευσαν οἱ ὄθωμανοι τὸ Παλαμίδιον καὶ τὴν πόλιν διὰ προδοσίας τοῦ Σάλ, κατέσφακαν τοὺς Ἐλληνας καὶ διήρπασαν τὰ πάντα· οἱ Ναυιάται ὑπετάγθησαν ἐθελούσιοι· ἀκελούσιοι διὰ ἔηρᾶς καὶ θαλάσσης ἐποιητήρησαν καὶ ὑπέταξαν ἀλληλοδιαδίχως τὴν Μολώνην, Κορώνην καὶ Ναυαρίνους ὡς καὶ τὴν Μονεμβασίαν, Πάτρας, Τήνον, Κύθηρα, ὡς καὶ τὴν Σαύδα καὶ Σπιναλόγκαν, ἀτινα εἰχαν μείνη εἰσέτι, καὶ Κρήτην· δὲ Σουλτάνος εὐρίσκετο εἰς ἔηρας τῆς Μακεδονίας· λαβὼν δὲ τὰς χαροποίας αὐτὰς ἀγγελίας τῇ 29 Αὐγούστου 1718, ἐώρασε τρεῖς ἥμέρας· οὕτως οἱ ὄθωμανοι ἐξανακυρίευσαν τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Βενετῶν μετὰ δέκα εἴκ. ἑτη.

συνέλεγον τοὺς νενομισμένους καὶ μὴ φόρους συμπράξει τῶν προεστῶν τῶν ἐπαρχιῶν· ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅλαι αἱ ἀρχαὶ αὐταὶ τῶν ἐπαρχιῶν δὲν συνέλεγον μόνον τοὺς προσδιωρισμένους φόρους, ἀλλ' ἐπεκάρυνον τὸν λαὸν μὲ δοσίματα ἔκτακτα καὶ δυσδισταχτα καὶ μὲ ἀπείρους ἄλλας καταπιέσεις καὶ καταχρήσεις, μάλιστα δὲ οἱ κατοικοὶ ὅθιμανοὶ ἵρπαζον τὴν ὄκινητον περιουσίαν τῶν κατοίκων Ἑλλήνων, πολλάκις δὲ καὶ αὐτὴν τὴν τιμὴν προσέβαλλον, ὥστε οἱ δυστυχεῖς κατοικοὶ τῶν χωρίων καὶ οἱ ἐν ὅθιμανικαῖς ἴδιοκτησίαις ἦσαν ἐλειπονοί.

Οἱ προεστῶτες τῶν ἐπαρχιῶν ἐξελέγοντο διὰ τῶν προκρίτων τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ λαοῦ, ὡς καὶ οἱ τῶν πόλεων, ὡς ἐρρέθη εἰς τὰ περὶ ἐκλογῆς τῶν ἀρχόντων τῆς Στερεᾶς, πάντοτε ὅμως ἢ ἐκλογὴ ἐγίνετο ἀπὸ τοὺς ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων οἰκογενειῶν τῶν ἐπαρχιῶν, ἐνίστε δὲ ἡ ἐκλογὴ αὕτη μετέβαινε διαδοχικῶς καὶ εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν. Οἱ ἀρχοντες οὗτοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διέμενον πλησίον τοῦ Βεζύρου ἐν τῇ καθέδρᾳ τῆς ἡγεμονίας τῆς Πελοποννήσου Τριπολιτίας, διωρίζοντο δὲ μάλιστα καὶ εἰς διερμηνεύς (Δραγουμάνοι), διστις παρευρίσκετο πάντοτε πλησίον τοῦ ἡγεμόνος πρὸς διεκπεραίνουσιν τῶν ἐπαρχιακῶν τῆς Πελοποννήσου ὑποθέσεων. Ἐκτὸς τῶν ἐπαρχιακῶν τούτων ἀρχόντων καὶ τοῦ Διερμηνεώς, οἵτινες ἀφειλον νῦν παρευρίσκονται πλησίον τοῦ Βεζύρου ἦσαν καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν αὐτῶν προκρίτων ἀρχόντων διαμένοντες ἐν Κωνσταντινουπόλει πλησίον τοῦ μεγάλου Διερμηνεώς καὶ τοῦ Σετήρ Αζάμη (Μεγάλου Βεζύρου) οἵτινες συνεγγονούμενοι μετά τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ἀρχόντων ἐνήργουν τὰ δέοντα παρὰ τῇ ὑψηλῇ Πύλῃ.

Οἶος ὁ πληθυσμὸς τῆς Πελοποννήσου δὲν ὑπερβαίνει τὰς 514—515 χιλιαδας κατοίκων, ἐξ ὧν μόλις 45—50 χιλιάδες ἦσαν ὅθιμανοί, οἱ δὲ λοιποὶ Ἕλληνες μολονότι οἱ ὅθιμανοὶ ἦσαν τὸ δέκατον τῶν κατοικούντων Ἑλλήνων, ὅμως πολὺ ὑπερείχον αὐτῶν, διότι εἶχον τὴν ἔξουσίαν καὶ ὅτα τὰ φρούρια εἰς χείρας οὐτῶν, καὶ μάλιστα οἱ μὲν ὅθιμανοὶ ἦσαν ἐγκατημένοι εἰς τὰ πολεμικὰ, διότι πάντοτε ἔφερον ὅπλα, καὶ διηνεκῶς ἐγυμνάζοντο καὶ εἰς τὸ ἱερόγυιον, καὶ λοιπά. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐκτὸς τοῦ ὅτι

δὲν τοῖς ἐπιτρέπετο νὰ ὀπλοφορῶσιν, οἵσαν καὶ πεφιθισμένοι πάντοτε ἐκ τῆς θρασύτητος τῶν δεσπιτῶν καὶ τῆς καταπίσεως αὐτῶν, τοὺς ὅποιους βλέποντες ἔτερον, καὶ μάλιστα τοὺς Ναυπλιεῖς Μπαρδουνιώτας, Λεονταρίτας, Φαναρίτας καὶ Δαλαίους, οἵτινες ήσαν τυραννικώτατοι καὶ ἀνυπότακτοι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν εξιουσίαν του ἡγεμόνος.

Διαδιθείσης δὲ τῆς φήμης πέρι τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, οἱ ὄθωμανοι ἐτέθησαν εἰς ἀμφίθελον θέσιν· οἱ μὲν ἐπίστευον, οἱ δὲ ὅχι τὰ διαφημιζόμενα, οἱ δὲ προεστῶτες διέψευδον τὰς φήμας ταύτας, λέγοντες εἰς τὴν εξουσίαν ὅτι ταῦτα πάντα διενεργεῖ ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ὅπως ἀποφύγῃ τὴν ὄργὴν τοῦ Δεβλετίου, οἱ ὄθωμανοι κατ' ἀργάς, ἀν καὶ δὲν επίστευον ἐντελῶς ταῦτα, μολοντοῦτο ἐπείθο-το κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον. Ἀκολούθως ομως τὰ πράγματα προέβαινον, καὶ προχισαν πλέον νὰ δυσκιστῶσι καθ' ὅλων τῶν Ἑλλήνων, διὸ καὶ συσκεψθέντες ἀπεφάσισαν νὰ λάβωσι προφυλακτικὰ μέτρα κατ' αὐτῶν.

Η Ὁθωμανικὴ Κυβέρνησις ἴδουσα τὴν ἀντανότητα τοῦ ἐν Ιωαννίνοις Σερασκέρη (Ἀσχιστρατήγου) Ρούμελη Βαλεσί Γκα-βανῆς Ὀγλου, προσεκάλεσεν εἰς τὴν θέσιν τούτην τὸν Χαλέπι Βαλεσί. Χωρστὶ Πασσᾶν, τὸν ὅποιον μετέβεσαν εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Πελοποννήσου, εἰς ᾧ ἐίναν ὄφῆκε Καΐμακάμην, αὐτὸς δὲ διευθυνθῆ ἐις τὸ στρατόπεδον τῶν Ιωαννίνων.

Ο Καΐμακάμης λοιπὸν εὔτοι μετὰ τοῦ προχείτου τῶν ὄθωμανῶν τῆς Πελοποννήσου πλεξθεὶς ἀπεφάσισε νὰ λάβωσι βεχέμια (ιμάρτου:) ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Νάντης πρὸς ἀσφύλειαν. Ηρός τὸν σκοπὸν τοῦτον προσεκάλεσεν ἄπαντας τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ προκρίτους ἄρχοντας ὅπιων τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Πελοποννήσου εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Πελοποννήσου Τρίπολισσᾶν, πρισέτι ἔγραψεν καὶ εἰς τὸν ἡγεμονεύοντα ἐν Νάννη II. Μαυρομιγάλην νὰ μεταβῇ καὶ οὗτος εἰς Τρίπολιν. Οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἀρχοντες ἐνέδικαν εἰς τὰ παρὰ τὴν εξουσίας διαταγήντα καὶ μετέβησαν εἰς Τρίπολιτσᾶν· ἐκ τούτων ὁ Ἀνδρέας Ζαΐμης, Ἀνδρέας Λόντος δὲν εἰσῆλθον εἰς τὴν πρωτεύουσαν φορέαμενοι, ἀλλὰ ἐπανελθόντες διευθύθησαν εἰς τὴν

έπαρχίαν τῶν Καλαθρυτῶν, ὁ δὲ Πέτρος Μαυρομιχάλης δὲν ἦλθεν ὁ ίδιος, ἀλλ' ἔπειτα τὸν υἱόν του Ἀναστάσιον ἐκ τῆς ἀποφάσεως ταύτης τῶν εἰς Τριπολιτσᾶν μεταβάντων προύχόντων Ἑλλαδον πολὺ θάρρος οἱ οθωμανοί, διότι ἡ ἐπανάστασις δὲν εἶναι γενικὴ, ἀλλ' ὑποκίνησίς τινων, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀμφιθολία αὗτη ἡτο πρόσκαιρος, διότι μετά τινας ἡμέρας ἀπὸ τῆς εἰς Τριπολιτσᾶν μεταβασεως τῶν προκρίτων ἐξερράγη ἡ ἐπανάστασις καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου, εἰς τὰς τρεῖς ναυτικὰς νήσους καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Στερεάν.

Η πρωτεύουσα τῆς Ἡγεμονίας Τριπολιτσᾶς ὄλοκληρος ἦτο περιτειχισμένη ὑπὸ φρουρίου καὶ κανονοστοιχίῶν, μάλιστα ἐπὶ τῆς Μεσημβρινῆς πλευρᾶς αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ὑψώματος ἡτο κατεσκευασμένος ἴδιαιτερος ἰσχυρὸς προμαχῶν μετε κανονοστοιχίων μεγάλης ὀλκῆς, διότις ἐφρούρει ἀπασαν τὴν πόλιν, διὰ τοῦτο καὶ ἀπαντες οἱ τῶν πλησιεστέρων ἐπαρχιῶν κάτοικοι ἐθωμανοὶ ἀμφι μαθόντες τὴν μελετωμένην τῶν Ἑλλήνων ἐπανάστασιν, ὅλοι ὡς εἰς καταφύγιον ἐδράμον καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν Τριπολιτσᾶν.

Ἡ κατὰ τὴν 25 Μαρτίου ἐν Πελοποννήσῳ Ἐλληνικὴ ἐπανάστασις.

Η Ἐλληνικὴ ἐπανάστασις δὲν ἐγένετο συγχρόνως καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας, διότι τοῦτο δὲν ἦτο δυνατόν οὐδὲ εὔκολον ἵνα οἱ κάτοικοι αὐτῶν συνεννογθῶσι καὶ συναποφασίσωσιν, ἀλλ' ὅπως αἱ περιστάσεις ἐκάστης ἐπαρχίας καὶ τόπου τὸ συνεχώρησαν κατὰ τὰς σορθαρὰς ταύτας περιστάσεις, διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἱστορία τῆς Ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως δὲν δύναται νὰ ἔχῃ τακτικὴν σειρὰν γεγονότων, ὑπὸ τῶν ὅποιων περιστάσεων ἀναγκαζόμεθα, ὅπως ἔξιστορήσωμεν τὰ πρῶτα συμβεβηκότα ἐκάστης τῶν ἐπαρχιῶν ἴδιαιτέρως, μολονότι τὰ ἐν Πελοποννήσῳ ἐπαρχιακὰ συμβεβηκότα καὶ τινα τῆς Στερεάς ἐγράφησαν ὑπὸ διαφόρων ἴστορικῶν τῆς Ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ λεπτομερέστερον ἴστως, μολονότι διὰ νὰ διατηρήσωμεν μίαν γενικὴν σειρὰν ὅλων τῶν γεγονότων τῆς Ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἡμῶν

ταύτη ήναγκάσθησεν νὰ περιγράψωμεν καὶ ταῦτα καὶ μάλιστα τὰ σπουδαῖα, τιὰ δὲ αὐτῶν καὶ συνοπτικῶς.

Οἱ πλείστοι τῶν ἱστορικῶν παρδέχονται ὃς ὁ Ἀρχιερεὺς παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς ὑψώτες τὴν σημαίαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἐν τῇ Μονῇ τῆς Ἀγίας Λαύρας ἐν Ἀχαΐᾳ καὶ οὕτως ἤρχισεν ἐν Πελοποννήσῳ ἡ ἐπανάστασις, ἕφεροι δὲ ἀναιροῦντες, τοῦτο δὲν ἀποδιδουσι τὴν ἀρχὴν ταῦτην εἰς τὸν Γερμανόν. Αλλ' ὅπως δήποτε, εἴτε ὁ Γερμανὸς, εἴτε ἄλλοι ἔδωκαν τὸ σημεῖον τῆς ἀρχῆς, ἡ ἐν Πελοποννήσῳ ἐπανάστασις ἤρχισε τὸν Μάρτιον τοῦ 1821 ἔτους.

Περὶ τὴν 15—20 Μαρτίου εἴς Λαλαῖος ὁθωμανὸς Σεΐντι-σπαχης λεγόμενος, διερχόμενος ἐξ Καλαθρύτων πρὸς τὴν Τρίπολιτσαν, ἐτουφεκίσθη ἀπὸ τὸν Χωνδρογιάννην καὶ τὸν Πετιώτην εἰς τὴν Χελωνισπηλιάν· ἄλλοι δισχυρίζονται λέγοντες οὐχὶ τὸν Σεΐντισπαχην, ἀλλὰ τὸν Ἀράπην καὶ χαφρετζῆν τοῦ Ἀρναούτ· Οὐγλού, ὁ δὲ διοικητὴς τῶν Καλαθρύτων Ἀρναούτ Οὐγλούς, ἐνῷ ὁδοιπόρει πρὸς τὴν Τρίπολιν, μαθὼν ταῦτα, ἐπεστρεψεν εἰς τὰ Καλάθρυτα καὶ ἐκλείσθη ἐντὸς τῶν δύο Πύργων τῶν Καλαθρύτων ὁμοὶ μὲ τοὺς λοιποὺς Καλαθρυτοὺς ὁθωμανούς. Οἱ δὲ ἐπορχώται Ἑλληνες μετὰ τοῦ Σωτῆρος Χαλαράμπη καὶ τῶν Ηπειρωτῶν, πολιορκήσαντες αὐτοὺς, τοὺς ἡνάγκασαν νὰ παραδοθῶσιν, εἰς δὲ τὴν Βοστίτσης ὁθωμανοὶ πληροφορηθέντες τὰ ἐν Καλαθρύτοις διὰ πλοίων μετέβησαν ἄπαντες εἰς Σάλωνα.

Παλαιὰ Πάτραι.

Τὴν δὲ 22 Μαρτίου οἱ κάτοικοι τῶν Πατρῶν ὁθωμανοὶ (δόντες τὴν κίνησιν τῶν Πατραίων Ἑλλήνων καὶ μαλιστα τῶν Ἐπτανησίων, μετὰ τῶν ὀποίων καὶ συνεκρούσθησαν, φοβηθέντες απειρθῆσαν μετὰ τῶν οἰκογενειῶν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Ήν δὲ πρόκριτοι τοῦ τόπου καὶ τῶν περὶ ἐπαρχιῶν Παππαδαμαντόπουλος, Ἀνδρέας Λόντος, ὁ Παλαιῶν Πατρῶν, Κερνίτζης Προκόπιος, Ἀγδρεας Ζαΐζης, Θάγης Κανακάρης καὶ ἄλλοι τεθέντες ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πολιτῶν ἐτγρυμάτισαν στρατιωτικὰ σώματα, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσῆλθον εἰς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς πόλεως, ὅπου ἦσαν καὶ οἱ

Ἐπτανήσιοι, οἵτινες εἶχον ἀρχίσει μετὰ τῶν ὄθωμανῶν ἀκροῦσθαι σιμούς. Οἱ πρόχειτοι οὗτοι ἔξεδωκαν ἐπαναστατικὴν προκήρυξιν ὅλην τὴν Πελοπόννησον προτικαλοῦντες εἰς ἐπανάστασιν, ἵνα λαβῇ ἀμέσως τὰ δικλα πρὸς ἀνάκτοιν τῆς ἑλευθερίας.

Ολίγον δὲ πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ιωαννίνων, (ώς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ἀλῆ Πατσᾶ ἐρέσθη), ὁ Ἰσούφ Πασσᾶς Σερεζλῆς ἐγένετο ὑποπτὸς συνεννοήσεως μετὰ τοῦ Ἀλῆ Πατσᾶ· πρὸς ματαιώσιν λοιπὸν τῆς συνεννοήσεως ταύτης ὁ Στρατάρχης Γκαβανάζογλου, διὰ νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ τοῦ στρατοπέδου. ἐνήργησε καὶ τῷ ἐδόθῃ ὁ βαθμὸς τοῦ Βεζύρου, καὶ ἀπεστάλη εἰς τὸ Βεζυράτον τῆς Κύρσικς, καὶ ἀνεγώρησε διὰ τῆς Ἀκαρνανίας εἰς τὴν θεσιν του· μεταβήσει δὲ εἰς Μεσολόγγιον, ὅπως διὰ πλοίου μεταβῇ εἰς Σύλωνα, ἐπαρχίαν τῆς δικαιοδοσίας του, ἐπληροφορήθη ἐκεῖ ἀπὸ τοὺς κατοίκους Μεσολογγίου ὄθωμανούς, ὅτι αἱ Παλαιαὶ Πατραι ἐπονέστησαν κατὰ τοῦ Σούλ τάνου. Κατεσπενημένως λοιπὸν μετέβη διὰ ξηρᾶς εἰς τὰ Καστέλια τῆς Ναυπάκτου καὶ τῶν Πατρῶν μετὰ 500 ἔως 600 στρατιωτῶν. Ἐνταῦθα ἐπληροφορήθη ἀπὸ τοὺς ἐν τοῖς φρουρίοις ὄθωμανούς, ὅτι ἀληθῶς ἐκανέστησαν οἱ Ἑλλήνες τῶν Πατρῶν, ἀλλ' ὅτι οἱ ἐπαναστάται οὕτινοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι ἀπειροί τοῦ πολεμεῖν. Ηὐθέρρου θείος λοιπὸν ἀπεράστισε νὰ τρέξῃ εἰς τὰς Πάτρας, ὥπου εἶχε διαδοθῆ ὅτι ὁ Ἰσούφ Πασσᾶς εἶχε φύάσει μετὰ πολλῶν γιλιάδων ὄθωμανῶν· ἔξελθὼν λοιπὸν ὁ Ἰσούφ Πασσᾶς τῶν Καστελλίων, προσέβαλλε τοὺς πολιορκοῦντας τὴν ἀκρόπολιν τῶν Πατρῶν Ἑλλήνης, τοὺς διοίσους ἐν εὔκολᾳ διεσκόρπισε, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν, τὴν ὅπνιαν ἐφράντισε νὰ ἐψυδιάσῃ μὲ τὰς ἀναγκαῖας τροφίς, βοτσούμενος καὶ παρὰ τείνος ὄθωμανού πολεμικοῦ πλοίου ἐκ τοῦ στολίσου τοῦ εὑρισκομένου εἰς τὸ Μαύρον τῆς Ἰπείρου πρὸς πολιόρκησιν τοῦ Ἀλῆ Πατσᾶ, ἔτυχε δὲ τότε τὸ πλοίον τοῦτο ἐνιαῦθα.

Οἱ Ἰσούφ Πασσᾶς μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς πολιορκίας διέμενεν εἰς τὰς Πάτρας, κατεσπενημένως δὲ ἔγραψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν περὶ ὅλων τῶν διατρεχόντων, ἢ δὲ Κούρσουντες τῆς Σούλτανου, λαθοῦσα τὰς ἐπιστολὰς αὐτοῦ, ἐξέφρασε πρὸς αὐτὸν τὴν

εύαρέσκειάν του διὰ τὰ παρ' αὐτοῦ ληφθέντα μέτρα καὶ συγχρόνως τὸν διέταξε νὺν διημείνη εἰς τὰς Πάτρας μέχρι δευτέρας διαταγῆς. Ἐκ τῶν περιττών λοιπὸν τούτου, οἱ Ἑλληνες δὲν ἡδυνήθησαν νὰ φέρωτιν αὐδὴν ἀποτέλεσμα πρὸς κατάκτησιν τῶν πόλεων καὶ τοῦ φρουρίου τῶν Πατρῶν, τὸ ὅποιον πολλάκις ἐπολιορκήθη, ἀλλὰ δὲν κατεκτήθη καὶ ἔμεινεν ὑπὸ τὴν κυριότητα τῶν ὄθωμανῶν μέχρι τῆς ἐλεύσεως τῶν Γάλλων, οἵτινες τὸ παρέλαθον ἀπὸ τοὺς ὄθωμανούς καὶ τὸ ἔδωκαν εἰς χεῖρας τῆς Κυρενήσεως τοῦ Καποδιστρίου.

Γαστούνη καὶ Λάλα.

Οἱ τῆς Γαστούνης ὄθωμανοὶ τὴν 27 Μαρτίου ἀπεσύρθησαν εἰς τὸ παλαιὸν φρουρίον Χλομούτση, καὶ ἔκει ἐπολιορκήθησαν ὑπὸ τῶν ἐπαρχιῶν, ἔχοντων ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Γεώργιον Σισίνην καὶ γαράλαρπον Βλαέτην. Οἱ δὲ Λαλαίοις ὄθωμανοὶ ἀπεκλεισθησαν εἰς τοὺς ὄχυρους πύργους καὶ τὰς οἰκίας τῆς πατρίδος των μαθητῶν δὲ δτὶ οἱ ἐν Χλουμούτζιῳ ὄθωμανοὶ ἔκινδύνευσαν νὰ παραδοθῶσιν ἐκ τῆς ἐλλειψεως τοῦ ὕδου τος ἐξεστράτευσαν 400—500, καὶ μεταβάντες εἰς τὸ Χλομούτζι διέλυσαν τὴν πολιορκίαν καὶ παρέκλαθον τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ ὄθωμανούς καὶ μετέφερον ἀπανταχτὸς εἰς τὰς Πάτρας, μετὰ ταῦτα δὲ ἐπανῆλθον πάλιν εἰς τὴν πατρίδα των.

Τοὺς Λαλαίους ἀπέκλεισαν οἱ κάτοικοι τῶν γειτονευουσῶν ἐπαρχιῶν ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς Πλαπούταένους, Δεληγιανναίους καὶ λοιπούς; τῶν ἐπαρχιῶν προκρίτους. Προσέτι μετέβησαν πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν καὶ διάφορα σώματα Ἐπτανησίων, ἔχοντα ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς Μεταξάδας Ἀνδρέαν καὶ Κωνσταντίνου καὶ ἄλλους ὄπλαρχηγούς τῆς πατρίδος των. Γενομένων δὲ διαφόρων μαχῶν, ἐδείχθησαν οἱ Ἑλληνες πάντοτε νικηταὶ καὶ ἔφερον τοὺς ὄθωμανούς πάντα τε διὰ πολιορκίας εἰς στενοχωρίαν, ἐξ ἣς ἀναγκασθέντες οὗτοι προσέτρεζαν εἰς τὸν Ίτσοφ Πατσᾶν Σερεγλῆν εύ, εἰκόμενον εἰς Πάτρας. Κηοῦντες συνδρομήν οὗτος δὲ ἐλθὼν μετὰ δυνόμεως 8 γιλιάδων στρατού λύσας τὴν πολιορκίαν παρέλαθε καὶ μετέφερεν ἀπανταχτὸς τοὺς Λαλαίους εἰς Πάτρας.

Αρχαδίκ, Μεθώνη, Κορώνη, Νεόκαστρον.

Οι όθωμανοί τῆς Αρχαδίας τὴν 25 Μαρτίου ἀπειρύθισαν ὅμως μὲ τὰ γυναικόπαιδα αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια τῆς Μεθώνης, Κορώνης καὶ τοῦ Νεοκάστρου τούτους δὲ καὶ τοὺς κατοκίους τοῦ φρουρίου ὅθωμανούς απέκλεισαν οἱ ἐπαρχιῶται ἐν τοῖς φρουρίοις καὶ τὰ μὲν φρούρια τῆς Μεθώνης καὶ Κορώνης, μόλις τὰς ὁποῖας ἔκαμψαν οἱ Ελληνες ἀποπείρας διὰ νὰ τὰ κυριεύσωσι, δὲν ἡδυνάθησαν νὰ τὰ λάβωσιν εἰς χειράς των, καὶ οὕτως ἔμειναν ὑπὸ τὴν κυριότητα τῶν ὄθωμανῶν, εἰς τὰ ὄποια καὶ ἀπεβίβασεν ἀκολούθως τὸν στρατὸν ὁ Ιμπραχήμ Πασσᾶς τῆς Λιγύπτου. Τὸ δὲ φρούριον τοῦ Νεοκάστρου στενῶς πολιορκηθὲν καὶ εἰς τὴν ἐσχάτην περιελθόν ἀνάγκην, ἔνεκα τῆς ἐιλείψεως τῶν τροφῶν, παρεδήθη εἰς τοὺς Ελληνας τὴν 7 Αὐγούστου μετὰ τῶν ὄθωμανῶν τοῦ φρουρίου τούτου καὶ τῶν εἰς αὐτὸν καταφυγόυτων Λρχάδων ὄθωμανῶν.

Λακωνίας καὶ Καλάμπη.

Μής τὴν Λακωνίαν εἶχον συναθροισθῆ διάφοροι ὄπλαρχογοι Ελληνες, καὶ ὑπεκρύπτοντο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱγεμονεύοντος τῆς Μάννης Πέτρου Ναυρομιχάλη καὶ ἄλλων Καπεταναίων τῆς Μάνης, οἵτινες εἶχον κατεγκατῆ ἀπὸ τοὺς Αποστόλους, τῆς φιλικῆς ἐταρίξεως εἴχον δὲ καταρίγει εἰς Μάνην, διὰ νὰ περιμείνωσε τὴν ἐποχὴν τῆς ἐθνεγγεσίας καὶ ἐντεύθεν νὰ τοξῇ ἐκαστος εἰς τὴν έαυτοῦ πατρίδα καὶ δράζῃ τὰ ὅπλα τὰ ἀρχαῖα ταῦτα λεῖ. Φυνα τῆς δόξης τῶν Ελλήνων ήσαν ὁ Γέρων Θ. Κολοτρώνης, Νίση; Φωτομάρας καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, Χρήστος Σουλιώτης, Καλογεροτούμης, Κώστας Χαρμόβιας, Χρυσοτριπεθης καὶ λοιποί, οἵτινες, τίχητάσκοντες τῆς σάλπιγχος τῆς ἐλευθερίας, ἔτρεξαν εἰς τὰς ἐπαρχίας των καὶ ἐβίβζον τοὺς προκρίτους καὶ καπεταναίους τῆς Ηλειοπονυκῆτου καὶ τῆς Σαρεδές, διπλας ὑψώσωσι τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως, διότι, τοῖς ἐλεγούν, ἡ ἐπανάστασις ἐποδόθη εἰς τὸν ἔχθρον καὶ πρέπει νὰ ταχύνωμεν τὸν καιρόν, διότι δὲ ἐχθρός κατίστη πλέον ἀδυτώπητος. Ήτοι τῶν συντελεστάντων εἰς τὴν ἐπιτάχυνσιν τῆς ἐπαναστάσεως, ήτοι καὶ ὁ δραστήριος Γρηγόριος

Δικαιοίς, δστις είχε μεταβή εις τὴν ἐπαρχίαν τῶν Καλαθρώτων.

Τὴν δὲ 22 τοῦ μηνὸς Μαρτίου ὁ μέγας πατριώτης Πέτρος Μαυρομιχάλης μετὰ τῶν λοιπῶν Καπεταναίων Μανιατῶν καὶ ζένων, ἔξελθὼν τῆς Μάγης μετὰ στρατοῦ Μανιατῶν, ἔξ ἀνδρῶν 2500, καὶ τῶν ἑκαταφυγόντων ὄπλαρχηγῶν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν Καλαμάταν, οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ κάτοικοι ὅθιμανοὶ ὑπετάχθησαν παραχρῆμα. Ή εἰσβολὴ αὕτη τοῦ Μαυρομιχάλη εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐνεθέρβυνε τὰ μέγιστα ὅλους τοὺς Πελοποννησίους Ἑλληνας καὶ κατεφόρισε τοὺς ὅθιμανοὺς, ὃ δὲ Μαυρομιχάλης διέταξε καὶ ἐψάλη εἰς τὸν ποταμὸν τῶν Καλαμῶν ἀγιασμὸς καὶ ἀκολούθιος διέταξε καὶ ἔξεδόθι ἐπαναστατικὴ προκήρυξις, ἐν ᾧ ἔξέθετεν εἰς τὴν Εὔρωπην τὰ δίκαια αἵτια, τὰ ὅποια παρεκίνησαν τὸ ἔθνος τῶν Ἕλλανων νὰ λαΐζῃ τὰ ὄπλα πεδὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἀπὸ τοῦ τυραννικοῦ ζυγοῦ. Μετὰ τὴν διακήρυξιν ταύτην, ὁ μὲν Μαυρομιχάλης ανέστησεν μίαν Γερουσίαν ώς τοπικὴν διοίκησιν καὶ ἐμεινεν ἐκεῖ καὶ ὁ ίδιος, οἱ δὲ μετ' αὐτοῦ ἐλθόντες ἐκ διεφόρων μερῶν ἐπαναστάταις ὄπλαρχηγοὶ διεπάρησαν εἰς διάφορα μέρη, ὃ δὲ γέρων Κολοκοτρώνης μὲ διεφόρους ἄλλους καὶ τινας Σπαρτιάτας, 300 τὸν ἀριθμὸν, διευθή πρὸς ἐπαρχίαν τῆς Γόρτυνος.

Γόρτυνία, Φανάρη. Σιούρμπη.

Οἱ ὄπλαρχηγοὶ τῆς Γόρτυνίας, Γέρων Κολοκοτρώνης Δελιγιαννίνοις καὶ Ηλαπουταῖοις ἐπολιόρκησαν τοὺς κατοίκους ὅθιμανοὺς Καριτίνοις; καὶ τινας Ἀλβανοὺς ἐντὸς τοῦ παλαιοῦ οὐτῶν φρουρίου καὶ ὄρκετὰ τοὺς ἐστενογγάρησαν, ἀλλὰ συγχρόνως, ἐμαθον, διτὶ εἰ κάτοικοι τοῦ Φαναρίου ὅθιμανοὶ καὶ ἐκείνοι τῶν Ζιούζμπων, ἐνικέντες ἄκαντες περὶ τὰς 3 χιλιάδας μετὰ τῶν γυναικοποιῶν καὶ μετὰ μεγάλου ἀριθμοῦ φορτηγῶν ζώων, ἀπεφάσισαν νὰ μεταβῶσι διὰ τῆς Γόρτυνίας εἰς Τρίπολιν. Οἱ Γέρων Κολοκοτρώνης, εἰδοποιήσεις τούτο, μετέβη ἀντικρυ τῆς Γόρτυνος εἰς τὴν Ἅγιον Αθανάσιον τὴν 27 τοῦ Μαρτίου καὶ ἐτοποθετήσην εἰς τὴν στενήν καὶ ὀχυρών ταῖτην θέσιν μὲ ὄρκετὸν σῶμα στρατιωτῶν καὶ περιέμενε τοὺς ὅθιμανοὺς, οἵτινες, ἐλύγητες καὶ ιδόντες τὴν

όχυρὸν ταύτην θέσιν κρατευμένην ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἀπεφάσισαν καὶ τοὺς προσέβαλον μετ' ἀπαραδειγματίστου ὄρμης καὶ γεναιότητος. Διασχίσαντες λοιπὸν τὸ σῶμα τῶν Ἑλλήνων, προεχώρησαν, ἀλλ' ἐνῷ ἐπληνίαζον νὰ ἔξελθωσιν εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Καρυταίνης, ἐνεφανισθεὶς ἔτερον Ἐλληνικὸν σῶμα ἐκ 300 σπαρτιατῶν καὶ λοιπῶν, τὸ ὅποιον οἱ ὄθωμανοὶ ἴδοντες καὶ νομίσαντες ὅτι ὑπάρχει καὶ ἄλλο μεγαλήτερον σῶμα, ἐφοβήθησαν καὶ ὀπισθοδρόμησαν πρὸς τὸ κατωφερὲς μέρος, διευθυνόμενοι πρὸς τὸν ποταμὸν, ἵνα διαβάντες αὐτὸν εἰσελθωσιν εἰς τῆς Καρυταίνης τὸ φρούριον.

Μετὰ τὴν ὀπισθοδρόμησιν καὶ διεύθυνσιν τῶν ὄθωμανῶν πρὸς τὸν ποταμὸν, οἱ Ἑλληνες ἐνεθαρρυθέντες ἐπετέμησαν κατ' αὐτῶν, καὶ τοῖς πριεξένησαν πολλὴν φθορὰν μάλιστα εἰς τὰ γυναικάπαιδα καὶ τὰ φορτηγά· ἐν τούτοις οἱ ἐν τῷ φουριῷ τῆς Καρυταίνης, ἔξελθόντες, ἐτουφέκιζον τοὺς Ἑλληνας, ὅπως ἀναχαιτίζωσι τὸν ὄλεθρον τῷ ὁμοιότερων τῶν· ὁ ποταμὸς πλημμυρῶν καθίστα καὶ εὖς δισκολὸν τὴν διάβασιν τῶν, διὸ καὶ πολλοὶ ἐπνίγησαν, ἀλλὰ τέλος διαβίνεις αὐτὸν εἰσῆλθον εἰς τὸ φρούριον. Μετὰ τὴν ἦτταν ταύτην οἱ ὄθωμανοὶ τὴν ἐπιθυμανότα ἔστειλαν κρυφῶς ἀνθρώπους εἰς Τρίπολιν καὶ εἰδοποιήσαν τὴν ἐκεῖ ἔζουσιαν περὶ τῶν διατρεπάντων, ζητοῦντες συγχρόνως συγδρομὴν παρ' αὐτῶν· ἡ ἐκείσεται ἔζουσια σπεύσασα ἐξαπεστεύθεισε διανυμένη ἐν 2000 ἵπποιν καὶ πεζῶν, οἵτινες διὰ τῆς Μεγαλούπολεως διευθύνοντο πρὸς τὴν Καρυταίνην. Οἱ δὲ περὶ τὴν Καρυταίνην Ἕλληνες ὑπὸ τοὺς Κολοκοτρόνην, Δεληγιαγνναίους, Πλαπουταίους καὶ λοιποὺς ὄπλαρχηγούς, ἀν καὶ ἦταν δέκα περίπου χιλιαδες, ὅμως, ἴδοντες τὸν ἔχθρον, ἐτρόμαξαν καὶ διεσκορπίσθησαν ὅνευ τῆς ἐλαχίστης συμπλοκῆς, οὓςω δέ οἱ μὲν ὄθωμανοὶ διαλύσαντες τὴν ποικιλίαν ἡκαθίσαν μετὰ τῶν λυτῶν, καὶ λειλατίσαντες καὶ πυρτολήσαντες τὴν πόλιν, ἀνεγκάρησαν ὅλοι διὰ τὴν Τρίπολιν, οἱ δὲ διεκορπισθέντες Ἕλληνες ἀνεχώρησαν ἐκ τοῦ τοίσδου ἔκαστος εἰς τὰ ίδια.

Κόρινθος καὶ Ἀργος.

Ἐξιστορήσαντες τὰ συμβάντα, τὰ δηοῖς ἔλαθον χώραν τὰ

ἀρχὰς τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῇ; Πελοποννήσου, ἀρχόμεθα οὐδην ἐνταῦθα ὅπως ἐκθέσωμεν ποια συμβολὴν κότα ἔλαβον χώραν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς βορείου πλευρᾶς, καὶ κατ' ἔξοχὴν εἰς τὸ κέντρον αὐτῆς, ὅπου ὑπῆρχε καὶ ἡ Ἐδρα τῆς ἡγεμονίας Τριπολίτεων.

Η ἐπαρχία τῆς Κορίνθου εἶχε περὶ τὰς 40 χιλιάδας κατοίκους, ἐξ ὧν μόλις δύω χιλιάδες ήταν ὄθωμανοί κατοικοῦντες ἐντὸς τῆς πόλεως, ὅπου κατώκει καὶ ὁ πολεκτήμων Κιαμίλθεης, ὅστις ἔνεκα τῶν ὑποψιῶν τῆς διαδοθείσης φήμης τῆς ἐπαναστάσεως εἶχε προσκληθῆ ύπό τοῦ Καϊμακάμη καὶ διέμενεν εἰς Τρίπολιν.

Περὶ δὲ τὴν 23—25 Μαρτίου ἵπανέστη ἡ ἐπαρχία αὕτη λαθοῦσα τὰ ὅπλα κατὰ τῆς τυραννίας καὶ βούλησεισα ἥπος· ταῦς ἐπὶ τῷ αὐτῷ συνοπῷ ἐλθόντας Δερβενοχωρίτας περὶ τὰς δύω χιλιάδας· οἱ δὲ ὄθωμανοί ἀπεστρέψαν εἰς τὴν Ἀκρονορίαν μετὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ Κιαμίλη βόη, ἔνθα τεῦς ἐπολιόρκησαν οἱ Ἕλληνες.

Τὸ αὐτὸ συνίθη καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Ἀργούς, τῆς ὅποιας οἱ κατοίκοι ὄθωμανοί, πτογθέντες ἀπὸ τὴν διαδοθείσαν φήμην τῆς ἐπαναστάσεως, μετέέησαν ὀπαύτες οὖν γυναικί καὶ τέχνοις τὴν 25 Μαρτίου εἰς Ναύπλιον, τὸ ὅποιον οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ κάτω Ναυαράγη Ἐλληνες ἐπολιόρκησαν.

Περὶ δὲ τὰς 10 Απριλίου ἔφθασεν ὁ Κεχαγιάζπεης τοῦ Χουρσίτου μετὰ τριῶν καὶ ἡμισείας χιλιάδων Ἀλβανῶν, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὅποιων ἦτο ὁ Ἀλιόμβηης Πλιάτας, Μελίχο Γιάτζης, Ἐλράζ Μέτζη Μπόνης, Ἀγμέτης Ντέμιν καὶ ἄλλοι, τοὺς ὅποιους ὁ Σερασκιέρης Χουρσίτ Πασσᾶς εἶχεν ἐξαποτείλει ἐξ Ἰωαννίνων, ὅπως ἔνισχύσῃ τὴν Τριπολίτεων, ὅπου εἶχεν ἀφῆσει τὴν οἰκογένειάν του. Ηἱ ὄθωμα ικῇ αὕτη δύναμις, μὴ οὕτης ἐπαναστατημέντς τῆς Αιτωλοακαρνανίας, εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν καὶ ἐξ αὐτῆς ἔφθασεν εἰς Μεσολόγγιον καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὰ Καστέλλα· διαβάσα δὲ τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν τοῦ Κορινθιακοῦ Κόλπου, ἔφθασεν εἰς τὴν Κόρινθον, τῆς ὅποιας ἡμέσως διέλυσε τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ δὲν

διέμεινεν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, διότι μετέβη εἰς Ἀργος καὶ ἔκειθεν εἰς Τρίπολιν, καθ' ὅδὸν δὲ διαβάζουσα διέδιδεν, ὅτι ἔρχεται χαρόπιν μεγάλη ὄθωμανικὴ δύναμις πρὸς κατάπνιξιν τῆς ἐπαναστάσεως καὶ καταστροφὴν τῶν ἐπιχαστατησάντων κατοίκων.

Ναυπλίου.

Ἐντὸς τοῦ Ναυπλίου καὶ τῶν φρουρίων αὐτοῦ ὑπῆρχον κάτοικοι ὄθωμανοι μόνον περὶ τὰ 3500—4000, οἵτινες μήτε χριστιανοὺς, μήτε ἀνθρώπους τῆς ξουσίας τῆς ἡγεμονίας ἐδέχοντο ἐν τοῖς φρουρίοις, τὰ ὅποια ἐφριύρουν οὗτοι ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς ἔνα διστάρην (φρούραρχον) διωρισμένον ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Οἱ ὄθωμανοι οὗτοι τῆς Ναυπλίας μετὰ τῶν ὧς εἴρηται Ἀργείων ἐκλείσθησαν ἐντὸς τῶν φρουρίων, εἰς τὰ ὅποια ταῦτα, ἐπολιόρκησαν οἱ ἐπορχιάται καὶ οἱ τοῦ Κάτω Ναχαγέ, (Κάτω Ναχαγέ ἔννοιοσσαν τὸ τμῆμα τῆς Φέρονιδος καὶ Τριζηνίας), ἀλλὰ παντούς μακρόθεν. Τὴν πολιορκίαν ταύτην διέπλουσαν οἱ ὄθωμανοι, τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ τῆς εἰσβολῆς τοῦ Κιεχαγιάζεν, ἐλθόντας διὰ τῆς Κορινθίας, τὸ δὲ δεύτερον μετὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Δράμαλην, εἰς ἥντο καὶ δ' Ἀργεῖος Ἀλῆ Πασσᾶς, ὅστις εἰσελθὼν ἴδε μενεν ἐντὸς τοῦ Ναυπλίου· ἀλλὰ καὶ αἱ δύο αὖται διαιλύσαις τῶν πολιορκιῶν ἥσαν ὀλιγογύμεροι, διότι ὁ μὲν Κιεχαγιάζενος τοῦ Χωρούτου μετέβη εἰς τὴν Τριπολίτεων καὶ ἔκει ἐκλείσθη, ὁ δὲ Δράμαλης ὀπισθογωρήτης πρὸς τὴν Κόρινθον καὶ πρωτόθλητεῖς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰ Δερβενάκια καὶ ἡττηθεῖς μετέβη ἐν κακῇ καταστάσει εἰς Κόριθον, ὅπου καὶ ἀπέθανε μὴ δυνηθεῖς νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ναύπλιον. Οἱ δὲ Ἕλληνες, καὶ πάλιν πολιορκήσαντες τὸ Ναύπλιον, τὸ ἔρερον εἰς τὴν ἀνάγκην ἐκ τῆς ἐλλειψεως τροφῶν νὰ ζητήσῃσι συμβολεσμόν. Οἱ δὲ Κολοκοτρώνες τοὺς Ἐγραψέν, ὑποσχόμενος ἀσχάλειον ζωῆς καὶ ἀντα τοντὸν οἱ ὄθωμανοι, ὡς καὶ ἔχοντοι τοῦ Παλαιριθίου, πυντήλιον εἰς Ναύπλιον, διὸ νὰ ἰδωσι τὰς προτάσεις τῶν Ἑλλήνων, τὸ δὲ Παλαιριθίου ἀρχῖκαν μετὰ ὀλιγίστης φρουρᾶς, μὴ ὑποπτεύσοντες ἀπευτεῖσθαι τοὺς ὄθωμανοι, κρεμασθέντες ἀπὸ τὰ τείχη,

μετέθησαν εἰς Αρσιαν, ὅπου ἦτον ὁ Σταῖχόπουλος, ὃν εἶδοποίησαν ὅτι εἰς τὸ Παλαιρήδιον δὲν ὑπάρχει φρουρά. Οὗτος λοιπὸν λαβὼν τριακοσίους στρατιώτας καὶ ἔνα λόγον τακτικοῦ ἀνέβη τὰ τείχη καὶ ἔγεινε κύριος τοῦ ισχυροτάτου τούτου φρουρίου τὴν 30 τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1822 ἔτους, ώς δὲ ὄθωμανοί τοῦ Ναυπλίου ἀμέτως παρεδίθησαν ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ μεταφερθῶσαν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, μόνον ὁ φρούραρχος Ἀλῆ Παπασᾶς καὶ ὁ Σελήνης Παπασᾶς, πρώην φρούραρχος, δὲν ὑπέγραψαν τὴν συνθήκην καὶ διὰ τοῦτο ἐμειναν αἰχμάλωτοι.

Πολιορκία τῆς Μονεμβασίας τὴν 25 Μαρτίου.

Τὰ φρούριον τῆς Μονεμβασίας κατοικεῖτο ὑπὸ 1500—1600 ὄθωμανῶν, χριστιανοὶ δὲ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ἦταν περὶ τὰς 10 χιλιάδας, οἵτινες μετὰ τοῦ Ἀρχιερεώς Ἐλους, τῶν κατοικῶν τοῦ Περστοῦ, βογθούμενοι δὲ καὶ παρὰ πολλῶν Μανιατῶν μετὰ τοῦ Τζανετάκη καὶ Πατροπούλακαίων καὶ ἄλλων, ἐπολιόρκησαν τοὺς ὄθωμανούς, οἵτινες διαλύσαντες τὴν γέφυραν καὶ κλεισθέντες ἀπειρονάθησαν καὶ ἐκανονοβόλουν τοὺς πολιορκοῦντας αὐτοὺς Ἑλληνας. Οἱ τολμηρότεροι αὐτῶν, ἐξελθόντες περὶ τοὺς 150 τοῦ φρουρίου, μετέθησαν εἰς τὴν παλαιὰ Μονεμβασίαν διὰ νὰ προτρέψωσι καὶ ἄλλους νὰ ἐξελθωσιν, ἐπιτεθῆσι δὲ ἀπὸ τὰ ἐμπροσθεν κατακῶν πολιορκητῶν, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τὰ ὅπιτθεν, ἵνα δυνηθῶσι, διατκορπίσαντες αὐτοὺς, νὰ διαλύσωσι τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ φωραθέντες προσεβλήθησαν παρὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ συνεπήσθησαν καὶ πολλοὶ αὐτῶν ἐθανατώθησαν.

Οἱ ισχυρότεροι δὲ τῶν ἐν τῷ φρουρίῳ, λαβόντες τὰς περισσότερας τροφὰς, ἀνέθησαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ ἐκλείσθησαν ἐκεῖ· ἡ καλῶς διατηρουμένη στενὴ πολιορκία ἔφερε τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ ὄθωμανούς εἰς ἐλλειψιν τροφῶν, δῆθεν ἥλθον εἰς λόγους συμβεβαυμοῦ, ἀλλὰ δὲν ἔστερξαν νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὴν πολυάργυρίαν. Περὶ δὲ τὰ μέσα τοῦ Ἰουνίου ἐφίλατεν εἰς Πελοπόννησον ὁ Δ. Νψηλάντης, τοῦ ὅποιου ἡ ἄρχεις διὰ τὴν εὔχειαν τοῦ ὄνοματός του εἶχε κάρει πολὺν κρότον. Παρὰ τούτου λοιπὸν οἱ ἐν Μονεμβασίᾳ ὄθωμανοὶ ἐζήτησαν νὰ στειλῇ ἀνθρώπουν διὰ νὰ

συνθηκολογήσωσι περὶ τῆς παραδόσεως τοῦ φρουρίου. Ὁ Γύψηλάν-
της ἔστειλεν ἔνα ἐκ τῆς συνοδείας του, ὀνόματι Ἀλέξανδρον
Κατακούηνδην, διτὶς συνεβίβασθη μὲ τοὺς ὄθωμανούς του κάτω
φρουρίου, καὶ τοὺς ἤναγκασε νὰ συγενογθῶσι καὶ μὲ τοὺς ἐν τῇ
ἀκροπόλει. Οὗτοι λοιπὸν δι' ἀπάτης εἰσελθόντες εἰς τὴν ἀκρό-
πολιν, ἔβιασαν τοὺς ἐν αὐτῷ νὰ συνυπογράψωσιν εἰς τὴν συνθή-
κην, ἣτις ἐγένετο τὴν 23 Ἰουλίου, « νὰ παραδώσωσι πᾶν
ὅπλον, διατρήσωσι δὲ τὴν κινητὴν περιουσίαν », τὴν ὥποιαν
ὅμως ἀκολούθως ἐστεριθῶσαν. Ἐπιβίβασθέντες λοιπὸν εἰς πλοῖα
ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὸ Κουσίντατι τῆς Μικρᾶς Ασίας.

Σπάρτη (Μιστρᾶς) Μπαρδουνοχώρια, Πραστός.

Οἱ Μπαρδουνοχώριται ὄθωμανοί, ἀκούσαντες κανονοβολιτισμοὺς
πλοίου τιγδί, ἐν Μαραθωνησῷ, τοῦ Φραγκιστὸς λεγομένου, καὶ
ὑποθέσαντες ὅτι ἐψήσαν φράγκοι εἰς βοήθειαν τῆς Ἑλληνικῆς
Ἐπαναστάσεως, ὡς διεργαζότο, ἔπεισαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέ-
κνοις νὰ μεταβῶσιν εἰς Τρίπολιν, ἐγκαταλιπόντες ἐν τοῖς πύργοις
ἀπαντά τὰ κινητὰ πράγματά των. Βάν οἱ ὄθωμανοι αὖτε δὲν
ἡθελον φύγει, φρέσκιέντες, ἀλλ' ἡθελούμενοι εἴν τοις Πύργοις,
οἱ Ἑλλήνες ἡθελον δοκιμάσει πολλὴν δυσκολίαν νὰ τοὺς κατα-
δημάσωσι, καθίτι εἰχον ἴσχυρὰ ὄχυρά ματα κατὰ τὰ χωρία
τρύπαντα ἐνδεικταὶ, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡσαν ἀριστοὶ πολεμισταῖ· οἱ δὲ
τοῦ Μιστρᾶ, Πραστοῦ καὶ Δεονταρίου κάτοικοι ὄθωμανοὶ καὶ
οὗτοι μετέβοσχυ εἰς Τρίπολιν.

Τριπολιτσά.

Τὴν εἶσιτάρησιν τῶν συμβάντων τῆς Τριπολιτσᾶς ἀφίσαμεν
τελευταῖαν τῶν ἄλλων ἐν Πελοποννήσῳ συμβάντων, καθιστὶ εἰς
ταῦτην, οὗταν καθέδραν πάσης τῆς ἡγεμονίας τῆς Πελοποννή-
σου, ἐπεσωρεύθησαν ἀπαντες οἱ κάτοικοι τῶν γειτονευουσῶν ἐπαρ-
χῶν, διότι ἐν αὐτῇ ἔμενε καὶ ὁ Καιμακάμης (χιθηγεμῶν ἢ ἀν-
θύπατος) ἀντιπρόσωπος τοῦ ἡγεμόνος. διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὰ
πέρη τῆς πόλεως ταῦτης ἐγένοντο καὶ οἱ σπουδαιότεροι καὶ
στραγγικώτεροι μόχαι, οἱ ὅποιαι ἤναγκασαν τοὺς ὄθωμανοὺς

νὰ περιορισθῶσιν ἐντὸς τῶν ὀχυρωμάτων τῆς πόλεως καὶ ἐπὶ τέλους νὰ καταστραφῶσιν.

Ο Καιμακάμης εἶχεν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του ἐν μέρος Ἀσιατικοῦ στρατοῦ, τὸ ὅποιον εἶχεν ἀφῆσει ὑπ' αὐτὸν ὁ Χουρούτ Πασσᾶς, ἀναχωρῶν ἐκ Πελοποννήσου· ὑπὸ τὴν προστασίαν τούτου εἶχεν ἀφῆσει καὶ τὰ γαργεῖά του. Μεταβὰς δὲ εἰς Ἰωάννινα, καὶ πληροφορηθεὶς περὶ τῶν ἐπαναστατικῶν κινημάτων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Ἑλλήνων, ἔσπευσε καὶ ἔξαπέστειλε περὶ τὰς ἀρχὰς Ἀπρίλιου, ὡς ἤρρεθη, τὸν Κεχαγιόμβεήν του μετὰ τριῶν καὶ ἡμισείας περίπου χιλιάδων ἐκλεκτῶν Ἀλβανῶν. Όλη λοιπὸν ἡ ἐπὶ τῶν ὅπλων δύνομις τῶν ἐν Τριπολιτεῖᾳ ὄθωμανῶν ὅμοι μὲ τὴν ἐπιχουρίαν ταύτην κοιτὴν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἐλθοῦσαν, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐντοπίων, ἵτο 12 ἔως 14 χιλιάδας· διὰ τοῦτο ἡ πολιορκία ταύτης ἵτο πολὺ δύσκολος, μάλιστα εἰς τὰς ἀρχὰς, ὅτε οἱ Ἑλληνες ἦσαν ἀκόμη ἀγύμναστοι εἰς τὰ πολεμικά· διὰ τοῦτο καλῶς προέχοντες τὴν ἀφῆκαν τελευταίαν διὰ νὰ καθαρίσωσι πρώτον τὰς ἄλλας ἐπαρχίας, ἐπειτα δὲ νὰ ἐπιτεθῶσι καὶ κατὰ τοῦ κέντρου.

Π τόλις τῆς Τριπολιτεῖας ἥτον ὀχυρωμένη καθ' ὅλην τὴν περιφέρειαν αὐτῆς διὰ φρουρίου 4—5 μέτρων τὸ ὄψος, εἶχε δὲ τὸ φρουρίον ἐπτὰ πύλας, εἰς ἐκάστην τῶν ὅποιων ὑπῆρχον ισχυροὶ προμαχῶνες, ἐφ' ᾧ ἦσαν ἀνάλογα τηλεβιλα, καὶ καθ' ὅλην δὲ τὴν λοιπὴν περιφέρειαν ἐπάλξεις διὰ τὰ κατώτερα ὅπλα.

Μετὰ τὴν μάχην καὶ τὰ συμβάντα τῆς διαλύσεως τοῦ Στρατοῦ τῆς Καρυταίνης οἱ ἀρχηγοὶ Δεληγιανναῖοι, Κολοκοτρώνης, Πλακούτας καὶ ἄλλοι πρόσχριτοι προσεπέθυσαν ὅλαις δυνάμεις νὰ συγκεντρώσωσι πάλιν δυνόμεις διὰ νὰ τιταχθῶσι κατὰ τῶν ἐχθρῶν, οἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον εἶχον συγκεντρωθῆνεις τὴν Τριπολιτεῖαν, καὶ ἐξῆρχοντο ἀκινθῶ· καὶ συνέλεγον καρπούς ἀπὸ τὰ πέριξ, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ δύναμις ἀποκρύπτεσσα ἢ καὶ καλύουσα τοῦτο, ἐξ οὗ καὶ ἀπαντα ἡ πεδάς ἥτον εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτῆς. Μετά τινα κατιφόν οἱ Ἑλληνες τὴν προτροπὴν τῶν ἀρχηγῶν των, συντήροισθησαν εἰς τὴν Κομιτοποιίαν Αλωνίσταν, ἀλλ' οἱ ἐν Τριπολιτεῖᾳ Οὐλωμανοὶ μεταβάντες πεζοὶ τε καὶ

ιππεῖς τοὺς διεσκόρπισαν, μολυντοῦτο ἔλαθον τὸ θύρρος καὶ κατέλαθον τὸ χωρίον Λεβίδι 500 περίπου, κατὰ τὸ πλείστον Καλαβρυτίνοι ὑπὸ διαφόρους ἀρχηγούς, οἱ ἐν Τριπολίτεῳ ὄθωμανοι καὶ αὖθις ἔξηλθον περὶ τὰς 3 χιλιάδας πεζοῖτε καὶ ιππεῖς, καὶ τὴν 14' Δεριλίου ἅμα φθάσαντες ἥρχισαν τὸν πόλεμον ἐπιτεθέντες κατὰ τῶν Ἑλλήνων, τοὺς ὅποίους καὶ ἔτρεψαν εἰς φυγὴν 70—80 Ἑλληνες ἔλαθον τὴν τόλμην νὰ ὀχυρωθῶσιν εἰς τινας οἰκίας, τοὺς ὅποίους, ἐπιτεθέμενοι οἱ ὄθωμανοι, προσεπάθουν ζῶντας νὰ καύσωσιν ἀλλ' οἱ πέριξ τοποθετημένοι Ἀλανιστιώται, οἱ περὶ τὸν Παππαζαφειρόπουλον, οἱ ἐν Βιτίνῃ εύρισκόμενοι Πλαπούται, ὁ Τζαλαφατίνος, ὁ Ν. Πετιμεζᾶς καὶ κατ' ἔξοχὴν ὁ Σκαλτζᾶς, πλησιάσαντες ἐκ τῶν νότων καὶ ἀλελάζοντες ἐτουφέκιζον τούς· Ὅθωμανοὺς, οἵτινες καὶ διὰ τοῦτο καὶ διὰ τὴν πεσσούσαν ράγδαιλν θεογένην μὴ δυνγίζετες νὰ βλάψωτες τοὺς ἐν ταῖς οἰκίαις, ἡναγκάσθησαν ν' ἀναγρήσωσιν ἀφήσαντες καὶ τοὺς φονευμένους ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ.

Οἱ Ἑλληνὲς μετὰ τὴν μάχην ταύτην, ἐθαρρυνθέντες ὅλίγον, ἀν καὶ ὑπερεβούν πάντοτε οἱ ὄθωμανοὶ εἰς τὴν πολεμικὴν, ὡς γεγυμνασμένοι, κατέλαθον ἐπὶ τέλους τὸ χωρίον Βαλτέτζε 2500 περίπου ἄνδρες ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῶν Μαυρομιχαλέων, Κολοκοτρώνη, Μούρτζινου, Κεπετανάκηδων, Φλέσσα, Ἀναγνωστηρᾶ, Κεσσάλα, Μητροπέτροβα, Ήμεροφόπουλου, Νικήτα καὶ λοιπῶν. Τὴν 21 δὲ Ἀπριλίου, ἐξελθόντες τῆς Τριπολίτζες 5—6 χιλίδες ιππέων καὶ πεζῶν καὶ προσβαλόντες τοὺς ἐν Βαλτέτζιῳ Ἑλληνες, τοὺς διεσκόρπισαν, ἀντιστάντων ἐπ' ὀλίγων τῶν ἀρχηγῶν κατὰ τὸν δρόμον. Οἱ δὲ ὄθωμανοι καύσαντες τὸ χωρίον ἐπανῆλθον εἰς Τριπολίτσαν.

Περὶ δὲ τὰ τέλη τοῦ Ἀπριλίου πάλιν συνελθόντες οἱ ἀρχηγοὶ Κανέλος, Δελιγιάννης, Κολοκοτρώνης καὶ λοιποὶ κατέλαθον τὴν Ηλίναν, ὅπου στρατοπεδεύσαντες διώρισαν καὶ ἐπιτροκήν ἵνα φροντίζῃ περὶ τῶν τροιζῶν τοῦ στρατοῦ, συγχρόνως δὲ κατέλαθον καὶ πάλιν τὸ Βαλτέτζε καὶ Χαυσοβίτζε, εἰς δὲ τὸν Κοριθιακὸν ἴμητὸν ἐστάλη ὁ Διονύσιος Εύμορφόπουλος, ὅπως τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Δερβενογχωριτῶν καὶ διαφυλάξῃ τὸ πέρασμα. προστέτι τοῦ βουνὸν τῆς Ἐπάνω Χρέας εἰς ον διορίσει ἀνθρώ-

πους, ώς προσκόπους, διὰ νὰ παραμενεύωσι τὰς κινήσεις τῶν ἔχθρων καὶ εἰδοποιῶσι διὰ σημείων τὰ στρατόπεδα.

Μίγη εἰς τὸ Βαλτέτσι.

Οἱ καταλαβόντες τὸ Βαλτέτσι περὶ τοὺς χιλίους ἦσαν, οἱ μὲν Μανιάται ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Κυριακούλη Μαυρομιχάλη, οἱ δὲ Μεσσήνιοι, λεονταρίται καὶ λοιποὶ ὑπὸ συγχωρίους τῶν ὀπλαρχηγούς· ἅπαντες οὗτοι ὡχυρώθησαν ἐντὸς τῶν οἰκιῶν τοῦ χωρέου, εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὰς πέριξ ὡχυρὰς θέσεις. Τὸν 12 Μαΐου, ἔξελθόντες 7—8 χιλιόδας Ὀθωμανῶν πεζῶν καὶ ἵππεων, διευθύνθησαν πρὸς τὸ Βαλτέτσι, ἀφοῦ πρῶτον διγέέτησαν εἰς τοῖς σώματα, ώς ἔπειται τὸ ἱππικὸν περὶ τὰς 2000 ὑπὸ τὸν Κεχαγιόμβενην, τὸ σῶμα τῶν Ἀλεπαῶν ὑπὸ τὸν Ἀλιάμβενην Πλιάταν, τὸ δὲ τῶν Πελοποννησίων Ὀθωμανῶν ὑπὸ τὸν 'Ραμπ' πῆν Μπάρδουνιώτην. Τὸ πρῶτον σῶμα εἶχε καὶ τῇ εἰδόλᾳ, δι' ὃν ἐκκανονοῦ ἔόλους τοὺς ἐν τῷ χωρίῳ πολιορκουμένους στενῶς καὶ πολεμούμενούς ὑπὸ ἑτέρων Ὀθωμανῶν· τὴν φορὰν ὅμως ταῦτην δὲν ἥδυνόθησαν νὰ τοὺς ἐκβάλωσιν ἀπὸ τοῦ χωρίου. Οἱ Κολοκοτρώνικοι, ἐλθῶν πρὸς βοήθειαν δὲν κατέρθισαν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ χωρίον, διότι οἱ Ὀθωμανοὶ τὸν ἐδίωξαν εἰς τὸ ὑψηλὸν τοῦ βουνοῦ ἔκεινον μέρος καὶ μακρόθεν ἀκροβολισμούς τινας ἔκαμψε. Παρομίως ἐλθῶν καὶ ὁ Πλαπούτας ἀπὸ τὸν Ηλένα ἐπετέθη κατὰ τῶν ἔχθρων ἀπὸ τὰ νῶτα φίρων οὔτες ἀ·εσιν εἰς τοὺς πολιορκουμένους. Οἱ πόλεμοι λοιπὸν ἐξηκολουθήστε δι' ὅλης ἔκεινης τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς, κατὰ τὸ ὄποιον χρονικὸν διάστημα πολλάκις ἐφώρμησαν οἱ Τούρκοι, ἀλλ' ὀσείποτε ἀπεκρούντο. ἂν καὶ δὲν ἔπαιστε καὶ ὁ κανονοβολισμὸς. Οἱ Ἐλληνες κατάρθωσαν τὴν νύκτα νὰ εἰσέξωσιν εἰς τοὺς πολιορκημένους καὶ πολεμοῦσι· καὶ τροφάς καὶ νὰ τοὺς ἐνισχύσουσι, διὰ νὰ ἀνθέξωσι κατὰ τοὺς ἔχθρους· τὴν ἐπιούσαν οἱ Τούρκοι, ἀπελπισθέντες ὅτι θὲ νικήσωσι καὶ θὲ ἀποδιώξωσιν ἐκ τοῦ Βαλτετζίου τοὺς Ἐλληνας, καὶ μάλιστα δταν εἶδον καὶ τοὺς; ἐν Βερβαίνοις Ἐλληνας ἐργομένους πρὸς βοήθειαν ὑπὸ τοὺς ἀρχηγούς Νικήταν, Π. Γιατράκον, Λαντ. Μαυρομιχάλην, Π. Παππαζαχερόπουλον καὶ ἄλλους,

Έκαμπον ἀμέσως καπνόν τινα, ὡς σημείον ἀναχωρήσως, καὶ ἐν
ροῆ ὁζθαλμοῦ ἐτούχη ὅλος ὁ στρατός τῶν πρὸς φυγὴν, ἀφή-
σας τὰς σκηνὰς, πολεμορόδια καὶ λοιπά καὶ δρομαίως εἰσῆλ-
θεν εἰς Τριπολιτσάν, ἔγκατα λιπών πλείστους νεκρούς. Ή λαρ-
πάρα αὐτη νίκη τῶν Ἑλλήνων ἔφερεν αὐτοὺς εἰς θέσιν εύχρεστον,
διότι ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ταύτην, 12—13 Μαΐου 1821, οἱ Ἑλ-
ληνες ἑλαθού θάρρος, καὶ ἀφίσως πλέον ἐπολέμουν κατὰ τῶν
Οθωμανῶν.

Μάχαι εἰς Βέρβαινα καὶ Δολιανά.

Μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βελτετού οἱ ὄρχηγοι τῶν Ἑλληνικῶν
στρατευμάτων ἀπεφάσισαν καὶ ἔξαπέστειλαν τὸν Νικήταν Στα-
ματόπουλον μετὰ τοῦ αὐταδέλφου του Νικολάου καὶ ἔκατὸν
πεντήκοντα ὑπὸ τούτους στρατιωτῶν, ἵνα ὑπάγωσι καὶ θίσσωσιν
ὅμοι μὲ τοὺς ἐπερχιώτας εἰς πολιορκίαν τὸ Ναύπλιον. Ἀνα-
χωρήσαντες δὲ ἐκ τοῦ στρατοπέδου διέβησαν διὰ τῶν Δολιανῶν.
ἄλλα καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Νικήτας ἐπηρχετο τοῦ χωρίου τεύτου δι-
ευθυνόμενος πρὸς τὸ Αργος, οἱ κάτοικοι τῶν Δολιανῶν τὸν εἰδο-
ποίησαν, διτὶ σῶμα Τουρκικὸν διευθύνετο πρὸς τὸ χωρίον τῶν,
εύθὺς λοιπὸν ἐπανῆλθεν εἰς τὸ χωρίον καὶ συμπαραλαβὼν τοὺς
Δολιανίτας καὶ 100 περίπου ἀγιοπετρίτας, τὸ ὅλον περὶ τοὺς
450, ἐκλείσθη εἰς 15 οἰκίας. Οἱ Τούρκοι εἶχον μαζύ τῶν καὶ
δύω κανόνια, μὲν τὰ ὅποια ἀμέσως ἤρχισαν νὰ κανονοβολῶσι,
τεὺς κεκλεισμένους Ἑλληνας ἀλλ' οὗτοι πυροβολοῦντες εὔτο-
χως ἐφόνευσαν πολλοὺς, ἐν οἷς καὶ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ πυροβολικοῦ,
καὶ διὰ ταῦτα ὁ Κεχαγιάμβενης διέταξε νὰ παύῃ ὁ κανονοβο-
λισμὸς, ἀλλ' ἡξηκολούθει ὁ πόλεμος τῶν ψιλῶν ὅπλων. ἀλλο
δὲ Τουρκικὸν σῶμα μετέβη εἰς τὰ Βέρβαινα καὶ ἤρχισε μὲ τοὺς
ἐκεὶ Ἑλληνας τὸν πόλεμον, τρίτου δὲ σῶμα, ἀγκάθαν τὴν ὑψηλὴν
φάρην, κατέβη ἐκεῖθεν πρὸς τὰ Βέρβαινα καὶ ἐξ πλαγίου τὰ ἐ-
πολιόρχει, ὁ Π. Γιατράκος ἐλθὼν εἰς βοήθειαν μετὰ 500 στρα-
τιωτῶν καὶ μὴ δυνηθεὶς νὰ συντρίξῃ, ἐπίστρεψεν ὁ δὲ πόλεμος
ἐξηκολούθει νὰ γίνεται σφιλῆρὸς κατὰ τῶν ἐν τῷ χωρίῳ Ἑλλή-
νων, κατὰ τῶν ὅποιων μάλιστα ἐπετίθεσαν μανιωδῶς; οἱ Νεαρ-
5.

δουνιώται Τοῦρκοι, προσβάλλοντες δι' ἐφόδων τὰ ὄχυρά ματα, ἀλλ' εὐτυχῶς ἀπεκρίοντο γενναιίως· φοιευθέντων δὲ πολλῶν εἰς αὐτῶν, ἐν τοῖς καὶ δύῳ σημαϊσφόροι, ἐτράπησαν ἐπὶ τέλους εἰς φυγὴν, καταδωχθέντες πατὰ τῶν Εἶλήνων μέχρι τῶν Δολιανῶν. Οἱ δὲ τὰ Δολιανὰ πολιορκοῦτες Τούρκοι, ιδόντες τοὺς τῶν Βερβαίνων φεύγοντας, ἐτράπησαν καὶ αὗτοι εἰς φυγὴν, τὸ ὅποιον ιδόντες καὶ οἱ ἔκει Έλληνες ἔξηλήνον εἰς καταδίωξιν, ἔλασμα δὲ ὡς λάχψα καὶ τὰ κανόνια καὶ διαφόρους ἀλλας ἀποσκευάς ἔμειναν δὲ εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης 100 ἑγθροὶ φονευμένοι, ἀλλ' ἐκ τῶν Εἶλήνων ἐπετάχαν ὀλίγοι. Οὕτως οἱ Όθωμανοὶ ἀπεσύρθησαν εἰς τὴν Τριπολιτσάν, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ τοὺς πληγωμένους.

Ἡ ἐν Καλτετσαῖς σύστασις Γερουσίας
τῇ 26 Μαΐου 1821.

Μετὰ τὰς μάχας Βελτετσίου, Βερβαίνων καὶ Δολιανῶν, συνελθόντες ἐν Καλτετσαῖς οἱ πρόχριτοι συνέστησαν Γερουσίαν τὴν 26 Μαΐου ἐκ τῶν Βρεσθένης Θεοδωρίτου, Σωτηρίου Χαραλέμπους, Ἀθανασίου Κενυατάρη, Ἀναγνώστου Παπαγιαννοπόδηλου, Θεοχάρη Ρέντη, Νικολάου Πονηροπιεύλου, Λαστράκη Ζαΐμη καὶ Γερμανοῦ ἐκ Παλαιῶν Πατρῶν.

Ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν μαχῶν, τούτων, οἱ Έλληνες πλήρεις θόρρους καὶ τόλμης ἀπεφάσισαν νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὴν Τρίκολιν, ἀλλ' οἱ φρόνιμοι ἀρχιγύροι των ἐδίσταζον εἰσέτι νὰ ἐκθέσωσιν ἑαυτοὺς εἰς πεδινὰς θέσεις συσκεψθέντες λοιπὸν ἀπεφάσισαν νὰ καταλάθωσι τὰς θέσεις τῶν Τρικόρφων καὶ τὴν ἐπάνω Χεέπαν, καὶ πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐγνωμοδότει ὁ Καλοκοτρώνυς. Συνεννοθέντες λοιπὸν οἱ πρόχριτοι ἀρχιγύροι καὶ οἱ σωματέρχοι μετέβησαν περὶ τὰς ἀγράς του Ιουνίου καὶ κατέλαβον τὰ Τρικόρφα καὶ τὴν βάγην του ἀγίου Θεοφίλου καὶ ἐπειτα τὸ Χανδρὸν βουνὸν τῆς Σολιμας.

Ἐλευσίς Δ. Γύηλάντη.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἔργασεν ὁ Δ. Γύηλάντης εἰς τὴν

νήσου Έθραν και ειδοποίησε περὶ τῆς ἀφίξεώς του τοὺς πρωκτέ-
τους Πελοπονησίους, γράψας αὐτοῖς, ὅτι ἐπεθύμει νὰ τοὺς ἰδῃ.
Ἐσπευσαν λοιπὸν πρὸς ἀντόρμωσίν του εἰς τὸ Ἀστρος ὁ Πετρόμ-
ηνς, Κολοκοτρώνης, Ζαΐμης, Κανέλος Δεληγιάννης, Π. Γιατρά-
κης, Κεφάλας, Φλέστας, Αιγαγνωσταρᾶς, Π. Πατέων, Βρεσθένης,
Ἐλους, Σωτήριος Χαραλόμπης και λοιποί. Συναντήσαντες λοι-
πὸν αὐτὸν τὸν ἐδὲ χῆραν μετὰ πολλῆς ἀγαλλιάσεως διὰ τὴν
φήμην τοῦ ὄνόματός του και διὰ τὰς ἐλπίδας, τὰς ὥποιας τὸ
Ἐλληνικὸν Ἐθνος περιέμενεν ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν του. Οἱ Ὑψη-
λάντης ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Π. Ἀναγκωστόπουλον, τὸν Ν.
Βάμβαν, Κατακούζηνὸν, Γ. Τυπάλδον, Γ. Ἀντωνόπουλον, τὸν
ὑπασπιστὴν του Σάλαν, Ἀνδρόνικον Πάτηκον, Ἐμπρ. Βασιλειάδην,
Φραγκίσκον Μαύρον, Ιωάννην Λιθέριον, Β. Κανδιώτην, Στέφανον
Βαλλιάνον, Δ. Ὁρφανὸν, Ν. Φλογατίτην και ἄλλους. Φθισαν-
τες δὲ εἰς Βέροβινα ἔψυχον πρῶτον δοξολογίαν, και ἀκολούθως
ἀνέγιωσαν τὰ ἔγγραφά του, ἐν οἷς διελαμβάνετο, ὅτι ἀποκαθι-
στάτο παρὰ τοῦ αὐτοῦ δέλφου του Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου ὄν-
τι πρόσωπος αὐτοῦ. ἐξήτασεν οὗτος τὴν διάλυσιν τῆς; ἐν Καλτε-
τσαίς σχηματισθείσης Γερουσίας, προσέτει νὰ τῷ δοθῇ ἔγγραφος
πληρεξουσίας, ὅπως διοικήσῃ ἀπολύτως τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' η
ἐν Καλτετσαί; τὴν 26 Μαΐου σχηματισθείσα Γερουσία ἀντέ-
στη, και οὕτω διειρθέντες κατέστησαν ἀσθενεστέραν και τὴν
μίαν και τὴν ἄλλην ἔξυπτιαν. Οἱ Ὑψηλάντης, δυταρεστήθεις
διὰ τὴν ἀποίαν εὗρεν ἀντίστασιν, ἡτοι μάζετον ἀναχωρήση εἰς
Καλαμάταν, ἀλλὰ τὸν ἐμπόδιον οἱ φίλοι του. Η ἴδεα αὐτῆς
τοῦ Δ. Ὑψηλάντου ἦτο τῷ ὄντι ματοίχ, διότι πῶς ἦτο δυνατὸν
εἰς ἀγθρώπους μόλις συντρίβοντας και ἐξερχομένους τοῦ πυραν-
κοῦ ζυγοῦ νὰ εὐοδοθῇ ἀπόκυτος Κυβέρνησις.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἔφθασεν ἡ εἰδῆσις ὅτι οἱ ἐν Νο-
νεμέσιοι Ὀθωμανοί, στενοχωρηθέντες ὑπὸ τῆς ἐλλείψεως τρο-
φῶν, ἐξήτουν νὰ συνθηκολογήσωσι πρὸς παράδοσιν τοῦ φρουρίου,
ἄλλα δὲν ἐνεπιστεύοντα νὰ παραδοθῶσιν ὑπὸ συνθήκην εἰς τοὺς
ἐγγεπίους, μιχθόντες δὲ τὴν ἀφίξιν του Ὑψηλάντου ἐξήτησαν νὰ
συνθηκολογήσωσι μετ' αὐτοῦ, θστις και ἀπέστειλε τὸν Ἀλεξα-

δρον Καταχωζηνόν· οὗτος μεταβής καὶ συνθηκολογήσας ἀπέστειλε τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ Ὀθωμανοὺς δι' Ἑλληνικῶν πλοίων εἰς τὸ Κεσσάντασι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Μετὰ ταῦτα ἀποντες οἱ ὄργκηγοὶ τῶν Ἑλληνικῶν ὅπλων καὶ οἱ πρόχριτοι ἀπεφάσισαν νὰ μετοφέρωσι τὸ γενικὸν στρατόπεδον πλησίον τῆς Τριπολίτσας διὰ νὰ ἐμποδίζωσι τοὺς Ὀθωμανούς, ἀπὸ πάσης συγκομιδῆς καρποῦν καὶ τροφῶν δ.ά τε ἑστούς καὶ τὰ ζῶα, καὶ ὁ μὲν Κολοκοτρώνης καταβός ωγυρώθη ἀντικρὺ τοῦ Ἅγιου Βλάστη καὶ ὀκοῖσι θως εἰς τὰ μέσα τοῦ βουνοῦ τῶν Ἅγιων Θεοδώρων ὅμοι μὲ τὸν Πλακούταν καὶ τοὺς κατοίκους τῆς ἐπαρχίας τε ύπου τριπολίτας, ἔχων ὑφ' ἑαυτὸν περὶ τὰς 3 χιλιάδας, δ. δὲ Π. Γιατράκος μετὰ τὴν ἐπαρχιωτῶν του καὶ ἄλλων σωματαρχῶν ἵτο στρατοπεδεύμένος ἐκ Σεξάν τῆς Πόλεως μετὰ δύω περίπου χιλιάδων, ὁ δὲ Ἀναγνωσταφᾶς καὶ δισφοροὶ ἄλλοι Μεσσήνιοι καὶ ἐπὶ ργιῶται ὅπλοφργγοὶ περὶ τὰς 2 χιλιάδας κατείχον τὸ κέντρον. Ο Πετρόμηνος μετὰ τῶν Μανιατῶν καὶ πολλῶν ἄλλων Καπεταναίων ἵτο τοποθετημένος ὅπισθεν τοῦ κέντρου μὲ ἄλλας δύω περίπου χιλιάδας διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον.

II ἐν Γράνα πεισματώδης καὶ κρατερὰ μάχη.

Οι Ὀθωμανοὶ μετ' ὅλην ταύτην τὴν προσέγγισιν τῶν Ἑλλήνων, ἔχοντες βρίσκειαν τὸ ιππικὸν σύτῶν, ἐξήρχοντο ἐλευθέρως ἀπὸ τὸ πεδινὸν μέρος τῆς πόλεως, καὶ μεταβάνοντες εἰς ὥτα τὰ πεδινὰ γωρία ἥρπαζον διαφόρους τροφάς· πρὸς παρεμπόδισιν δὲ ἐγένετο, τῇ διαταγῇ τοῦ Κολοκοτρώνου καὶ ἄλλων, πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς πόλεως, χάνδαξ, (Γράνα) διὰ νὰ τοποθετηθῶτιν ἐν αὐτῷ οἱ Ἑλληνες, καὶ ἔκειθεν, προφυλαττόμενοι, προσέβιλλωσι τοὺς μεταβαλνούτας εἰς συλλογὴν τροφῶν Ὀθωμανούς. Οι Ὀθωμανοὶ, περὶ τὰ τέλη ἴουλίου ἐξῆλθον διὰ τοῦ πεδίου περὶ τὰς 3 χιλιάδας πεζοί τε καὶ ἵππεις ὑπὸ τὸν ἀδειλφὸν τοῦ Κεχαγιάμηνος, καὶ μεταβάντες εἰς τὰ γωρία, τὰ ἐλαφυργάγησαν, φορτώσαντες χίλια περίπου ζῶα τροφῶν καὶ νομῶν διὰ τὰ ζῶα τῶν, κατὰ δὲ τὴν ἐπιστροφὴν ἐπετίθησαν κατὰ τῆς Γράνας ἀπὸ τὰς ὑπορείας τοῦ Μύτικα κατ' εὔθειαν μέχρι τῶν ἀμπέλων. Οι

όπλαρχηγοι ιδόντες τοὺς Οθωμανοὺς ἐρχομένους διέταξαν ἀπαυταὶ νὰ εἰσέλθωσιν ἐντὸς τῆς Γράνας καὶ τῶν χανδάκων τῶν ἀμπέλων· οἱ ἔχθροὶ εἶχον ἐμπρὸς τὸ ἵππικὸν, εἰς τὸ μέσον τὰ φορτηγὰ καὶ ὅτισθεν τοὺς λοιπούς. Τὸ ἵππικὸν, ἀμαρτάσαν, σφρόδρως κτυπήθεν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διηλθεῖ τραπέν εἰς φυγὴν, πετρόντων πολλῶν ἐξ αὐτῶν ἐντὸς τῶν χανδάκων· τὰ φορτηγὰ καὶ οἱ ὅπισθεν πεζοὶ, μὴ δινηθέντες νὰ διαθῶσιν, ἥλθον εἰς χειραὶ μὲ τοὺς ἐν τοῖς χάνδακι καὶ ἐγένετο στραγὴ μανιωδεστάτη· οἱ εἰς φυγὴν τραπέντες ἵπποι, καὶ μέρει τῶν πυλῶν τῆς πόλεως προχωρήσαντες, ιδόντες τὸν κίνδυνον τῶν ἐδικῶν των, ἐπεστρεψον πρὸς βιάθειαν αὐτῶν, ἀλλοὶ οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ διέταξαν τὴν εἰς τὴν πόλιν προσέγγισιν τοῦ στρατοῦ των, ἐξ οὗ φρεγηθέντες οἱ ἔχθροι, μὴ οἱ Ἑλλήνες καθαρωτιν ἔφοδον, ἐπέστρεψαν πεδὸς τὴν πόλιν, ἀφήσαντες τοὺς συντρίφοντας τὰ φορτηγὰ εἰς τὴν διάκρισιν τῶν Ἑλλήνων· πολλὰ δὲ οἱ ἐγκαταλειφθέντες οὗτοι πυθόντες ἀνεγκώρησαν ἀφήσαντες εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης 300 φονευμένους καὶ ὅλα τὰ φορτηγά. Η λαμπροτάτη αὕτη νίκη ἦτο ἡ τελευταῖα, διητοὶ οἱ ἔχθροι, νικηθέντες ἐκεῖ κατὰς κράτος, δὲν ἐτόλμησαν γὰρ ἐξέλθωσι πλέον, ἀλλὰ περιωρισθησαν ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, τῆς ὁποίας ἡ στενωτάτη πολιορκία διήρκετε μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου, ἔφερε δὲ τοὺς ὄθωμανούς εἰς τὴν ἑσχάτην ἀνάγκην δι' ἔλλειψιν τροφῶν.

Περὶ δὲ τὰς 26 Αὔγουστου εἶχεν ἐμφανισθῆ ὁ Ὁθωμανικὸς στήλης ὑπὸ τὸν Καραλῆν μετὰ τοῦ ὑπὸ τὸν Ἰσμαήλ Γιβραλτάρην Αἰγυπτιακοῦ παρχπλέων τὰ μεσγυμβρινὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου καὶ τροφοῦστων τὰ Μοθωκάριωνα· ἐνωθεὶς δὲ καὶ μέτινα Ἀλγερίνικα συνεπισώθη ἀπος εἰς 60 πλοῖα, ἐν οἷς ἦσαν τριά δικροτα, καὶ 7 φρεγάται διευθυνθεῖς δὲ ὁ στόλος οὗτος πρὸς τὰς Πάτρας, ἀπεβίβατεν ἐκεῖ 800 Ἀλβανούς, τοὺς ὄποίους εἴλε μεταφέρει ἐξ Αἰγύπτου ὁ Ναύαρχος τοῦ Μεγαλεῖτος Ἀλῆ Ισμαήλ Γιβραλτάρης. Οἱ Ἀλβανοὶ οὗτοι, ἐνωθέντες μὲ τοὺς ἐν τοῖς φρουρίοις τῶν Πατρῶν Ὅθωμανούς, προσέβαλον τοὺς πειλαιροῦντας Ἑλλήνας καὶ πανταχόθεν τοὺς κατεδίωξαν, ἀκολούθως δὲ μέρος τοῦ στόλου ὑπὸ τὸν Ἰμπραΐζην Γιβραλτάρην μετέβη

εἰς τὴν Βαστίτσαν, καὶ εύρον αὐτὴν ἔρημον τὴν κατέκαυσε, ἐκεῖθεν δὲ προεχώρησε καὶ ἡγυρωδόλησεν εἰς Γαλαξεῖδι τὴν 19 Σεπτεμβρίου, καθ' ωδὴν ἐπετέθη καὶ διὰ τηλεοδόλων καὶ ἀποβιβάσεως στρατευμάτων. Κατ' ἀρχὰς ἀντέστησαν οἱ Ἑλληνες, ἀκολούθως ὅμως ἀπειρύθησαν καὶ οὗτως οἱ Ὀθωμανοὶ ἔγιναν κύριοι καὶ τῆς πόλεως καὶ τῶν τοῦ τόπου πλοίων. Οἱ Ὀθωμανοὶ, παραδόντες τὴν πόλιν εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ πυρὸς, παραλαβόντες δὲ 34 ὄγκωδέστατα πλοῖα, ἐν οἷς καὶ δύω Ἰονικὰ, καὶ κατακαύσαντες τὰ λοιπὰ, ἐπανῆλθον εἰς Πάτρας, ὅποθεν ὁ Κάραλης μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολην, φέρων τὰ πλοῖα τοῦ Γαλαξειδίου ἐν θοιάμῳ. διὰ τὴν περίστασιν ταύτην καὶ τὴν τροφοδότησιν τῶν φρουρίων ὁ Σουλτάνος ἐδώκεν εἰς τὸν Καραλῆν τὸν βαθμὸν τοῦ Καπετάν Πασσᾶ.

Οἱ Ἑλληνικὸς στόλος, συγχείμενος ἐκ 33 πλοίων ὑπὸ τὸν Ναύαρχον Ἀνδρέαν Μιαούλην, μετὰ βίᾳ, ἡτοιμάσθη μὴ δυνάμενος δὲ νὰ συναντήσῃ τὸν Ὀθωμανικὸν στόλον, περιέπλεε μεταξὺ Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, ὅπου ἐν τῶν Ὀθωμανικῶν ἔξωτειλεν ἐκ τῆς τρικυμίας εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ζακύνθου, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἐφόνευσαν πὸ ἔξελθὸν πλήρωμα, διὰ τὸ ὄποιον ἐτιμωρήθησαν αὐτηρῶς; παρὰ τῆς Κυθερνήσεως τῶν Ίονίων Νήσων, τὸ δὲ πλοῖον ἔκαυσαν οἱ Ἑλληνες τοῦ στόλου.

Πὶ πολιτρίκια τῆς Τριπολίτσας διατηρουμένη, ὡς ἐρρέθη, στενωτάτη, ἔφερε τὴν παντελῆ ἔλλειψιν παντὸς τροφίμου, διὸ οἱ πολιορκούμενοι ἥριζον μεταξύ των περὶ τρόπου τῆς συνθηκολογήσεως μετὰ τῶν Ἐλλήνων, καὶ ἐκ τούτου διηρέθησαν εἰς τρία σώματα, οἱ μὲν Όσμυνλῆδες Ἀσιανοὶ, ἔχοντες ἀρχηγὸν τὸν Καϊμακάμην καὶ Κεχαγιάμβεην, δὲν ἦθελον νὰ δεχθῶσι συθίκας, ἀλλ' ἐσκέπτοντο νὰ ἔξελθωσι τοῦ φρουρίου διὰ τῆς σπάθης, καὶ διατρίψαντες τοὺς πολιορκούντας, νὰ μεταβῶσιν εἰς Ναύπλιον· οἱ δὲ Ἀλβινοὶ, ἔχοντες ἀρχηγὸν τὸν Βέληκο Γιάτζην, καὶ τὸν Ἐμήζ Μαζεμπόνου, ἐσυνθηκολόγησαν μὲ τοὺς Καπεταναίους, Κολοκατρώνην καὶ λοιπούς, ὅπως, ἐξελθόντες μὲ τὰ ὅπλα των, μεταβῶσιν εἰς Ηπειρον ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τῶν Καπεταναίων, ἀξήτωσι· δὲ εἰς τὴν τύχην τῶν τοὺς Ἀσιανοὺς καὶ ἐντοπίους. Οἱ

δὲ ἐντόπιοι, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Κιαμίλθεν τῆς Καρίνθου, τὸν Μουστάμβεν, Δεφτερχτάρην καὶ τὸν Σέχ Νετσίπην, δὲν ἥζελοι νὰ ἐκβέσωσιν εἰς κίνδυνον τὰ γυναικόπαιδά των, ἔχοντες μάλιστα τὴν γνωριμίαν τῶν προκρίτων Ἑλλήνων Πελοποννησίων τῶν ὅποιων τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς συγγενεῖς ἀπεφυλάκισαν, καὶ ἤχισαν νὰ περιποιῶνται. *Μπὸ τοιαύτας σκίψεις εὑρίσκονται οἱ ἐν Τροπολίτοις πολιορκούμενοι Οθωμανοί, ἀμφιβάλλοντες εἰς τὴν συθικολόγητιν.

*Αλωσις τῆς Τροπολίτος καὶ σφαγὴ τῶν Οθωμανῶν.

Πρὸς τοῦτο προσεκάλεσε τὴν 23 Σεπτεμβρίου ὁ Καϊμακόμης ἕπους τοὺς προκρίτους Οθωμανοὺς εἰ; τὸ παλάτι του καὶ τοὺς Ἀρχηγοὺς; τῶν Ἀλβανῶν, διότι οὗτοι μετὰ τῶν ὑπαύτων στρατευμάτων εἰχον πολορκήσει τὸν Κεχαγιζμένην, ἀπαιτοῦντες τοὺς μιτιλίους των, τοὺς ὄποιους καὶ ταΐζοντες τὴν προτεραίαν διὰ τῆς βίᾳς ἐσυνθηκολόγησαν τὴν ἐπιούσαν μὲ τοὺς Κοπετανούς καὶ ἔστειλαν τὰ πράγματά των εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Κολοκοτρώνη τὴν 22 Σεπτεμβρίου, διὰς ἐξέλθωσι μετὰ τῶν πραγμάτων των, τῶν γυναικῶν, τῶν Πατάδων, τοῦ Καϊμακάμη καὶ τοῦ Κεχαγιζμένη. Ἐνῷ δὲ οὖσι ἡσιγμάζοντο νὰ ἐξέλθωσιν, οἱ ἄλλοι εἰχον συναθροισθῇ πρὸς διάταχεψιν, ἐξ ἣς περιστάσεως ἐκεγιθήσαν διάφοροι θέτεις τοῦ φρουρίου καὶ μάλιστα ἡ κανονοστοιχία τῆς πρὸς τὸ Ναύπλιον πύλης. Πρὸς τὴν κανονοστοιχίαν ταύτην πλησιάσαντες 2—3 Ἀγιοπετρίται Ἑλλήνες γνωρίζοντες τὴν Οθωμανικὴν διάλεκτον, ἡρώτησαν τὸν φύλακα, κανονιέρην, διὰ τοὺς ἐπέτρεπε νὰ ἔλθωσι νὰ ὀμιλήσωσιν. Ἐπιτρέψαντος δὲ τοῦ φύλακος, ἀνέβησαν δεθέντες ἀπὸ τοῦ κανονίου διὰ σχοινίου· ἀναβάντες δὲ οὖσι προσεκάλεσαν καὶ ἄλλους καὶ ἦνοιζαν τὴν ἀτείχιστον πύλην, καὶ εἰσῆλθον ἀπαντες οἱ πατριώται των μὲ τὰς σημαίας των· τοῦτο ἰδόντες καὶ οἱ Μιστριώταις καὶ οἱ ἄλλοι Ἑλλήνες, ἐμιρήθησαν τὸ παράδειγμα, ἀναβάντες ἀλλεπαλλήλως τὴν εἰχη, μετὰ τούτων δὲ καὶ ὁ Κεφάλας. Εἰσπνοδίζαντες λοιπὸν καὶ ἀγνίζαντες τὰς ἀφρουρήτους πύλα,

εισήγαγον τοὺς συναγωνιστάς των[¶] καὶ ἔστησαν τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν· τοῦτο ἴδων καὶ ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς, ὥρμησε πανταχόθεν ἀναβαίνων[¶] τὰ τεέχη, καὶ ἀνοίγων καὶ ἄλλας πύλας ὑπὸ τὸν σφυρὸν κανονοβολισμὸν καὶ τουφεκισμὸν τῶν ἐχθρῶν. Οἱ Ἀλβανοὶ 1800 περίπου κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ λοιπῶν ἀρχηγῶν, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ηλαπούτα, ἐξῆλθον καὶ ἔκπολούθουν τὸν δρόμον των πρὸς τὴν Βοστίτσαν, ὅπου ἐπιθιβασθέντες μετέβησαν εἰς Τριζώνια, καὶ ἔκειθεν εἰς Μπειρούν. Οἱ ἐπὶ τέσσαρας αἰῶνας στεγάζων ὑπὸ τὸν βαρὺν τῆς δουλείας ζυγὸν λαὸς, ὀπλισθεὶς καὶ μὴν ἔχων οὐδεμίαν[¶] Κυβέρνησιν, οὐδὲ κανονισμὸν τινὰ νὰ τὸν ἀναχαιτίσῃ, ἔγεινεν ἀκράτητος, διὰ ταῦτα[¶] ἡ νέμερα τῆς ἀλώσεως τῆς[¶] Τριπολίτεως[¶] ἦτον ἡμέρα καταστροφῆς· ἄνδρες, γυναικες, παιδία, βιττόμενα εἰς τὰς φλόγας τῶν καιρομένων οίκιων, ἀπέθνησκον. Δεινασχίλοις, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν Ιουδαίων, ἦσαν οἱ ἀποθεσθέντες Ὁθωμανοὶ καὶ Ὁθωμανίδες, οἱ δὲ λοιποὶ ἡχμαλωτίσθησαν, μεταξὺ τούτων ἦσαν καὶ οἱ ἐπισημότεροι, ἦτοι ὁ Καϊμαχάμπης, ὁ Κεχαγγύμβενς, ὁ Μουσταφάμβεης, ὁ Σέχ Νετζίπης, ὁ Δεφτερδάρης, ὁ Μπινᾶ[¶] Ισμήνης, καὶ αἱ γυναικες τῶν Πατσάζων δοθεῖσαι ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Μαυρομιχαλῆ.^(*) Αἱ γυναικες τοῦ Χουρσίτ ἀντηλλαγησαν μὲ τὴν αἰχμαλωτίσθεσαν οἰκογένειαν τοῦ Μάρκου Βότσουρη καὶ μὲ τὸν ἀδελφὸν του Κωσταν καὶ ἄλλους Σουλιώτας Θυρίους, οἵτινες εἶχον δοθῆ εἰς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν καὶ οἱ ὄποιοι μετὰ τὴν πτώσιν τούτου εἶχον μείνει σιχμάλωτοι εἰς τὸν Χουρσίτ Πασσᾶν εἰς[¶] Ιωάννινα.

Ταῦτα εἶναι ἐν συντόμῳ τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπαναστάσεως κατὰ τὰς ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου συμβάντα, καθὼς ἐπληροφορήθημεν ἀπὸ τοὺς ἐν τοῖς πράγμασι καὶ τοὺς αὐτόπτας, καὶ κατὰ διαφόρους συγγραφάς, ἐξ ὧν ἡρανίσθημεν.

Τρόπος[¶] ὁ οἰκήσεως ἀρμα τίρχισεν τῇ ἐπανάστασις.

Η διοικητικὴ ἀρχὴ τῶν ἐπαναστατησάντων Ἑλλήνων εἰς τὰς

(*) Ἰστορία Τρικούπη.

ἀρχὰς τῆς ἐπαναστάσεως ἡτον ἀπλουστάτη ὡς συγχειμένη ἀπὸ τοὺς στρατιωτικοὺς καὶ τοὺς προκρίτους πολιτικοὺς ἔκαστης ἐπαρχίας, ἥτις ἐλαῖε τὴν ὄνοματίαν Ἐγροτεῖα, ἔχουσα τὴν φρουτικὴν νὰ εἰσπράττῃ τὰς ἀναγκαῖας διὰ τὸν στρατὸν τροφὰς ἐκ τῶν δεκάτων καὶ τῶν Ὀθωμανικῶν κτεμίτων, ἢ εἰς ἑράνων τῆς ἐπαρχίας· ταῦτα ὑὲ ἐνηργοῦντο οἰκειοθελῶς καὶ μετ' ἀπαρδειγματίσου πατριωτισμῷ· εἰς τινας δὲ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ μᾶλιστα τὰς Ναυτικὰς γῆσσος ἦσαν οἱ χρηματικοὶ οὗτοι ἔρχνοι ὑπέρογκοι πρὸς ἐφιδίασιν καὶ μισθιδότησιν τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου· διαρκούσης δὲ τῆς πολιορκίας, ἐσχηματίσθη, ὡς ἐρρέθη, ἐν Βαλτετοῖς ἐν εἴδος διαικήσεως ὄνομασθεῖν, Γρεουσία, ἀλλὰ κατὰ τὴν πτώσιν τῆς Τριπολιττᾶς περὶ τὸν Οξτώβριον, συννενοχθέντες οἱ πρόκοιτοι τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Πελοποννήσου, τῆς Στερεάς καὶ τῶν νήσων, ἀπεφάσισαν νὰ συνέλθωσιν εἰς γενικὴν Συνελευσιν, ὅπως συγκρατίσωσι μίαν κοινὴν Κυβέρνησιν, ἥτις νὰ διαθέτῃ καὶ διέπῃ τὰ πράγματα τοῦ ἔθνους. Οἱ πληρεξούσιοι λοιπὸν τῶν ἐπαρχιῶν συνηλθον κατὰ πρῶτον εἰς Ἀργος περὶ τὸν Δεκέμβριον ἀκολούθως μετέβησαν εἰς Μπιδαυρον, ὅπου ἐδῶκαν πέρας εἰς τὰς ἔργασίας αὐτῶν, ἐσχηματίσθη δὲ καὶ Γρεουσία ἐπὶ τε τῆς Πελοποννήσου, τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Στερεάς, ἀλλ' ἡ τῆς Ἀνατολικῆς Στερεάς ὄνομασθη Ἀρειος Ηπέιρος, τὸ δὲ πολίτευμα ὠργανισθῇ καὶ ἐσχηματίσθῃ Δημοκρατικόν.

*Ἐξιστόρησε τῶν συμβίντων τῆς Ἐπαναστάσεως κατὰ τῆς ἐπαρχίας τῆς Ἀνατολικῆς Στερεάς.

ΔΕΒΔΔΕΙΑ

Η ἐπαρχία αὗτη εἶχε δυτικεστηθῆ κατὰ τοῦ Καπετάνου της Ὁδυσσέως Ἀνδρίτσου διὰ τὸν ἐπὶ τοῦ Ἀλῆ Πατζ-ἄ διαιγιωνήν τον, καὶ εἶχεν ἐκλίξεις ἀντ' αὐτοῦ τὸν Ἀθανάσιον Διάκονον, καταγόμενον ἀπὸ τὴν Επαρχίαν Δωρίδος καὶ χρηματίσαντα ἐπὶ πολλὰ ἐπη ἀρματωλόν. Διεκρίνετο διὸ ὁ Διάκος διὰ τὸν γενιαλότητα τῆς ψυχῆς του, τὸ εὔειδες καὶ ἱερὸν τοῦ στόλου

καὶ μέλιστα διὰ τὸν ζῆλον καὶ πατριωτισμὸν πρὸς ἀπελευθέ-
ρωσιν τῆς πατρίδος· οὕτω λοιπὸν ὁ μὲν Ὁβύσσευς, εἰςεν ἀν-
χωρήσει μετὰ τῆς Οικουγενείας του εἰς τὴν Ἰθίκην, ὁ δὲ Διάκος
ἐκλεχθεὶς ἔλαβε τὴν Καπετανίαν τῆς Λεβαδείας καὶ Ληξιρίδης.
Τὸν ὀπλαρχηγὸν τοῦτον οἱ περιφερόμενοι ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐλ-
λαδὶ ἀπόστολοι τῆς Ἐγαρίας, Δρόσος Μανσόλας, Ζαρίφης καὶ
ἄλλοι, κατήγοραν ὅμηρον μὲ τοὺς λοιποὺς ὀπλαρχηγούς της;
Στερεᾶς ὅλων ὅμως ὑπερεῖχεν ὁ Διάκος κατὰ τὴν φρόνησιν καὶ
τὴν ἀπεραδειγμάτιστον γενναιότητα καὶ εὐτολμίαν. Συσσωμα-
τωθεὶς λοιπὸν μὲ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἀρματωλοὺς καὶ ἄλλους ἐκ τῶν
χωρικῶν, ὃσους ἡδυνάθη νὰ παραλιθῇ ὑπὸ τὴν σδηγίαν του καὶ
νὰ τοὺς ὀπλίσῃ, εἰσῆλθε μετ' αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν τῆς Λεβα-
δείας τὴν 29—30 Μαρτίου τοῦ 1821, καὶ τὴν ἔκδραστεν, οἱ
δὲ ἐν αὐτῷ κάτιοικοι ὅθιμανοι μετά τινων ὑπὸ τοῦ Βοϊδόδαν
Ἀλδανῶν ἀπεσύρθησαν εἰς τὸ φρούριον, ὁ ἀριθμὸς δὲ τούτων δὲν
ὑπερέβαινε τοὺς 300 ἄνδρας, ὑποχρεωθέντας διὰ τῆς πυλιορχίας
νὰ παραδοθῶσι διὰ ἔλλειψιν τροφῶν. (*)

Θῆρα.

Οἱ Καπετάνοι Διάκοι ἐφόρτυτοσε καὶ ἔξαπέστειλεν ἐν σῶμα στρα-
τιώτῶν ὑπὸ τὸν Αἰπούστρυπον καὶ ἄλλων 1—2 ἀρχηγῶν εἰς τὴν
ἐπαρχίαν τῶν Θραών, ὅπως ὀπλιστωτοὺς τοὺς κατοίκους αὐτῶν καὶ,
ἐπιτεθέντες κατὰ τῶν Ὁθωμανῶν τοὺς πολιορκήσωσι, ἀλλ' οἱ
Ὀθωμανοὶ, πληροφορθέντες τὴν περίστασιν, παρέλασσον τὰς οἰκο-
γενείας των καὶ μετέβησαν εἰς Χαλκίδα.

Αταλάντη.

Παρομοίως καὶ εἰς Αταλάντην ἀπέστειλεν ὁ Διάκος τὸν ἔξα-

(*) Εἰς τὴν ἐπόρθησιν τοῦ φρούριού Λεβαδείας διεκρίθη ὁ ὀπλαρχηγὸς Πιανήντης 'Ρούκης, ὃστις ἀναβὰς τὰ τείχη καὶ εἰσελθὼν ἐντὸς αὐτοῦ καὶ πάλιν πηδήσας ἔξηλθε σῶσος, ὡς εἰς οἱ Ὁθωμανοὶ, ιδόντες τὰ τοιαῦτα τῶν Ἑλλήνων τιλμήματα, ἀναγκασθέντες δὲ καὶ ἐκ τῆς ἔλλεψιος; τῶν τροφῶν, παρεῖσθησαν.

δελφόν του Γεράντωνον, ὅστις μὲ τὸν; ἔκει ἐπαρχιώτας ἐπολιόρκησε τοὺς Οθωμανοὺς; ἐντὸς τοῦ Πύργου καὶ τῶν ὄχυρῶν οἰκιῶν καὶ τοὺς ἡνάγκασε καὶ παρεδόθησαν.

Σύλλογον.

Ο τῆς ἐπαρχίας ταύτης Καπετάνος Παγουριᾶς, εἰσελθὼν ὁμοῦ μὲ τοὺς ἐπαρχιώτας Ἑλλήνας εἰς τὴν Πρωτεύουσαν, ἐπολιόρκησε τοὺς Ὁθωμανοὺς τῶν Σαλώνων, καθὼς καὶ τοὺς ἐκ Βοστίτης τῆς Πελοπόννησου ἔκει καταψυγόντας, εἰς τὸ φρούριον καὶ διὰ στενωτάτης πολιορκίας στερήσας αὐτοὺς τροφῶν ἐπὶ 14 ἡμέρας ἡνάγκασε νὰ παραδοθῶσι τῇ 1.Ο Ἀπριλίου, καὶ τοὺς διεμοίρασεν εἰς τὰ χωρία.

Λοιδωρίκιον.

Ο Καπετάνος τῆς ἐπαρχίας ταύτης Σκαλττᾶς, καὶ οἱ πρόχρει, Ἄναγνωστης Λιδωρίκης, Παππᾶ Γεώργιος, Παπᾶ Πολίτης, καὶ λο.ποὶ ἐπαρχιώται ἐπολιόρκησαν τοὺς Ὁθωμανοὺς τοῦ Λιδωρίου καὶ τοὺς τοῦ Μελανθρίου εἰς τὰς οἰκίας τῶν, καὶ μετὰ δύω ἡμέρας τοὺς ἡνάγκασαν νὰ παραδοθῶσι.

Μενδενίτσα.

Ο τῆς ἐπαρχίας ταύτης Καπετάνος Διεθουνιώτης μετὰ τῶν ἐπαρχιώτων ἐπολιόρκησαν τοὺς ἐν Μενδενίτσῃ καὶ Τσυρκοχωρίῳ Ὁθωμανοὺς, καὶ τοὺς ἡνάγκασαν διὰ τῆς ἐλλείψεως τροφῶν νὰ παραδοθῶσι μετὰ ὀλιγοήμερον πολιορκίαν. Ἀποχνάς τοὺς παραδοθεῖτας κατοίκους τῶν πόλεων ὥθωμανοὺς, εἶχον, ως ἑρξήθη, διαμοιράσει εἰς τὰ χωρία οἱ ὄπλαρχοι· διὰ νὰ ἐνοχηποιήσωσι δὲ καὶ τοὺς γωρικοὺς, τοὺς δέτοξαν νὰ τοὺς φυνεύσωσιν, ὡστε, διὰ τῆς ἐνοχοποιήσεως ταύτης νὰ ἐξαλειφθῆ πλέον ἀπ' αὐτοὺς ἡ ιδία τοῦ νὰ προσκυνήσωσι τὸν Τούρκον. Οὕτω λοιπὸν ἀπαντεῖ οἱ Ὁθωμανοὶ ἐφονεύθησαν.

Ἀττικὴ, Ἀθῆναι.

Εἰς τὴν Ἀττικὴν περὶ τὴν 23 τοῦ Ἀπριλίου οἱ κάτοικοι τῆς

ἐπαρχίας ταύτης ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Λελέτιον Βασιλεῖον
ἐκ Χασιῶν καὶ περὶ τοὺς ἑξακοσίους συμποσιόμενοι, εἰσελθόντες
εἰς Ἀθήνας ἐποιούρκησαν τοὺς Ὀθωμανοὺς καὶ τοὺς ἔχει εὑρισκό-
μένους Ἀλβανούς εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ἐνθι εἶχον ἀποτυρθῆ ἴδον-
τες τὰς κινήσεις τῶν Ἑλλήων, ἀκολούθως δῆμος ἦν οὗν εἰς τὰς
Ἀθήνας διέφοροι Αἴγινηται, Κεῖται (Θερμιώται), Τύραιοι καὶ
Κεραλλήνες, περὶ τὸς 3 χιλιέδων ἀπαντες, καλῶς διατηροῦντες
τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀθηνῶν.

Λαρία (Ζητοῦνι) καὶ Πατρατζηκί (Υπάτη).

Οἱ ἐν Πατρατζηκίῳ (Θιωμανοὶ), ἔχοντες καὶ Ἀλβανούς τινας
εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτῶν, μαθόντες τὰ κινήματα τῆς ἐπαναστά-
σεως τῶν Ἑλλήνων, συνεκεντρώθησαν περὶ τοὺς 700 εἰς τὴν
πρωτεύουσαν Πατρατζηκίῳ, ἣς κείται εἰς ὄχυρον θέσιν, καὶ τὴν
ὅποιαν γύρωθεν περιέφρεξαν καὶ ἐτυγχάνταν εἰδός φρουρόν καὶ
ἐν αὐτῇ ἐκλείθησαν. Οἱ Ἑλληνες, ἐλθόντες καὶ πολιορκήσαντες,
ἐπετίθησαν διὰ νῦν τὴν κυριεύσατον, ἀλλὰ δέν τίθησθηταν, (*)
Τὴν δὲ Ζητοῦνι δὲν ἔλινθη εἰς τὰ ὅπλα, διότι ἐν αὐτῷ ὑπῆρχεν
ό πολυκτήμων Μιτετζαντές Χαλίλεης, δοτις εἶχεν εἰς τὴν
ὑπηρεσίαν του πολλούς τῶν ἵστημαν Ἀλβανῶν, φρουράρων κα-
λῶς τὴν πόλιν· πρωτέει δὲ πόλις, ὃς καιμένη πέραν τοῦ Σπεργχειοῦ
καὶ ὑπερασπίζομένη ὑπὸ ἵστημας· Ἀκροπόλεως καιμένης ἀνθίζει
τῇ πόλεως ἐπὶ ὑψηλῷ λόρου, ἥτιο δυτικάτοις πρὸς τοῖς ἀλλοις
ἡ θέσις τῆς πόλεως Λαρίας, καιμένης εἰς τὰ πρωθυρά τῇ; Θετ-
σαλίας, διευκόλυντες εἰς τοὺς Ὀθωμανούς τὴν ἐνταῦθα μεταβί-
βασιν στρατοῦ.

Ἐκστρατείᾳ τοῦ Κιοσὸς Μεγάλου Πατσᾶ καὶ τοῦ Ομέρου
Πατσᾶ Βρυσόνη εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα.

Οἱ Βεζίρης Χωραίτες μεταβινύνων ἐκ Πελοποννήσου, ὡς ἐργά-
ζονται

(*) Εἰς τὴν κατὰ τοῦ Πατρατζηκίου πρεσβεῖαν τῶν Ἑλλήνων δι-
δοκήσαντες Ιωάννης Ράσκης ἔθετεν εὔσολμίαν μεγίστην πληγωθεὶς
ἐπικινδύνως· νοσηγενεῖς δὲ ἐπὶ πολὺν καιρὸν μόλις ἐσώθη, διὰ τῆς ἐπι-
ρελωδοῦ περιπολήσεως καὶ ἐπισκέψεως τοῦ Οθωμανοῦ χειρόργου Κούρτ
Ἀλῆ ἐξ ἀπλάνης.

Οη, εἰς τὰ Ἰωάννινα, ὅπως παραλίθη τὴν διοίκησιν τῶν ἔκει εὐρισκομένων στρατευμάτων πρὸς πολιορκίαν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ἔθατεν ὄδοιπορῶν εἰς τὴν Πρωτεύουσαν τῆς Θεσσαλίας, Λάρισαν, ὅπου ἔζησε πρὸς αὐτὸν ἡ ἐκ Πελοποννήσου εἰδῆσις ἀπὸ τὸν Καϊμακάμυν του, ὅτι ἐν τῇ χερσονήσῳ ταύτῃ ἐφάνησαν σημεῖα ἐπαναστάσεως καὶ διὰ τούτου ἐθεωρεῖτο ἀπολύτως ἀναγκαῖα ἡ ἀποστολὴ στρατοῦ. Οἱ Χουρσίτης, λαβὼν τὴν εἰδῆσιν ταύτην, ἐσπευστε πὸν πρὸς τὰ Ἰωάννινα ὄδοιπορίαν του, φθάσας δὲ ἐκεῖ ἐλαύνθετικωτέρας πληρωφορίας παρὰ του εἰς Πάτρας μεταβάντος Ἰσούρ Πασσᾶ Σέρεζλη ἀκολούθως δὲ εἰδοποιήθη καὶ περὶ τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος. Ἀνευ βραδύτητος λοιπὸν ἐσχημάτισε δύω στρατιωτικὰ σώματα, τὸ μὲν ὑπὸ τὸν ἀρτίων προσβιβασθέντα εἰς τὸν βαθὺν τοῦ Βελύρου Κιοσὲ Μεγ- μὲτ Πασσᾶ ἀπὸ Κεχαγιάμβην, καὶ τὸν ὁμοίως πρὸ ὅλίγου προ- βιβασθέντα εἰς τὸν βαθὺν τοῦ Πασσᾶ Ὁμέρ Πασσᾶν Βοιώνην· συνέκειτο δὲ τοῦτο ἐξ 8 χιλιάδων στρατοῦ, εἶχε δὲ διαταγὴν νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Στερεάν Ἑλλάδα, διὰ τὴν κατα- πνίῃ τὴν ἐπανάστασιν ἐν τοῖς σπαργάνοις, καὶ ἀκολούθως νὰ εισβάλῃ εἰς τὴν Ηλεκτρονήσουν· τὸ δὲ ἄλλο σώμα ὑπὸ τὸν Κε- γαγιάμβην ἐκ 3,500 περίπου ἐκλεκτῶν Ἀλβανῶν, ἔχόντων ἐπὶ κεφαλῆς τους ἐπισχυροτέρους ὄρχηγούς, ἐξεκίνησε καὶ εἰσῆλθε δὰ τῇ; εἰσέπει μὴ ἐπαναστατημένης Αυτικῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῶν Καπτελίων εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ μετέβη εἰς Τρι- πολιτικῶν, ὡς ἀλλοῦ ἐρήσθη.

Οἱ δὲ ἀνωτέρω ῥήθεντες Κιοσὲ Μεγμὲτ Πασσᾶς καὶ Ὁμέρ Βοιώνης διαβάντες τὸν Πίνδον ὥδευσαν διὰ τῆς Θεσσαλίας καὶ ἔθαταν εἰς τὴν Δαρδανίαν περὶ τὴν 15 Ἀπριλίου, καὶ ἐκεῖ μεί- ναντες 8 περίπου ἡμέρας ἐσκίπτοντο περὶ εἰσῆλθης εἰς τὰς ἐντὸς τῶν Θερμοπυλῶν ἐπαρχίας.

Οἱ Καπτελάν διάκοις εἰδοποιηθεὶς περὶ τῆς ἐλεύτεως τῶν Οθω- μανῶν εἰς Ζητούνιον συγεννωθή μετὰ τῶν Καπτελαναίων Πανουρ- γῆ, Διοδούσιώτου καὶ τοῦ Ἐπιτέκπου Σύλλανος Ἡταίου, καὶ σπεύσαντες προκατέλαθον τὰς θέσεις τῶν Θερμοπυλῶν καὶ τὰς παραπληγίας καὶ ὁ μὲν Διοδούσιώτης ἐτοποθετήθη μετὰ 400

όπαδῶν εἰς τὴν γέφυραν τοῦ Γοργοποτάμου, ὁ δὲ Πανουργίδης μετὰ τοῦ Σιλωνοῦ καὶ τῶν Σαλωνιτῶν περίπου 400 κατέλαβον τὴν θέσιν τοῦ χωρίου Μουσταφάμπεη, ὁ δὲ Διάχος μετὰ 500 κατέλαβε τὴν γέφυραν τοῦ Σπερχειοῦ καὶ τῶν Πουριῶν ἄντικου τῆς γεφύρας· ὁ Σπερχειὸς ποταμὸς εἶχε πλημμυρήσει μὲν, ἀλλ' οἱ Ὀθωμανοὶ κατέρθωσαν καὶ τὸν διέθησαν περὶ τὸ Λιανοκλαδί. Οἱ Ὁρέρ Πασσᾶς Βρυώνης μετὰ 3000 Ἀλβανῶν πεζῶν καὶ 500 ἵππων διέβη σύτῳ τὸν ποταμὸν τὴν 22 Ἀπριλίου τοῦ 1821, καὶ ἐπιτεθεὶς κατὰ τοῦ Διοβουνιώτου, τὸν ἀπέβαλεν ἐκ τῆς θέσεώς του καὶ τὸν κατεδίωξε μέχρι τῆς Δωρίδος. Ἀκολούθως δὲ ὁ Βρυώνης ἐνισχυθεὶς καὶ διὰ 1000 ἄλλων ἐκ τοῦ Ζητουνίου, διηρεύθη εἰς 2 σώματα, καὶ τὸ μὲν ἐν ἐπετέθη κατὰ τοῦ εἰς Χαλκομάταν εύρισκομένου Πανουργιᾶ, τὸ δὲ κατὰ τοῦ ἐν Θερμοπύλαις εύρισκομενου Διάκου· καὶ τὸν μὲν Πανουργιᾶν, ἔτρεψαν εἰς φυγὴν φονεῖσαντες καὶ συλλαβόντες ποιλοὺς, ἐν οἷς καὶ τὸν Σόλωνο; Ἡσαΐαν, καὶ τὸν ἀδελφὸν καὶ ἀνεψιόν του, τοὺς διηποιεῖς καὶ ἐφ ὄντευσαν ἐνταῦθα· τὸ ἄλλο ἐχθρικὸν σῶμα, διευθυνθέν πρὸς τὸν Διάκονον καὶ ἀρχίσαν τὸν μάχην, εὑρε μεγίστην σύντιστασιν· ἀλλ' ἐνῷ ἐγένετο ἡ μάχη κρατερὰ, ὁ Κιρσὲ Μεχμέτ Πασσᾶς ἐφώρμησεν ἐκ τῆς ἄλλης ὅγθης τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὸν φυλασσόντων τὴν γέφυραν ὄπαδῶν τοῦ Διάκου, ἐξ ὧν ἄλλους μὲν ἐφόνευσαν, ἄλλους δὲ διασκορπίσας ἐγένετο κύριος τῆς γεφύρας, καὶ ἀκολούθως ἐπετεθή καὶ σύτος κατὰ τοῦ Διάκου, ὅστις περικυκλωθεὶς πανταχόθεν, ἐμάχετο ἡρωϊκῶς, ἀλλ' ἐμεινεν ἐπὶ τέλους μόλις μετὰ 15 συντρόφων, διέτι οἱ μὲν ἐφονεύθησαν, οἱ δὲ διεσκορπίσθησαν· οἱ μετ' αὐτοῦ ὀλίγιστοι τὸν παρεκίνουν νὰ φύγωσιν, ἀλλ' οὐτος ἀπεκρίθη « προτιμώτερον ν' ἀποθάνω μόνος; ἐνταῦθα παρὰ νὰ φύγω, » ἀπεσύρθη ὅμως ὑψηλοτερον εἰς βραχώδη θέσιν, ἀλλὰ καὶ ἐκεὶ περικυκλωθεὶς πανταχόθεν, ἐπληγώθη εἰς τὸν δεξιὸν ὄφον, ἀφοῦ δὲ ἀπαντες οἱ περὶ αὐτὸν ἐφονεύθησαν, συνελήφθη ζῶν ἀπὸ τοὺς περὶ τὸν Κιρσὲ Μεχμέτ Πασσᾶν, καὶ ἐφέρθη εἰς τὴν Λαμίαν. Οἱ Ὁρέρ Πασσᾶς Βρυώνης γνωρίζων προσωπικῶς τὸν Διάκονο παρεκάλεσε τὸν Κιρσὲ Μεχμέτ Πασσᾶν νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν Διάκονο, μάλιστα διὰ νὰ

πείση τὸν Κιοσὲ περὶ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Διάκου, εἰπεν' « ὁ Διάκος θελει συντελέσει πολὺ εἰς τὸ νὰ προταχυνήσουν οἱ ἄλλοι· ἡ ἄλλη ὁ θηριώδης οὗτος τύραννος κατ' οὐδένα τρόπον ἐπείσθη νὰ τὸν ἀφήσῃ ζῶντα, εἰπὼν εἰς τὸν Βρυσόνην, ὅτι εἰς τὰς ἀρχὰς πρέπει νὰ δώσωμεν Ἰμπρέτι (τρόμον) καὶ οὕτω τὸν ἑσούθιστες ζῶντα. Τοιούτον τέλος ἔλαβεν ὁ ἐφέμιλος τοῦ Λεωνίδα ἥρως τῶν Θερμοπυλῶν Καπετάνιος Διάκος.

Μετὰ τὴν ἀτυχῆ μάχην τῶν Θερμοπυλῶν οἱ λοιποὶ ὄπλαρχοι Διοδουνιώτης καὶ Πανουργῆς ἀποσυρθέντες εἰς τὸ Χάνι τῆς Γραβιᾶς ἔμενον ἔκει, καὶ δειλιάσαντες ἐσκέπτοντο περὶ τοῦ μέλλοντος· εὔτυχῶς ὅμως, ἐνῷ εὑρίσκοντο εἰς ἀπελπισίαν, ἔψθασεν ἔκει ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρίτζου μετὰ τοῦ Χρήστου Κοσμᾶ Σουλιώτου μετὰ 100 στρατιωτῶν, καὶ τοὺς ἐνεθίξτρυντο μεγάλως· διὰ τῆς ἐνισχύσεως ταύτης μάλιστα ἀπεφάσισαν νὰ ὀχυρωθῶσιν εἰς τὴν θέσιν ταύτην, καὶ ν' ἀποκρούσωσι τοὺς ἔχθρούς τοῦν ἔλθωσι νὰ τοὺς προσβάλλωσι· καὶ οἱ μὲν Πανουργῆς, Διοδουνιώτης καὶ Χρήστος Κοσμᾶς κατέλαβον τὰ ὑψηλά ματα καὶ τοὺς βράχους τοῦ στενοῦ δρόμου τῶν Σαλώνιων ἀπέναντι τοῦ χανίου, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς μετὰ τῶν γενναίων στρατιωτῶν κλεισθεὶς ὠχυρώθη ἐντὸς τοῦ χανίου.

Μάχη τῶν Ἑλλήνων ἐν Γραβιᾷ ἐναντίων τῶν Ὀθωμανῶν καὶ νίκη τοῦ Ὀδυσσέως Ἀνδρίτζου.

Οἱ Ὀθωμανοὶ εἶχον ἀποσυρθῆ εἰς Λαμίαν καὶ ἔμειναν ἔκει περὶ τὰς 15 ἡμέρας, καὶ ἀκολούθως διὰ τῆς Χελλομάτας ἐξεστράτευσαν διὰ νὰ εἰσβιλωσιν εἰς τὰ Σάλωνα. Τὴν 8ην δὲ Μαΐου πρὸ μεσημβρίας ἐνεφανίσθησαν ἀπέναντι τοῦ χανίου τῆς Γραβιᾶς, καὶ ιδόντες τὰ ἐπὶ βράχων ὀχυρώματα τῶν Ἑλλήνων, ἐπετέθησαν κατ' αὐτῶν καὶ ἀποβάλλοντες αὐτοὺς ἀπὸ τὰς θέσεις τῶν τοῦ ὄθησαν πρὸς τὰ ὅπισθεν, ἀκολούθως ἐφώρμησαν κατὰ τοῦ ἐν τῷ χανίῳ κεκλεισμένου Ὀδυσσέως, ὅστις, ὅμα εἶδεν, δτο ἀρκετὰ ἐπλησίασαν εἰς τὸ χάνι, διέταξεν ἀμέσως τὸν πυροβολισμὸν, ὅστις ἐν πρώτοις ἐκαμε μεγάλην θραύσιν καλύψας τὸ ἔδα-

φος ἀπὸ φονευθέντας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ εἰς Δερβίσης, τὸν ὄποιον οἱ Πατσαδεῖς πολὺ ἐσεβοντο καὶ τὸν ὄποιον εἶχον λάθει μεν' ἔσυτὸν διὰ νὰ ἐνισχύσῃ θρησκευτικῶς τὸν ὄθιμπανικὸν στρατόν. Η πρώτη λοιπὸν τὸν Ὀθωμανῶν ὄρμὴ ἀνεχαιτίσθη, ἀκολούθως οἱ Πατσαδεῖς ἐνθύρδυνον αὖθις τοῦ; ὑπὲν αὐτὸν στρατιώτας, ὑπεθυμίζοντες μάλιστα εἰς αὐτοὺς τὸν φονευθέντα Δερβίσην, καὶ αὕτως ἐνθυσιασθέντες ἐφώρμησαν ἐκ δευτέρου ὡς μαινόμενοι, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔφων ταύτην ἡκολούθησε τύχη χειροτέρα τῆς πρώτης διὰ τοῦ γενναίου καὶ εὔτοχου πυροβολισμοῦ τῶν Ἑλλήνων· τὸ αὐτὸν ὄποτε λεσμόν ἐπέφερον καὶ πολλαὶ ἄλλαι ἔφοδοι μετὰ μεγίστης τῶν Ὀθωμανῶν ζημίας ἀποκρουόμεναι, ὥστε οἱ Ὀθωμανοὶ ἀπελπισθέντες ἀπετύρθησαν. Ο Ὁδυσσεὺς τὴν νύκτα πρὶν ἔξημερώτην ἔξελθὼν τοῦ χανίου μετὰ τῶν ὑπὲν αὐτὸν στρατιωτῶν, μετὰ μεγίστης σιγῆς εἰσῆλθεν εἰς ἕνα ἐπικαρμένον ἄγρὸν ἔξωθεν τοῦ χανίου κείμενον, εἰς τὸν ὄποιον δὲν τοῦ; ἔβλεπον οἱ Ὀθωμανοί, καὶ ἐκεῖνον διεύθυνθεὶς ἡνῶθη μετὰ τῶν λοιπῶν ὀπλαρχηγῶν, σίτινες τὴν προτεραίαν δὲν ἤδυνθισαν νὰ τοὺς βοηθήσωσι.

Οι ἔχθροὶ μετὰ τὴν μάχην καὶ τὴν ὄποιαν ὑπέστησαν φθορὰν ἔμενον ἐνταῦθα ἐπὶ 8 ἡμέρας, σκεπτόμενοι ἀνέπρεπεν νὰ ἀκολουθήσωσι τὴν πρὸς τὰ Σάλωνα ὄδοιπορίαν των, ἢ νὰ λάθωσιν ἄλλην τινὰ διεύθυνσιν. Ἐπὶ τέλους ἀπεφάσισαν νὰ μὴ προχωρήσωσι πρὸς τὰ Σάλωνα, διότι τῆς ἐπαρχίας ταύτης ὁ δρόμος, ὃν πολὺ ἀνώμαλος, ἔχει διάφορα στενώματα· εἶχον μάλιστα ὑπὲν ὅψιν τῶν τοὺς Ἑλληνας συσσωματωμένους καὶ ὑπὸ ικανὸν ἀρχηγὸν, ἔχοντα ἐπίσημον ὄνομα, καὶ ἐπομένως ἔφεροντο μὴ πάθωσι φθορὰν χειροτέραν ἔχειντος, τὴν ὄποιαν ἐδοκίμασαν, δῆθεν ἔλαθον τὴν πρὸς τὴν Λευκαδίαν διεύθυνσιν, σίταιν πεδινὴν, ὥστε νὰ τοῖς χρησιμεύῃ πρὸς βοηθείαν καὶ τὸ ιππικόν. Ἡπειροπόταμοις λοιπὸν διεύθυνθησαν πρὸς τὴν Μενδενίτζαν, διὰ νὰ μάθωσι περὶ τῶν κατοίκων Τούρκιων καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ Σέγχη Μπεχτάση, τὸν ὄποιον πολὺ ὑπολήπτοντο οἱ Ὀθωμανοί, ἀλλ' οὐδένα εὑρον ζῶντα, διότι, ὡς ἐρρέθη, οἱ Ἑλληνες εἶχον φονεύσει ἀπαντας. Ἐπὶ τρεῖς μόνον ἡμέρας διαμειναντες, μετέβησαν εἰς

τὸ Τουρκοχῶρι, ὅπως ἐρευνήσωσι καὶ μάθωσι περὶ τῆς καταστάσεως τῶν Ὀθωμανῶν κατοίκων καὶ τοῦ ἐπισήμου Δερβίσαγα, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα οὐδένα κάτοικον Ὀθωμανὸν εὗρον ζῶντα.

Οἱ διπλαρχηγοὶ Ἑλληνες, μὴ γνωρίζοντες καλῶς τὴν διεύθυνσιν, τὴν ὅποιαν ἔμελλον νὰ λάβωσιν οἱ Ὀθωμανοὶ, διεμοιράσθησαν ἔκαστος εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς μετέβη εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Λεβαδίας καὶ ἐτοποθετήθη εἰς τὸ Καστράκι· ἵδιων δὲ τοὺς Ὀθωμανοὺς διευθυνομένους πρὸς αὐτὸν, ἀνεγώρησεν ἐκεῖθεν καὶ μετέβη εἰς τὰ ὑψηλότερα χωρία. Οἱ Ὀθωμανοὶ περὶ τὴν 24 Ιουνίου περιεκύκλωσαν τὴν Λεβαδείαν ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸν καὶ ἀρκτικὸν αὐτῆς μέρος καὶ προέτειναν εἰς τοὺς Λεβαδιεῖς νὰ προσκυνήσωσι καὶ νὰ τοὺς διῆθῃ ἀμνηστεία, ἀλλ' οἱ Ἑλληνες δέν ἐδέχθησαν τὴν ἐπισύσσων λοιπὸν προσβάλλοντες ἐκυρίευσαν αὐτὴν ἐξ ἐφόδου, καὶ κατέκαυσαν καὶ ἐν μέρος αὐτῆς, τῶν δὲ διασωθέντων κατοίκων οἱ μὲν ἔψυγον, οἱ δὲ ἀπεσύρθησαν εἰς τὸ φρούριον. Ἐνταῦθα ἐνεφανίσθη μακρόθεν ὁ Ὁμέρος Πασσᾶς Βριόνης, καὶ προσκαλέσας ἡνα τῶν προκρίτων, τὸν Ν. Νάκον, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν ὑπόσχεσιν τῆς ἀσφαλείας ἐκείνων, ὃσοι ἦθελον προσκυνήσει. Οἱ Λεβαδιεῖς δόντες πίστιν εἰς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Βριόνη προσεκύνησαν, τινὲς δὲ μᾶς μὴ πεισθέντες νὰ προσκυνήσωσιν, ἀνεγώρησαν μὲ τὰ ὅπλα των. Ὁ Ὁμέρος Πασσᾶς Βριόνης ἐπὶ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ἥτο πρωτάτης τῆς Λεβαδείας, λαμβάνων ἀπὸ τῆς ἐπαρχίαν φύρον χασταριέ, ὡς χασνατάρης τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, διὰ τοῦτο καὶ προέτεινεν εἰς τὸν Κιοτὲ 'Αχμέτ Πασσᾶν νά δοθῇ ἀμνηστεία εἰς τοὺς Λεβαδιεῖς, καὶ τοὺς ἐπροστάτευσε μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως ταύτης.

Ο Ὅμέρος Βριόνης εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην εἶχε παραλάβει καὶ τὸν Χρῆστον Παλάσκαν ἐκ Γετίστης τοῦ Πίνδου, ὃστις εἶχε χρηματίσει ἀξιωματικὸς εἰς Μύριαπαικούς στρατοὺς καὶ τὸν ὅποιον ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς μετεγειρίσθη ὡς προπαίδευτὴν εἰς τὴν ταχτικὴν γύμνασιν τῶν Ἀλβανῶν, καὶ τὸν εἶχεν ὑπὸ πολλὴν εὔνοιάν μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ μετέβη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ὅμέρο Βριόνη καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν του, ὃστις ὑποληπτόμενος αὐτὸν πρὸ τῆς ἀναγωρήσεως; του ἀπὸ τὴν Λεβα-

δείαν τὸν ἀφῆκεν εἰς αὐτὴν ὡς ὄπλαρχηγὸν (καπετάνιον τῆς ἐπαρχίας) παρεμοίως οἱ Πασσάδες διώρισαν ἵνα Βοϊδόδαν καὶ Καδὴν ἀκόμη.

Η εἰδησίς τῆς εἰσέσολῆς τῶν Ὀθωμανῶν Πασσάδων εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Στρεφανήν ἐλέγχοις διευθυνθεῖσα ἐν Πελοποννήσῳ κατεφύσησε τοὺς πάντας. Συνεννογχέντες λοιπὸν οἱ πρόκριτοι αὐτῇ; ἀπεφάσισαν καὶ ἔξαπέστειλον ἐν μέρος στρατοῦ ὑπὸ τὸν Ἡλίαν Μαυρομιχάλην καὶ Νικήταν Στρατελόπουλον, οἵτινες διελθόντες ἀπὸ τὴν Κορινθίαν παρέλαβον ἄλλο μέρος στρατοῦ ἐκ τοῦ πολιορκοῦντος τὴν Ἀκροκόρινθον, συγκείμενον ἐκ Δερβενοχωριτῶν, Γύραιων καὶ Πηριτωτῶν διελθόντες υπὸ τὸν Κιθαιρῶνα ἔφθασαν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Λεβαδείας καὶ ἐπετέθησαν κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν εἰς Γρανίτζαν, ἀλλ' ἀντὶ νὰ βλαψωσι τοὺς Ὀθωμανοὺς ἐβλάσπεσαν οἱ ίδιοι, διότι εἰ Ὀθωμανοὶ ὀρμήσαντες κατ' αὐτῶν τοὺς διεσκόρπισαν, φονεύσαντες καὶ 20 περίπου ἐξ αὐτῶν, οὗτοι δὲ φονευθῆ περισσότεροι, ἀν δὲν προελάμβανεν ὁ Ὁδυσσεὺς μετὰ τοῦ Γούρα καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς νὰ ἐλθωσιν ἀπὸ τὸ Σοῦρπι εἰς βοήθειαν αὐτῶν, ὅλοι δὲ ἦμοι ἀπεσύρθησαν εἰς τὸ Σοῦρπι ἕκατον ἔφθασε καὶ ὁ Ἡλίας Τζαλαφατίνος καὶ ἡνάθη μετὰ τοῦ Μαυρομιχάλη, ὅτις μετέβη εἰς τὴν Πέτραν τῆς Λεβαδείας ἀλλὰ σκεφθεὶς ὅτι δὲν ἥδυνατο ἐνταῦθα ν' ἀντισταθῆ κατὰ τῶν γύρων, ὄπισθιδρόμητε μεταβάς εἰς Πλαταιὰς καὶ τοποθετηθεὶς εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Κιθαιρῶνος.

Οἱ Ὀθωμανοὶ μαθόντες ὅτι οἱ Ἑλλήνες συνεκεντρώθησαν εἰς Σοῦρπι, διὰ πολλῆς μυστικότητος καὶ διὰ νυκτὸς ὑδεύσαντες ἐφύασαν εἰς τὸ χωρίον τοῦτο, καὶ ἐπετέθησαν αἴφνηδίως κατὰ τῶν Ἐλλήνων, ἀφοῦ προτιγουμένιως ἐφύνευσαν τὰς πρωτοφυλακὰς αὐτῶν, τοὺς δὲ ἐν τῷ χωρίῳ εὑρισκομένους κακῶς ἔχοντας εδίσξαν καὶ ἐσκόρπισαν, καταδιώξαντες αὐτοὺς πέραν τοῦ χωρίου πρὸς τὰ ὅρη, καὶ οἱ μὲν Πελοποννήσιοι διευθύνθησαν πρὸς τὴν μονήν τοῦ Ὀσίου Λουκᾶ, ὁ δὲ Ὁδυσσεὺς πρὸς τὸ Δαδί καὶ τὸν Ηαγγασόν.

Μετὰ τὴν νίκην ταύτην οἱ Ὀθωμανοὶ Πασσάδες ἀρήσαντες εἰς τὴν Λεβαδείαν τὴν ἀναγκαῖαν φρουρὰν, τὸν Βοϊδόδαν, καὶ

καὶ Χρῆστον Παλάσκαν, ώς ἐρρέθη, ἀνεχώρησαν διὰ τὰς Θήβας. Ο. Χ. Παλάσκας, μηλινότι εἶχε διορισθῆ παρὰ τῶν Πασσάδων καὶ κατ' ἔσοχὴν ἀπὸ τὸν προστάτην τοῦ Ὁμέρο Πασσᾶ Βρυόνην, μολοντοῦτο, ἔχων ἐν τῇ καρδίᾳ τὸ Ἑλληνικὸν αἰσθημα καὶ τὸν πατριωτισμὸν, συνεννοεῖτο συχνὰ μετὰ τῶν ἀρχηγῶν Ἑλλήνων καὶ τοὺς ὡδήγει εἰς πᾶν πράγμα καὶ ἐπὶ τέλους ἤνωθη μετ' αὐτῶν.

Οἱ Πασσάδες, ἐλθόντες μετὰ τῶν στρατευμάτων αὐτῶν εἰς Θήβας, διεμοιράσθησαν εἰς δύω σώματα· καὶ ὁ μὲν Ὁμέρο Πασσᾶς Βρυόνης μετὰ τριῶν περίπου χιλιάδων Ἀλβανῶν μετεῖνη εἰς Εὔβοιαν, διὰ νὰ δώσῃ συνδρομὴν εἰς τὴν ἑκεῖ φρουρὰν καὶ τοὺς κατοίκους Ὁθωμανούς, καὶ καταστρέψῃ τοὺς ἐπαναστάτας τῆς νήσου ταύτης· ὁ δὲ Κιοσὲ Μεχμέτ Πασσᾶς ἐστρατοπέδευσεν εἰς Θήβας; διὰ νὰ καταβάλῃ τοὺς ἐπαναστάτας τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀνατολικῆς Στερεάς. Όθεν προσβαλὼν τὴν Μονῆν τοῦ Προρήτου Ἡλία ἀπεκρούσθη μετὰ φύρας, ἐξ ἄλλου μέρους δὲ προσβαλὼν τὸ χωρίον Βύλλια, κατέκαυσεν αὐτό· ὅμοιώς ἐπετέθη καὶ κατὰ τῆς Μονῆς τοῦ Ἅγιου Μελετίου, ὃπου ἦσαν 160 περίπου Ἕλληνες, ἐνισχυθέντες καὶ διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Ἡλίου Μαυρομετάλλου· ἐλθόντες λοιπὸν εἰς μάχην ἀντέστησαν ἴσχυρῶς κατὰ τῶν ἔχθρῶν, ἀλλ᾽ ἀκολούθως ἀπαντεῖσαν οἱ Πελοποννήσιοι ἐπεσύρθησαν εἰς τὸν Ισθμόν.

Εἰσέλευσις τοῦ Βρυόνη ἐν Εὔβοιᾳ, μάχη κρατερὰ ἐν Βρυσακίοις καὶ νίκη τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Καπετάν Αγγελῆ Λαυρίου.

Ο Βρυόνης, ἐλθὼν εἰς Χαλκίδα, ἐπληροφορήθη ὅτι οἱ ἐπαναστάται Ἑλληνες εἶχον καταστραφῆ εἰς δύω μύχας ἔξωθεν τῆς Χαλκίδος ὑπὸ τοῦ Σινᾶν Ἀγᾶ (Οθωμανοῦ ξένου ἐλθόντος πρὸ τινῶν γρόνων εἰς Εὔβοιαν μέ τινα Βεζύρην καὶ κατοικίσαντα ἐν αὐτῇ). ὁ Ὁθωμανὸς οὗτος εἶχε τεθῆ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ὁθωμανικῆς φρουρᾶς, καὶ ἔζηρχοντο κατὰ τῶν ἐπαναστατῶν Ἑλλήνων, θοικουμένων κατ' ἀργάς ὑπὸ τοῦ ἀνικάνου Βερούτη ἐκ Λιβ-

νιωτῶν, ἔξαδέλφου τοῦ Ὀδυσσέως. Οἱ ἐχθρὸς λοιπὸν εἶχε διασκορ-
πίσει πολλάκις τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' ἀκολούθως προσκλήθεις παρὰ
τῶν Κύδοσέων ὁ Καπετάν Αγγελῆς ἔλαθε τὴν ἀρχηγίαν τῶν
ἐπαναστατῶν Ἑλλήνων τῆς Εύβοιας· λαβὼν δὲ ὡς συνεργάτην
καὶ συνάδελφόν του τὸν Θηβαῖον Κότσον, ἔσχηματισε στρατό-
πεδον εἰς τὴν παραλίαν τῆς Εύβοιας, εἰς θέσιν Βρυσάκια (ὡς ἐν
οἰκείῳ τόπῳ ῥυθμίσεται). Εἰς τὴν θέσιν ταύτην ὁ Βρυσόνης μετέβη
μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν στρατοῦ, ἔχων καὶ τοὺς Χαλκιδεῖς Ὀθωμα-
νούς προσέβαλε λοιπὸν τὰ Ἐλληνικὰ ὄχυρά ματα μετ' ἀπαρ-
θειγματίστου δρμῆς, ἀλλ' ὁ ἀρχηγὸς Αγγελῆς, βοηθούμενος
καὶ ὑπὸ τοῦ πλοίου τοῦ Ἀλεξάνδρου Κριεζῆ, ὅντος προσωρι-
σμένου εἰς τὴν παραλίαν καὶ κανονοβολοῦντος τοὺς ἐχθροὺς,
ἀπέκρουσε κατὰ κράτος αὐτὸν, κακῷ ἐπανελθόντα εἰς Χαλ-
κίδα. Εἰς Χαλκίδα ἀρτίως εἶχεν ἐλθῆ καὶ ὁ Ὁμέρος Καρύ-
στιος, ὅστις εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Καρύστου εἶχε καταστρέψει
τοὺς ἐπαναστάτας πυρπολήσας καὶ τὴν Κούμαν. Οἱ Βρυσόνης
μετὰ τοῦ Καρυστίου Ὁμέρος Βέη εύρισκόμενοι εἰς Χαλκίδα ἔλαθον
τὴν εἰδησιν παρ' ὄθωμαν τινῶν Ἀθηναίων, κατορθωσάντων
νὰ ἴξελθωσιν τῆς ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν καὶ διὰ Καρύστου νὰ
μεταβῶσιν εἰς Χαλκίδα, ἔλαθον, λέγω, τὴν εἰδησιν ὅτι ἡ Ἀ-
κρόπολις ἐκ τῆς στενῆς πολιορκίας ἐκινδύνευε πρὸ πάντων δι'
Ἑλλειψίν τροφῶν. Ἀμέσως λοιπὸν μὲν Βρυσόνης καὶ ὁ Καρύστιος
Ὕμερος Βέης μετέβησαν εἰς τὴν Ἀττικὴν, οἱ δὲ πολιορκοῦντες
Ἑλληνες μαθόντες τούτο ἔτρεξαν ἀνδρες καὶ γυναικες εἰς Πει-
ραιᾶ, καὶ μετέβησαν ἄλλοι μὲν εἰς Ἐλευσίνα, ἄλλοι δὲ εἰς Αἴ-
γιναν. Οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ περὶ τὴν 20ην Ἰουλίου ἐστρατοπέ-
δευσαν εἰς Πατίσια, ἀκολούθως δὲ εἰσῆλθον εἰς τὰς Ἀθήνας,
ὅπου λύταντες τὴν πολιορκίαν προεμπίθευσαν εἰς τοὺς πολιορ-
κουμένους ὅσας τίδυνάθησαν τρηφᾶς ὑπὸ τῶν πέριξ μερῶν. Οἱ
Καρύστιοι Ὅμερος Βέης ὀλίγον ἔκει διέμεινε, διότι ὁ ἐπισκοπὸς
Καρύστου Νεόφυτος, περιεργόμενος τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου
πελάγους, συνέλεγε στρατιώτας ἀπὸ τὰς νήσους ταύτας, καὶ διὰ
πλησιῶν μετέσπει εἰς Ἀλιθέριον καὶ ἔκειθεν εἰς Στύρα μετὰ πολ-
λῶν ἄλλων ἐπαρχιῶτῶν καὶ ξένων, διὰ τοῦτο ὁ Καρύστιος Ὅμερος
Βέης σπεύσας μετέβη εἰς Χαλκίδα μετὰ 400 Καρυστίων.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ὁμέρου μὲν Βρυώνης ἔμεινεν εἰς τὴν Ἀττικὴν περιτρέχων, ἀφανίζων καὶ καταστρέφων πᾶν τὸ προστυχόν, ὃ δὲ Κιοσὲ Μεχμέτ Πασᾶς ἔμενεν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ πράττων τὰ αὐτὰ ἐν τῇ ἑπαρχίᾳ ταύτῃ· τῶν δὲ κατοίκων τῆς Στερεᾶς ἀπάσης ἄλλοι μὲν ἀπεσύρθησαν μὲ τὰς οἰκογενείας των εἰς τὰς νήσους, ἢ τὰ ὄρεινά μερη, οἱ δὲ δυνάμενοι νὰ φέρωσιν ὅπλα ἐτέθησαν ὑπὸ τοὺς τολμηροτέρους διπλαρχηγούς τῶν ἑπαρχιῶν καὶ κατέβησαν ὑπὸ τοὺς ἀρχαίους Καπεταναίους. Κτρεχον δὲ εἰς τὰς μάχας καὶ ἐπετίθεντο κατά τῶν ἔχθρῶν, ἐφ' ὃσον ἡ θέσις καὶ ἡ πρωτοπειρία τοὺς ἐπέτρεπον. Λί περιστάσεις αὗταις τὰς μὲν ἑπαρχίας τῶν ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλήνων κατέστησαν ἐρήμους, τοὺς δὲ κατοίκους ὁπλοφόρους καὶ πολεμιστὰς. Ταῦτα ἡνάγκασαν τοὺς ἐν τῇ Ἀττικῇ εὑρισκομένους δύω Πασάδες νὰ μὴ ἀκοφασίσωσι νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον, διότι ἔκει εἰσερχόμενοι ἀφινον ὅπισθέν των ἐχθρούς ἵταν φούν, ἀπὸ τοὺς ὅποιους εἰς τινας μάχας ἐδοκίμασαν με γάλας ἥττας, ὡς τὴν τῆς Γαθριᾶς, Βρυσακίων καὶ ἄλλας τινάς.

Ἐκστρατεία τοῦ Μπαΐραμ Πασᾶς εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ελλάδα.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω σπουδαίων περιστάσεων ἀναγκαζόμενος ὁ πολιορκῶν τὸν Ἀλῆ Πασᾶν γενικὸς Στρατάρχης τῆς Ρούμελης Κουρσίτ Πασᾶς, ἔτπευσε νὰ σχηματίσῃ καὶ ἄλλο στρατόπεδον εἰς Λαμίαν ἐξ ἐπτὰ χιλιάδων Ὁθωμανῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ πρώην Ρούμελης Βαλεσῆ Μπαΐράμ Πασᾶ καὶ τῶν Πασάδων Μιμή Πασᾶ, Σαλήχ Πασᾶ καὶ Μπεχέρ Πασᾶ, ὅστις πρὶν ἔτι εἰσβάλωσιν εἰς τὴν Ελλάδα ὑπέθανεν εἰς τὴν Λαμίαν. Οἱ Πασάδες οὗτοι διετάχθησαν παρὰ τοῦ Στρατάρχου, ὅπως διὰ τῶν Θερμοπυλῶν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ελλάδα, διὰ νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τοῦ Κιοσὲ Μεχμέτ Πασᾶ καὶ τοῦ Ὁμέρου Βρυόνη, καὶ ἐνούμενοι εἰσβάλωσιν διὰ τοῦ Ἱσθμοῦ εἰς τὴν Πελοπόννησον, διὰ νὰ δώσωσι συνδρομὴν εἰς τὴν κινδυνεύουσαν ἐκ τῆς πολιορκίας Τριπολιτεῶν. Εἰς ἦν εἶχε καὶ τὴν οἰκογένειάν του.

Οἱ Πασάδες οὗτοι προμηθευθέντες ἔχερον μεθ' ἔκυτῶν ἀπείρους ζωοτροφίας ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Εύρωπαικῆς Τουρκίας, τὰς ἔφερον δὲ διὰ φορτηγῶν ὀμαζῶν τῶν ἐπαρχιῶν· τὴν δὲ 24 Αὐγούστου εἰσῆλθον ἐντὸς τῶν Θερμοπυλῶν μετὰ τοῦ πεζικοῦ καὶ ἵππικοῦ καὶ τῶν ἀποσκευῶν, καὶ ἐστρατοπέλευτον εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Νόλου εἰς τὴν θέσιν Πλατανιαῖς ὑπὸ τὰς ὑπωρείας τῶν δρέων ὄνομαζομένων Σαρώματα. Ἐπὶ τῆς χαμηλοτέρας σειρᾶς αὐτῶν ὑπάρχουσι δύο δρόμοι, ἅγοντες ἀπὸ τὰς κορυφὰς τῶν ὑψώματων εἰς τὴν Ἐλάτειαν· τὰς θέσεις ταύτας προκατέλαβον οἱ Ἑλλήνες, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν τὸν Γούραν, Δυναστοῦντος, Πανουργιάν, Ρούκην, Κουρουστόπουλον καὶ ἄλλους ὄπλοχηγούς, ἦταν δὲ 1600 περίπου, οἵτινες κατασκοπεύοντες τοὺς ἔχθρους, τοὺς εἴδον διευθυνομένους διὰ τῆς πρὸς τὰ Βασιλικὰ ὅδοις, καὶ ἔχοντας περὶ τοὺς 1500 πεζοὺς καὶ ἵππεis ὡς ἐμπροσθοφυλακὴν πρὸς κατασκόπευσιν, οὗτοι συμπλακόντες μὲν τὰς προφυλακὰς τῶν Ἑλλήνων ἐστράφοσαν εἰς τὰ ὄπιστα, ἀρήταντες εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης περὶ τοὺς 30 φυνευμένους καὶ ἀὶδίους τόσους ἵππους καὶ τίνας αἰχμαλώτους. Τὴν δὲ 26 Αὐγούστου ἐνεφανίσθησαν πανστρατιῶν οἱ ἔχθροι, καὶ ὁ μὲν Μπαϊχάν Παστᾶς, εἶχε τὴν ὄπισθοφυλακὴν, ὁ δὲ Μιμῆς Παστᾶς, διοικῶν τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν, μετὰ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ ἀθρόου καὶ 50 σημαῖῶν εἰσῆλθεν ἐντὸς τῆς διατάξου ὅδοις καὶ τῶν κοιλάδων, καὶ ἔφθασεν εἰς τὰς περὶ τῶν Ἑλλήνων κατεχομένας θέσεις, καὶ ἀμέσως ἥλθον εἰς χεῖρας, ἀλλαγόντες ὑπὸ ἀδιάκοπων τουφεκισμὸν καὶ κανονοθεολισμὸν, οἱ δὲ Ἑλλήνες ἀντέστησαν γενναίως, ἐπιτιθέμενοι κατὰ τῶν ἔχθρων μετὰ μεγίστης ὁρμῆς, μετὰ τῶν ὁποίων συνῆψαν μάχην πεισματωδεστάτην, καθ' ἣν ἐδείχθησαν νικηταί, τρέψαντες τοὺς ἔχθρους εἰς ἔντρομον φυγὴν, τὸ δὲ ἵππικὸν αὐτῶν ἐκ τῆς στενότητος τῆς ὁδοῦ καὶ τοῦ δυστῆστου τοῦ τόπου δὲν ἤδυνατο νὰ λάθῃ οὐδὲμαν ἐνεργητικὴν θέσιν πρὸς βοῆθειαν, ἐφινεύθη δὲ καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν Μιμῆς Παστᾶς κατὰ τὴν πρώτην συμπλοκὴν. Ἀπελπισθέντες λοιπὸν ἐστρεψαν τὰ γῶτα καὶ ὁ σῶζων σωτάτω ἐσευτόν. Οἱ δὲ Ἑλλήνες ιδόντες τὴν τοιαύτην φυγὴν καὶ ὀπισθοχώρησιν τῶν ἔχθρων, ἐδραμαν διὰ τοῦ δάσους, ὅπερ διεξελθόν-

„ προέλαθον καὶ ἔκλεισαν τὰς διόδους καὶ ἤρχιτεν ἀδιάκοπου πύρ κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ὥστε τοὺς ἡνάγκασαν νὰ περιτρέχωσι καὶ νὰ πλανῶνται ἐντὸς τοῦ δίστους, τῆς κολαθῆς καὶ δυτούτων μερῶν πολεμούμενοι πανταχόθεν. ‘Ο δὲ Μπαϊράμπασας ἔγινε τὴν ὄπισθιφυλακὴν, ἵτις δὲν εἶχεν εἰσέλθη ἀκόμη εἰς τὰς στενωπούς, ὅταν εἶδε τὸν ὁφανιζμὸν τοῦ λοιποῦ στρατοῦ προλαβίαν ἐπέστρεψε καὶ ἐψήσε δρομαίως εἰς Πλατανιάν, ὅπου εἶχεν ἀφῆσει φρουρὰν πρὸς φύλαξιν τῶν ζωοτροφῶν καὶ λοιπῶν, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ Ὀθωμανικοῦ στρατοῦ, τὸ ὅποιν εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὰ στενώματα κατεδιώκετο καὶ κατεψάζετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μέχρι τῆς ἑσπέρας· ἐφονεύθησαν λοιπὸν εἰς ταύτην τὴν μάχην ὁ ἀρχηγὸς Νιμῆς Παστᾶς καὶ περισσότεροι τῶν 1500 στρατιῶν, ἑζαγρήθησαν 200 περίπου, καὶ 800—1000 ἵπποι, ἐλίφησαν δὲ δύο κανόνια καὶ 20 σημεῖα. ‘Ο Μπαϊράμπασας καὶ οἱ διατωθέντες ἔμεναν κατ’ ἔκεινην τὴν ἑσπέραν εἰς Πλατανιάν, τὸν δὲ ἐπιοδσαν διαδάντες τοὺς Σπεργεῖν, τῷ διοποίου διέλυσαν τὴν γέφυραν, ἐφίσσαν εἰς τὸ Ζητοῦν, οἱ δὲ Ἑλληνες ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὴν Πλατανιάν, ὅπου εὗρουν ἀπείρους ζωοτροφίας, πολεμοφόδια καὶ ἄλλα λίφυρα· ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἐφονεύθησαν 15, ἐπληγώθησαν δὲ 30, ἐν οἷς καὶ ὁ Κουρουσάπουλος.

Ἐλεεινὴ καὶ ἀξιοθρήνητος ἦτο ἡ θέσα τῶν ὄρέων καὶ κοιλάδων, ἐπὶ τῶν ὄποιων συγεκροτήθη ἡ ἔνδυξις αὕτη μάχη· δὲν ἔθεωρεν τις ἄλλοι παρὰ πτώματα ἀνθρώπων καὶ ζώων, παρὰ γῆν βεβημένην ὑπὸ τῶν αἰμάτων καὶ κεκαλυμμένην ὑπὸ σύνθησίνων πτωμάτων· καὶ αὐτὸς ὁ σκληρὸς τὴν καρδίαν καὶ ἀσπλαγχνοῦ τὸ εἶδος Ὀδυσσεὺς φθάσας μετὰ τὴν μάχην καὶ ἴδων τὰ ἐκτάδην ἐπὶ τῆς γῆς κείμενα σώματα εἶπεν εἰς τὸν Γούραν «Ἄκινδλφὲ, μεγάλη ἀγθωποθυσία, καὶ δὲν ἐλυπήθης ταύτην; » ὁ δὲ τῷ ἀπήντησε «ἄλλ’ ἀνευ ταύτης ἐλευθερία δὲν ἀποκτάται. »

Τοιοῦτον τέλος ἔλαθεν ἡ ἐκστρατεία τοῦ Μπαϊράμπασα, ἵτις ἔφερε τὴν ματαίωτιν τῆς εἰς τὴν Πελοπόννησον εισβολῆς τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὴν πτώσιν τῆς Τριπολιτεᾶς κατὰ συγέπειαν τῆς ἀποτυχίας ταύτης.

Ἐξιστόρησις τῶν κατὰ τὴν νῆσον Εὔβοιαν συμβάντων τῆς
Ἐλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. (*)

Εἰς τὴν Εὔβοιαν ἡ ἐπανάστασις ἥρχισε κατὰ τὸν Ἀπρίλιον,
καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Μηνᾶς Κατζικογιάννης κατέλαβε τὴν ἀντικρὺ^{την}
τῆς Εὔβοιας θέσιν τοῦ Ἀντιφορίτου μετά τινων ὀπαδῶν του καὶ
κατοίκων τῆς ἐπαρχίας Θηρῶν. Εἰς δὲ τὴν βορείαν Εὔβοιαν ἐπα-
ναστατήσαντες τὴν ἐπαρχίαν Σηροχωρίου οἱ ἔκει εὑρισκόμενοι ζέ-
νοι Μπαλτοδωραῖοι (Ταμπαχοπῶλαι), Σταῦρος καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ
Κοντοκώστας, Εύαγγέλης Δαλαμάγκας, Θωμᾶς Μπρέσσαρης
Χορμούστης, Γεώργιος Ἰατρὸς Μετσοβίτης καὶ τινες τῶν ἐντο-
πίων ὀπλαρχηγῶν· οὗτοι λοιπὸν λαβόντες τὰ ὅπλα, ἔκινησαν εἰς
ἐπανάστασιν καὶ τεὺς λοιποὺς κατοίκους. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν
ταύτην ὄλιγοι ἀρνησιθρησκοι Ὁθωμανοὶ ὑπῆρχον μάνον, τοὺς
ὅποιους συνέλαβον ἀμέσως καὶ ἐφόνευσαν· μετὰ τῶν ἐπαρχιωτῶν
τούτων καὶ τῶν ξένων ἡγάθηταν καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Κωμοπό-
λεως Δίμηνης, οἵτινες ὥπλισαν καὶ τινα μικρὰ πλοιάριά των, τὰ

(*) Τὴν Εὔβοιαν τὴν εἰχον ἀρπάσει ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς οἱ σταυρο-
φόροι καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τὴν ἔλαδον οἱ Βενετοί, περὶ δὲ τῷ 1470 Μωά-
μεθ ὁ Β'. Σουλτάνος τῶν Οθωμανῶν ἔκαπεστειλεν κατὰ τῆς Εὔβοιας
300 καράβια μετὰ 70 χιλιάδων σφρατοῦ καὶ μετὰ ἰσαρίθμου ἔκινησεν δ
ἰδιος αὐτὸς διὰ ξηρᾶς ὁ δὲ Ναύαρχος τῶν Βενετῶν Κάναλος μετὰ
τριάκοντα καραβίων ἔστεκεν ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν ἀργὸς καὶ ἀκίνητος.
Ο Σουλτάνος ἀνήγειρεν ἐπὶ πλοίων γέφυραν καὶ ἐπέρασεν εἰς τὴν Νῆσον
τοὺς Γενιτσάρους του, καὶ ἐντὸς 17 ἡμερῶν ὠρμησεν ἐπτάκις κατὰ τῆς
δύσηρωμένης Χαλκίδος, ἀλλ' ἀποκρυποσθέντες ἐφονεύθησαν 20 χιλιάδες.
Τοῦρκοι καὶ ἐβυθίσθησαν 30 πλοῖα διὰ τῶν πυροβόλων τῆς φρουρᾶς· δ
Μωάμεθ διέταξε καὶ ἐκβῆκαν ἀπὸ τὰ πλοῖα ὅλοι οἱ ἔνοπλοι, ἔφερε δὲ
καὶ ἐκ τῶν πέριξ ἐπαρχιῶν ἄλλα στρατεύματα· τὴν δὲ 12 Ιουλίου
1470 μετὰ αἰματηρὰν μάχην ἐμβῆκαν οἱ Τοῦρκοι εἰς τὴν πόλιν, καὶ
μετά τινας ἡμέρας παρεδόθη τὸ φρούριον μὲν συνθήκην ἵνα διατηρηθῇ ἡ
ζωὴ τῶν φρουρούντων, ἀλλ' ὁ Μωάμεθ, ὅστις εἰς τὴν Νῆσον ταύτην εἶχε
χάσει περίπου 50 χιλιάδες στρατιωτῶν, ἐλησμόνησεν εὐθὺς τὴν συνθή-
κην. Ἐκ τῶν Βενετῶν ὁ μὲν Παῦλος Ἰπρίζον ἐπριωνίσθη εἰς δύω μέρη,
ὅλοι δὲ οἱ ἄλλοι ἐπαλουκώθησαν, ἐτεταρτημορίαςθησαν, ἐξεδάρησαν καὶ
ἐλιθοβολήθησαν, οἵδε δυστυχεῖς Ἐλληνες ἐσύρθησαν εἰς τὴν αἰγαλωσίαν.

ὅποια ἡνώθησαν μέ τινα τῶν Τρικέρων, καὶ ἀπέκλεισαν κατὰ θύλασσαν βορείως τὴν Χαλκίδα. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν νῆσον Εὔβοιαν δὲν ἐπετρέπετο ἀπὸ τοὺς Πασσάδες νὰ ὑπάρχῃ Καπετάνος, ὡς εἰς τὴν Στερεάν, (διότι ἀν ὑπῆρχεν αὐτὸς ἥθελε τεθῆ ἐπὶ χεφαλῆς τῶν ἐπαναστατῶν), ἡναγκάσθησαν οἱ ἐπαναστάται νῦ προστρέξωσιν εἰς τὸν γείτονα Καπετάνον τῆς Λοκρίδος καὶ Λευκαδίας Ὁδυσσέα, καὶ νὰ ζητήσωσι νὰ ἔξαποστείλῃ πρὸς αὐτοὺς ἐνα ὅπλαρχηγόν. Ἀλλ' ὁ Ὅδυσσεύς, ἀντὶ νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς ἄνδρα ικανὸν νὰ διευθύνῃ τοὺς πρωτοπείρους εἰς τὰ ὅπλα Εὔβοιεῖς, ἔστειλεν ἐνα ἔξαδελφόν του Βερούτην χωρικὸν ἀπὸ τὸ χωρίον Λιβανάταις, ὅστις ἦτο ὅλως ἀνήκανος καὶ δειλότατος ἀνθρώπος, καὶ τὸν ὅποιον μολαταῦτα ἀπαντεῖ παρεδέθησαν ὡς ἀρχηγόν των, καὶ ἐσχημάτισαν σώματα καὶ στρατὸν, μετὰ τοῦ ὅποιου προεγώρησαν διὰ τοῦ τμήματος τοῦ Μαντουδίου, τοῦ ὅποιου τοὺς κατοίκους ἔβιασαν ἀπανταῖς καὶ ἔλαβον τὰ ὅπλα ἔκειθεν μετέβησαν εἰς τὴν ὄχυράν θέσιν τῶν Δερβενίων, τῶν διαχωρίζοντων τὰ τμήματα τοῦ Επροχώριου καὶ Μαντουδίου ἀπὸ τὰ τῆς Χαλκίδος, καὶ ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὴν θεσιν Ἄγια, τῆς ὅποιας ἡ διοδος πρὸς τὰ ἕσω τῶν τημημάτων τούτων ὑπάρχει ἐν τῷ μέσῳ βουνῶν καὶ ἀποτόμων βράχων καὶ βαθυτάτων κατωφερῶν φαράγγων. Τὴν στενωτάτην λοιπὸν ταύτην ὁδὸν εἶχον καταλάβει οἱ Ἑλληνες, ἀτυχῶς δύμως δὲν ἔμειναν εἰς τὴν θέσιν ταύτην, ἥτις ἦτο καταλληλοτάτη πρὸς πρωτοπείρους πολεμιστὰς καὶ εἰς τὴν ὅποιαν ἀποτελεσματικῶς ἥθελοι, ἀποκρούτει τοὺς ἔχθρούς, ἀλλὰ προεγώρησαν μέχρι τῶν προθύρων τῆς Χαλκίδος καὶ διεσκορπίσθησαν ἐντὸς τῶν κτημάτων τῶν Ὁθωμανῶν τῶν λεγομένων ἀμπελίων, ὅπου εἶχον οἱ Ὁθωμανοὶ τὰς οἰκίας τῆς εἴσοχῆς καὶ τὰ οἰνοποιεῖά των καὶ διάφορα κινητὰ πράγματα, καὶ τούτο ἐγένετο πρὸς λαφυραγγιάν· τούτους οἵ ἐν Χαλκίδι Ὁθωμανοὶ κατασκοπεύσαντες καὶ ιδόντες τὴν ἀταξίαν τῶν, ἐξῆλθον τῆς πόλεως πεζοί τε καὶ ιππεῖς ὑπὸ τὸν Σινᾶν Ἄγαν καὶ τοὺς προτείθαλον εἰς δύω συμπλοκὰς, τὴν μὲν πρώτην περὶ τὴν Βρωμοῦσαν, θέσιν μόλις ἐν τέταρτον τῆς ὥρας ἀπέκρουσαν τῆς Χαλκίδος, τὴν δὲ δευτέραν περὶ τὸ χωρίον Βα-

τούντας, καθ' ἃς ἐφόνευσαν περὶ τοὺς 60 Ἑλληνας, παρ' ὧν ἔλα-
βον καὶ 5 σημαίας· μετὰ τὴν ἦτταν ταύτην ἀπεσύρησαν καὶ
πάλιν εἰς τὰ Δερβένια.

Οἱ Οὐθωμανοὶ μετὰ τὴν ὄπισθοπόρησιν ταύτην τῶν Ἑλλήνων
ἔξηρχοντο καὶ περιέτρεχον ἅπασαν τὴν πεδιὰδα ἀπὸ τοῦ χω-
ρίου τῆς Καστέλας βορείως, μέχρι τῆς Βάθειας μεσημβρινῶς καὶ
ἐλαφυραγάγουν διαφόρους τροφὰς καὶ ζῶα πρὸς τροφήν των,
ὅσους δὲ ἀπήντων ἄνδρας καὶ γυναικας αἰχμαλωτίζοντες μετέ-
φερον εἰς Χαλκίδα, ὅπου τοὺς ὑπεχρέουν ν' ἀλέθωσι διὰ τῶν
χειρομύλων τοὺς καρποὺς, τοὺς ὥποιους ἔξωθεν ἐφέρον.

Οἱ Εύθυεῖς εἶχον ἀποταθῆ εἰς τὴν κοινότητα τῆς Ἰδρας διὰ
ν' ἀποστείλη πλοιά τινα πρὸς ἀποκλεισμὸν τῆς Χαλκίδος, ἵτις
καὶ εξαπέστειλε τὸν Ἀλεξανδρον Κριεζῆν μὲν Ἐρίκιον, καὶ
ἀπέκλεισε τὴν Ξυλκίδα ἀπὸ τὸ βόρειον μέρος. Οἱ πατριώτης οὗτοις
ιδὼν τὴν ἀνικανότητα τοῦ εἰπὲ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ τῶν Εὐθεών
ἀρχηγοῦ Βερούση, συνεβούλευσε τοὺς προκρίτους Εὔθοεις νὰ φρον-
τίσωσιν ἵνα προσκαλέσωσιν ἵνα ικανὸν ἄνθρωπον, ἵνα τεθῆ ἐπι-
κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ, καὶ διευδύνῃ τὰ πολεμικὰ ἐπιχειρίματα
τῆς πατρίδος των. Σκεφθέντες δὲ ἐμελέτησαν νὰ προσκαλέσω-
σιν ὡς ἀρμόδιον εἰς τὴν περίστασιν τὸν ἐκ τῆς ἐν Εύβοιᾳ λίμνης
Ἀγγελῆν, ὅστις πρὸ τινῶν ἑτῶν εἶχεν ἐλθῆ εἰς διειέζεις μὲ τοὺς
πατριώτας του, καὶ διὰ τοῦτο εἶχεν ἀναχωρήσει τῆς πατρίδος
του, καὶ εἶχε μεταβῆ ἐις τὸν Ἡπειρώτην Ἀλῆ Πασᾶν εἰς Ἰωάν-
νινα, ὅστις ἔχων πάντοτε τὴν ιδέαν τῆς κατακτήσεως τῆς Εύ-
βοίας, ὑπεδέχθη τὸν Ἀγγελῆν καλῶς, ἀκολούθως δὲ τὸν συνώ-
δευσε μετὰ στρατωτῶν ἐκ τοῦ σώματος τοῦ Ὁδυσσέως Κα-
πετάνου τῆς Λεβαδίας καὶ Λοχρίδος, ἵνα μεταβῶς εἰς τὴν πα-
τρίδα του Λίμνην, ἐκδικηθῆ του; ἐναντίους του πατριώτας· αι-
φνιδίως λοιπὸν διὰ λεμβῶν μεταβιβάσθη ἐκ Λοχρίδος εἰς Λίμνην,
τὴν ὥποιαν προσέβαλε καύσας τὰς οἰκίας τῶν ἐχθρῶν του, ἀκο-
λούθως λαβὼν τὴν οἰκογένειάν του μετέβη εἰς Ζηροχώριον, τόπον
ὑποκείμενον τότε εἰς τὸν Ἀλῆ Πασᾶν ἔκτοτε λοιπὸν ὁ Ἀγγε-
λῆς ἀναχωρήσας τῆς πατρίδος του, εύρισκετο μετὰ τοῦ Ὁδυσ-
σέως Ἀνδρίτσου, μετὰ τοῦ ὥποιου παρευρεθεὶς καὶ κατὰ τὴν ἐν
Γραβιᾷ μάχην ἤριστευσε.

Τὸν Ἀγγελῆν λοιπὸν τοῦτον ἀπεφάσισαν καὶ πριτεκόλεσαν οἱ Εὐδοεῖς, ὅστις παραδεχθεὶς ἔσπευσε καὶ ἔλαβε τὴν ἀρχηγίαν τῶν στρατευμάτων τῆς Κύροιας, τὰ ὅποια κατὰ τὴν ἐποχὴν ἔκεινην ἦσαν ἰστρατοπεδεύμένα εἰς Βρυσάκια, θέσιν παραλιαν καὶ ὄχυράν μεταξὺ τῶν χωρίων Πολιτικῶν καὶ Καστέλας. Εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦτο εἶχε μεταβῆ καὶ ὁ πρώην κρεωπώλης Κότζος Θυρραῖος, ὅστις διὰ τῆς γενναιοψυχίας του εἶχε δειχθῆ ἀριστος πολεμιστής καὶ εἶχεν ἐν Βρυσακίοις ιδιαίτερον στρατιωτικὸν σῶμα. Οἱ Ἀγγελῆς ἔλαβε τὸν Κότζον ὡς σύντροφον εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἐνέργειαν καὶ ἦσαν οἱ διώ αἵδιαχώριστοι. Οἱ Οθωμανοὶ τῆς Χαλκίδος μὴ γνωρίζοντες τὴν ἀφεῖν τοῦ Ἀγγελῆ, ἀλλὰ νομίζοντες διτὶ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Ἑλλήνων ἦτον ὁ Βερούνης, ἐξηλθον τῆς Χαλκίδος; ίππεις τε καὶ πεζοὶ συσσωματωμένοι, καὶ ὥδευκαν πρὸς τὰ Βρυσάκια διὰ νὰ ἐπιτεθῶτι κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ὁ ἀτρόμητος Ἀγγελῆς δὲν τοὺς ὑφῆκε νὰ πλησιάστωσιν εἰς τὸ στρατόπεδον, ὅλῃ ἐξελθῶν τους προσέβηλε περὶ τὰ Ψαγγά καὶ μετ' ἀρκετῆς ζημίας των τοὺς ἐπρεψεν εἰς φυγὴν, καὶ οὕτω μετέπειτα δὲν ἐτόλμων νὰ ἐξέλθωτι τῆς Χαλκίδος· τὸ αὐτὸς ἐγένετο καὶ εἰς τὸ δυτικὸν μέρος κατὰ τὸν Ἀνηφορίτην, τὸν ὅποιον κατῆχεν ὁ Μηνᾶς Κατζικογιάννης, ὅστις γενναιίως ἀποκρύπτας αὐτοὺς τοὺς ἔτρεψεν εἰς φυγὴν.

Περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου τοῦ 1821, ὡς ἐρρέθη προηγουμένως, ὁ Όμέρ Πασσᾶς Βρυόνης, ἀφῆσας εἰς Θήρις τὸν Κιοσὲ Μεχμέτ Πασσᾶν μεθ' ἐνδεισιχυροῦ σώματος ίππευν καὶ πεζὸν στρατιωτῶν πρὸς φύλαξιν τῶν μερῶν τῆς ξηρᾶς. αὐτὸς δὲ λαβὼν 2500—3000 ἐκλεκτῶν Ἀλεξανδρίαν, μετέβη εἰς Χαλκίδα περὶ τὴν 10—15 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, προσλαβὼν δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ εὐρισκομένους Οθωμανοὺς, πεζούς τε καὶ ιππεῖς, μετέβη ἀπέναντι τῶν Βρυσακίων, καὶ ἤρχισε κατὰ πρῶτον τὸν διὰ πεδιῶν πυροβόλων κανονοθολισμὸν ἀμφοτέρωθεν, διότι ὁ Ἀρχηγὸς Ἀγγελῆς εἶχε θέσει καλῶς τοὺς Ἑλληνας, καὶ εἶχεν ἀνεγείρει ἴσχυρὰ ὄχυράρατα, θέσας ἐπ' αὐτῶν καὶ 4 πεδινὰ πυροβόλα ἀποδιδασθέντα ἔχ τοῦ πλοίου τοῦ Ἀλεξανδρου Κριεζῆ. Οἱ Κότζος καὶ διάχρονοι ἄλλοι ὄπλαρχηγοι εἶχον διαταχθῆ παρ-

τοῦ Ἀρχηγοῦ νὰ ἔηε ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Σωμάτων τῶν Ἕλλήνων, αὐτὸς δὲ διώκει ὀλόκληρον τὸ Σῶμα τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ· μετὰ τὸν ἑκατέρῳθεν ἀμοιβαίον κανονοβολισμὸν καὶ τὸ πῦρ παρὰ τῶν πλοίων διευθυνούμενων παρὰ τοῦ Κριεζῆ, οἱ Ὀθωμανοὶ, προσευχηθέντες, ὥρμησαν μετ' ἀπαραδειγματίστου μανίας κατὰ τῶν Ἕλλήνων, οἵτινες γενναῖως καὶ χραταιῶς ἀντισταντες, ὥθησαν εἰς τὰ ὅπίσω τοὺς Ὀθωμανοὺς, οἵτινες μετὰ τῆς αὐτῆς ὥρμης ἐπαναλασθόντες τὴν προσδολὴν, ὄμοιως αἰσχρῶς ἀπεισύρθησαν· μετὰ πολύωρον δὲ μάχην καὶ ἐπανειλημένας ἐφόδους μὴ δυνηθέντες οἱ ἔχθροι νὰ νικήσωσι τοὺς Ἕλληνας, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν ἀφίσαντες εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης Το περίπου φονευμένους καὶ διπλασίους πληγωμένους, καὶ οὕτως πλήρεις αἰσχύνης ἐπανῆλθον εἰς Χαλκίδα. Εἰς τὴν μάχην ταύτην παρευρεθεὶς καὶ ὁ Νικόλαος Κριεζώτης διεκρίθη, εἶχε δὲ ἐλθῆ προσφάτως ἐκ τῆς μικρᾶς Άστιας, ὅπου ἦτο ποιμὴν, οἱ δὲ ἀρχηγὸς Ἀγγελῆς, ίδων αὐτὸν διακριθέντα εἰς τὴν μάχην, τὸν προεβίβασεν Λξιωματικὸν (Μπουλουξῆν.)

Καρυστία.

Εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Καρυστίας εἶχεν ἀποσταλῆ ὁ Γεώργιος Ιατρὸς Μετζούβιτης μετ' ἄλλων ὀπλαρχηγῶν, καὶ ὑπεκίνησαν τὴν ἐπανάστασιν, ἀλλ' ὅσον ἀφ' ἑνὸς οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἦσαν ἄπειροι πολέμου, τοσούτῳ μᾶλλον ἀφ' ἑτέρου οἱ Καρύστιοι Ὀθωμανοὶ ἦσαν πολεμικῶτατοι· μολοντοῦτο οἱ φιλελεύθεροι οὗτοι ἄνδρες, εἰς τὰ ἔγκατα τῆς καρδίας τῶν ὅποιων ἐτρέφετο ἀχμαῖον τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ τὸ αἰσθητήμα, ἀπεφάσισαν καὶ ἔλαβον τὰ ὅπλα κατὰ τῶν αἰμοχαρῶν πυράνων των.

Τὴν ἐπανάστασιν τῆς ἐπαρχίας μαθὼν ὁ Ὄμέρθενς παρέλαβε 300 – 400 Ὀθωμανοὺς καὶ εἰσέβαλεν εἰς τὸ κέντρον τῆς ἐπαρχίας τὸν Αύλωνάριον καὶ ἐκείθεν εἰς Κούμην, τὴν ὅποιαν οἱ κάτοικοι εἶχον ἐγκαταλείψει καὶ ἀποσυρθῆ οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ εἰς Σχύρον, οἱ δὲ τὰ ὁρεινὰ χωρία οἰκουντες ἀπεισύρθησαν εἰς τὰ ὄρη. Οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ λεηλατήσαντες καὶ πυρπολήσαντες τὴν

Κούμην, ἐπανῆλθον εἰς Αὐλωνάριον, ὅπου μαθόντες τὴν ἄφιξιν τοῦ Ὀμέρ Πασσᾶ Βρυόνη εἰς Χαλκίδα, ἐσπευσμένως μετέβησαν ἔκει διὰ νὰ τὸν ἀνταμώσωσιν, ἔφθασαν δέ μετὰ τὴν ἐν Βρυσαχίοις ἦτταν τοῦ Βρυόνη, μεθ' οὗ συνεσκέψθη ὁ Ὀμέρβεης, καὶ ἀπεφάσισαν ἀμφότεροι νὰ προσθάλωσι καὶ ἐκ δευτέρου τοὺς ἐν Βρυσαχίοις Ἑλληνας· ὁ Ἀρχηγὸς Ἀγγελῆς, δὲν ἔχρινεν ἀρμοδίαν τὴν θέσιν τῶν Βρυσαχίων, καὶ διὰ τοῦτο ἀπεσύρθη εἰς τὴν ὄχυρὰν θέσιν τῶν Δερβενίων. Οἱ Ὁθωμανοὶ μεταβάντες εἰς Βρυσάχια, καὶ μὴ εὑρόντες ἔκει τοὺς Ἑλληνας δὲν ἐτόλμησαν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰ Δερβένια, διότι ἐγνώριζον τὸ ὄχυρὸν τῆς θέσεως, ἐπανῆλθον λοιπὸν ἀπράκτοι εἰς Χαλκίδα, καὶ ἀφοῦ ἐφωδίασαν τὴν πόλιν καὶ τὸ φρούριον μὲν ὅσας περισσοτέρας ἡδυνήθησαν τροφάς, μετέβησαν ἀμφότεροι εἰς Ἀθήνας, ως εἰς τὰ περὶ αὐτῶν ἔρρεθη, διὰ νὰ προλάβωσι τὴν ἀνάγκην τῆς παραδόσεως τῆς Ἀκροπόλεως.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Βρυόνη καὶ τοῦ Ὀμέρβεη Καρυστίου εἰς Ἀθήνας ὁ Καπετάν Αγγελῆς ἐπανελθὼν ἐστρατοπέδευσεν εἰς Βρυσάκια καὶ ἐσκέπτετο περὶ στεγωτέρου ἀποκλεισμοῦ τῆς Χαλκίδος, τὴν ὁποίην μακρόθεν ἐπολιόρκησεν, ἐπεκτείνας τὴν ἐξουσίαν του μέχρι τῆς Βρετερίας καὶ Βαθειας ἐξ ἐνὸς, Κούμης δὲ καὶ Αὐλωνης εξ ἑτέρου. Ὁ Καρύστιος Ὀμέρβεης, ὅταν ἐκ Καρυστίας ἀνεχώρησεν εἰς Χαλκίδα, εἶχεν ἀφῆσει ἐν Καρύστῳ καὶ Στύρος στρατιωτικὴν τινα φρουράν, εἰς δὲ τὴν περιφέρειαν τῶν Κριεζῶν μικρὰν δύναμιν ἐκ Καρυστίων Ὁθωμανῶν ὑπὸ τὴν Μεχμέτ Σῶχον, συνέκειτο δ' αὖτη ἐκ 17—20 ἀνδρῶν ὄχυρωθέντων εἰς τὸ πληρόνι τῶν Κριεζῶν παλαιοχώριον· τούτους προσέβαλον διάφορα ἐπαναστατικὰ ἀποσπάσματα, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν ἀρχηγῶν καὶ στρατιωτῶν δὲν ἡδυνήθησαν νὰ καταστρέψωσιν ἐλθόντες δὲ καὶ ἔπειροι 80 Καρύστιοι Ὁθωμανοὶ πρὸς βοήθειαν, καὶ διαλύσαντες τὴν πολιορκίαν ἀπεδίωξαν τοὺς πολιορκοῦντας, ἀκολούθως ὅμως ἔçθασεν ἐπικουρία 800 Ἐλλήνων Κυμαίων καὶ ἐπολιόρκησαν ἐκ νέου τοὺς ἐχθροὺς, ἀλλὰ καὶ τότε δὲν ἡδυνήθησαν νὰ τοὺς καταστρέψωσιν, ὅλα' ἀπεννυτίας κατὰ τὴν πολιορκίαν ἐρονεύθη ὁ ικανώτερος τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν

Γεώργιος Παππᾶ Ίωάννου, καὶ διὰ τοῦτο διεσκορπίσθησαν, οἱ δὲ ὄθωμανοὶ μετέβησαν εἰς Κάρυστον.

Όλιγον ὕστερον τῶν συμβάντων τούτων ἐφθασεν εἰς Ἀλιβέριον τῆς ἐπαρχίας Καρυστίας ὁ Ἐπίσκοπος Καρύστου Νεόφυτος, ὅστις περιελθὼν τὰς νήσους τοῦ Αιγαίου ἐστρατολόγησε Νησιώτας Ἄνδριους, Τανίους καὶ λοιπούς· εἶχε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ μίαν ὑδραικὴν Γολέτταν τοῦ Τομπαζῆ καὶ ἄλλα τινὰ πλοῖα, καὶ προσωριμόθη ἔχει· συνεννοήθη δὲ μὲ τοὺς Μαυροβουνιώτας Βάσσον καὶ Ράντον καὶ μὲ ἄλλους ἀποσπασματάρχας, ἐπαναστάτας τῆς ἐπαρχίας, καὶ ὥλευσαν, αὐτὸς μὲν διὰ θαλάσσης, ἔκεινοι δὲ διὰ ξηρᾶς, καὶ ἐφθασαν εἰς τὰ Στύρα, καὶ ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὴν παραλίαν αὐτῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ πολιορκήσωσι τὸν Κάρυστον. Ἀλλ' ἐνῷ γάρ σαν ὀμερίμνως ἐστρατοπεδεύμενοι, ὁ Καρύστιος Ὁμέρθεν, εύριοχόμενος εἰς Ἀθήνας μὲ τὸν Βρυόντην καὶ λαθὼν τὴν εἴδησιν τῆς ἐκστρατίας τούτης, ἀνεγάργησεν ἀμέσως ἀπὸ τὰς Ἀθήνας μὲ τοὺς ὅπ' αὐτὸν Κορυστίους 300—400 περίπου, καὶ διὰ τῆς Χαλκίδος μετέβη εἰς Στύρα τὴν 12 Αὔγουστου, καὶ αἴφης ἐπιτεθεὶς κατὰ τῶν ἀπειρων Ἑλλήνων, ὅμα δὲ καὶ ἀμερίμνων, δὲν ἐδυσκολεύθη νὰ τοὺς νικήσῃ, καὶ εἰς φυγὴν νὰ τοὺς τρέψῃ. ἴσονες θησαυρὸν λοιπὸν 80 περίπου, οἱ δὲ διασωθέντες ἐπειδίασθησαν εἰς τὰ πλοῖα, ἐν οἷς ἦτο καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Νεόφυτος, οἱ δὲ σλαβιδοὶ ἐσώθησαν φεύγοντες εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ἐπαρχίας πρὸς τὰ Κοτύλαια ὅρη.

Μετὰ τὴν ἀτυχῆ ταύτην μάχην οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Καρυστίας ἡπόρουν περὶ τοῦ πρακτέου, σκεπτόμενοι λοιπὸν ἀπεφάσισαν νὰ προτρέξωσιν εἰς τὸν Καπετάν Αγγελῆν, καὶ νὰ τὸν παρακαλέσωσι νὰ τοῖς στειλῇ ἐναὶ ικανὸν ὄργαγδον, ὅπως συγχειτρώσῃ τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις τῆς ἐπαρχίας των, καὶ ἀντισταθῇ εἰς τοὺς ὄρμητικοὺς Καρυστίους ὄθωμαίοὺς, καὶ φέρη ἀποτέλεσμα νίκης εἰς τὴν μετά τούτου πληθυσμῷ Ἑλλήνων ἐπαρχίαν ταύτην, τὸν παρεκάλουν δὲ, ἀνὴρ τοῦ δυνατῶν νὰ τοῖς ἀποστείλῃ ἐναὶ ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους, καὶ ἰδώς τὸν ἀναδειχθέντα Ν. Κριεζώτην. Ο Καπετάν Αγγελῆς συγκατατεθεὶς τοὺς ἐστείλε τὸν Νικόλαον Κριεζώτην, ὅστις ἔφεσεν εἰς τὴν Καρυστίαν τὸν

Σεπτέμβριον του 1821, μετὰ τὴν ἡτταν τῶν ἐν Στύροις Ἑλλήνων. 'Ο Ν. Κριεζώτης φθίσας εἰς τὴν ἐπαρχίαν καὶ ἐνωθεὶς μετὰ τοῦ Βάσσου καὶ 'Ράντου προσεπάθει γὰ συγκεντρώσῃ τὰς δυνάμεις τῆς ἐπαρχίας πρὸς ἀντίκρουσιν τῶν 'Οθωμανῶν ἀλλ' ὁ Καρύστιος 'Ομέρβεης, λαβὼν περὶ τοὺς 300 Καρυστίους 'Οθωμανοὺς, εἰσέδυσεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν μέχρι Κύμης, καὶ καταστρέψας πᾶν τὸ προστυχόν, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ κέντρον τῆς ἐπαρχίας, καὶ ἐστρατοπέδευσεν εἰς Αὐλιωνάριον. 'Ο Κριεζώτης, Βάσσος καὶ λοιποὶ ὄπλαρχηγοὶ Ἑλληνες μὴ ἔχοντες δυνάμεις πρὸς ἀντίκρουσιν, αὐτοὶ μὲν ἀπειρύθησαν εἰς τὰ Κοτύλαια ὄρη, οἱ δὲ κάτοικοι εἰς τὴν Σκύρον καὶ τὰ πλοῖα, ὥστε ἡ ἐπαρχία ἀφ' ἐνὸς μὲν ἔμεινεν ἔρημος κατοίκων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑπὸ τὴν ἵξυσιαν τῶν 'Οθωμανῶν.

Οἱ Ἐπίσκοποι Νεόφυτος καὶ μετὰ τὴν ὑποίκιαν ἐν Στύροις ὑπέστη ἡτταν δὲν ἀπηύδησεν, ἀλλ' ἔκειθεν ἀναχωρήσας μετέβη εἰς 'Ιδραν, καὶ ἔκειθεν εἰς Τρίκορφα, ὅπου ἦτο τὸ γενικὸν στρατόπεδον τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἐπολιόρκει τὴν Τριπολίτεαν συνεννοθεὶς λοιπὸν μετὰ τῶν ἔκει ὄπλαρχηγῶν, ἐπέστρεψεν εἰς 'Ιδραν, καὶ ἔκειθεν εἰς Κέαν, τὴν δὲ 16 Νοεμβρίου εἰς Ἐρέτρειαν, ὅπου συνεννοθῆη μετὰ τῶν προκορίτων καὶ ὄπλαργηγῶν, καὶ μετὰ τοῦ ἡρτίως ἐλθόντος εἰς τὴν Ἀττικὴν Ἡλία Μαυρομηγάλην, τὸν ὄποιον ἔπεισε νὰ μεταβῇ εἰς Εὔβοιαν, διὸ νὰ ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῶν Καρυστίων 'Οθωμανῶν. Κατὰ συνίπειαν τὴν 5 Ιανουαρίου τοῦ 1822 ἔφθασεν εἰς Ἀλιθέριον ἀπὸ τοῦ ἀπέναντι χωρίου τῆς Ἀττικῆς Καλόμου μετὰ 600 στρατιωτῶν, συναδεύσμενος καὶ ὑπὸ τοῦ θείου του Κυριακούλη, ἐν Ἀλιθέρῳ ἐλαχθεν ἐπιστολὰς καὶ ἀπὸ τὸν Ἰ.δυσσέα, ὅστις τῷ ἔγραφεν ὅτι θέλει ἐλθῆ καὶ οὗτος μετὰ δύο χιλιαδῶν στρατιωτῶν.

Εἰς Ἀλιθέριον συνελθόντες συνεννοθῆσαν δῆλοι οἱ ὄπλαρχηγοὶ τῆς ἐπαρχίας ταύτης, Ν. Κριεζώτης, Βάσσος, Κότας καὶ λοιποί, καὶ διὰ θελάσσης καὶ ἔηρας ὠδεύσαν πρὸς τὴν Κίσυστον καὶ ἔφθασαν εἰς τὰ Στύρα· εἰς τὴν Καρμόπολιν ταύτην ἦτο φρουρὰ ὁ Γαρμέρος τοῦ 'Ομέρβεη 'Ισούφ 'Αγᾶς μετὰ 150 'Οθωμανῶν Καρυστίων, καὶ εἶχον ἀχυρωλῆ εἰς τὰς καλλιτέρας εἰκίας τῶν

Στύρων· τούτους ἐπολιόρκησαν 1000 περίπου Ἑλληνες ὑπὸ τὸν Ἡλίαν Μαυρομιχάλην, Κυριακούλην, Κριεζώτην, Βάσσον καὶ Κότσον, ἀλλὰ μετ' ὄλιγον ἐφθισεν ἀπὸ τὰ ὕψη τῶν Στύρων, ἐρχόμενος ἐκ Καρύστου, ὁ Ὀμέρβεης μετὰ τῶν Καρυστίων Ὁθωμανῶν, δορμῆτας δὲ κατὰ τῶν Ἑλλήνων, τοὺς ἔτρεψεν εἰς φυγὴν, ἀλλ' ὁ Ἡλ. Μαυρομιχάλης εἰσῆλθεν εἰς ἓνα ἀνεμόμυλον ἀνευ στέγης μετὰ ἐπτὰ συντρόφων του, ἔκει μετ' ὄλιγον ἐπολιορκήθη ἀπὸ 200 Ὁθωμανούς, καὶ μετὰ πολύωρον μάχην ἐφονεύθη ἐντὸς τοῦ μύλου ἀπὸ ἐκσφεδονιζομένας πέτρας, ἐφονεύθησαν δὲ καὶ δύω ἄλλοι Σπαρτιάται ἐκ τῶν συντρόφων του, οἱ δὲ λοιποὶ πέντε ἐφυγον καὶ ἐσώθησαν. Λέγουσιν δὲ ὁ Κριεζώτης τὸν παρεκίνει νὰ φύγωσι, διότι ἡ θέσης ἔκεινη ἦτο ἐπικινδυνός, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἤκουσεν, ἀλλὰ παρεκίνει καὶ τοὺς ἄλλους νὰ μείνωσιν ἔκεινη κανεὶς δῆμως δὲν ἔμεινεν· ὁ ἐν τοῖς πλοίοις ἐπίσκοπος ἀνεγέρησε καθὼς καὶ ὁ Κυριακούλης, Κριεζώτης, Βάσσος καὶ λοιποί, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ἐπαρχίας, ἄλλοι δὲ εἰς τὰ πλοῖα, ὁ δὲ Θεόδωρος Καζάνης, εἴ; τῶν ὄπλαρχηγῶν, πληγωθεὶς ἐκρύβη εἰς τὰ δάση.

Τοιούτον τέλος ἔλαβε καὶ ἡ δευτέρα αὕτη ἀτυχὴς μάχη τῆς 12 Ἰανουαρίου τοῦ 1822, καθ' ἣν ἀτυχῶς ἐφονεύθη καὶ ὁ ἥρως Μαυρομιχάλης Ἡλίας καὶ ἄλλοι 30 Ἑλληνες καὶ ἄλλοι τόσοι ἐπληγώθησαν.

Δύω ἡμέρας μετὰ τὴν μάχην ἐφθισεν εἰς Ἀλιθέριον, περὶ τὴν 14 Ἰανουαρίου, καὶ ὁ Ὄδυσσεὺς Ἀνδρίτσου, καὶ ἐνωθεὶς μὲ τοὺς λοιπούς, Κυριακούλην, Κριεζώτην, Βάσσον καὶ λοιπούς, ἀπαντάς 1500, διευθύνθησαν καὶ πάλιν πρὸς τὴν Κάρυστον, εἴ; ἣν εἶχεν ἀπόσυξθη ὁ Ὀμέρβεης, ταύτην ἐπολιόρκησαν ἐπὶ τείνας ἡμέρας, ἀλλ' ἀκαλούθως ὁ Ὄδυσσεὺς ἀνεγέρτησε, καὶ ἤναγκάσθησαν καὶ οἱ ἄλλοι ν' ἀναχωρήσωσιν. Ο μὲν Ὄδυσσεὺς ἐπανελθὼν εἰς Ἀλιθέριον καὶ ἐπειθεῖσθεὶς εἴ; τὰ πλοῖα μετέβη εἰς τὸν Μεραρέων Ἀττικῆς, οἱ δὲ λοιποὶ ὄπλαρχηγοί εἰς τὰ Κοτύλαια ὅρη· ἡ αἵτια τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ὄδυσσεώς εἶναι ἄγνωστος, οἱ μὲν τὴν ἀποδιδούσιν εἰς τὸν γειμῶνα, οἱ δὲ εἰς τὸ δυσάλωτον τοῦ φρουρίου, καὶ ἄλλοι εἴ; ἄλλας ἀγνώστους αἵτιας.

Ἐνῷ τὰ ἀτυχήματα ταῦτα συνέβησαν εἰς τὸ μεσημέρινὸν ρέ-
ρος τῆς Εὐζήνιας, εἰς τὸ βόρειον ὁ ἀτρόμητος Ἀγγελῆς διετήρει
τὸ στρατόπεδον ἀνέπαφον ἐν Βρυτακίοις καὶ μακρόθεν ἐπολιόρ-
κει τὴν Χαλκίδα, κακὴ ὥμως μοῖρα, φθονήσασα τὴν ακλήν ταύ-
την θέσιν τῶν Ἑλλήνων, ἀνέτρεψε τὰ πάντα. Ἐντὸς τῆς Χαλ-
κίδος, ὡς ἔργεθη, εὑρίσκετο εἰς τῶν Τούρκων ἵππους, Σινᾶν Ἀ-
γγαῖον ὄνόματι, οἵτις μετ' ἄλλων Ὀθωμανῶν ἔξερχόμενος τῆς
Χαλκίδος, συνεκρούετο μετὰ τῶν Ἑλλήνων· ήμέραν τινὸν, ἔξελιθον
τῆς Χαλκίδος, ἦλθε περὶ τὰ δύο βουνά τὰ ἀπέχοντα τῆς Χαλ-
κίδος μίαν καὶ ήμίσειν ὥραν, ἐκεῖ ἐνεδρεύσας, ἀφῆκεν εἰς τὸ
φανερὸν μόνον 20 ἵππους, οἵτινες ἔτρεχον πρὸς τὸ χωρίον Ψο-
χγά. Οἱ Ἑλληνες ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ἀγγελῆν καὶ Κότσον
τοὺς ἔκυνθγούν, σι δὲ ἵπποις οὗτοι βαθυτερὸν ἀπεσύρουντο ὑπειθο-
ποροῦντες μέχρι οὗ τοὺς ἔφερον εἰς τὴν ἐνεδράν, ἐκεῖ οὗτοι μὲν
ἀρμηταν κατὰ τῶν Ἑλλήνων, οἱ δὲ ἐνεδρεύοντες, ἔξελιθον τῶν
ἐνεδρῶν, ἐπετέθησαν μεθ' ὄρμης· οἱ Ἑλληνες ιδώντες τὸ ἀπροσδό-
κητον τοῦτο ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, διωκόμενοι ὑπὸ τοῦ ἵππου
κατὰ τὴν καταδίωξιν πρῶτος ὁ Ἀγγελῆς ἐφονεύθη, καὶ ἀκολού-
θως ὁ Κότσος καὶ ἀδελφὸς τοῦ Ἀγγελῆ Ἀναγνώστης, οἱ δὲ λοιποὶ
διεσκορπίσθησαν. Τὸ ἀτύχημα τοῦτο συμβόν τὴν 29 Μαΐου
τοῦ 1822 προύξενον εἰς ἀπασαν τὴν νησὸν ἐγκάρδιον λύπην,
θιὼν καὶ μεγάλως ἔθρηνταν ἐν τῷ τρόμητον, ἐπιχειρηματίαν,
γενναιόκαρδον ἀργηγὸν καὶ ἀριστον πολεμιστὴν ὡς καὶ τὸν ἐξά-
μιλλόν του Κότσου.

Τὸ ἐν Βρυτακίοις στρατόπεδον μετὰ τὸν θίνατον τοῦ Ἀγγελῆ
καὶ Κότσου ἔμεινεν εἰς τὴν θέσιν του ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῶν
Τομηρᾶ καὶ τοῦ Γιαννάκη ἀδελφοῦ τοῦ Κότσου, ἀλλὰ περὶ τὸν
ἴούλιον τοῦ 1822 εἰσέβαλεν ὁ Ναχμούτ Πατσᾶς; Δράμαλης; εἰς
τὴν Ἀνατολικὴν Στερεάν Ἑλλάδα, διποις εἰσέλθη δι' αὐτῆς εἰς
τὴν Πελοπόννησον· μέχρι δὲ θεριῶν συνάθευσε τὸν Τζαρκατζῆ
Ἀλῆ Πατσᾶν καὶ ἐκεῖθεν τὸν ἀπέστειλεν εἰς Χαλκίδα μετὰ
4000 στρατοῦ, διὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἐκεῖ φρουρὴν, κατασβίσῃ
δὲ τὴν ἐπινάστασιν.

Οἱ ἐν Βρυτακίοις Ἑλληνες προτεκτίλεσαν εἰς βοήθειαν τοὺς ἐν

Καρυτία ὥπλαρχηγούς, Κριεζώτην, Βάστον, Σταῦρον Βασιλεῖου καὶ λοιπούς, οἵτινες καὶ ἐφθασαν ἐγκαίρως εἰς Βρυσάκια, ἀλλ' ὁ Τζαρχατζῆς μὲ τοὺς ἐντοπίους Ὀθωμανοὺς τοὺς προσέβαλεν ἐνταῦθα καὶ τοὺς διεσκόρπισε καταδιώκων μέχρι τῶν Δερβενίων ἀκολούθως δὲ εἰς τὴν Θέσιν Ἀντριαλᾶ ἐγένετο πεισματωδεστάτη μάχη, καθ' ἣν καὶ πάλιν ἐνίκησεν ὁ Τζαρχατζῆς, καὶ λεηλατήσαντες ἀπασαν τὸν Εὔρωιαν ἐπανῆλθον εἰς Χαλκίδα.

Κατὰ τὴν ἑποχὴν ταύτην εἶχε συστηθῆ ἐν Επρεχωρίῳ ὁ Ἀρειος Πάγος ἀναγνωρισθεὶς ἡ πόλη τὸ ὄνομα τοῦτο καὶ παρὰ τῆς Κυθερώνήσεως· ἡ διοίκησις αὐτοῦ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καπετάν 'Αγγελῆ εἶχεν ἐκλέξει στρατιωτικὸν Ἀρχηγὸν τῆς Εύρωιας, τὸν Διαμαντῆν Νικόλαον Ὁλύμπιον, ἀλλ' ἡ ἀντιζηλία τῶν ἄλλων ἀρχηγῶν καὶ κατ' ἔξοχὴν τοῦ αὐτοχθονισμοῦ δὲν ἐδέχθη τὸν διορισμὸν αὐτὸν μετ' εὐχαριστήσεως, οὗτον καὶ εἰσῆλθεν ἐμφύλιος πόλεμος, διὰ τοῦ ὅποιου οἱ Ὁλύμπιοι κατὰ πρῶτον ἔγειναν κύριοι τῆς Βορείας Εύρωιας καὶ τοῦ πλείστου μέρους τῆς ἐπαρχίας Καρυτίας, ἀκολούθως δῆμος προήτησαν τὴν ἐπαρχίαν Καρυτίας, εἰς τὴν ὅποιαν οἱ πρόκριτοι διώρισαν ἀρχηγὸν τῶν ὄπλων τὸν Ν. Κριεζώτην, (*) ὅστις μεταβόλει εἰς τὸ παρὰ τὰ Κριεζᾶ παλαιωχώριαν ἐστρατοπεδεύθεισε περὶ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1823· περὶ δὲ τὴν 20 Μαρτίου διευθύνθη πρὸς τὴν Κάρυττον ἔχων ὑπ' αὐτῷ 2500 περίπου στρατιώτας ὑπὸ διαχόρους ἀρχηγούς ἐντοπίους καὶ ξένους, καὶ τὸν Γ. Ιατρὸν, Θ. Καζίνην, Τόλιαν Νικολάου καὶ λοιπούς φύλακας δὲ εἰς Στύρα μετεῖνει εἰς τὴν ἀνωθεν αὐτῶν ὀχυρῶν θεσιν « Διακόφτη » ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς θεσιῶς ταύτης ὑπέριχει ἀρχαιόν τε φρούριον, καὶ ἐνεὶ τοποθετήθεις ὠρθῶθη καλῶς.

Οἱ Ὀμίρητες μεθὺν τὴν εἰδησιν ταύτην, ἔθεσε δρομαίως μεθ' ὄλων τῶν πατριωτῶν του Καρυτίων, φέρων καὶ ἐν πεδί-

(*) Οἱ πρόκριται τῆς ἐπαρχίας συνίστησαν μίαν ἐπιτρίαν σύρκε μάνην ὑπὲν τῶν ἀριστῶν τῆς ἐπαρχίας πολιτῶν, μεταξὺ τῶν ὄπσινον ἦσαν καὶ ὁ Λ. Βέγγλας καὶ λιποτοί οἵτινες ἐργάτες τῶν περὶ τὴν Σαμοθράκην καὶ λοιποὶ ἔρεδιν τοῖς στρατοῖς.

νῶν τυρανόλον, δι' οὐ ἥρχετο τὸν κανονιθυλίσμὸν τὴν 23 Μαρτίου, ἀλλὰ μακριθεν ἐκκενοῦσθλεῖς τὰ Ἑλληνικὰ ὄχυρά μαχαὶ μετὰ ταῦτα πλείστης μανίας ὥρμοις κατὰ τὸν Ἑλλήνων, ἀλλ' οἱ Ἕλληνες καὶ ὁ ὑπλαρχηγὸς τῶν ἀντέστηται μετ' ἀπαραδειγματίσου γενναιοφυχίας, καὶ ἀποκούσαντες τοὺς ἔχθρους, τοὺς ὄλησαν εἰς τὰ ὅπίσω· ἡ προσβολὴ ἐπανελίφθη, ἀλλὰ πάλιν ἀπεκρούσθη μεθ' ὅλης τῆς καρτερίας· φαγδαια δὲ βροχὴ εἰσελθοῦσα ἤναγκασε τοὺς Οθωμανοὺς ν' ἀποτυρθῶσιν εἰς Κάρυστον· κατὰ τὴν ράχην ταύτην ὅλην ἐφονεύθησαν, ἐθεωρήθη ὅμως ἐντελῶς νίκη, διότι ἡ ττῆθησαν οἱ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης θεωρούμενοι χήττητοι Οθωμανοὶ Καρέστιοι.

Ο Κριεζώτης μετὰ τὸν ὥπ' αὐτὸν ἔμεινεν εἰς Διακοῆτι μέχρι τῆς 5 Μαΐου, ἔπειτα προχωρήσας μετέβη εἰς τὸ χωρίον Βατίσι, ὃπου διέταξε, ὥστε δι' ὅλης τῆς νυκτὸς τῆς ἡης πρὸς τὴν θηνα Μαΐου νὰ ὄχυρωθῇ ὅλος ὁ στρατός· Ο δὲ Ὁμέρητος μοδῶν τὴν μετάβασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἰς τὸ χωρίον τοῦτο, ἀμέσως μετέβη καὶ πάλιν κατ' αὐτὸν, καὶ τοὺς προσέβαλεν ἐπὶ τῶν ὄχυρωμάτων των· γενοκέντης δὲ πειρατωδεστάτης μάχης ὁ ἀρχηγὸς Κριεζώτης ἐδείξεν ἀνδρείαν ἀπαραδειγμάτιστον καὶ μεγίστην πολεμικὴν σύνεσιν καὶ ικανότητα, τρέψας δὲ τοὺς ἔχθρους εἰς φυγὴν τοὺς διεσκόρπισεν εἰς τὰ δάση, ὥστε οὐ εἶ; δὲν ἴδινατο νὰ ἴδῃ τὸν δῆλον, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ὁμέρητος; ἀποκλανθεὶς εἰς τὰ δέση, μάλις μετὰ πολλὴν ὥρην εὗρε τοὺς ἑδίκους του· Ἐφονεύθησαν εἰς τὴν μάχην ταύτην 40 ἄριστοι πολεμισταὶ Οθωμανοί, 5 ἔζωγροί τους, καὶ πολλοὶ ἐπληγώθησαν, οἱ δὲ λιποτοὶ μετὰ τοῦ Μπέκτεν δρομαῖσι ἐπανῆλθον εἰς τὸν Κάρυστον.

Μετὰ τὴν ἔνδυξην ταύτην νίκην ὁ ἀρχηγὸς Κριεζώτης διευθύνθη πρὸς τὴν Κάρυστον καὶ ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὰ προστειά αὐτῆς, τὴν ὄπειαν καὶ στενᾶς ἐπολιθόρχει ἐπὶ 20 ἡμέρας, ἀλλὰ τὴν 23 Μαΐου ἀγεφάνη εἰς τὴν Κάρυστον Οθωμανικὸς στόλος, καὶ ἀπεβίβασεν ἐκεὶ 10 χιλιάδας στρατιώτας· Γενιττάρους, Λιτίνες εἰσῆλθον εἰς τὸ φρούριον· οἱ Ἕλληνες ἐκ τῆς περιστάσεως ταύτης ἀναγκασθέντες ἀπεσύρθησαν καὶ διεσκορπίσθησαν, δὲ ὁ Ὁμέρητος λαβὼν τὴν ἐπιχουρίαν ταύτην, ἔκλιψε τὴν Κάρυστον.

νοὶ προχωρήσας εἰς τὴν λοιπὴν ἐπαρχίαν ἐγένετο κύριος ὀλοκλήρου ταύτης, τὴν ὅποιαν καὶ ἐλεημάτησεν ἀπασαν παραδοὺς εἰς τὴν διάκριον του πυρίς· ὁ δὲ Κριεζώτης ἔξελθὼν τῆς νήσου μετέβη πρῶτον εἰς Σκόπελον καὶ ἐπείτα εἰς Σκύρον.

Ο Ομέρβης μετὰ τοῦ στρατοῦ τῶν Γενιτσάρων, ἀφοῦ ἐρήμωσεν ἀπασαν τὴν ἐπαρχίαν Καρυτίτης, μετέβη εἰς Χαλκίδον, ὃποιος εἶχε φθάσει τὴν 25^η Ιουνίου τοῦ 1823 καὶ ὁ Μπερχόφτσαλης Ἰωνάρης Πασσάδης μετὰ 25 χιλιάδων στρατοῦ, ὅτις εἶχε διατριχήν νὰ λάθῃ ὑπὸ τὰς διαταγάς του καὶ τὰς 10 χιλιάδας τῶν Γενιτσάρων, ὡστε διὰ τῶν δυνάμεων τούτων νὰ καταστρέψῃ τοὺς ἐπαναστάτας τῆς Εύθοίας, ὅθεν καὶ ἐσκήνωσεν ἔξω τῆς Χαλκίδος εἰς τὴν θέσιν Βοϊμούσαις.

Εἰς τὸν ἐν Βρυτακίοις στρατὸν εἶχε διορισθῆ, ὡς ἔργον, παρὰ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀρχηγὸς ὁ Διαμαντῆς Ὁλύμπιος, ὅτις περὶ τὸν Μυτίνην ἐλθὼν ἔλαβε τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατοῦ ἀλλ' ὅταν εἶδεν, ὅτι ὁ Μπερχόφτσαλης ἀναχωρήσας ἀπὸ τὴν θέσιν τῆς Βρωμούσας ἦλθε καὶ ἐσκήνωσεν εἰς τῶν Ψαχνῶν καὶ τῆς Καστέλλας τὴν πεδιάδα, ἀνεγώρησε καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν θέσιν τῶν Βρυτακίων μὲ τοὺς ὑπὸ αὐτὸν ὀπλαχηγούς, καὶ ἀπειρύθησεν εἰς τὰ Δερβίνια. Οἱ δὲ Ήπειρώται Σταύρος Βασιλείου μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Κώστα καὶ λοιπῶν Ἀργυροκαστριτῶν καὶ τοῦ ἀτρομήτου Λιάχου μετὰ τετραχοσίων στρατιωτῶν κατέλαβον τὴν περιοχὴν περιγράμματος θέσην Ἀνδριαλᾶ, τὴν ἐποίειν καὶ ὠχύρωσαν καλῶς. Ο Μπερχόφτσαλης μετέβη εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἔχων καὶ πεδινὸν πυροβολικόν, καὶ ἐπετέθη κατὰ τῶν 300 Ελλήνων τὴν 27 Ιουνίου τοῦ 1823· καὶ μετὰ αἰρητηρίαν μάχην οἱ "Βλληνες ἀπέκρουσαν τοὺς ἔχθρους, προξενήσαντες εἰς αὐτοὺς μεγάλην φόρον· τὴν ἐπισταν ὅμως ἰδόντες ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀντίξωσιν ἐπὶ πολὺ ἀπέναντι 17 χιλιάδων ἔχθρῶν ἄνευ ἐλπίδος περιμενομένης συνδρομῆς, ἀπειρύθησαν ἀπὸ τὴν θέσιν τούτην, ἀτυχῶς ὅμως ὁ Λιάχος δὲν ἤδυνατο ν' ἀποσυρθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν, εἰ; ἦν εἶχε τοποθετηθῆ, διότι ἦτο περικυκλωμένος παντοχέθεν ἀπὸ ἔχθρούς, καὶ οὔτως, ἥρωειώτατα μαχόμενος ὡς ἄλλος Λεωνίδας, ἐνοεύθη μεθ ὅλων τῷ συντρόπῳ, μερίτην θραύσιν προξενήσας εἰς τοὺς ἔχθρούς.

Μετὰ τὴν κατάκτησιν ταύτην οἱ ἔχθροὶ ἔγιναν κύριοι ὅλης τῆς Βρετανίας; Εὐβοίας, τὴν ὁποίαν λεηλατοῦντες καὶ πυρπολοῦντες ἐρήμωσαν· ἐκ δὲ τῶν κατοίκων τῶν δυνηθέντων νὰ δαφύγωσιν τὸν ποιμανόταν καὶ τὸν θριατού, οἱ μὲν μετέβησαν εἰς τὰς βορεῖους; Σποράδας οἱ δὲ εἰς τὰς Λιγαδονήσις καὶ τὰς Αιγαίδας· ὁ δὲ ἀρτίμος ἐλθὼν ἔκτακτος Διοικητής τῆς Εὐβοίας I. Κωλέττης γετὲ τοὺς Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἀπετίθητι εἰς τὴν Σκιάθον.

Ἡ καταστροφὴ τῆς Εὐβοίας ἐπέφερε μέγα δυστύχημα καὶ εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος τῆς Θετταλομαγγησίας, μάλιστα εἰς τοὺς ἐν Τρικέροις ὠχυρωμένους; Ἑλληνας, οἵτινες ἐλάμβανον ὅλα τὰ πρόφιμα ἀπὸ τὸ Ξεροχώριον, ὥστε τὸ δυστύχημα τῆς Εὐβοίας ἔφερε τὴν ἀνάγκην νὰ συνθηκολογήσωσιν οἱ ἐν Τρικέροις Ἑλληνες μὲ τοὺς Ὀθωμανούς· καὶ νὰ ἔχαται λείψωσιν τὴν θέσιν ταύτην, ώς εἰς τὴν ιστορίαν τῆς Θεσσαλίας θέλομεν ἐκθέσαι.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Εὐβοίας, ως ἡρῷον, ὅλα τὰ στρατεύματα εἶχον μεταβῆναι εἰς τὴν Σκιάθον, ώς καὶ τὰ τῶν Τρικέρων συνθηκολογήσαντα μετέβησαν ἐκ τῆς Θετταλομαγγησίας εἰς αὐτήν. Ἐνῷ δὲ ἀπαντά ταῦτα διέμενον ἐπὶ τῆς νήσου, ἐνεφανισθη εἰς τὰς Θελίσσας ταῖς τοῦ Ἀρχιντέρχορχος; τοῦ Ὀθωμανικοῦ Στύλου Χοσέφ Πασοᾶς Τοπάλης, ἔχων ὑπὲρ αὐτὸν 30 πλοῖα τῆς γραμμῆς καὶ μικρότερα τούτον οἱ κάτοικοι τῆς νήσου οἱ διαμένοντες εἰς τὸ φρούριον τὸ εἰς τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος, προσεδέχθησαν καὶ μετεβίντες εἰς ποσοῦ ἀντησίν του τὸν προτεκύνησαν, καὶ ἐλαχίσιν παρ' αὐτοῦ τινὰ Τζαούτην, ἢ θρακον τοῦ στολάρχου, ως διοικητήν προσέτι ὁ ἀρχιντέρχορχος; ἐρισθίασε τὸ φρούριον μὲ τὰ ὀπαγκαῖτερολεμοφύλια, ἐκεῖθεν δὲ ἀναχωρήσας, ἐπλευτε πρὸς τὸ ἄνατολικὸν μέρος τῆς νήσου περὶ τὸν λιμένα, διὰ νὰ φέρῃ εἰς ὑποταγὴν τοὺς ἐκεῖ εὑνιστημένους ὀπλαρχηγούς; Ἑλληνας, ἄλλως νὰ τοὺς προτεῖναλλη διὰ κανονοθόλισμῶν καὶ ἀποβιβάσεως τῶν στρατευμάτων τούς φέρειας; δὲ εἰς τὸν λιμένα προέτεινεν εἰς τοὺς Καπεταναίους νὰ προσκυνήσωσι, καὶ τοὺς ὑπέσχετο νὰ θῶσῃ εἰς αὐτοὺς τὰς καπετανείας τῶν, ἀλλ' ἀρνηθέντων αὐτῶν καὶ μεθ' ὅδησεν ἀποβαλόντων τὸν ἀπεταλμένον, ἥρχισεν ὁ κανονοθόλισμός ἐκ τοῦ στόλου, προσθέλλων τὴν πόλιν καὶ τὰ

ἐπὶ τοῦ λιμένης ὁχυρώματα τὸν Ἑλλήνων, τὰ ὅποια ἦσαν ὡς ἀκολούθῳ· ὁ Α. Γάτζος εἶχεν ὁχυρωθῆ εἰς τὴν παρὰ τὸν λιμένα Χερτόνητον Ὀδρεόκκετρον (Μπούρτζη), διακόπουλος εἰς τὸν Ἀγιον Νικολίτην, ὁ Λιαμαντῆς εἰς τὴν χώραν καὶ ὁ Καρατάσης εἰς τὴν μεγάλην ἄμμον· ἡ προσδιοίλη, ὡς εἴρηται, ἐγένετο διὰ κανονοβολισμοῦ καὶ ἀποβίβασεν οτρυτευμάτων ἐκ τοῦ στόλου, ἐπὶ κερκολῆς τῷ ὄποιαν ἦτο ὁ Ταχήρ Πασσᾶς, ὅπτις διὰ μεγάλης ὀρμῆς διὰ τῶν λίμνων ἐπετεθεὶς κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' εἰ Ἑλληνες μετὰ πολλῆς γενναιοφύχιας τοὺς ἀπώλησαν, καταστρέψαντες διὰ τῶν τουρεκίων καὶ τῆς σπάθης ἀπασαν τὸν ἀποβίβασθείσαν δύναμιν· ἡ τραγικὴ αὕτη συηγή ἐπανελήφθη, ἀλλ' αὐτὸς ἡ ἀποβίβαζομένη δύναμις ἀπεκρούετο φρενουδόμενη ἡ πνιγομένη εἰς τὴν θιλασσαν· Τοιούτου ὕστερον διέρκεσεν ἡ πάλη αὕτη, καθ' ἣν ἐφονεύθησαν πλειόνες τῶν 400 Οθωμανῶν, ἐνῷ τὸ σῶμα τῶν Ἑλλήνων συνέχειτο μίνιν ἀπὸ 800 ἄνδρας, εἰς τὴν μάχην ταῦτην ὁ Ἀγγ. Γάτζος ἔδειξε πολλὴν γενναιότητο, ἐπὶ τέλους διὰ στόλος ἀπαυδάκτυος ἐπέκυσε τὴν ἀποβίβασιν· ἵδω δὲ τὸν Ἑλληνικὸν στόλον μακρότεν ἐφρήμενον, ἀνεγώρησε διευθυνόμενος πρὸς τοὺς Πελασγικοὺς κόλπους, καὶ ἐλεῖθεν στρέψας καὶ διευθύθεις πρὸς τὸν Ἑλλήστροντον ἐπανῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὁ δὲ Ἑλληνικὸς στόλος, συγκειμένος ἐκ 40 πλοίων ὑπὸ τὸν Μιαούλην, ἀποστάλην καὶ Κολαγρίουτζον ἔφιασεν εἰς Σκιάθον πρὸς καταδωξίν τοιούθινον τοιούθινον στόλου, ἀλλὰ δὲν τὸν προελαθεὶς πληροφορήθεντες δὲ περὶ τῆς διαιγωγῆς τῶν κατοίκων τῆς νήσου ταύτης, μετεῖδησαν ἐκεῖ καὶ παρέλαθον τὸν Ιζ αούσιν τοῦ Καπετᾶν Πασσᾶν ἐπὶ τὸ φρούριον, καὶ ὁ μὲν ὑπόλοιπος στόλος ἀνεγάργησεν, ἔμεινε δὲ ἐκεῖ ὁ Μιαούλης μετὰ τεσσάρων Ἑλληνικῶν πλοίων, μη τὰ ὅποια εἰσῆλθεν εἰς τὸν Κύρσοιο, κόλπου, περὶ δὲ τὰ Αιγαῖαν οἰκήτια συνέλαθε μιὰν Κορδέταν τοῦ Ἀρπαλακούτ Πασσᾶ, τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἄλλα τυνα βρίκια πλήρη αἰγμαλώτων, 300 περίπου γυναικοπέδων, τὰ ὅποια ἤλευθέρωσεν.

Ἐπανεργήμεθα εἰς τὰ τῆς πολυπλοκοῦς νήσου Εὔσοιας, ἥτις μετα τὴν ὄποιαν ὑπέστη καταστροφὴν ἀπὸ τὸν θυριώδη Μπερζίζαλην καὶ τοὺς βαρβαροτάτους Γενιτζέρους; ἔμεινεν ἔρημος-

Πρὶ τὰ οἰλη λοιπὸν Ὁκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1823 ἐγένετο πάλιν ἀπόπειρα πρὸς ἀνάκτητιν αὐτῆς. ‘Ο Οδυσσεὺς; Ανδρί-
τζου ἐκπλεύεται ἀπὸ τοῦ λιμένα τοῦ Θερικοῦ τῆς Ἀττικῆς μετὰ
Ψηριανῶν πλοίων ἀπειθιδάσθη εἰς τὸν Πύργον τοῦ Ἀλιβερίου
τῆς Καρυτίας, καὶ ὡχρώθη ἐκεῖ τὸ δὲ γιωσίου Ἀλιβερίου κα-
τείχεν ὁ Καρύτιος Ὁμέρος Πασσᾶς, ὅστις προσφάτως εἶχε λάβει
τὴν βαθμὸν τοῦ Πατοῦ, διοισθεὶς Ἑγριπος Βαλεσῆ (ἡγεμὼν τῆς
Εὔβοιας); εἰς Αλιβερίου ἐφίλασε μετ’ ὄλιγον καὶ ἦνώθη μετὰ
τοῦ Οδυσσέως καὶ ἡ Ν. Κριεζώτης, ὅστις κατὰ πρῶτον εἶχεν
ἀποθιβασθῆ πλησίον τῆς Καρύτου, καὶ διὰ νυκτὸς προσέβαλαν
ἐν χωρίον ὄνομαζόμενον Καραλούς, εἰς τὸ ἀποίην ὑπῆρχον Κα-
ρύτιοι τινες Τούρκοι, τοὺς ὅποίους καὶ ἡ μαλάτισαν· εἰς τὸν
Πύργον τοῦ Ἀλιβερίου ἐγένοντο συεχεῖς μάρτιοι μεταξὺ Ὁμέρος
Πασσᾶ καὶ Ὁδυσσέως, ἀλλ’ ἀνευ ἀποτελέσματος, ἐπὶ τέλους ἐ-
μὲν Ὁμέρος Πασσᾶς ἀπειθιδάσθη εἰς Χαλκίδα, ὃ δὲ Ὁδυσσεὺς εἰς τὴν
Ἀνατολικὴν Στερεάν Ελλάδα, ὃ δὲ Μπερκόφζαλης εἶχεν ἀνα-
χωρήσει καὶ ἐξέλιθε τῶν ἐπαναστατημένων ἐπαρχιῶν, μεσαβίς
εἰς Λαμίαν.

Τὸ ἐπίμενον ἔτος 1824, ὁ Ν. Κριεζώτης, ἐκστρατεύσας ἐκ
τῆς Νήσου Κέας διὰ Ψηριανῶν πλοίων, ἔφθισεν εἰς Κάρυττον
μετ’ ἀναλόγου στρατιωτικῆς δυνάμεως, οἱ δὲ Καρύτιοι Ὁθω-
μανοὶ μετὰ τοῦ διοικητοῦ αὐτῶν Ἀχμέτ Κεχαγιᾶ, Χαλκιδίων,
ἔζηλον τῆς πόλεως πρὸς ἀντίκρουσιν τῶν Ἑλλήων, συῆψαν
δὲ πειρατῶνεστάτην μάχην, καὶ ἡ ἐνίκησαν οἱ Ἑλληνες μεσα-
τοῦ Κριεζώτου, ὅστις ἡχραλώτισε καὶ τὸν Ἀχμέτ Κεχαγιᾶν,
καὶ ἀκολούθως δι’ ἀλλεπαλλήλων πρωτεύολῶν, καὶ ὃς ἀείποτε
ἐνίκα ὁ Κριεζώτης ἔθεταν τοὺς Ὁθωμανοὺς, εἰς στενωτάτην πο-
λιορκίην ἀτυχῶς ὅμως καὶ πάλιν δὲν παρεδόθησαν, διότι διὰ
τοῦ Βώλου ἔθεταν εἰς Χαλκίδα 7 χιλιάδες Γενιτζάρων, τὸ
ὄποιον μαθῶν ὁ Κριεζώτης, διέλυσε τὴν πολιορκίην τῆς Καρύ-
του, καὶ ἀνεγώρησεν ἀπὸ τὴν Εὔβοιαν.

ΑΘῆναι.

‘Η σειρὴ τῶν ιστορικῶν συμβάντων μᾶς ἀναγκίζει νὰ ἐπα-

νέλθωμεν καὶ πάλιν ἐπ' ὄλιγον εἰς τὴν Ἀττικὴν, τῆς ὀποίας θέ-
χομεν περιγράψει τὰ πρῶτα συμβάντα μέχρι τοῦ ἀποκλεισμοῦ
τῶν κατοίκων αὐτῆς Ὁθωμανῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει καὶ τῆς ἀκο-
λούθου ἀφίξεως τοῦ Βρυσόνη, ἂλλ' ὁ Πασσᾶς οὗτος καθὼς καὶ ὁ
ἐν Θήραις εὑρισκόμενος Κιοτὲς Ἀχμὲτ Πασσᾶς, ὡς ὄντις τεται ἐν
οἰκείῳ τόπῳ ἐκτενέστερον, προσκληθέντες παρὰ τοῦ Στρατάρχου
Χουρσίτ Πασσᾶ εἰς Ἰωάννινα, ἀνεγώρησαν ἀπὸ τὰς θέσεις ταύ-
τας μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτοὺς στρατοῦ, καὶ μετέθησαν εἰς Ἰωάννινα
περὶ τὸν Δερρίον τοῦ 1821, ἵξεν; περιστάσεως ὥφελγεντες οἱ
Ἐλληνες ἐξῆλθον τῆς Σαλαμίνος καὶ τῶν λοιπῶν μερῶν, καὶ ἐ-
πολιόρκησαν αὖθις τοὺς ἐν τῇ Ἀκροπόλει Ὁθωμανούς, τοὺς ὄποις
τὴν ἀγραίαν καὶ παρεδόθησαν τὴν 10 Ἰουνίου τοῦ 1823 ὑπὸ συν-
θήκην, καὶ ὑπὸ ζένην σημαίνη μετεφέρησαν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀ-
σίαν 1600 περίπου τὴν δὲ διοικησιν τοῦ τόπου ἔλαβον μετὰ
πρῶτον οἱ πρόχριτοι τοῦ τόπου, ἀκολούθως προσεκάλεσαν τὸν Ὁ-
δοσσέα, ὅστις ἔπειτα τὴν παρηγήσεων εἰς τὸν Γούραν,

Ἐξακολούθησεν τῶν συμβάντων τῆς Εὔβοιας καὶ Ἀττικῆς.

ΔΟ Καρδιτσίος λοιπὸν Ὄμερο Πασσᾶς, ἀφοῦ ἔλαβε τὴν ἐπικου-
ρίαν τῶν 7 γιλιεδίων Γενιτζάρων, καὶ εἶδεν ὅτι ὁ Κριεζώτης καὶ
λοιποὶ ὄπλαργηγοὶ ἀπεσύρθησαν τὴς Εύβοιας, μετέθη εἰς Χαλ-
κίδα καὶ ἐκεῖθεν μεθ' ὅλῳ τοῦ ὑπ' αὐτοὺς στρατοῦ καὶ τῶν 7
γιλιεδίων Γενιτζάρων διευθύνθη εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἐστρατοπέ-
θευτεν εἰς τὴν Καπανδρίτι τὴν Ἀττικῆς Γούρας, μαθὼν τὴν
ἐντὸς τῆς Ἀττικῆς εἰσβολὴν τῶν Ὁθωμανῶν, ἐξῆλθε τῶν ἀθη-
νῶν, ὡς ποτὲ ὁ Μιλτιάδης, μετὰ 600 περίπου στρατιωτῶν τὸν
3 Ἰουλίου καὶ προλαβὼν ἐτοποθετήθη εἰς τὸν Μαραθῶνα. Οἱ ἐ-
γχροὶ μαθότες τὴν ἔξοδον τοῦ Γούρα καὶ τὴν εἰς τὸν Μαραθῶνα
τοποθέτησίν του ἀνεγώρησαν ἀπὸ τὸ χωρίον Καπανδρίτι καὶ ἤλ-
θουν εἰς τὸν Μαραθῶνα, διὰ νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ὁ
Ὥμερος Πασσᾶς, ὅστις εἶχεν ἀγανακτήσει κατὰ τῶν ἀπεθετάτων

Γενιτζάρων διὰ τὰς τρομερωτέρας καταχρήσεις των, διότι ἀναιτίως καὶ ἀνηλεῶ; ἐφόνευν πάντα χριστιανὸν ὑπόκουον τοῦ Σουλτάνου μὲ μόνην τὴν πρόφασιν ὃς εἶναι Γκιασούριδες (ἀπιστοί) ὁ Ὁμέρ Πασσᾶς λέγω ἀποτανθεῖε πρὸς τοὺς Βαρβάρους; Γενιτζάρους. ὅταν εἶδε τοὺς Ἑλληνας, τοῖς εἶπεν «ἰδού οἱ γκιασούριδες καὶ ἀπιστοί, αὐτοὺς, ἂν δυνηθῆτε, φονεύσατε, οὐχὶ δὲ καὶ τοὺς προσκυνημένους Ῥαγγάδες» οἱ φύται θύρροι Γενιτζάροι ἔρεθισθέντες ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Πετρᾶ, ὡρμηταν τὴν 6 Ιουλίου ἀθρόοι κατὰ τῶν Ἑλληνικῶν ὀχυρωμάτων, ἀλλ' οἱ ἀτρόμητοι οὗτοι, ἔχοντες καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ ἀργητοῦ των, τοὺς ἐδέχθησαν μετὰ πάσης θαρρύλεστητος καὶ διὰ μεγίστης εὔστοχίας πυροβοληοῦντες κατὰ τοῦ στέριους τῶν τέκνων τούτων τῆς Τουρκεστάνης ἐρήπτου ἐμπροσθέν των σωρούς πτωμάτων, ἐπὶ τέλους δὲ διὰ γυμνῶν ξιφῶν ὡρμηταν κατ' αὐτῶν καὶ ἔτρεξαν ἐξ αὐτῶν ἐν ὅσῳ ἥδυναντο οἱ βραχίονές των, ἔπειψαν τοὺς λοιποὺς εἰς βιαιοτάτην καὶ ἀτακτον ψυγήν, καὶ θήν ἐφονεύθη καὶ ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν· ἡττηθέντες δὲ αισχοῶς ἐπανῆλθον εἰς Καπανδρίτι, ὅπου ἐδέχθησαν καὶ τοὺς χλευασμούς τῶν Καρυστίων Ὁθωμανῶν, ταῦς δοπίους τὸ πρῶτον περιεφρόνουν ὡς ὅμοίους μὲ τοὺς Γκιασούράδες.

Ο Στρατηγὸς Γούρας λαβὼν ἐπικυρίαν καὶ οὖς ως ἐνδυναμωθεῖς ἐποκινοκησε τοὺς ἔχθροὺς εἰς τὸ Καπανδρίτι· ἀλλ' ἄλλη δύναμις τῶν ἔχθρῶν, ἐκ πεζῶν καὶ ἵππων, ἐλθοῦσα ἐνίσχυσεν αὐτοὺς ἐποιμαζωμένους νὰ μεταβῶσι καὶ προσβάλωσι τὰς Ἀθήνας. Ο Γούρας ἐννοήσας τοῦτο μετέβη εἰς Ἀθήνας καὶ ἐνδυνάμωσε τὴν πόλιν καὶ τὴν Ἀκρόπολιν. Οἱ Ὁθωμανοὶ ἐκθύντες καὶ πέριξ αὐτών στρατοπεδεύσαντες ἤργισαν νὰ τὴν προσβάλωσι δι' ἀκροβολισμῶν ἄνευ ἀποτελέσματος, τὴν 20ην μάλιστα Ιουλίου 1828 περίπου ἵππεις ἦλθον δις μέχοι τῶν στρατῶν τοῦ Ὁλυμπίου Διός, ἀλλὰ τούτους ἐξελύσσοντες οἱ Ἑλληνες ἔπειψαν εἰς ψυγήν· ἡ ἐκστρατεία οὗτη τοῦ Ὁμέρ Πασσᾶς καὶ τῶν Γενιτζάρων διήρκεσεν ἐπὶ 3 ἑβδομάδας· μὴ δυνηθέντες δὲ νὰ γευθῆσιν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ μέλιτος, ἐπέστρεψαν εἰς Λασσίαν καὶ ἐκεῖθεν διὰ τοῦ Βόλου ἀνεχώρησαν οἱ Γενιτζάροι εἰς τὸ Ὁθωμανικὴν Κράτος.

Ο Φαβιέ ἐν Εὐρώπῃ.

Ἐρχόμεθα ήδη νὰ περιγράψωμεν καὶ τὴν τελευταίαν ἀπόπειραν τῆς χνακτήσεως τῆς Βύζαντος διὰ τῆς τοῦ Γάλλου Φρούτιος ἑστρατείας, ητοι ἐγένετο περὶ τὸν Μάρτιον τοῦ 1825. Ὁ ἀρχηγὸς αὐτος ἀπεφάσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ διὰ τὴν Εὐρώπην καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν Κάρυστον πρὸς ἡπειρωτέρωσιν αὐτοῦ, καὶ ἔφθασεν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Μαραθόνα μετὰ τοῦ τάγματος τῶν τακτικῶν Ἑλλήνων καὶ φιλελλήνων. Συνέκειτο δε τὸ τάγμα τοῦτο ἐκ μιᾶς ἵλης ιππικοῦ καὶ τινῶν λόχων ἀτάκτων ὑπὸ τὸν Ιωάννην Μαμούρην, Στέφον Βούλγαρον καὶ ἄλλους ἀξιωματικούς. Ἐπιδιδασθεὶς δὲ εἰς πλοῖο μετέβη εἰς Στύρα καὶ ἐκεῖθεν εἰς Κάρυστον· ἡ πόλις αὕτη κειμένη ἐπὶ θραύσμους καὶ ὑψηλῆς θέσεως ὑπερασπίζεται ὑπὸ τῆς ἀλληλουχίας τῶν σίκιων κειμένων τῆς μιᾶς ὅπισθεν τῆς ἀλληλουχίας, καὶ ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν ὑψημάτων Ἀκροπόλεως, ὡρυμαντηνῆς διὰ τηλεσήλων, ὥστε ἡτο δυσάλωτος ὑπὸ δυνάμεως μὴ ἐχούστης πυροβόλα πολιορκητικά. Μολοντούτο ὁ Φαβιέ τὴν προτέταλε τὴν Θ Μαρτίου μετὰ μεγίστης καρτεούσης, ἀλλ' ἀπήντησεν ἴχυράν ἀντίστατιν ἀπὸ τοὺς Φρουρούντας ταύτην Καρυστίους. Οθωμανούς, τοὺς οἱ φύτει πολεμικωτάτους, καὶ δὲν ἡτο δυνατὸν ἄλλως νὰ παραδίθῃ παρὰ διὰ μακρᾶ. πολιορκίας, ητος ηθελε τὴν φέρει εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἐλλείψεως ζωτηριώτων. Ὁ Φαβιέ ὅμως ἐπέμενε προσθίλλων συγχνὰ ταύτην διὰ τῆς ἐπιμονῆς καὶ καρτερίας του, μὲ τὴν ἀπάλειαν τοῦ ἐνὸς τετάρτου τῶν ὑπὸ αὐτὸν στρατιωτῶν. Ἐπὶ τέλους ἤναγκασθην ὑποτυρθῆ, μαζῶν μάλιστα, διὰ ὁ Ὁμέρος Πατσᾶς ἤρχετο ἐναντίον του μετὰ ἵκανῆς δυνάμεως πεζικοῦ τε καὶ ιππικοῦ πρὸς διάλυσιν τῆς πολιορκίας ἀποτυρθεῖς δὲ ὁ Φαβιέ μετὰ τοῦ ὑπὸ αὐτὸν στρατοῦ εἰς τὸ παρὰ τὴν παραλίαν τῶν ἄντικρων Ηπειραίων ἀκρωτήριον Δυκόρρεμα καὶ ἔκει στρατοπεδεύσας ὠρυμάθη.

Ο Ὁμέρος Πατσᾶς πέλι ἀναχωρήση τῆς Χελκίδης εἰς προετοιμάστει πλοιάριά των, τὰ ὅποια εἰςεν ἀποτείλει, ὅπως πολιορκήσωσι διὰ θαλάσσης τὸν Φαβιέ, αὐτὸς δὲ μετὰ τριῶν χιλιαδῶν

πεζῶν καὶ 600 ιππέων ὥλευσε διὰ ξηρᾶς καὶ κατεσπευσμένως πρὸς τὴν Κάρυστον· ἡ ἐμπροσθιτυλακή του ἐκ 1000 πεζῶν καὶ 600 ιππέων ἔφθασε πρὸ αὐτοῦ ἀπέναντι τῶν Ἑλλήνων, κατὰ τῶν ὅποίων αἴφνης ἐπετεθεῖται σφιδῶς τοὺς ἔτρεψεν εἰς φυγὴν ὡς ὄντας ἀπροετοιμάστους. Ὁ Φαρīē μαθὼν τοῦτο ἔστειλεν εἰς βοῆθειαν τρεῖς λόγους πεζῶν καὶ τοὺς ἀτάκτους, οἵτινες ουμπλακέντες πεισματωδῶς ἔτρεψεν εἰς φυγὴν τὸ ιππικὸν τοῦ ἔχθρου· τὴν ἐπομένην ὥμως ἡμέραν ἔφθασε καὶ ὁ Θμέος Πασσᾶς μετὰ τοῦ λοιποῦ πεζικοῦ καὶ ιππικοῦ στρατοῦ καὶ ἐπετέθη κατὰ τῶν Ἑλλήνων ὀχυρωμάτων, ἀλλ' ἀπεκρούσθη σφροδῶς, οἱ δὲ ιππεῖς τῶν Ἑλλήνων, ἔξελθόντες, κατεδίωξαν τοὺς ἔχθρους μέχρι τινὸς, ἀκολούθως ὥμως περιεκυκλώθησαν ὑπὸ τοῦ πλήθους τοῦ ἔχθρικοῦ ιππικοῦ, καὶ ἤρχιτε μανιωδεστάτη μεταξὺ αὐτῶν μάχη, καθ' ἣν ὁ πλησιέπετερος πεζικὸς στόλος ἔδωκε πολλὴν συνδρομὴν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ιππικὸν, ὥπως εὐχολύνῃ τὴν ὅπισθιοπόρησιν, ἀλλ' ἀτυχῶς ἐν τῇ ὑποχωρήσει ταύτη ἐφονεύθησαν 20 περίπου Ἑλληνες ἀποβαλόντες καὶ τὴν σημαίαν τοῦ ιππικοῦ. Ὁ ἔχθρὸς ἀκολούθως κατεσκεύασεν εἰς διαφέρους θέσεις ὀλόγυρα τῶν Ἑλληνικῶν ὀχυρωμάτων προμαχῶνας, ἐφ' ὃν ἔθεσε τὰ πεδινὰ πυροβόλα, ὥστε διὰ ξηρᾶς μὲν στενῶς τοὺς ἐπολιόρκει, διὰ θιλάσσους δὲ τοὺς εἰχει ἀποκλείσει διὰ 25 μικρῶν πλοίων, τὰ ὅποια ἐκ Χαλκείδος ἀποσταλέντα εἶχον φύσει τὴν 20 Μαρτίου εἰς τὰς νήσους τῶν Πεταλιῶν. Οὕτω λοιπὸν ἐπολεμοῦντο οἱ Ἑλληνες οφιορθολούμενοι ἀκταπαύτως καὶ στερούμενοι πάσης τροφῆς, ὥστε ἡ κατάστασίς των ἦτον ἐλεεινος· ἀτὰ ἔνεκα τῆς ἀπερισκεψίας τῶν διεπόντων. Ἐμένον λοιπὸν ἐπὶ τοῦ ἀκρωατιρίου τούτου πολεμούμενοι ὑπὸ τοσούτου καὶ τοιούτου ἔχθρου, ἀνεῳ ἐλπίδος νὰ διατρίψου τὰς φίλαγγας τοῦ ἔχθροῦ, καὶ διὰ τοῦ στενωποῦ τοῦ Διακοφτίου νὰ διασταθῶσι, καὶ ἐπομένως ἐνταῦθε ἐμελλον νὰ ταφάσιν ἅπαντες, ἢ δὲ Ἑλλὰς νὰ λάβῃ καιρίαν πληγῆ. Κατὰ τὰς λυπηρὰς ὥμως ἔχεινας ἡμέρας τύχη ἀγαθῆς ἔφερε τὴν εἰδητην, ὅτι οἱ Σφραγῖδες Κριεζῶτης καὶ Βέρρος μετ' ἄλλων ὡπλαρχηγῶν καὶ 500 ἀνδρῶν, ἐπανερχόμενοι ἀπὸ τὴν ἀπρωσήτον μεμικρυπταμένην ἐκστρατείαν τῆς Συρίας, ἀπειθάσθησαν

εἰς Σύρουν. Λι άρχαι καὶ οἱ ἔμποροι τῆς πόλεως; ταύτης, ὅμως φθάσαντες τοὺς ἀρχηγοὺς τούτους, προτεκάλεσαν, καὶ τοῖς παρέστησαν τὸν χίνδυνον, τὸν ὃποιον διέτρεχεν ὁ ὑπὸ τὸν Φαβίε ἐν Καρύστῳ Ἑλληνικὸς στρατὸς, καὶ τοὺς παρεκάλεσαν χάριν τῆς πατρίδος νὰ σπεύσωσιν εἰς Κάρυστον καὶ νὰ τὸν ἐλευθερώσωσιν ἀπὸ τὸν προρανέστατον χίνδυνον. ὑπερχίθησαν προτέτι εἰς τοὺς ὄπλαρχηγοὺς νὰ τοῖς χρηγήσωσι τὸ ἀναγκαῖα πλοῖα διὰ τὴν μεταφράν του στρατοῦ, ζωτικῷ.ῶν καὶ παντὸς ἄλλου ἀναγκίου· φιλοτιμούθεντες οἱ ἀρχηγοὶ εὗτοι ἔδραζαν τὰ ὄπλα καὶ ἐπιβίβασθέντες εἰς τὰ Τήραια καὶ Ψαριανά πλοῖα μετὰ τῶν 500 ἀνδρῶν μετέσθησαν εἰς Κάρυστον· ἔξελθόντες δὲ εἰς τὴν ξηρὰν προσέβαλον ἀμέσως τοὺς Ὀθωμανοὺς ἀπωθήσαντες αὐτοὺς ἀπὸ τὰ ὄχυρά ματά των, καὶ οὕτω διελύσαντες τὴν πολιορκίαν, ἀκωλύτως ἀπεβίβασαν ὅλον τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν εἰς τὰ πλαστικά, καὶ τοὺς μὲν ταχτικοὺς μετέφεραν εἰς τὴν Τήρον, τοὺς δὲ ἀτάκτους· εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Στερεάν· Ἐλάδα.

Πὶ ἐκστρατείᾳ αὖτη χατεκρίθη ἀπὸ τοὺς νογμονεστέρους καὶ ἐμπειροτέρους· πολεμιστὰς τῆς Ἐλλάδος ὡς ἀπειρίσκεπτος, διότι καθ' ἓν περίστασιν ἔχινδύνευε τὸ προπύργιον τῆς Ἐλλάδος Μεσολόγγιον, πρὸ βοήθειαν τοῦ ὅποιου ἐπρεπε νὰ σταλῇ τὸ σῶμα τοῦ· εἰς τὸ σημαντικότατον τῆς Ἐλλάδος, καὶ νὰ φέρῃ ἀποτέλεσμα τι, διευθύνθη εἰς μέρος, ὃπου ἦτο πατέριδιλον ὅτι οὐδὲν ὄφελος ἥδύνατο νὰ προξενήσῃ ἀποτέλεσμα μετὰ τὴν ἐκστρατείαν ταύτην ἦτο· καὶ πάλιν ὑπέδοιλωσις τῆς ἀτυχοῦς λιβύοις μετὰ πολυετῆ ἀγώνα καὶ ἀπειρα δεινὰ τῆς τυραννίας, τὰ ὅποια ὑπέφερε, μεχρι οὐ ἦ θεία πρέσνοια εὐδοκήσασα ἐξαπέστειλεν εἰς τὴν Ἐλλάδα ταχικὴν Κυβέρνησιν, ἥτις δυνάμει τῶν πρωτοκόλλων τῶν τριῶν τῆς Εὐρώπης μεγάλων δυνάμεων συμπεριέλαβεν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν κράτος μετὰ τῆς Ἀττικῆς καὶ Φινώποιδος καὶ τὴν πολυπαθῆ νῆσον Πεντελαν.

Ἐξιστόρησις τῶν πρώτων συμβάντων κατὰ τὴν Δυτικὴν
Στερεάν Ἑλλάδον.

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΝ.

Οἱ ήρωϊκὲς οὗτοι τόποις κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαγνωτάσεως δὲν εἶχεν ἐπίσημόν τι συμβεβηκός, διότι οἱ ὀλίγοι ἀρνητούσιθοσκοὶ Ὀθωμανοὶ, οἵτινες ὑπῆρχον ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, λαβόντες ὑποψίας περὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐπαναστάσεως, ἀνεγέρθησαν μετὰ τῶν ἐν τῷ Αιτωλικῷ Ὀθωμανῶν εἰς τὸ Βραχῶρι, ἢ δὲ πολεμικωτάτη Δυτικὴ Ἐλλὰς, ὑπὲρ τὸ δέον σκεψήσασα, ἔδραδυνε νὰ λάβῃ τὰ ὅπλα κατὰ τῆς τυραννίας, ἐνῷ ἡ ἀδελφὴ αὐτῶν Ἡπειρος ἐπάλαιεν ήρωϊκῶς κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1820.

Καρπενήσιον.

Εἰς τὸ Καρπενήσιον ὑπῆρχον 70 περίπου Ὀθωμανοὶ καὶ οἰκογένειαι, τὰς ὁποίας οἱ Καπεταναῖοι μετὰ τῶν Ἐπαρχιωτῶν ἐπολιορκησαν περὶ τὰς ἀρχὰς Ἰουνίου ἐντὸς τῶν ὁχυρῶν οἰκιῶν τῆς πόλεως. Οἱ Ὀθωμανοὶ ἰδίσαντες διτε ἡ πολιορκία δὲν ἦτο στενωτάτη, ἀνεγέρθησαν μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των διὰ νυκτὸς, μεταβάντες εἰς Θεσσαλίαν.

Βραχῶρι.

Περὶ τὰ τέλη Μαΐου μόλις συντροιθησαν στρατιωτικὴ σώματα Ἐλλήνων πέριξ τοῦ Βραχωρίου, στενῶς αὐτὸς πολιορκήσαντες, ἀρχηγοὶ δὲ τῶν σωμάτων τούτων ἦσαν ὁ Δ. Μαζῆς ἐκ τῆς ἐπαρχίας Συροῦ ἔχων περίπου 700, ὁ Σιαδήμας ἐξ Ἀποκούμπου μετὰ 500, ὁ Θεόδωρος Γρίβας μετὰ 200 Ἀχαρνάνων, ὁ Ἀλέξιος Βλαχόπουλος μετὰ 500 Βλοχαῖτῶν, ὁ Τζέρχας μετὰ 500 Ἀχαρνάνων καὶ Βλάχων, ὁ Ν. Κακαοῦς Σιυλιώτες μετὰ 150 Ἡπειρωτῶν καὶ ἄλλοι διάφοροι.

Οἱ ἐν τῇ πόλει Ὀθωμανοὶ μετὰ δύο Δεξεραγχίδων Ἀλβα-

νῶν Ταχήρ Παπούλια καὶ Νούρα περὶ τοὺς 1000· κατὰ τούτων οἱ Ἑλληνες ἀρχίσαντες τὸν πόλεμον, τοὺς ἡγέρησαν ν' ἀποτυρθῆσιν ἐν: ὃς τῶν Πύργων καὶ τῶν ὄχυρῶν οἰκιῶν· ἡ πάλη αὕτη διήρκεσε δέκα ἡμερας μετὰ καθημερινοῦ ἀκριβολισμοῦ ἔξι ἑκατέρων τῶν μερῶν ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Νούρας Σέβρανης μετὰ τῶν ὅπ' αὐτὸν Ἀλβανῶν διὰ νυκτὸς καὶ χρυσῖως ἀνεγώρητε διευθυνόμενος διὰ τῆς Κύρυτανίας εἰς Θεσσαλίαν, οἱ δὲ ἐντόπιοι Ὁθωμανοὶ στενοχωρηθέντες καὶ στερούμενοι ζωιτροφῶν παρεδοθηταν εἰς τοὺς ὄπλαρχηγούς· καὶ οὗτως ἐκυριεύθη τὸ περιφρυν Βραχῶρι ἡ πρωτεύουσα τῆς ἡγεμονίας τῇ; ὑπὸ τῶν Ὁθωμανῶν ὀνομαζομένης Κάρλελη.

Ζαπάντι.

Ἡ Κωμόπολις αὕτη κατακείτο ἀπὸ τριακοσίας περίπου οἰκιγενείας Ὁθωμανῶν γεωργῶν, ἀλλ' ἔξτικημένων εἰς τὰ διπλα καὶ θεωρουμένων ἐκ τῶν ἀρίστων πολεμιστῶν τῶν μερῶν ἔχεινων, ἥσαν δὲ τριακόσιου περίπου ὄπλοφίσι. Μετὰ τὴν παράδοσιν λοιπὸν τοῦ Βραχωρίου οἱ Ἑλληνες ἐπολιόρκησαν τοὺς ἐν Ζαπάντι Ὁθωμανοὺς, οἵτινες στενοχωρηθέντες ἀπεισύρθησαν καὶ ὀχυρώθησαν ἐντὸς τριῶν Πύργων καὶ δύω Τζεμίων, τὰ ὅποια περιεχαράκωσαν διὰ τίνος τάφρου, καὶ ἀντέστησαν καρτερῶς κατὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐφόδων τῶν Ἑλλήνων εἰς μίαν τῶν συμπλοκῶν τούτων ἐφονεύθη ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν Σουλτανάρης Ἀγᾶς, εἰς ἣν περιστάτεις ἀπελπισθέντες οἱ Ὁθωμανοὶ παρεδοθησαν.

Περὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ἦτοι περὶ τὰς 20 Ιουνίου, ἐξῆλθον τῆς Ἀρτης τρεῖς περίπου χιλιάδες Ὁθωμανῶν ὑπὸ τοὺς ἀρχηγούς Ισμαήλ Πασσάν Πλιάσσαν, Ἀχμέτ Πασσά Βριόνην, Μπεκέρ Τζογαδῶν καὶ τοῦ Χατζατάρη τοῦ Χουρτίτου, ἵνα διὰ τοῦ Μαχρυνόρους εἰσβαλωσιν εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' οἱ Καπετχαναῖοι Φαντοβιστίου Γῶγρος Μπακούλης καὶ ὁ τοῦ Βαλτοῦ Ανδρέας Ἰσκας μεθ' ἴκανης δυνάμεως Ἑλλήνων τοὺς ἐδέχθησαν εἰς τὸ Μαχρυνόρος καὶ τοὺς ἐκτύπησαν σφραγῖδας καὶ μετὰ γενναιότητος καὶ τοὺς ἔτρεψαν εἰς φυγήν. Λακοδούλως ὁ Γῶγρος, προχω-

ρήσας μετὰ 250 στρατιωτῶν Ἑλλήνων προκατέλαβε τὴν 15 Ιουλίου τὸ χωρίον Πέτα, οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ μαθόντες τοῦτο ἔξῆλθον τῆς Ἀρτας, μετέβησαν εἰς τὸ Πέτα καὶ ἐπετίθησαν κατὰ τοῦ Γάγγου, ὅστις μετὰ γενναιαῖν ἀντίστασιν νικήσας αὐτοὺς, τοὺς ἔτρεψεν εἰς φυγὴν.

Καλαρρύται καὶ Συράκου.

Ἐν τῇ Ἡπείρῳ ἑκτὸς τῶν Σουλιωτῶν ἐπανέστησαν κατὰ τὰς τυραννίχες καὶ αἱ περὶ τὴν σεικὰν τοῦ Πίνδου Κωμοπόλεις Καλαρρύταις καὶ Συράκου, ἀποκλείσαντες ἐντὸς τινῶν οἰκιῶν τὸν Ὀθωμανὸν φρουραρχοῦντα ἐκεῖ Ἰμπραχῆμ Πιρομάλην μετὰ 300 Ἀλβανῶν. Οἱ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Ἑλλήνων Ἰωάννης· Ράγκος τὸν ἐπιλιόρχησεν ἐπὶ 10 ἡμέρας, μετὰ τὰς ὥποιας διὰ συνθήκης τὸν ἀφῆκε καὶ ἀνεχώρησεν, ἐξερχόμενος δὲ τῆς πόλεως ὁ Ἀλβανὸς εὗρεν ἐρχόμενα στιστεύματα εἰς Ἰωαννίνων, σταλέντα παρὰ τοῦ Χουρσίτ Πασσᾶ, συνωδεύνοντο δὲ ἀπὸ χριστιανούς Γυττιτάνους. Εἰσελθόντα δὲ ἀναιμωτὶ ἐκυρίευσαν τὰς Κωμοπόλεις, τῶν ἄποιναν εἰ δυστυχεῖς κάτοικοι μόλις προελαθον νὰ φίγωσιν μετὰ τῶν οἰκισμένων των, ὅμοιως ἀνεχώρησε καὶ ὁ ἀρχηγὸς Ράγκος ἀνευ οὐδεμιᾶς ἀντιστάσεως, αἱ δὲ Κωμοπόλεις λεηλατηθεῖσαι ἐπιυρπολιθυσαν.

Οἱ Μάρκος Βίτζαρης πληροφοροῦθείς, ὅτι Ὁθωμανικὸς στρατὸς ἀπεστάλη ἐξ Ἰωαννίνων εἰς Καλαρρύταις κατὰ τῶν ἐπαναστατησάντων Ἐλλήνων, παραλαβὼν 400 πατριώτας, ἔσπευσε διευθυνόμενος πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, διὸ νὰ δώσῃ τὴν ἀπαίτημένην συνδρομὴν, ἀτυχῶς ὅμως καθ' ὅδὸν ἐμπαθεὶς ὅτι οἱ Καλαρρύταις δεν ἐδύναντο ν' ἀντισταθῶσι κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἀνεγάγησαν ἀπαντες μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ των I. Ράγκου Βικρᾶς λυπηθεὶς ὁ Βίτζαρης διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν συμπολιτῶν του, ἐπανέλθειν εἰς τὴν πατρίδα του, πγέων ἐκδίκησιν κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως, καὶ πατρίδος.

Ἡ καταστροφὴ τῶν Καλαρρύτων ἐπέφερε γενικὴν καταπτροφὴν εἰς τὰς Ἡπειρώτας, διότι εἶχον ἐξαποστεῖσει ἐκεῖ ἀπαγαγ-

τὴν κινητὴν περιουσίαν καὶ τὰ πολύτιμα αὐτῶν πράγματα καὶ
ψώτες οἱ πολῖται τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἄλλων μερῶν διὰ τὸν φόβον
τῶν στρατευμάτων, τὰ ὅποια ἦσαν ἐστρατοπεδευμένα ἐντὸς τῶν
Ἰωαννίνων πρὸς πολιορκίαν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ. Μετὰ τὴν λαφυρα-
γγίαν λοιπὸν τῶν Καλαρέζυτῶν καὶ πυρπόλησιν συγκρετεφρώθη
το πᾶν.

Θεσσαλία, Ἀγραφα καὶ Ἀσπροπόταμον.

Τὰ Ἀγραφα καὶ Ἀσπροπόταμον ἐπανέστησαν καὶ αὐτὰ κατὰ
τῆς Ὁθωμανικῆς ἔξουσίας, καὶ εἰς μὲν τὸ Ἀσπροπόταμον οἱ Κα-
πεταναῖοι Ν. Στουρνάρας καὶ Γρηγόριος Λιακατᾶς, ὁ γαμβρὸς αὐ-
τοῦ, ἐπιτεθέντες κατὰ τῶν ἐχεὶ περιφερομένων Ἀλεαγῶν Ἀργυ-
ροκαστριτῶν, τοὺς ἐφόνευσαν ἀπαντας, ἀλλ' ἀκολούθως προσέλη-
θέντες ὑπὸ τῆς ἐν Τρικάλοις ἵσχυρᾶς δυνάμεως πεσούσις κατ' αὐ-
τῶν ἡναγκάσθησαν ν' ἀποσυρθῶτιν εἰς τὸ ἐνδότερον πρὸς τὴν
δυτικὴν Ἑλλάδα. Οἱ δὲ τῶν Ἀγράφων πρόκριτοι καὶ δι Καπετά-
νιος Γ. Καραϊσκάκης ἐπὶ τινα καιρὸν ἀντέστησαν κατὰ τῶν Ὁ-
θωμανῶν, ἀλλ' ἴδούτες ἐπὶ τέλους, ὅτι ἀδυνατοῦσι ν' ἀντισταθῶσιν
ἀπεσύρθησαν καὶ οὗτοι πρὸς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα, φονευθέντων
καὶ τινῶν τῶν προκριτῶν, Βελή καὶ Σκαραμίτζου.

Θετταλομαγγνησία.

Τὸ κυριώτερον μέρος, τὸ ὅποιον εἶχε συνεννοηθῆ μετὰ τῶν ἀ-
ποστόλων τῆς φιλικῆς ἑταῖρίας, ἡτον ἡ Θετταλομαγγνησία, ἐπὶ
κεφαλῆς δὲ ως διοργανισταὶ ἦσαν ὁ Ἀνθίμος Γαζῆς, ὁ Γρηγόριος
Κωνσταντᾶς, ὁ Λ. Ρήγας καὶ ἄλλοι πολιτικοὶ ἄνδρες, ἔχοντες
καὶ τὸν Καπετάνιον τῆς ἐπαρχίας ταύτης Κυριακὸν Μπαστίκην,
οἵτινες ἐνήργησαν τὴν ἐπανάστασιν ἐν τῇ χερσονήσῳ ταύτῃ τὴν
7 τοῦ Μαΐου τοῦ 1821· ὁ ὀπλιρργγὸς Μπαστίκης ἐτέθη ἐπὶ κε-
φαλῆς τῶν λαβόντων τὰ ὅπλα Ἐλλήνων· ἐζελθὼν λοιπὸν τῆς ἐ-
παρχίας μετέβη εἰς τὰ Ὁθωμανικὰ γηρία Λεχώνια, ὅπου φυνέ-
σας τοὺς ἐχεὶ κατέκους Ὁθωμανούς, προεχώρησε καὶ κατέλαβε
τὴν ὁπασοῦν ὄχυρὰν θέσιν τοῦ Μιλέσφ Τεπέ, Σπου καὶ ἐστρατο-

πέμψαντεν. Ο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἔκεινην ἡγεμονεύων τῆς Θεσσαλίας Μαχρούτ Πασσοῦς Δρίμαλης μαθὼν τὴν ἐπανάστασιν τῶν Θετταλομογγητῶν συνεχέντωτη περὶ ἑαυτὸν ἀπάτας τὰς ἐν Θεσσαλίᾳ ὑπαρχούσας Ὀθωμανικὰς δυνάμεις καὶ ἔξεστριτευσε κατ' αὐτῶν, τοὺς ὅποιους εὗρὼν ἐστρατοπεδεύσμένους κατὰ τὸ Πιλάρ Τεπὲ, ἐπετίθη ὄρμητικῶς κατ' αὐτῶν, καὶ νικήσας τοὺς ἐτρεψεν εἰς φριγήν. Μετὰ τὴν νίκην ταύτην διευθύνθη πρὸς τὴν Μακρινίτσαν, τὴν ὁποίαν μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν ἐκυρίευσε, διότι οἱ ἀπειροπόλεμοι κάτοικοι αὐτῇ; δὲν ἡδυνάθησαν ν' ἀνθεζούσιν εἰς τὸν ἐπὶ τῶν ὅπλων βαρβάρους, ὃν καὶ ἡ θέσις τῆς πόλεως ἦτος ἀρχετὰ ἰσχυρός· εἰτε λόγοντες δὲ εἰς αὐτὴν οἱ βύρβαροι κατέστησαν ἀπαντας τοὺς εἰς γειράς των πεσόντας ἄνδρας, τὰ δὲ γυναικόπεδα, ὃσα ἡδυνάθησαν νὰ συλλάβωσι, ὑπαγαγόντες αἷχμαλώτους, διεσκόρπισαν εἰς τὸ Ὀθωμανικὸν Κράτος, τὴν δὲ πλουσιωτάτην καὶ βιομήχανον πόλιν Μακρινίτσαν λεηλατήσαντες ἐπιπόλησαν. Μετὰ ταῦτα ὁ Ὀθωμανικὸς στρατὸς περιερχόμενος ὅλας τὰς πόλεις τῆς Θετταλομογγησίας κατέστρεψε τὰ πόντα, τῶν δὲ ἀνθεταμένων ἄλλους μὲν ἐφόνευε, ἄλλους δὲ ἤχμαλώτιζεν, οἱ δὲ διαφυγόντες τὸν κίνδυνον κατέφυγον εἰς τὸ Τρίκερι τὰ τελευταῖον ἀκρωτήριον τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ὅπου τὴν δὲ πρὸς αὐτὸν στενὴν εἶσοδον, ὄνομαζομένην Κύτος καὶ Λιθόκαστρον, ὑχρίσαντες καλῶς, ἐτοποθετήθησαν μὲν ικανὴν δύναμιν. Ο ἔχθρὸς μεταβὰς καὶ ἐκεὶ ἐπετίθη κατὰ τῶν φυλασσόντων τὴν θέσιν στρατιωτῶν, ἄλλ' οὔτοι ἀντέστησαν γενναίως, ἀποκριύσαντες πάτας τὰς προσβολὰς αὐτοῦ, εἰ; ὃν καὶ προεξένηταν μεγίστην φόρον· ἐξ τῆς ἀντιστίσεως ταύτης ἀναγκασθεῖς ἐτοποθετήθη ἀπέναντι τῷν Ἑλλήνων καὶ συγχάνεις ἐπετίθετο κατ' αὐτῶν, χωρὶς νὰ δύναται, νὰ τοὺς ἀπωθήσῃ, ἄλλ' ἀπεναντίας ἐπὸ τὴν προσβολῶν ἐλάμβανε μεγίστην θραύσιν. Εἰς μίαν τῶν προσβολῶν, τῆς ἐγείνε μανιθεστέτη, ἐφονεύθη ὁ ἥρως τῶν Ὀθωμανῶν Ἀλίος, ὁ παρ' αὐτῶν ὀνομαζόμενος Ἀλίπαπας, μετ' αὗτοῦ δὲ καὶ πολλοὶ ἄλλοι Ὀθωμανοί ἐφονεύθησαν, κατεβαγχίζεντων τῶν λοχίων μέχρι τοῦ στρατοπέδου τῶν.

'Εσι κερκίης τῶν Ἑλληνικῶν τομέων τῆς Θετταλομογγη-

σίας ήταν ὁ Μπαστέκης οἱ Ζωρμπχίοι, Κροτζίνος, Καλτριδένη, Μοσχοβάκος καὶ ἄλλοι τῶν προκρίτων τοῦ τόπου λαθόντες τὰ δόπλα καὶ διαχριθέντες ἐνταῦθα. Μετά τινα καιρὸν, ἦτοι μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Κασανδρίας, Νικούτης καὶ τῶν μερῶν τοῦ Ὀλύμπου ἥλθον εἰς τὸ Τρίκερον καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι ὄπλαρχοι, ως ὁ Καρατάσης, Γάτσος, Μπίνας, Δ. Λιακόπουλος, Ἰωάνν. Βελέντσας καὶ διάφοροι ἄλλοι Μικεδόνες καὶ Ὀλύμπιοι, οἵτινες τὴν θέσιν ταύτην τῶν Τρικέρων κάτεστησαν σοβαρὰν καὶ ἴσχυρὰν ἀπέναντι τῆς Τουρκίας, καὶ τὴν διετήρουν ἀνθιστάμενοι κατὰ τῶν ἔχθρῶν μετὰ πάσης καρτερίας καὶ γενναιότητος.

Οὐ τοιμασθῆ πρὸς ἔκστρατείαν εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ αὐτὸν εἰς τὴν ἡγεμονίαν τὸ ἐπίμενον ἔτος ἀντεκατέστησεν ὁ Μεγαλὸς Ρεσίτ πασσᾶς, ὁ παρὰ τῶν Ἑλλήνων ὄνυμαζόμενος Κιουταχῆς. Οὐ Βεζίρης οὗτος; ἥλθεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ λόρισταν περὶ τὸν Ἰούνιον 1823, εἰχε φέρει δὲ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τοὺς ἐπιτέμονούς Ἀλβανούς Ιζμαήλ Πασσᾶν Πλιάσαν καὶ τὸν Ηπανούζ Σέρρανην μετὰ ἐκλεκτῶν Ἀλβανικῶν σωμάτων μετὰ τούτων λοιπὸν καὶ ἄλλων Οθωμανικῶν στρατευμάτων ἐξετράτευσε κατὰ τῶν ἐν Τρικέροις Ἑλλήνων, μετὰ τῶν ὅποιων συνῆψε διαφόρους πεισματωδεστάτας μάχης, αλλὰ καὶ οὗτος ως ὁ προκάτοχός του Δρόμαλης ἀπέτυχεν ἀποχρουσθεὶς αφοβῆς; διὰ πολλῆς φθορᾶς του· ἡ μεταξὺ τῶν ἐν Τρικέροις Ἑλλήνων καὶ Οθωμανῶν πάλη διήρκεσε μέχρις Αύγουστου τοῦ 1823, καὶ ἥθελε διορκέσει ἵσις μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος, ἀν δὲν κατεστρέψετο ἡ Εύζοα, καὶ πρὸ πάντων τὸ γειτονεύον Σερροχώριον, παρ' οὐ ἐλόριθανον ζωτροκίσεις, διότι τὰ Τρίκερα μείναντα ὡς ἐν πολιορκίᾳ, δὲν ἥλιναντο ν ἀνθέξωσιν ἐπὶ μᾶλλον ἡ περίστασις αὕτη ἤνσήγκασε τοὺς Ἑλληνας νὰ συνθηκολογήσωσι μετὰ τῶν Οθωμανῶν ὅπο τοὺς ἀκολούθους ὅρους. Αου Η Ὁ Οθωμανικὴ ἔξιστια ν ἀ· αγνωριστη καὶ παραδεχθῆ ως Καπετάνον τῆς ἐπαρχίας Θετταλομαγιναίας τὸν ἀργυρίον Καπετάνον Μεσσεχν. Βου Ως Καπετάνον τῆς ἐπαρχίας Ἀγιᾶς τὸν Μῆτρον Λιακόπουλον. Γιν Τῆς ἐπαρχίας Ἀλμυροῦ τὸν Ιωάννην Βελέν· ζαν. Δου

Τὰ Τρικέρα νὰ μείνωσιν ἐλεύθερα, καὶ μόνον πρὸς ἔνδειξιν ὑποταγῆς νὰ μίνη εἴς μόνον Ὁθωμανία, καὶ τοιοῦτος νὰ γίναι ὁ Ταχήρ Κονίτζας. Εσν. Οἱ στρατοὶ ἀμφοτέρων τῶν διαμαχομένων μερῶν ν' ἀποσυρθῶσιν, οἱ μὲν Ὁθωμανοὶ εἰς τὴν Λάρισαν, οἱ δὲ Ἑλληνες εἰς τὰς βορείους Σποράδας, ἢ ὅπου ἀλλοῦ ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος θελήσωσι· ἡ συμφωνία αὕτη, πραξικὴ ἐκατέρωθεν γενορένη, ἐδικήθη εἰς ἐνέργειαν καὶ ἔξετελέσθη, ἀποσυρθέντων τῶν στρατευμάτων.

Τοιαύτην τύχην ἔλαβεν ἡ Θετταλομαγνησία μετὰ διετῆ αἰματηρὸν ἄγανα, μενούσῃ ως ὑπέκυψην αὗτης εἰς τὸν βαρὺν ζυγὸν τῆς δουλείας.

Ἡ Ὁθωμανικὴ ἔξουσία, ὑπέκουσα εἰς τὴν φωνὴν τῆς ἀνάγκης, παρεδέχθη ν' ἀναγνωρίσῃ τοὺς Καπεταναῖους, σχολισθέντας ὅμως ἀθετήσασα τοὺς ὅρους τῶν συμφωνιῶν, ἀπεβαλε βασιλιδὸν ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας τοὺς Καπετανίους ἐπὶ διαφύρωσις προφάσεων, οὐ τοι μετὰ τὴν ἀποβολὴν τῶν μετέβησαν εἰς τὰς νήσους καὶ τὴν Ἑλευθέραν Ἑλλάδα.

Οἱ εἰς τὰς βορείους σποράδας ὑπλαρχηγοὶ τῶν στρατευμάτων ἐλυπήθησαν μεγάλως, μαθόντες τὴν ἀθέτησιν τῆς μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Ὁθωμανῶν συνθήσεως ὡς πρὸς τὸν διορισμὸν τῶν Καπετανίων τῆς Θεσσαλίας καὶ κατὰ συνέπειαν τὴν ἀποβολὴν αὐτῶν· ἔπειτα λοιπὸν ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ ἐν Τρικέροις Ταχήρ Κονίτζα, ὥστις κατὰ τὶς συμφωνίας ἀντὶ νὰ μείνῃ μόνος ἢ μὲν μικρά τινα συνοδείαν, ἔφερε πολυπληθεῖς σῶμα στρατιωτῶν, καὶ ὠχυρώθη ἐν Τρικέροις καὶ ἐν τῷ λιμένι αὐτῶν, ὅπου ἦσαν αἱ ἀποθήκαι.

Ἐπὶ τῷ σκηπῷ λοιπὸν τῆς ἐκδικήσεως καὶ τῇ ἴδεᾳ τῆς ἀνακτήσεως τῶν Τρικέρων, διὰ νὰ ὄχυρωθῶσιν ὡς καὶ πρότερον ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐπὶ τῷ σκηπῷ ν' ἀνακτήσουσιν ἐντὸς τῆς Θεσσαλίας ὥχυσίν των θέσιν στρατωτικῶν, δὰ νὰ ἐπέχεστον ἀντιπεσσοπτεύματος εἰς τοὺς Ὁθωμανούς, διατηρήσωσι δὲ δικαιώματα ἵπι τῆς Θεσσαλίας διὰ τῆς κατοχῆς ταύτης, δι' ὃλα ταῦτα ἀπεφύσισαν νὰ μεταβῶσιν ποὺς κατέληψαν σύντης οἱ ὀπλαρχηγοὶ Καρατίσος, Γάϊτος, Κρητίστας, Μπάγιας, Διανύσσων, Κελεύ-

τζας, Ζηρμπῆς, Καλαϊδῆς, Κριεζάνγις καὶ λόιποι Θεσσαλοί καὶ Μακεδόνες μετὰ ἀναλόγου στρατιωτικῆς δυνάμεως· ἐκκινήσαντες λοιπὸν τῆς Σκιάθου ἀπειδιάσθησαν εἰς τὸν λιμένα τῶν Τρικέρων τὸν Νοέμβριον τοῦ 1827 διὰ νυκτὸς. αὐθωρεὶ δὲ καὶ ἔξ ἐφόδου ἐκυρίευσαν τὰς ἐν τῷ λιμένι Ὁθωμανικὰς ἀποθήκας, φρουρουμένας ὑπὸ Ὁθωμανῶν, τῶν ὅποιων ἄλλους μὲν ἐφόνευσαν, ἄλλους δὲ ἡ χμαλώτισαν· ὅμετως δὲ μετὰ τὴν κυρίευσιν τῶν ἀποθηκῶν τὴν αὐτὴν νύχτα διευθύνθησαν πρὸς τὴν πόλιν καὶ προσέβαλον ταύτην σφοδρῶς, ἀλλ' ἀτυχῶς δὲν ἦδυνθηπαν νὰ τὴν κυριεύσωσι, διότι δὲ φρουρῶν αὐτὴν Ταχήρ Κονίτζας μετὰ ἀναλόγου δυνάμεως εἶχεν ὁχυρωθῆντας ὁχυρωτάτων οἰκιῶν, τὰς ὅποιας δὲν ἦτο δυνατὸν ἔξ ἐφόδου νὰ κυριεύσωσι· προσέτι οἱ Ἑλληνες, πληροφορηθέντες ὅτι δύναμις ὀρκετὴ ἔξ Ἀλβανῶν ὑπὸ τὸν γνωτὸν Νούρκα Σέβρανην ἥρχετο κατ' αὐτῶν ἐκ τῆς Λαρίσσης, ἔσπευσαν διευθυνόμενοι κατ' αὐτοῦ, τὸν ὅποιον καὶ συναντήσαντες ἔξωθεν τῶν Τρικέρων, συνεκρότησαν μάχην πειρατῶδη καὶ αἰματηρὰν καὶ ἐνίκησαν κατὰ κράτος, φονεύσαντες καὶ τὸν ἴδιον ἀρχηγὸν Νούρκα Σέβρανην, τοὺς δὲ ἐναπολειψθέντας κατεδίωξαν πρὸς τὴν Λάρισσαν. Μ' ὅλην ἡμέραν ταύτην τῶν πρὸς ἐπικουρίαν ἐρχομένων Ὁθωμανῶν οἱ Ἑλληνες δὲν ἦδυνθησαν ν' ἀνακτήσωσι τὰ Τρίκερα, διότι ἡ ἀνάλογος φρουρά, ἡ πληθὺς τῶν ζωτροφιῶν, τὸ φύτει ὁχυρὸν τῆς θέσεως ἐπεξορίζουν σπουδαίως τοὺς Ὁθωμανούς, τοὺς ὅποιους καὶ οἱ κάτοικοι χριστιανοὶ συνέτρεγον, ὑπείκοντες εἰς τὴν ἀνάγκην. Μὴ δυνηθεῖστες λοιπὸν οἱ Ἑλληνες ὀπλορχηγοὶ νὰ φθάτωσιν εἰς τὸ αποτέλεσμα τῆς ἀνακτήσεως τῶν Τρικέρων, ἐπανῆλθοι μετὰ τοῦ στρατοῦ τῶν εἰς Σκιάθον.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ.

Χαλκιδικὴ Χερσόνησος.

Η Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις ἐν τῇ Χαλκιδικῇ Χερσονήσῳ ἐγένετο εἰπὶ τῷ περιστατικῶν αὐτῆς, ἵσσοι τῶν Μαντεμοχωρίων,

τῶν Χατίκων, τῆς Κατυνήσεώς, τῆς Σαριζής καὶ τοῦ Ἀγίου Ὁρους, ἐγένετο δὲ ὡς ἔπειται.

Προτεγγιζούσης τῆς ἔκκροής: τῇς ἐπαναστάσεις τῶν Ἕλλήνων, κατέφυγεν εἰς τὴν μέρη ταῦτα ἐξ Κιωνιτανεινηπόλεως εἴς τῶν μεγαλεμπόρων, ὁ ἐκ Σερβίων Εμμανουὴλ Παππᾶς, φέρων μὲν ἑαυτοῦ καὶ ἵκεγέν χρηματικὴν περιουσίαν, μεταβήσεις δὲ εἰς Ἅγιου ὄρους ἐνήργησε καὶ διωργάνωσεν, ὥστε ἐξερράγη ἡ ἐπανάστασις καθ' ὅλην τὴν Χαλκιδικὴν Χερσόνησον ἀπὸ τοῦ Ἅγιου Ὁρους μέχρι τῶν πρὸς Ἀνατολίας πυλῶν τῇς πόλεως. Θετταλονίκης. Οὗτος ἐξέδιωκε τὰς κατὰ τῇς Οἰωνικής τυραννίας προχρόνεις, καὶ ἔλαβε καὶ τὸν τίτλον τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ ὑπερασπιστεύοντα τὴς Μακεδονίας, οἱ δὲ κάτοικοι τῆς Χαλκιδικῆς ἀπέδιον εἰς αὐτὸν τὴν ἐπωνυμίαν τῷ Ἀρχοντος.

Πί Χαλκιδικὴ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως δὲν εἶχεν οὐδένα ὄπλαρχηγὸν ἐν τοῖς τρίμασιν αὐτῆς, διότι οἱ Οἰωνικοὶ δὲν ἐπέτρεψαν νὰ ὑπέρρχει ἐντεῦθια ἀρματωλὸς Καπετάνος, καὶ νὰ εὑρίσκωνται γεγυμνησμένοι εἰς τὰ ὑπλα ἄλδρες, διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἐστίθη δυνατὸν νὰ διοργανισθῶσι κατῶς οἱ ἐπαναστατήσαντες κάτοικοι αὐτῆς, ὡς πρωτοπείρων καὶ τῶν ἐπὶ κερακῆς αἰτῶν τεθέντων ὄπλαρχηγῶν. διὸ καὶ δὲν ἤδυνάθησαν ν' ἀνθεῖστιν, ἄλλως ἡ θέσις αὕτη ἦθελε κατασταθῆ πολὺ σιδηρὰ ἀπέναντι τοῦ ἔχοντος.

Ἀπαντα λοιπὸν τὰ τρίματα, ὡς ἐρζέθη, μέχρι τῆς Κιωνοπόλεως Γαλάτιστας καὶ τῶν πλησίον τῶν Ἀνατολικῶν πυλῶν τῆς Θεσσαλονίκης, ἐπαναστατήσαντα περιεξινγσαν μέγαν πρόμον εἰς τοὺς ἐντὸς τῆς πόλεως κατοίκους Οἰωνικοὺς, οἵτινες δὲν ἐτόλμουν νὰ ἐξέλθωσι τῶν πυλῶν αὐτῆς. Ἀκολούθως ὅμως οἱ ἴσχυροὶ τοῦ τόπου Βέρνες Ἀχμέτερες καὶ Ισούφρες κατεσπευσμένως προσεκάλεσαν καὶ ἔφερον στρατὸν, τὸν ὄνομαζόμενον Ιέλιάτε Φάτιγαν (τέκνα τῶν κατακτητῶν), οἵτινες κατέκρουν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Βασιλαρίου, Ιένιτζε, Νιγριάνοι, Βωδηνά, Τίκφεσι, καὶ οἵτινες θεωροῦνται οἱ πολεμικῶτεροι Οἰωνικοί τῶν μερῶν ἐκείνων· τὸν στρατὸν λοιπὸν τοῦτον συνωθεύμενον καὶ παρὰ πολλῶν τῶν ἐντοπίων Θεσσαλονίκέων Οἰωνικῶν παξαλεύοντες οἱ

ἀνωτέρῳ Βέηδες, ἔξῆλθον τὴς πόλεως, καὶ διευδύνθησαν πρὸς τὰ χωρία, ὅπου ἐπιτεθέντες κατὰ τῶν ἀπειρυπολέμων χωρικῶν, τοὺς ἐίκησαν καὶ διεσκόρπισαν· ἀταντας τοὺς αἰγαλωτισθέντας ἀνδρας ἐφόνευσαν, τὰ δὲ γυναικόπαιδα ὡς ἀνδράποδα διεσκόρπισαν καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Εύρωπαικῆς Τουρκίας· μετὰ ταῦτα ἡκολούθησεν ἡ διαρπαγὴ καὶ ἡ λεηλασία πάστης τῆς κινητῆς περιουσίας καὶ τῶν κτηνῶν τῶν κατεύκων, καὶ ἐπειτα ἡ πυρπόλησις καὶ ἀπιτέρρωτις ὅλων τῶν χωρέων τῆς Χαλκιδικῆς πᾶς, δὲ διατσωθέντων ἐπικατατάντων τῶν Ἐλλήνων ὅλλοι μὲν ἀπεσύρθησαν εἰς τὴν Καστάνηρειαν, ἄλλοι δὲ εἰς τὸ Ἅγιον Όρος. Οἱ εἰσελθόντες εἰς τὴν Καστάνηρειαν διέκοψαν τὸ στενὸν ταύτης διὰ γάνδακος, ὅπισθεν δ' αὐτοῦ καπεσκεύασαν ἰσχυροῦς προμαχῶνας, διὰ τῶν ὁποίων καρτερῶς ἐντετάχθησαν κατὰ πολλῶν ὅρμητικῶν ἐπιθέσεων τῶν ἔχοντων, ἀειπότε γενναῖος ἀποχροιομένων. Άφοι μετὰ πολλὰς ἐφόδους οἱ Ὀθωμανοὶ δὲν ἡδυνήθησαν νὰ κάμιστι τι κατὰ τῶν Ἐλλήνων, ἐστρατοπέδευσαν ἔξωθιν τοῦ στενοῦ, μαχόμενοι κατὰ τῶν Ἐλλήνων ἀδιαχόπως ἐπὶ ἐν κατῆμασι ἔτος.

II Κυδέρνησις τοῦ Σουλτάνου, ἵνοιστα ὅτι οἱ Μήληνες τῆς ἐπαναστατησάσης Χαλκιδικῆς συγεχεντρώθησαν ὀχυρώσαντες τὴν Καστάνηρειαν, καὶ ὅτι οἱ ἐπιτετραχυμένοι τὴν καταστροφὴν αὐτῶν Βέηδες δὲν ἡδυνήθησαν νὰ τοὺς νικήσωσιν, ἀπεφίσισε νὰ διορίσῃ Βεζύρην τὴν Θεσσαλονίκης τὸν Διαρμεταξίρ Βαλεσί 'Αμπαλαμπούτ Πετστᾶ, τὸν ἐπὶ θηριωδίᾳ καὶ ὑμότητι διαβόητον, τὸν ὥπερον διέταξε νὰ μεταδῷ ἀμέσως εἰς τὴν νέαν θέσιν του, καὶ διὰ πανιός μέσου νὰ ἐνεργήσῃ τὴν κατάκτησιν τῆς Καστάνηρειας. Ο Βεζύρης ωὗτος εἶχε κατεπείγουσαν διαταργὴν νὰ ἔλθῃ κατεπευτρένως, ἀλλ' ἔνεκα τοῦ μακρούνοδου διατήρηστος, τὸ ὥποιον εἴχε νὰ δικτρέσῃ ἐξ τῆς Μεσοποταμίας καὶ τῆς συνήθους ὄντος πορίας τῶν Οθωμανῶν Πατάνων πολὺ ἀργά ἐφίλτεν εἰς τὴν ἡγεμονίκην ταύτην· διευθυνθεὶς λοιπὸν πρὸς τὴν Καστάνηρειαν ἐτοπιθετήθη ἔξωθιν αὐτῆς.

Οἱ ἐντὸς τῆς Χιρσούνητου Ἐλλήνες διηρέθησαν, διότι ὁ ἐπάρχατος αὐτογένειαν εἶχε προχωρήσει ἐπὶ τοσούτον, ὥστε φέν-

νήσαντες τὴν ὑπεροχὴν τοῦ τοσαῦτα θυτιάσαντο; Ἐμμανουὴλ Παππᾶ, ἀρχίρεσταν ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἀρχηγίαν, καὶ τὴν παρεκχώησαν εἰς τινὰ ἐντόπιον, Γιαννιδὸν ὄνόματει ἐξ τούτου δυτικρεστηθέντες οἱ ξένοι στρατιῶται, οἱ καὶ μᾶλλον ἐμπειροπόλεμοι, ἀπεσύρθησαν· ὁ δὲ Γιαννιδὸς μὴ δυνηθεὶς νὰ διευθετήσῃ τὰς δυνάμεις τῶν Ἑλλήνων, τὰς πρὸς ἀντίστασιν ἀπέναντι τῶν μεγάλων τοῦ Ἀμπαλαμπόνη δυνάμεων, μηδὲ νὰ ἀναχαιτήσῃ τὴν ὁρμὴν καὶ τὴν ἐπὶ τῶν χρησάκων καὶ τῶν ὄχυρωμάτων εἰσπήδησιν, ἐνικήθη ἐν ἀκαρεῖ ὑπὸ τῶν βαρδάρων καταστρεψάντων πᾶν τὸ πριτυχόν. Οἱ δὲ διοφυγόντες τὸν κένδυνον τοῦ θανάτου καὶ τῆς αἰχμαλωσίας Ἕλληνες εἰς τρέξαντες δρομαίωις εἰς τὴν παραλίαν, εἰσῆλθον εἰς τὰ πλοῖα, τὰ δὲ γυναικίπεδα, ὅπα δὲν πρέλαβον νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰ πλοῖα, ἐγένοντο θύμα τῆς θηριωδίας τῶν βαρδάρων ἡ λεία τοῦ ἔχθρου· ἡ δὲ Καπάνθρεια ἀπασακατεστράφη καὶ ἥρημάθη καὶ ἐπυρπολήθη· οἱ δὲ διατωθέντες μετέβησαν εἰς τὰς νήσους τῶν βορείων Σποράδων.

Οἱ ἐν Ἀγίῳ "Ορεὶ Ἑλληνες μαζόντες τὴν καταστροφὴν τῆς Κασανδρείας, εἰσῆλθον εἰς τὰ πλοῖα, καὶ μετέβησαν ἐπίσης εἰς τὰς βορείους Σποράδας, μετ' αὐτῶν δὲ ἀνεγώρησαν καὶ διάφοροι μοναγοὶ τῶν Μοναστηρίων, μεταβάντες ἄλλοι μὲν εἰς Τίραν, ἄλλοι δὲ εἰς τὰς Ιονίους νήσους, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ διάφορα κειμήλια, τὰ δόποια διασυλαξάντες ἐκεῖ μετέφερον εἰς τὰς Μονὰς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἱεραγορᾶς. Οἱ δὲ λοιποὶ μοναχοὶ τῶν Μονῶν τοῦ Ἀγίου Ὁρους ἀπεφίσισαν νὰ πάρουσιασθωσιν εἰς τὸν Αίμοντον Ἀμπελομπούντ Πασσᾶν, διτις τοὺς ὑπεχρέωσε νὰ παραδεχθῶσιν 1000 στρατιώτας εἰς τὸ Ἀγιον Ὁρος, νὰ τοὺς ζωτρεψάντες καὶ πληρώσωσι 10 χιλιάδας γροσίων κατὰ μῆνα· προτέστει ὑπεχρέωσε τὸν ἐν Θεσσαλονίκη ἐπίτροπον τῶν Μονῶν Σπαντονῆν νὰ τῷ πληρώσῃ 700 χιλιάδας γροσίων· ἀκολούθως προταλέσσας ὅλους τοὺς μείναντας μοναγοὺς τοῦ Ἀγίου Ὁρους εἰς Θεσσαλονίκην καὶ ἀνιλεωῖς βασανίσας αὐτοὺς, τοὺς ἔρριψεν εἰς τὰς καθύγρους φυλακὰς, ὅπου ἀπέθηκον ἀπαντες βασανιζόμενοι ὑπὸ τοῦ θηριωδοστάτου τῶν τυράννων καὶ ὑπὸ διηρίμηγεύοντο.

Νιάσιστα.

Ἐπειδὴ ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις δὲν ἤδυνθι, νὰ ἔξεγερθῇ ἐκ τῶν περιστάσεων κατὰ μιαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, καὶ διότι εἶχεν ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ὀμότατον τύραννον, διτις διὰ τὴν παραμορφὰν αἰτίαν διέταττε τὸν θάνατον, διὰ ταῦτα ἐνίργουν τὰ πάντα μετὰ πολλῆς προφυλάξεως ἀκολούθως ὅμως ἐκ πολλῶν περιστάσεων βιασθέντες ἐπετίχυναν εἰς τινας ἐπαρχίας τὴν ἐπανάστασιν, διότι δηλαδὴ ἡ ἔξουσία λαβῶσα ὑπονοίας ἐζήτει ἔγγυήσεις ἀπὸ τινὸς πρὸκρίτους, σῖτινες, διὰ νὰ μὴ περιπλεκθῶσιν εἰς τὰ δίκτυα τοῦ ἔχθροῦ, ἀνεπέτασον τὴν σημείαν τῆς ἐπαναστάσεως καὶ σύτως ἐπήρχετο ἡ καταστροφὴ τῆς πρώτης, πρὶν ἔτι ἐπαναστατήσῃ ἡ δευτέρα, καὶ σύτως ἀλληλοδιαδίχως ἡ γενικὴ καταστροφὴ τῶν ἐπαναστατησάντων ἐπαρχιῶν, ὡς συνέβη ἐν τῇ Χαλκιδικῇ Νιασούσῃ καὶ τῷ Ὀλύμπῳ ἐρχόμεθα ἥδη εἰς τὰ της Νιασούσης ουρθάντα.

Η πόλις τῆς Νιασούσης κεῖται μεσογείως μεταξὺ τῶν ἐπαρχιῶν Βερβοίας καὶ Βαδενῶν ('Εδετης); ἐπὶ ύψῳ μέρατος λόφῳ καὶ περιφραγμένη διὰ τῶν αὐτῶν σίκιῶν καὶ τῆς συνεχείας τῶν προσυλίων, τὰ ὁποῖα οἱ κάτοικοι πρότερον εἴχον συνενώσει πρὸς προφυλάξιν ἀπὸ τῶν λαττορικῶν ἐπιδρομῶν, ὅπως ἀποκαταστήσωσι τὴν πόλιν αὐτῶν ὡς εἶναις φρουρίου κάτοικοι δὲ Ὁθωμανοὶ ἐντὸς τῆς πόλεως δὲ τίσαν ἐκτὸς τοῦ διοικητοῦ (Βιβήσσητο), οἱ δὲ λοιποὶ κάτοικοι, ἀπαντες Ἑλληνες, συγέκειτο ἐκ 1200 οἰκογενειῶν περίπου.

Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὑπῆρχεν εἰς τῶν ἴσχυρῶν προεστῶτων, ὄνοματος Ζαφειράκης, διτις περὶ τὸ 1820 ἔτος συλλαροῦ ἐφόνευσεν ἵνα τῶν περιφερούμενων ἀποστόλων τῇ; φιλικῆς ἐπαρχίας ἀφαινέσας δὲ παρ' αὐτῷ τὰ συμβολικὰ ἔγγραφα τὰ ἐξαπέστειλεν εἰς τὴν Ὁθωμανικὴν ἔξουσίαν, ἀκολούθως ὅμως μυηθεὶς καὶ αὐτὸς τῶν μυστηρίων τῆς ἐπαρχίας, ἐπεκλήθη παρὰ διασώρων προκρίτων τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν ἀποτρόπαιον πρᾶξιν τοῦ φόνου· μεταμέληθεις λοιπόν, ἐγένετο ὑπέρμαχος ζηλιατὴς τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἤρχισε μὴ πρωτεύμαλκται ὑπὲρ τοῦ κι-

νήματος αὐτῆς, θεωρῶν πλέον ὅτι τὸ κίνημα ἦτο γενικὸν· διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὴν Νιάουσαν ἔτρεξαν διάφοροι ξένοι ἀπὸ τὰς περιξ ἐπαρχίας ὡς εἰς ἄσυλον ὁ δὲ Ζαφειράκης εἶχε συγνάς συνενοίσεις μετὰ τοῦ Κα πετάνου τῆς Βρύσιας Καρατάσου, εἰς ἣν ἀνῆκε καὶ ἡ Νιάουσα, ἐπίσης καὶ μετὰ τοῦ Καπετάνου Βωδενῶν Ἀγγελὴ Γάτζου καὶ τινῶν ἄλλων Καπεταναίων τοῦ Ὄλυμπου.

Εἰς τὴν ἐν Θεσσαλονίκῃ Ὁθωμανικὴν ἑζουσιαν ἦσαν τὰ πάντα γνωτὰ πλέον, διότι τὰ πράγματα εἴχον προχωρήσει πολὺ, καὶ μάλιστα ἡ Χαλκιδικὴ Χερσόνησος εὑρίσκετο ἐπὶ τῶν ὅπλων, καὶ διὰ τοῦτο αἱ προπαρασκευαὶ τοῦ Ζαφειράκη δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μείνωσι μυστικαῖ· ἀλλ' ἐνόσῳ ἡ ἐπανάστασις ἔμενεν ἐν αὐτῇ τῇ καταστάσει, ἡ Ὁθωμανικὴν ἑζουσίαν ἐπετήρει μάκρων τὰ κινήματα τοῦ Ζαφειράκη καὶ τῶν λοιπῶν Καπεταναίων, χωρὶς νὰ ἐνεργήσῃ ἄλλο τι κατ' αὐτῶν μετὰ τὴν καταστροφὴν ὅμιλος τῆς Χαλκιδικῆς καὶ τῆς Κασανδρείας, ἐπιστρέψας εἰς Θεσσαλονίκην ὁ Ἀμπαλπούτ Πασσᾶς, προσεκάλεσε νὰ πορουσιασθῶται εἰς προσκήνησιν του εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπως δεῖξει τὴν ὑποταγὴν των εἰς τὴν Ὁθωμανικὴν ἑζουσιαν, ὁ Ζαφειράκης, Καρατάσος, Ἀγγελῆς Γάτζους καὶ Διαμαντῆς Νικολάου, ἀλλ' οὗτοι διὰ ν' ἀποφύγωτι τὴν μετάβασιν των εἰς τὴν Πρωτεύουσαν τῆς ἡγεμονίας, προέτειναν διάφορα ἐμπόδια καὶ προφίσεις, ὁ Πασσᾶς ὅμιλος ἐπέμενεν εἰς τὴν πρότκησιν καὶ προσωπικὴν παρουσίασιν αὐτῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, καὶ συγχρόνως συνεκέντρωνε στρατεύματα εἰς Βέροιαν ὑπὸ τὸν Κεχαγγάμενὸν του· ὁ στρατὸς οὗτος ἐξ 25000 περίπου πεζοῦ καὶ ἵππου καὶ πυροβολικοῦ ἦτον ἔτοιμος νὰ κινηθῇ κατὰ τῆς Νιάουστης ὁ Ζαφειράκης, ἀν καὶ εἴχε πολλοὺς συμπολίτες του ἀντιπάλους, δὲν ἦδυνόθη ὅμιλος νὰ μείνῃ περιπλέον εἰς τὴν ἀμφίσσην ταύτην θέσιν, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀντιπάλους ἐφύλαξεν, αὐτὸς δὲ ὑψώσε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσιως, ἃς συμμετέσγον καὶ οἱ καπεταναῖοι Καρατάσος καὶ Ἀγγελῆς Γάτσος, οἱ ὅποιοι μεθ' ἐνὸς σώματος Ἑλλήνων ἐτολμησαν καὶ μετέβησαν εἰς Βιέρμον, καὶ διὰ νυκτὸς ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ ἐν τῇ πόλει εὑρίσκομένου Ὁθωμανικοῦ στρατοῦ, εἰς τὸν ὅποιον προεξένησαν μέγρην τοίμος καὶ θραύστιν τὴν ἐπιοῦσαν ὅμιλος ποὺ τῆς αὔγης,

διότι οἱ ἔχθροι ήσαν ἔκαπον ταπλασίως ἀνίστεροι τὸν ἀριθμὸν, τοὺς ἀπώθησαν τῆς θέσεώς των. Οἱ Καπετάνοι ἐπιστρέφοντες ἀπὸ τὴν Βέρροιαν, δὲν εἰσῆλθον ἐντὸς τῆς Νιαουστῆς, ἀλλ' ὁ μὲν Γάτσος ὄχυρώθη εἰς τὴν Μονήν τοῦ Προδρόμου, ὁ δὲ Καρατάσος εἰς τὴν παλαιὰν ἐκκλησίαν τοῦ Θεολόγου ἀπέναντι τῆς Νιαουστῆς, ὁ δὲ Ζαρειράκης εἰς τὸν Παλαιόπυργον (Κούλια) περὶ τὴν ἄκραν τῆς πόλεως, εἰς δὲ τὴν περιφέρειαν, τὰς ισχυρὰς θέσεις καὶ σικίας τῆς πόλεως ἐτοποθίτησαν τοὺς πολίτας καὶ διαφόρους ἀρματωλούς, ἐλθόντας πρὸς ἀσφάλειαν εἰς τὴν Νιάουσταν. Οἱ Ζαρειράκης εἶχεν ἐφιδιάσει τὴν πόλιν μετὰ ὅπλων καὶ πολεμοφορίου καὶ ἄλλων ἀναγκαῖων, ἀλλ' ἡ στρατιωτικὴ πεῖρα ἔλειπε, καὶ ἐξ ἑτέρου μέρους οἱ ἄντιπαλοί του συνενυκτήσαντο μετὰ τοῦ ἔχθροῦ. Οἱ Όθωμανικὴς στρατὸς ἀναγροήτας ἐκ Βερρίας, ἦλθεν ἀπέναντι τῇ Νιάουστῃ καὶ πριευσθέτας ταῦτην τὴν ἐποδιόρκει· καὶ κατὰ πρῶτον διὰ τῶν πυροβολῶν προσβαλὼν τὸν Παλαιόπυργον, ἐδιωξεν εἰς αὐτοῦ τὸν Ζαρειράκην, συλλαβόντες τοὺς ἀκολούθους του αἰγαλώπους· μετὰ ταῦτα ἐπετέθησαν κατὰ τῆς πόλεως ὄμητοις, ἀλλ' εὗρον πολλὴν ἀντίστασιν ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων, ἀποκρουσάντων γενναίως τοὺς ἔχθρους, ἀλλ' ἐπαναληφθέντης τῆς προσβολῆς κατόρθωταν οἱ ἔχθροι νὰ εἰσπρῆσσαν εἰς τὴν πόλιν, πόθεν δὲ εἰσπρῆσαντες εἰσῆλθον ἔμεινεν ἄγνωτοι, διεδιθη ὅμως ὅτι οἱ φυγαδεῖς ήταν τοῦ Ζαρειράκη, διαρρέεισαντες τὰς φυλακὰς, ἥποιζαν τὰς πύλας τῆς πόλεως, καὶ μεταβάντες εἰς τοὺς ἔχθρους, τοὺς ὠδηγήσαν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' οὖτοι εἰσελθόντες εἰς τὴν πόλιν χωρὶς διακρίσεως φίλων καὶ ἔχθρῶν ἀπέρασαν ὅλους ἐν στόματι μαχαίρας.

Οἱ αἰματόσπινοι, βάρβαροι γεννήματα τοῦ Διαρρέου, παρακληθούμενοι καὶ ὑπὸ τῶν Βουλγαροτούρκων τῆς Καροτζεβάς ἔπραξαν ἐν τῇ ταλαιπών Νιαουστῇ ἀπείρους ὄμρότητας, καὶ ἀνοσιουργίας· περὶ τὰς 10 χιλιάδας ἐφίνευσαν καὶ ἡγεμονίτισαν ἐν τῇ πόλει, περὶ δὲ τὸν Παλαιόπυργον ὁ Ζαρειράκης διέφυγε τὰς χεῖνας τῶν ἔχθρῶν μεθ' ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Καρτάσου καὶ 10 ὄπαληῶν, καὶ εἰσέδυσαν εἰς τὴν Βάλτον πλησίον τῆς Βερρίας, προδοθεὶς δὲ εἰς τοὺς ἐκεῖ Όθωμανοὺς καὶ πολιορκηθεὶς παρ' αὐ-

τῶν, ἀντέστη μὴ θελίσας νὰ πραδοῦθῇ ζῶν· ἐφονεύθη λοιπὸν
όμοιο μὲ τὸν αὐτὸν τοῦ Καρατάσου καὶ τῶν λοιπῶν ὄποδῶν του
μέχρι τοῦ ἑνός· ὁ δὲ Καρατάσος καὶ Γάτζος ἀπεσύρθησαν εἰς τὸ
χωρίον Σέλι, καὶ ἐκεῖθεν μετὰ 500 στρατιωτῶν διελύθοντες τὸς
Οἴωμαρχικὸς ἐπαρχίας τοῦ Σαρῆ Γικιούλη, διέβησαν τὸν Ἀλιάκ-
μονα ποταμὸν καὶ ἐκεῖθεν δὲ διὰ τῶν Ἐπαρχῶν τῶν Σερρώνων,
Ἐλασῶνος καὶ Χασιῶν μετέβησαν εἰς τὸ Ἀσπροπόταμον, γενό-
μενοι μιμηταὶ τῆς Επιοφοτελού οὐποχωρήσεως. Μετὰ τὴν ἡτταν
καὶ οὐποχώρησιν τῶν οὐποχόρων Ἑλλήνων καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν
εἰσῆλθεν ἡ ἀρταγὴ τῆς περιουσίας, ἡ πυρπόλησις τῆς πόλεως,
καὶ αἱ ἀπαραίειγμάτισται τραγικαὶ ὠμότητες τῶν βαρδάρων, οἵ-
τινες οὐδέναχ ἔρεισθησαν ἀλλ' ἀπαντας τοὺς ἔργουνταν διὰ μυρίων
βασάνων, οὐδὲ αὐτὰ τ' ἀδύτατα μέρη εὔπλακνισθησαν, καὶ αὐτὸς
τὸ γυναικεῖον φύλον οὐδόλως ἐμάλιστε τὴν καρδίαν τῶν ἀγγίων
τούτων θηρίων· πιλλὰς τῶν γυναικῶν ἔρριψαν εἰς τὰς φλόγας, τῶν
δὲ ἐγ γύνων ἔσχισαν τὰς κοιλίας· τὰ νήπια τέκνα αφράζοντες ἀπὸ
τὰς χειρας τῶν μητέρων τὰ ἐσφράγια ἐμπροσθεν αὐτῶν ἢ τὰ ἐξ-
ρέμων ἐκ τοῦ τραχήλου τῶν μητέρων, διάφοροι παρθένοι ἐφ-
ρίψθησαν μετὰ τῶν μητέρων ζῶσαι ἐντὸς τοῦ Μέλανος ποταμοῦ.
(Μαυρούνερι)· οἱ δὲ θρασύδειλοι ἔχθροι τοῦ Χριστιανισμοῦ Ιου-
δαῖοι τῆς Θεσσαλονίκης τρέχοντες, αὐθορμήτως ἐγένοντο δῆμοι,
σφαζούντες ὡς ζῶν τοὺς ἀνθρώπους. Φέκη κατελάμβανε πᾶσαν
ψυχὴν ζῶσαν διὰ τὰς τρομερωτάτας ἀνησυγχρίτες αὐτῶν, καὶ ἐν
τούτοις οὐδὲμία τῶν βαρδάρων ἐκείνων ψυχῶν ἐλά-
χιστον αἰσθημα οἴκτου.

Ο δὲ ὡμέτερος πάντων τῶν θηρίων, ἀρχηγὸς Ἀμπαλαμπούτ,
ἄμμα ἔρθασαν αἱ αἰχμαλωτισθεῖσαι γυναικεῖς τῶν Καπετανέων Ζα-
ρουάκην, Καρατάσου καὶ Γάτζου, διέταξε καὶ αἱ μὲν τῶν Ζαρυ-
άκην καὶ Καρατάσου προσηλώθησαν εἰς μίαν τῶν θυρῶν τοῦ Πε-
σσοῦ, δῆποι χτί ἀπέθηκον ὑπὸ τὰ βίτσαν· ἡ δὲ τοῦ Γάτζου οὐζυρος
διειλάσσεται μετέβαλε θρήσκευμα. Πτέλειαν Νίκουστα οὐκέτη τὴν
χειροτέραν τῷ καταστροφῷ, διότι δὲν ὑπῆρχεν εἰς αὐτὴν οὐδὲν
καταφύγιον!

Ο ἐν Ιωαννίνων ἀρχιτεράτηγος Χωρζίτ Παττᾶς μετὰ τὴν

συμβάντα τῆς Νικούτης ὑποπτευθεὶς μὴ διαταραχθῆσαι καὶ ἐπαναστατήσωσι καὶ αἱ χοιτσιανικαὶ πόλεις Σιάτιστα, Μπλάζι, Κλεισούρα καὶ λοιπαὶ γειτονεύουσαι εἰς αὐτὴν, διέταξε τὸν ἐπίσημον Ἀλέξανδρο Μοξούτην Σρόπτουλιν μετὰ 1,600 ἀλέξανδρων νὰ μεταβῇ καὶ καταλάβῃ τὴν πόλιν Σιάτιστα, καὶ διαμείνῃ ἐκεῖ μέχρι νεντέρχες διαταγῆς. Οἱ πρόκριτοι Σιάτιστης μαζίντες τοῦτο ἔσπευσαν δι' ἐπιτυχεῖς ἀπεσταλμένων νὰ εἰδουποιήσωσι τὸν Βίην Κατσορίας, εἰς ὃν ὑπήρχοντο, νὰ μεσίτευση παρὰ τῷ Χρουσίτ Πατσά, καὶ ἐν ἴναρχῃ νὰ δώτῃ καὶ ὁ ἴδιος ἐγγύουσιν περὶ τῆς ἡτορίας τοῦ τίπου των ὑπέρχρυτων δὲ εἰς αὐτὸν, ὅτι ποσάς τὰ μέρη ταῦτα δὲν θελουσι ταρσογῆ. Αὔτοὶ δὲ οἱ πρόκριτοι τῶν πολεων ἔξελθήσαντες εἰς προϋπόντας τοῦ Ἀλέξανδρου Βοζούτ Ἀγα τὸν ἐθεοχίωταν περὶ τῆς ἡτορίας ἔκείνων τῶν μερῶν, τῷ ἔδωκαν δὲ καὶ ἴντλιγον χοημετικὸν ποστίτητα. Ἐν τούτων καὶ ἐν τῆς ἀφχείστης διαταγῆς πεισθεῖς ὁ Ἀλέξανδρος ἀνεγκάρητε, καὶ σύτως ἐλευθερώθησαν οἱ κάτοικοι ἀπὸ τὴν ἐπαπειλεόνταν αὐτοὺς καταστροφὴν ἐν τῇ μεγάλῃ ταίτη τρικυρίᾳ τοῦ Ἑλλους.

Αἴκατερίνη καὶ Ὁλυμπος.

Οἱ Διαμαντῆς Νικολάου, Καπετάνης τῆς ἐπαρχίας Αικατερίνης, ὃν εἰς τῶν ὄπλαρχηγῶν τῶν μερῶν ἔκείνων, προτοιμάζετο εἰς ἐπανάστασιν κατὰ τῆς τυσανγίας συνενούμενος μὲ τοὺς λοιποὺς Καπεταναύλους τοῦ Ὁλυμπου Λαζαρίου, Συζανίου, Μπιζωταίους, Ταμβάκην καὶ λοιπούς, τῶν ὀποίων, τινὲς μὲν ὑπέκειντο εἰς τὸν Μεζέρην τῆς Θεσσαλονίκης, ἄλλοι δὲ εἰς τὸν τῆς Λαρίσης, προτέτητες δὲ διαμνητῆς εὐφοισκήμενος εἰς τὴν παραλίν τοῦ Θερμαϊκοῦ Κόλπου, ἔκαθε τὴν εύκκλισιν νὰ ἔξαπλασεῖται εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀνθεώπους εἰδίμονας, ὅπως συνεννογθέντες μετὰ τῶν ἔκει ἀρχηγῶν ἔξαιτάσσωσι δυνάμεις τινὰς καὶ πολεμηφόρδια, διὰ νὰ ἐνεργήσωσι τὴν ἐπανάστασιν ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Βύρωπαι-χῆς Τουρκίας, φέροντες τὴν ἀναστάτωσιν εἰς τὸ Ὁθωμανικὸν Κράτος, ἀτυχῶς δημως κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ τύχη τῆς Πελοποννήσου ἥματια λαντεύετο, διότι οἱ Ἀλβαρί εἶχον μὲν κατα-

στραφῇ ἐν Τριπολίτζᾳ, ἀλλὰ τὸ Ναύπλιον, αἱ Πίτραι καὶ τὰ Μεσσανιακὰ φρούρια ὑπῆρχον εἰσέτι εἰς χεῖρας τῶν Ὀθωμανῶν· καὶ μάλιστα δὲν εἶχεν ἀποκατασταθῆ Κυβέρνησις σταθερά, ὥστε νὰ δύναται νὰ τοι; πέμψῃ δύναμιν ἀρκοῦσαν πρὸς τὸν σκοπόν· τοῖς ἐδόθη μίνον παρὰ τοῦ Δ. 'Γψολίντου Σάλας τις ἄνθρωπός του μετά τινων ἀξιωματικῶν Ἑλλήνων καὶ φιλελλήνων, οἵτινες ἀπέπλευσαν ἀπὸ τοῦ; Μύλους τοῦ Ναυπλίου, καὶ περὶ τοὺς τέσσαρας μῆνας περιεφέρουν το εἰς τὰς νήσους τοῦ Αιγαίου, καὶ μόλις ἔφιλασαν εἰς τὸ Λευθεροχώρι τῆς Αιχατερίνης τὴν 22 Μαρτίου. Οἱ πλείστοι τῆς συνοδείας αὐτοῦ τὸν ἐγκατέλειπον ἐν Μουχώνῳ, καὶ μόλις αὐτὸς ὁ Σάλας καὶ ὁ Πολωνός, Λεψίνστατος, ὁ διδάσκαλος Καΐρης, ὁ Βαπτιστής Δρόσσας Τήνιος καὶ ἄλλοι τινὲς εἴς ἐπιστήμων οἰκογένειῶν τῶν νήσων καὶ τῆς Στερεάς, κατέπλευσαν εἰς τὸ Λευθεροχώρι φέοσυτες τέσσαρος κανόνια καὶ σίγα πολεμοφόδια. Ἀπαν τες οὗτοι ἐτέθησαν ὑπὸ τὰς διεταγὰς τοῦ Καπετάνου Διαμαντῆ Νικολάου, ὅστις μετὰ τῆς δυνάμεως ταύτης καὶ τῶν ὑπὸ αὐτὸν στρατιωτῶν διευθύνῃ πρὸς τὴν κωμόπολιν Κολινδρόν· ἀλλὰ πρὶν ἡ μεταβὴ εἰς τὴν Κολινδρὸν, χέλιοι περίπου Ὁθωμανοὶ προλαβόντες, κατέλαβον ταῖτην. Τὴν 29ην δὲ Μαρτίου εἰσῆλθεν εἰς τὴν Κωμόπολιν ταύτην καὶ ἄλλη Ὀθωμανικὴ δύναμις. Οἱ διαμαντῆς τὴν ἐποιλιόρχητεν ἔξωθεν, καὶ ἀνευ ἀποτελέσματος ἐλανονορθοῦλει. 'Ο Πατατός τῶν Τοιχίλων, ὁ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ οἱ ὑπὸ τοῦ Ρούμελη Βιλετῆ ἀξένιδες (διοικηταί) τῆς ἐπαρχίας Σαρίγγιων καὶ Σερβίων συνεννοηθέντες, ἐπίπετον ἀπεντες, καὶ πανταχοῦν κατὰ τοῦ διημεντῆ καὶ τῶν ἄλλων Καπετανέων, καὶ νικήσαντες τοὺς διεσκόρπισαν,

"Οἱ διαμαντῆς ἀντεττίθη κατὰ τὸ χωρίον 'Ραύτανη καὶ Κασσανίαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλ' ἐπὶ τέλους μὴ δυνηθεῖ; ν' ἀνθέξῃ εἰς τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν, ἀπεσύρθη πρὸς τὰ ὅρευντες μέρη εἰς τὴν Νικήταν, χωρίον τῶν Λαζαρίων, ἀλλὰ καὶ ἐστὶ οἱ Οθωμανοὶ καταδιώκοντες, τοὺς διεσκόρπισαν, τῶν δὲ χωρικῶν, ἀλλούς μὲν ἐφίνευσαν, ἄλλους δὲ ἡγμαλώτισαν, καθὼς καὶ τὰ γυναικόπαιδα, ἐκ τῶν ὅποιών ποιιὰ ἡλευθέρωσεν ὁ Λικατερίνιώτης Σακῆτρος. 'Ο δὲ διαμαντῆς μετὰ τῆς οἰκογένειας του

εισῆλθεν εἰς τὸ δάσος τὸ ὄνυμαζόρκενον « Παλάτι » καὶ ἐκεῖ διέμεινεν ἐπὶ 40 ἡμέρας τρεφόμενος μὲν χόρτα, ἔως ὅτου εύρὼν πλοίον εἰς τὴν παραλίαν, συνέλαβεν αὐτὸν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπιβίβασθεὶς μετέβη εἰς τὰς Βαρείους Σποράδας. Ἐκ τῶν λοιπῶν Καππετανέων ἄλλοι μὲν ἐπεισέθησαν εἰς τὰ ὑψώματα τοῦ Όλύμπου, ἄλλοι δὲ εὑρίσκονται εὐκαιρίας μετέβησαν εἰς τὰς νήσους. Οἱ δὲ διδάσκαλοι Καιρίης καὶ ἡ λοιπὴ συνοδεία διὰ τῶν ὄρέων καὶ κρημνῶν ὀδεύοντες ἐπὶ πολλὰς νύκτας ἔφθησαν περὶ τὰς ἀρχὰς Μαίαν εἰς Κόρινθον.

Τοιοῦτον εἶναι καὶ τὸ τέλος τῆς Ἀιλιτνικῆς ἐπαναστάσεως τῆς περὶ τὴν Αίκατερ Ιννην καὶ τὸν Ὄλυμπον, ἥτις διὰ τῆς ἀποτυχίας ἐπέφερε τὴν καταστροφὴν τῶν κατοίκων, τὴν διαρπαγὴν τῆς περιουσίας, καὶ τὴν πυρπόλησιν ἀπάντων τῶν γωρίων ἀνευ ἔξαρτεσεως!

ΜΙΚΡΑ ΛΣΙΑ.

Σάμος.

Απὸ τῆς Ναχεδονίας μεταβαίνομεν εἰς τὴν Μικρὰν Αἴσιαν καὶ τὰς νήσους αὐτῆς εἰς τὰς ὁποίας ἕκολούθησαν τὰ μεγαλείτερα θαλάσσια συμβιβηκότες, τὰ ὁποῖα παρὰ πολλῶν εἰδημόνων καὶ ἄλλων ἀξιωτίμων ἴστορικῶν ἔξιτορρύθησαν. Άλλ', ὡς ἐρήθη ἀλλαχοῦ, ἐπιθυμοῦντες νὰ προσφέρωμεν εἰς τὸ κοινὸν ὅ,τι ἔξαρταται ἐκ τῶν δυνάμεων ἡμῶν, ἀπεφασίσαμεν νὰ κάμωμεν γνωστὰ ὅλη τὰ συμβάντα εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Εὖνος πρὸ μιᾶς σχεδὸν ἐκπονταετερίδες, τὰ ὁποῖα μέχρι σήμερον ἦσαν ἐν τῷ σχότει, καθὼς καὶ τὰ κατὰ τὰς Ἐπαρχίας τῆς Ὁθωμανικῆς Αύτοκρατορίας ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάτων: συμβιβηκότα, ἐρανισθέντες, τὰ μὲν πιοτέρων συγγρυπέσιν καὶ εἰδημόνων, τὰ δὲ ἔξι ιδίας ἡμῶν ἀντιλίψεως.

Ἡ νῆσος Σάμος εἶναι καὶ αὗτη μία ἀπὸ τὰς πρώτας ἀγωνιστρίας, ἥτις μετὰ τῶν πρῶν νοστικῶν νήσων προσπανέστη κατὰ τῆς Ὁθωμανικῆς τυραννίας, σχηματισται ἐπιτίπιον ἀρχὴν ὑπὸ

τὸν Ἰπτρὸν Γεώργιον Διογοθέτην, τὸν διομυκοθέντα Λυκοῦργον, καὶ τὸν ἀρχιερέα τῆς νήσου Κύριλλον, οἵτινες διώρισαν ἀρχηγοὺς τῆς ἐνόπλου δυνάμεως κατὰ τμῆμα. Καὶ πρῶτοι μὲν αὐτῶν ἦσαν οἱ Σταυράτιος Γεωργιάδης, Κωνσταντίνος Λαζανᾶς, Εμμανουὴλ Μελαχρινὸς, Εμμανουὴλ Ἀγγελίνης καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι, οἵτινες τελέντες ἐπὶ κεφαλῆς ἀναλόγου δυνάμεως ὑπερασπίζοντο τὴν Πατρίδα αὐτῶν, ἐξήρχοντο μάλιστα εἰς τὴν ἀπέναντι παραλίαν τῆς Μικρᾶς Ασίας, προξενοῦντες εἰς τοὺς Θώμανοὺς τῶν μερῶν ἔχειν τοὺς μεγίτλας καταστροφὰς, ὡς τε ἦσαν ἡναγκασμένοι νὰ εὔρισκωνται πάντοτε ἐπὶ τῶν δπλων. Η Ὁθωμανικὴ μάλιστα ἐξουσία ἦτον ἡναγκασμένη νὰ διατηρῇ εἰς ὅλας τὰς παραλίας στρατὸν ἔτοιμον πρὸς φίλαξιν αὐτῶν.

Τὰ περιστατικὰ ταῦτα ἡναγκασταν τὴν Ὅθωμανικὴν Κυβέρνησιν νὰ διατεξῆῃ νὰ ἔτοιμασθῇ στρατὸς ἀπέναντι τῆς Σάμου, ὅστις νὰ περιμένῃ τὸν στόλον, ἐπὶ τοῦ ὄπιου ἐπιθίσασθεί; ν' ἀποβιβασθῇ εἰς τὴν Σάμον. Ο στόλος λειπὼν τοῦ Σουλτάνου ὑπὸ τὸν οποναίαρχον Καραλῆν ἔκ ταῖσκοντα καὶ ἐξ πλοίων, ἐν οἷς ἦσαν καὶ τέσσαρα δίκρονα καὶ ἐξ φρεγάτων, ἐνεψανίσθη τὴν 3 Ιουλίου 1821 ἀκέναυτι τῆς Σάμου, καὶ πλησίασα; πρωτεκάλεστε τοὺς κατοίκους νὰ προσκυνήσωσι, δεχθῶσι δὲ ἄγαν καὶ Καλῆν, διὰ νὰ μὴ καταστραφῇ τόπος; πρὸς τὸ ἐσπέρας δὲ ἡγκυροβόλησεν ἐμπροσθεὶς τῆς χώρας. Ἐκ τοῦ κινήματος τούτου, ὁ μὲν λαός ἐρυθρῆν, αἱ δὲ ἀρχαὶ διετοξαν τὰ πριθιογανισθέντα στατεύματα νὰ καταλάβωσι τὴν ἀπέναντι τοῦ στόλου παραλίαν.

Τὴν ἀκόλουθην ἡμέραν, 4 Ιουλίου, ὁ στόλος παρετάχθι ἀπέναντι τῆς πρὸς μετεμβούλαν παραλίας καὶ ἐκκυνηθῆσει πρὸς ἀπρημάχουντιν τῷ πρωτοπέρσιον στρατευμάτων τῶν Σαμίων, τὰ δύοις ἀπρημάχουντα ἐκερδίσαν διεισθεὶς τῶν οἰκιών. Τοῦτο δίδοντες οἱ Τούρκοι ἐκίνοσαν ἐπὶ τῶν λέμβων πρὸς τὴν ξηρίν. Άλλ' ὁ Λυκοῦργος καὶ οἱ γιλιαργοὶ Σταυράτιος Γεωργιάδης, Κ. Λαζανᾶς, Εμμ. Μελαχρινὸς καὶ ἄλλοι οξιμονατικοὶ μείναντες ἐπὶ τῆς παραλίας, διευθύνον εὐτελόγως τὰς βιολὰς τῶν πέντε κανονίων, τὰ δύοις εἰχεν τοπιθετῆσει ἐκεῖ, ὥστε ὅλαι οι σφειραὶ ἔπιπτον ἐντὸς τῶν λέμβων καὶ προσεξενοῦν μεγίστην φέρεται. Οἱ ὄλγοι

εὗτοι πολεμισταὶ ἡδυνάθησαν διὰ τῶν ἐπιχειρημάτων τῶν νομοποδίσωτιν ἔκεινην τὴν ἡμέραν τὴν ἀπόβασιν τῶν ἔχθρῶν, διότι ὁ Καραλῆς ἔκτὸς τῆς προσβολῆς τῶν πέντε κανονίων ὑπώπτευσε μῆπως οἱ σπονδυρθέντες παρεφύλαττον νὰ ἐπιτίσωσιν κατὰ τῷ, ἀποβιβαζομένων.

Τὴν ἀκόλουθον ἡρέραν ἀπέβησαν 300 Τοῦρκοι κατὰ τὴν Ἀγίαν Παρασκευὴν, ὅπου ἦσαν δέκα περίου Μῆλληνες. Τοῦτο μαθὼν ὁ Σταμάτιος Γεωργιάδης, μετεῖη ἔκει μὲν τοῦς εὗρε προθύμους καὶ ὕρμητε κατὰ τῶν ἔχθρῶν πρῶτος αὐτὸς μετ' ὄλιγων, ἐπειτα δὲ καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ὥστε οὐδένα τῶν ἀποβιβασθίντων ἀρῆκαν ζῶντα. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐπλησίσαν τεσσαράκοντα λιμῷοι φέρουσαι καὶ ἄλλους στρατιώτας, ἀλλὰ τούτους σφραγίδως τουφεκίσαντες ἤναγκασαν νὰ ὀπισθιδρομήσωσι. Τότε ὁ ὀμότατος Κασαλῆς ἐκρέμασε καὶ ἐπίσω τε δύο Σαμίους, τοὺς ὄποιους εἶχε συλλάβει εἰς τι πλοιάριον, καὶ τοὺς ἔκαυσεν ἀπέναντι τῶν συγγενῶν των. Μετὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην ἔστειλεν ἐνέα φορτηγὰ πλοῖα πρὸς μεταφορὰν στρατευμάτων, αὐτὸς δὲ ἐμεινεν μέχρι τῆς 8 Ιουλίου.

Οἱ Έλληνικὸς στόλος ἦν ἐνενήκοντα πλοίουν, εἰσέπλεεν ἀναζητῶν τὸν Ὁθωμανικὸν μαχθῶν δὲ ὅτι εὑρίσκετο ἀπέναντι τῆς Σάμου, διὰ νὰ μεταφέρῃ στρατεύματα, ἐπλευσε τὴν 8 Ιουλίου μεταξὺ Σάμου καὶ Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ εἶδεν ἀπὸ τὸ Τζαγκλῆ τὰ ἐνία φορτηγό, καὶ ἐπλευσε πώς αὐτὸς, οἱ δὲ ἐν αὐταῖς Ὁθωμανοὶ ἰδόντες τὰ Ελληνικὰ πλοῖα, ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν ξηράν, καὶ ἥρχισε κατ' αὐτῶν τὸν πυροβολισμὸν. Οἱ δὲ Ελληνες ἔκαυσαν τὰ ἐχθρικὰ ταῦτα πλοῖα ἀπέναντι τοῦ συβρέσοντος ἐχθρικοῦ πλήθους καὶ ἐχθρικοῦ στόλου. Τὸ μὲν πλήθος διεσκαρπίσθη, ὁ δὲ στόλος ἀπεμακρύνθη, καὶ οὕτως ἐμπιπλόθη ἡ μεγάλη αὔτη ἐκ στρατείας.

Οἱ Ελληνικὸς στόλος τὴν 11 Ιουλίου συνηντίθη μετὰ τοῦ Ὁθωμανικοῦ εἰς τὸ μεταξὺ Κῶ καὶ Ροζερούσιον πορθμοῦν, εἰς ὃν καὶ ἔκινδύνευσεν ἄλλα σπεύσας ἐξῆλθε τοῦ ύπηρου καιροῦ. Τρία πυρπολικὰ πλοῖα ἔκαυσαν οἱ Ελληνες ἐπὶ ματαίῳ, καὶ ἐν ἐπεσσεν εἰς χείρας τῶν ἔχθρῶν. Ἐκεῖθεν, ὁ μὲν Ὁθωμανικὸς στόλος ἤγκυροβολήσεις εἰς τὴν Κῶ, ὁ δὲ Ελληνικὸς εἰς τὴν Λέρον καὶ Καλω-

ρνον εἰς τὴν Κῦ διέθατε μία φρεγάτη καὶ δεκατρία μικρὰ πλοῖα τοῦ Μεχμέτ Αλῆ ὑπὸ τὸν Ἰζματή Γιβραλτάρην ἔχοντα 800 Αλβανούς δι' ἀπόδυσιν. Μέτοτε ἔγωρισθησαν οἱ διώστολοι, τοῦ μὲν Αἰγυπτιακοῦ μεταβόντος εἰς τὸν Ελλήσποντον, τοῦ δὲ Ἑλληνικοῦ συγχεντρωθέντος εἰς Σέρμον. Οὕτω δὲ οἱ παρακείμενοι εἰς τὴν παρυλίαν τῆς Μικρᾶς Ασίας Χριστιανοί, μὴ ὑποφέροντες τὰ βίσανα τῶν Τούρκων, ὀχτακόσιαι περίπου οἰκογένειαι μετέβησαν εἰς τὴν Σάρμον.

Χίος.

Πί Σουλτανικὴ Κυβέρνησις, φοβουμένη μὴ ή Επανάστασις ἐπεκταθῇ καὶ εἰς τὴν ἐμπορικὴν νῆσον Χίον, ἔστειλεν εἰς αὐτὴν ἔνα Βρχίπ Πασσᾶν μετὰ χιλίων ἀτάκτων Οθωμανῶν καὶ ἔκατὸν περίπου πυρσούλιστῶν, ὅποις ἀφήρεσεν ὑπὸ τοὺς κατοίκους τὰ ὅπλα, καὶ λαβὼν ἐκ τῶν προχειρίτων ὄγδοήκοντα περίπου ὡς ὄμηρούς, ἔθεσεν ἐντὸς τοῦ φρουρίου.

Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου, μολονότι ἦσαν ἔκατὸν εἴκοσι χιλιάδες περίπου, ὅμως δεδομένοι εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ κτίματα, ἦσαν ὅλως ἀπειροπόλεμοι καὶ δὲν εἶχον συλλάβει οὐδεμίαν ιδέαν περὶ Επαναστάσεως. Οἱ πρόκριτοι μάλιστα, εὔισκόμενοι ἐν τῷ φρουρίῳ ὡς ὄμηροι καὶ εἰς τὸ παραμικρὸν κίνημα διατρέχοντες τὸν μεγαλείτερον τῶν κινδύνων, ἀπέκρουντο πᾶσαν περὶ Επαναστάσεως ιδέαν. "Ανθρωποι ὅμως τῆς κατωτέρας τάξιος, ἀποβολόντες τὰ ἐμπορικὰ συμφέροντά των, ἐζήτουν ἀναστάτωσιν, μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς βελτιώσεως τῆς ἔκυπρης τύχης, ἀλλοι ὑπὸ ἀληθοῦς πατριωτικοῦ αἰσθήματος κινούμενοι, ἔτρεχον ἐντὸς τῆς Επαναστατωμένης Ἐλλαδος πεντὶ παντὶ σένει εἰςήργουν νὰ κινήσωσι τὴν Χίον εἰς ἐπανάστασιν. Ο θερμότερος δὲ πάντων τούτων ἦτο Ἀντώνιος τοις Μπουριῆς, ἐξ ἑνὸς χωρίου τῆς Χίου, ὅποις εἶχεν ὑπηρετήσει ὡς ἀξιωματικὸς εἰς τὸν Γαλλικὸν στρατὸν. Η ἐγκαθίδρυσίτα Ελληνικὴ Κυβέρνησις δὲν συνεψώνει μὲ τὸ πονημά τῶν ὑποκινούμεντων τὴν ἐπανάστασιν τῆς Χίου, διότι προέβλεπε τὸν ἀφεντημόν της. 'Αλλ' ο Γψηλάντης λέγεται, ὃν ἀγεύ τῆς ἀδειας τῆς Κυβερνήσεως συνεννογθεὶς μετὰ τοῦ λοχαγού Λιγο-

θίτου εἰς Σάμον, διέταξε νὰ γίνη ἡ κατὰ τῆς Χίου ἐκστρατεία ὑπὸ τὸν Λυκοῦργον αὐτὸν, καὶ ὅτι ἀκολύθως ἀνέστειλε τὸν παρ' αὐτῷ διθεῖσαν διαταγὴν, ἀλλὰ τὰ πράγματα εἶχαν προχωρήσει πολὺ διότι οἱ ὑπὲρ τῆς ιδέας τῆς Μπαναστάσεως τῆς Χίου εἴχον πολυπλασιασθῆ προσέτι τὸ ἔχης περιστατικὸν ὥθησε τὰ πράγματα εἰς ταχυτέραν ἐνέργειαν.

Οἱ Σάμιοι, ὡς ἐρήθη, ἀποβιβάζομενοι εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ασίας, ἐπετίθεντο κατὰ τῶν κατοίκων τῶν μερῶν τούτων Ὀθωμανῶν, λεηλατοῦντες καὶ καταστρέφοντες τὰ πάντα, χωρὶς νὰ δύνανται οἱ Οθωμανοὶ νὰ τούς ἀναχαιτίσωσιν. Ἐνθρό-ρυνθέντες λοιπὸν ἐκ τῶν περιστάσεων ταύτων, ἀπεφάνταν νὰ ἐπιτεθῶσι καὶ κατὰ τοὺς Οθωμανικοὺς φυρίους Κουσάντας. Ο Χίος Μπουρνιάς, μαθὼν τοῦτο, μετειώεις τὴν Σάμον καὶ εὗρὼν τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἐκστρατείας Λυκοῦργον τῷ εἰκεν, ὅτι ἡ ἀλωτὶς τοῦ φρουρίου τούτου εἶγαι δυσκατέρθωτος, καὶ ὅτι θεωρεῖ ποιὸν συμφερόμενον τὸ νὰ στραφῇ ἡ ἐκστρατεία αὕτη κατὰ τῆς Χίου, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἄμα ίδωσι τὸν Σαμίους ν' ἀποβιβασθῶσι θάλιόωσι τὰ ὄπλα καὶ θὰ προκαταβάλωσι μεγάλην χρηματι-κὴν πασάτηνα πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ διὰ νὰ τὸν πείσῃ δ' ἔτει μᾶλλον τῷ ἐπέδειξε διάφορα γράμματα προκρίτων τιῶν τῶν Μαστιχοφόρων καὶ λοιπῶν. Ο Λυκοῦργος, πειθεῖς εἰς τοῦτο διέταξε τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἐκστρατείας εἰς τρεῖς γιλικῆς χωρὶς νὰ αὐλογισθῇ ποτὲ τὰ ἐναντίο, οὔτε τὴν ἀδειαν μίλιστα τῆς Κυθερώντεως ἔλαβεν, οὔτε τὸς τριῶν ναυτικῶν νήσους περὶ τούτους εἰδοποίησεν, ἀλλ' ἐπειδιασθεὶς εἰς ὅπτὼ βρίκειν καὶ τριάκοντα σα-κολέβας μετὰ 2,500 στρατιωτῶν ἀπέπλευτε τὴν 10 Μαρτίου 1822 καὶ ἤγυρωθόλγησεν εἰς Χίον κατὰ τὴν Ἀγιαν Ἑλένιν ομηριῶν δὲ ἀπεβίβασε τὸν στρατὸν, δοτικοὺς δὲ τοὺς ὄποιούς εὗ. εν εἰς τὴν παραλίαν Τούρκους ἐρύνευτε, τοὺς δὲ ἄλλους, ἐντρό-μους γεννημένους, τρέψας εἰς φυγὴν καὶ καταδιώκας, ἡνόγυισσε νὰ κλεισθῶσιν εἰς τὸ φρούριον καὶ οἱ Χριστιανοὶ δὲ τῆς ἀνωτέρας πολιῶς ἔξεπλήρωσαν διὰ τὴν ἀπρασόνκητον ταύτην εισοδοῖν τῶν Σαμαρών. Μύρισκόνειν δὲ εἰς ἀπορίαν περὶ τοὺς πρωτέους, ἐφοβούσιο ἀρχέρους γηὴ οἱ Οθωμανοὶ κακοποιήσωσι τὸν ὄρθον-

κοντά προκρίτους; καὶ συγγενεῖς των τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ κατουμένους ὡς ὄμηρους καὶ τὸν ἄλλους τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔρισκημένους, ὅτε ἔμενον κεκλεισμένοι εἰς τὰς οἰκίας των. Ἀλλὰ τὴν ἐπισῆσαν ἔφθασαν ἀπὸ τὰ χωρία πλῆθος χωρικῶν ρωπαλοφήρων, οἵτινες ἡνάθησαν μετὰ τῶν ἐν τῇ πόλει στρατιωτῶν. Τὴν 3 ὥραν μετὰ μεσημβρίαν ἐγένετο λιτανεία καθ' ὅλην τὴν πόλιν καὶ ἐψάλη δοξολογία ἐν μέσῳ ἀλλαλαγμῶν καὶ φίδων· εἰσιλίων δὲ ὁ Λυκούργος, κατέλυτεν εἰς τὴν Μητρόπολιν μετὰ τοῦ Μπουρινιᾶ, ὅστις ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης ἐγένετο ἀντίζηλος του, ἔφερε δὲ καὶ ὃπὶ τοῦ πίλου του τὸ Δημοκρατικὸν τῆς Γαλλίας Ἐθνότημον. Ὁ Λυκούργος καταργήσας τὴν Δημογέρεοντιαν τὴν ἀντεκατέστησε διὰ Ἐφιρείας, ἀνήγειρε δὲ καὶ κανονοστάσις ἀπέναντι τοῦ φρουρίου, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ κανόνια ήσαν πολὺ μικρά, οὐδόλως ἔβλαπτον. Οἱ Ἐφοροι ιδόντες ὅτι οὐδερία ἐλπίς ὑπάρχει περὶ τῆς πτώσεως τοῦ φρουρίου, προθέλεποντες δὲ ἀφ' ἑτέρου ὅτι ἡ βραδύτης αὕτη ἡλύνατο νὰ τοὺς φέρῃ εἰς μεγαλείτερον κίνδυνον, ἔγραψαν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ζητούντες συνδρομήν. Η Κυβέρνησις τοῖς ἀπέστειλε πέντε βαρέα κανόνια καὶ δίκαια βομβοδίλο, ἀλλ' ὅταν ταῦτα ἔφθασαν εἰς Ψαρά, ἡ Χίος εἶχε καταστραφῆ.

Ηρὸς τῆς ἐποχῆς ταύτης είχον στείλη εἰς Ψαρὰ καὶ ἔφερον πολεμοφόδια, ἐμισθωσαν δὲ καὶ ἔξ ψηρινὰ πλοῖα πρὸς φρουρήτιν.

‘Ο Λυκούργος ἔγραψεν εἰς τὸν Πατανί ζητῶν τὴν παρίδοσιν τοῦ φρουρίου, ἀλλ' οὐδεμίαν ἔλαβεν ἀπάντησιν. Τὰ πάντα ήσαν εἰς ἀναγκὴν, ὅ δὲ φίδος περὶ τοῦ μέλλοντος μέγιστος, δι' ὃ οἱ ἐμπόροι ἤρχασαν νὰ φεύγωσιν, ὁ δὲ Μπουρινιᾶς τοὺς ἡπείλησε διὰ τοῦτο τὸ κίνημα.

‘Ο Συντάνος, μαθὼν τὴν Ἐπανάστασιν τῆς Χίου, διέταξε νὰ ἐποιηθῇ καὶ ἐππλεύσῃ ὁ στόλος ἀμέσως πρὸς τὴν Χίον, διέταξε δὲ καὶ τοὺς Ὅμερονίσκους τῆς Μικρᾶς Ἀσίας νὰ καταβιβίσωσι καὶ οὗτοι τὰ στρατεύματά των εἰς τὸν Τέισμε, διὰ νὰ μετατίθασθωσιν εἰς Χίον. Έν δὲ Κωνσταντινουπόλει ἐφόνευτε περὶ τοὺς ἔξηκούτα Χίους καὶ τρεῖς τῶν προκρίτων, οἵτινες ήσαν ὡς ὄμηροι. Τὴν δὲ 30 Μαρτίου, ἦσαν τῆς Μεγάλην Πέμπτην, ἐξανη ἔξωθεν τῆς Χίου ὁ Ὀθωμανικὸς στόλος ὑπὸ τὸν Καρχηδόν, συρριζόμενος ἐκ τεσσαράκοντα ἔξ πλοίων, ἐξ ὧν ήσαν ἔξ διήρεω-

τα, έννέα φργάται και τ' ἄλλα Κορβίται, Βρίκια και Βιμβίζιθες. Μήτε δὲ ἡ στόλος καὶ ἐπτά χιλιόδης εὐπλωων στρατιωτῶν. "Αρχ έμφραγμοθέντος τοῦ στόλου, τὰ Φασιανὰ πλινθά ἀνεγέρταν. Ο στόλος τὸν νότια κανονισθοῦν ἀπελθάσεν ἐπτὰ χιλιάδας στρατιώτας; Ξιφήρεις, οἵτινες ἀμφοτέρωθεν ὁ μηταν κατὰ τὸν Σαμίων, οἵτινες ἀμφι τοὺς εἰδῶν ἐρχομένους ἔξυγον, ἐγκαταλιπόντες τὴν κύλιν, εἰς τὴν ἐποίαν εἰσεῖθιντες οἱ Ὀθωμανοὶ ἐπυρπόλησαν ὡς καὶ τὰ παρακείμενα γωρία, καὶ ἀκολούθως ἐδόθησαν εἰς τὴν σφργὴν, ἀρταγὴν καὶ λεγλασίαν. Μετὰ τὴν φυγὴν τῶν Σαμίων ὥπερ ιεράσθησαν ἀπειρα στρατεύματα ἐκ τῆς ἀντικρύ παραλίας. Οἱ δὲ Χριστιανοὶ ἀπεσύρθησαν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου, ἄλλοι ἐκλείσθησαν εἰς τὴν Νονήν τοῦ Ἅγιου Ιησοῦ, τὴν δόποιαν κυριεύσαντες οἱ Ὀθωμανοὶ, ἐσφαζαν πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ. Τὴν ἀκόλουθον ἴμέραν οἱ Ὀθωμανοὶ μετέθησαν εἰς τὸ γιατρὸν Ἀγιος Γεώργιος ὅπου ἦτον ὁ αὐλακοῦργος μετὰ πολλῶν Σαμίων, διτὶς καὶ ἀρχὰς ἀντέστη, ἀλλ' ἀκολούθως φυργώνεγκτατέλιπε τὸν Χίον καὶ μετέβη εἰς Φαρὰ καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὰ ίδια. Οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ μὴ ἐνρίσκοντες πλέον οὐδὲ μίσον ἀντίστατιν, ἐφόνευσον ἀδιακρίτως, γιγραλώ τιζον καὶ ἐπυρπόλουν πᾶν τὸ προστυχόν.

Ο Κατετάν Πασᾶς, κηρύξας διὰ τῶν Προξένων ἀμυνηστείν, εξηγήσατε τὸν Χίον καὶ τὸν ἔφερε νὰ προτικυνήσωσιν· ἀλλ' ακολούθως διασπείρας τρισκόντα χιλιόδας θύριων αἴρισθοιν εἰς τὰ γωρία κατέσφρεν ἀντεῖς 23.000 καὶ 47.000 ἡμιμαλάτισε. Είναι ὁδύνατον χείρ ἡ θρωπίνη νὰ περιγράψῃ τὰ δεινά, τὰ ὅποια ὑπέφερεν ὁ λαός τῆς Χίου! Ο Κατετάν Πασᾶς ἐστόλισε τὰ πλοῖα του μὲ ἀπκυγγανιτρένους προκοπίτας προσκυνήσαντας. Τὸ οὗτὸ ταῦτο ἐπροξέσε καὶ ὁ τοῦ φιουράνου Πασᾶς, μεταξὺ τούτων ἦτο καὶ ὁ ενόρετος Ἀρχιερεὺς Πλάτων. Άπατα ἡ Κύρια πόλη ἐφριξε διὰ τὴν θριαμβαν τῶν Τούρκων, ἡντας ἐδιπλαστεύετο τὸν ζῆλον τῶν εὐγενῶν καὶ φλανθρώπων ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἐλλαδος!

Η Ἑλληνικὴ Κυβερνητική, μοθοῦσα τὴν εἰς Χίον μετάβασιν τοῦ Οθωμανικοῦ στόλου μετὰ στρατιωτικῆς δυνάμεως, ἐπενεγκει μὲ τὸν ερεις ναυτικές γάρισας, διὰ νὰ επομάσσει

στόλου καὶ ἔξειριστιν εἰς καταδίωξιν τοῦ ἐγθ.οῦ. Ὁ στόλος οὗτος ἐπομαζθεὶς συνεκεντώθη τὴν 27 ἀπριλίου εἰς τὸν λιμναῖον τῶν Ψαρῶν συνέλειτο δὲ ἐκ ἑβ πλοίων καὶ 8 πυρπολικῶν, τῶν μὲν Ὑδραικῶν ὑπὸ τοῦ Ἀνδρέαν Μασούλην, τῶν δὲ Σπετζώτικῶν ὑπὸ τὸν Κολανδσούτζον, καὶ τῶν Φαριανῶν ὑπὸ τὸν Ν. Ἀποστόλην. Τὴν 28 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς πλεύσαντες πρὸς τὸν Τζετούν δὲν εὔρον ἐκεῖ τὸν Οθωμανικὸν στόλον, καὶ οὕτως ἐπανῆλθον εἰς Φαρά. Ὁ δὲ Τουρκικὸς ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Χίον μὲν τὴν ἀπόφασιν νὰ μίνη μέχρι τοῦ Απαϊσεμίου, διότι τὴν 10 ἥρχιζε τὸ Παμαζάνιον. Τὴν 9 συνεκρούσθησαν οἱ στόλοι: ἄνευ ἀποτελέσματος, καὶ οὕτως ἐπανῆλθον ἔκριστος εἰς τὴν προτέραν του θέσιν. Μήτρα τὸν Καπετάν Πασᾶν εἰς Χίον ἐφθάσαντες ναυτικὴ δύναμις ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Αιγύπτου. Ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐκ Ψαρῶν ἔστειλε δύο πυρπολικά, τὸ ἐν ὑπὸ τὸν Κανοσταν Κανάρην Φαρετούν, τὸ δὲ ἄλλο ὑπὸ τὸν Γεώργιον Πιπένον Ὑδραιοντοῦ: α διὰ νυκτὸς ἐπλεύσαν εἰς τὸ ὄρκτικὸν τῆς Χίου, συγχρόισε δὲ ἀπέπλευσαν καὶ τέσσαρα πολεμικά, τὰ δύο πρὸς τὸ ὄρκτικόν, τὰ δὲ ἄλλα δύο πρὸς τὸ μετημόριον μέρος διὰ νὰ λάβωσι τὰ πυρπολικά, τὰ ὅποια μετὰ τὸ μεσονύκτιον εἰτῆλθον εἰς τὸ μέτον τοῦ στόλου· καὶ τὸ μὲν Φαρετούν διευθυνθὲν πρὶς τὴν πρύριν τῆς Ναυαρχίδης καὶ περιπλεύθεν μετέθωκεν ἀμέσως τὰς φλόγας του, τὸ δὲ Ὑδραικὸν εἰς τὴν πρώραν τῆς ὑπονομαρχίδος, ὅλα τούτο πρὸν μεταδώτη τὸ πῦρ ἀποσπασθὲν ἐκφραίνετο ἐντὸς τοῦ στόλου ἐντείρην τὸν φίβον καὶ τὴν ταχαγίν. Ὁ Καπετάν Πασᾶς προσταθῆσας καὶ μὴ διηγηθεὶς νὰ σεύσῃ τὸ πῦρ ἐρρίφθη εἰς λέμφην τινα διὰ νὰ σωθῇ, ἡ θεία δίκη ἡμιος, γῆτις εἶχε προαποφασίσει τὴν ἵπαλειν του, διὰ τὴν σκληράν διαγωγήν του, δὲν τὸν ἔσωσε. Λιότι πεπυρακτωμένη κεραία πεσεστα ἐπὶ τῆς λέμφης τοῦ σινέτριψε τὸν μηρὸν, καὶ τὴν ἐπινόσταν ἀπέθανε· διὸ ἄλλαι λέμφαι ἔχαθησαν αὖτανθροι. Τὰ χανόνια τῆς Ναυαρχίδης ἐκπυρροσκροτοῦντα δὲν ἐπέτρεψαν νὰ πλησιάσωσι πρὸς σωτηρίαν οὐτῆς, ἐπὶ τῆς ὑποίας ἡσαν συστωρευμένοι πιλλοὶ ἐπίστροφοι Ὁθωμανιοί, ἔχοντες μεγάλα τῶν 300 πεζίουν νεύνιδας καὶ νεούς εὐειδεστάτους, τέλγα τῶν πρινθίτων, διὰ νὰ προστέψωσι

δῶρον εἰς τὸν Κύριόν των καὶ τοὺς συναδέλφους των, ἀλλ᾽ ἀπαντεῖς ἐν τῇ Ναυαρχίδι ἔκάγοσαν μετ' ἀπειρών θυσιαρῶν.

Οἱ γενναιοὶ πλοιορχοὶ καὶ νοῦτοι τῶν πυρπολικῶν, τὸ ὅλον τριάκοντα τέσσαρες, ἐμβάντες εἰς τὰς λέμβους των, ἐξῆλθον τοῦ πυρθήμου καὶ ἐσώθησαν ἐπὶ τῶν πλεόντων πλοίων, μεθ' ὧν ἐπανελθόντες εἰς τὰ Ψαρά, ἐψυχαν δοξολογίαν εἰς τὸν "Ὕψιστον". Οἱ δὲ στόλος τοῦ Σουλτανοῦ ἐντρομός γενόμενος ἀπεπλευσε καὶ δρομαῖος ἐπλευσε πρὸς τὸν Εὔλλησποντον, ὅπως σωθῇ ὑπὸ τὰ φρουριά του. Οἱ δὲ διασωθεντες Χίῳ, ἄλλοι μὲν μετεβησαν εἰς Ψαρά, ἄλλοι εἰς τὰ νησίους τοῦ Αιγαίου, ἡ δὲ νῆσος; ἀπασκ χατεστράφη καὶ ἡρμάλη.

Κυδωνίαι καὶ Μοσχονήσια.

Μετὰ τὴν πυρπόλησιν τοῦ δικρότου, τοῦ ἀποχωρισθέντος ἐκ τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου καὶ αγκυροβολήσαντος περὶ τὴν Κριστοῦ τῆς Μιτιλήνης, ὅπερ ἐγένετο τὴν 27 Μοΐου τοῦ 1821 ετους, ὡς αλλοι ερρέθη, οἱ Μοσχονήσιοι, ιδόντες τὸν Ελληνικὸν στόλον ἐλλ μενισμένον εἰς τὴν παραλιαν αὐτῶν, ὑψώσαν τῷν Ελληνικῷ σημαίᾳ τὴν ζητουσίαν.

Η δὲ Χριστιανικὴ πόλις τῶν Κυδωνιῶν εύρισκομένη μετογείστερον καὶ σχηματίζουσα εἰς τὰ πλούτη, την βιομηχανίαν καὶ την κτηματικήν αὐτῶν περιουσίαν, δὲν ἤδύνατο να ἐπαναστατήσῃ ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς της, καὶ διέτε η Ὀθωμανικὴ Κυριεύνης προκαθεύσα ἔστειλεν ἐκεῖ δύναμιν ἐκ τριῶν χιλιάδων ἀνδρῶν, ἀλλ᾽ η φρουρὰ αὕτη καὶ οἱ γείτονες αὐτῶν Ὀθωμανοὶ κινούμενοι ἀπὸ φύονον διὰ τὴν εὔτυχιαν τῶν κατοίκων ἐπεδιώκον εύκαιριαν ἵνα λεητατήσαντες καταστρέψωσιν αὐτάν. Τῆς εὐλαρίας ταυτὶς παριστασθείσης ὡς ἐκ τῶν κινημάτων τῆς τῶν Μοσχονησίων ἐπαναστάσεως, ὅμεσις ἡ φρουρὰ ἥρχισε τὴν διαρπαγὴν καὶ λεητασίαν τῆς πόλεως ἀδ.ακρίτως. Οἱ δὲ Κυδωνιεῖς ιδόντες τοῦτο, καὶ ἄλιως μὴ δυγκύθεντες νὰ τὸ ἐμποδίσωσιν, ἐλασσον καὶ οὖτοι τὰ ὅπλα πρὸς ἀντίστασιν ἀλλὰ μὴ δυναθέντες νὰ κινεσταθῶσι κατὰ τῷ ιυστωρευμένων καὶ ἐτίμων Ὀθωμα-

νθην, ἔτρεξαν πρὸς τὰ Μασγυνήσια, διπού διεφλόγθησαν ἀπὸ τῆς αἰγματωτίας καὶ τοῦ θανάτου. Όσοις ἡ γέννησις νὰ διαφύγωσε τὸν κίνδυνον, ἐκεῖθεν μετέβησαν εἰς Ψαρά καὶ τὰς νήσους τοὺς Αιγαίου. Η δὲ πόλις τῶν Κυθωνίων ἐκπυρπολήθη ὑπατα παὶ τῶν Οθωμανῶν, τὰ δ' αἰγματωτισθέντα γυναικόπαιδα διεσπάρησαν καθ' ὅλην τὸ Οθωμανικὸν Κράτους.

Η Οθωμανικὴ ἔξουσία, ἀπὸ τὸ συγχινθῆ εἰς τὰ τηλεῖα τροχγκὰ συμβέβητα καὶ τὴν καταστροφὴν τῶν ἀκμαζουσῶν τουτῶν πόλεων, διὰ τὰ πλούτη των διαπρεψασῶν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ συστημένα Σχολεῖα, ἀπεναντίς ἔχοντες καὶ ἐγειροχρήτες διὰ τὰς καταστροφὰς ταῦτας.

Κύπρος, Πόδος, Κῶς.

Η νῆσος Κύπρος κατοικουμένη ὑπὸ ἑκατὸν χιλιάδων γονιτειῶν καὶ δέσμα χιλιάδη. Οθωμανῶν υπέφερε καὶ οὗτη τὰ θεινὰ τῆς βαρβαρότητος. Διότι ἐκτὸς τῶν κατοικεν Οθωμανῶν, οὔτενες ὑπῆρχον ἐν Κύπρῳ, εἴχε καὶ ὁ Μουσελίμης ἀρχετὸν τινὰ φρουράν. Η Πύλη Θύμως οὐδὲ ὄρχισθείσα εἰς τούτους, διέταξε τὸν Νασσᾶν τῆς Ἀκρης νὰ στέλη καὶ ἄλλον στρατὸν περὸς φρουράς τῆς Κύπρου, ὅποις καὶ μέχριτελε τὴν Ζ Μαύρα τίστας χιλιάδας, τὸν δὲ Μουσελίμην Κουτζῆν τοῦ Μεγκέτην ή Πύλη δέτοξε αμφιώνως μὲ τὸ πνεύμα τοῦ Φερδι, τοῦ ἐκδοθέντος παρὰ τοῦ Σὲλήνη Ισλάμη, ἥ τοῦ ληφθέντος μέτρου, νὰ σφάξῃ ὅσιους χριστιανοὺς ἐκ τῶν προκρίτων νηματεὶς ὑπόπτους καὶ ὅξους θανάτου. Τὴν διαταγὴν ταῦτην ὁ Μουσελίμης ἐσονοποίητεν εἰς τοὺς Οθωμανοὺς, εἰς οὓς προέτεινε νὰ σφίξωτι τὸν Μεγκέτανταν Λευκοσσίας, τρεῖς ἄλλους Ἀρχερεῖς, καὶ ὀλίγους ἐκ τῶν προκρίτων χοιτιανῶν. Οἱ δὲ Οθωμανοὶ θελούτες νὰ θραπεύτωσι τὰ πάθη των, ὥντέστησαν, προτείνοντες εἰς τὸν Μουσελίμην, ὅτι ἐκτὸς τῶν Ἀρχιερέων πρέπει νὰ φυνευθῆται καὶ ὅλοι οἱ ἔχοντες ἐπιρρήσην τινα, πλούτη καὶ παιδίαν, καὶ δυνάμενοι ἐπομένως νὰ διεγέρονται καὶ τοὺς ἄλλους εἰς ἐπινάστασιν. Ήδης τοῦτο συνίταξαν ἐκτεταμένον κατάλογον, τὸν ὅποιον ὁ Μουσελίμης δὲν παρεδέχη.

μ' ὅλας τὰς ἀπειλὰς ὅσας τῷ εἶκον. Ἀτυχῶς ὅμως κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἔφθασεν εἰς Κύπρον καὶ ὁ Θεοφύλακτος Θησεὺς, Ἀρχιμανδρίτης Κύπριος, δοτις μείνας ἐπὶ τῷ πλοίου, διέδωκεν ἐξ αὐτοῦ τὰς ἐπιστολὰς καὶ προκηρύζεις προσκαλῶν τὴν νῆστον εἰς ἐπανάστασιν. Μία δὲ τῶν προκηρύξεων τούτων περιτύλθεν εἰς χείρας τοῦ Μουτελίμην, δοτις ὀμέσως ἐκάλεσεν εἰς Λευκοσίαν τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ προκείτους χριστιανούς καὶ τοὺς ἐφυλάχτεις τὴν δὲ θην Ιουλίου ἐκρέμασεν εἰς τὸ ἀπέναντι τοῦ διοικητηρίου τῆς Πόλης δέξιρον τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κυπριανὸν, τοὺς δὲ τρεις Ἀρχιερεῖς καὶ ἄλλους τινὰς χριστιανούς ἀπεκεφάλισε. Δὲν ἔπαινον δὲ ἀπὸ τῆς ήμέρας ἐκείνης νὰ σφάξωται καὶ κατακόπτωται μεληδίν ζῶντας τοὺς χριστιανούς. Εντὸς βροχοτάτου διατήματος ἐψόνευσαν διεκοστούς περίπου προκρίτους διμεύσαντες καὶ τὰ ὑπάρχοντά των.

Λίγες τὴν Κῶ οἱ Τούρκοι ἦσαν πολὺ περιστότεροι τῶν χριστιανῶν, διότι ἡριθμούτο δέκα περίκου χιλιάδες, οἱ δὲ χριστιανοὶ μόλις ἐξ χιλιάδες, καὶ μολοντούτο ἔφερον ἀκόμη 800 ἱτάκτους ἐξ Ἀνατολῆς, οἵτινες μετὰ τῶν ἐντοπίων τὴν 11 Ιουλίου ἡριγιαν τὴν σφαγὴν τῶν χριστιανῶν. Βέβαιας τῆς πρωτεύουστρης ἐσφράζαν περὶ τοὺς 180, ἀπέρους οὐκίας κατέστρεψαν, γυναικας ἥπαταν, ναυάς ἐδιέβιλωσαν καὶ ἄλλα ἀνοσιουργήματα ἐπράξαν, χωρὶς νὰ υπάρχῃ οὐδεμία ιδέα ἐπαναστάσεως. Τὰ αὐτὰ κακὰ καὶ ἐν Ρωμῷ διεπράχθησαν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας καὶ τῶν Ὁθωμανικῶν ἀρχῶν.

Κάσσος.

Ἐν δὲ τῇ νίσι φ Κάσσῳ πρὶν ἔτι ἐκπατεύσῃ ὁ Ἰμπροχήμης κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἀπεφάσισε νὰ ἐπιτεθῇ κατ' αὐτῆς καὶ τὴν καταστρ-ψη, διότι οἱ κάτοικοι αὐτῆς διὰ τῶν πλοίων των ἐθλαπτον ὅλην τὴν παραλίαν τῆς Αἰγύπτου καὶ Συρίας. Τὴν 6 δὲ Ιουλίου 1824 ἐφενίσθη ὁ στόλος τῆς Αἰγύπτου, συνιστάμενος ἐκ τεσσαράκοντα πεντε πλοίων· ἔφερε δὲ τέσσαρτς χιλιάδας στρατοῦ ὑπὸ τὸν Χρυσεῖν βεην. Τὰ μὲν πλοῖα λοιπὸν ἐκανονογούσ-

χουν ἔμπροσθεν τῆς νήσου, διὰ νὰ προσελκύωσιν ἐκεὶ τὴν προσοχὴν τῶν κατοίκων, ὁ δὲ στρατὸς ἀποβιβάζόμενος ἐκ τοῦ ὅπλου βραχώδους μέρους ἔκυρίευσε τὴν νήσον. Πολλοὶ τῶν κατοίκων ἐφογεύθησαν, ἄλλοι εἴφυγον εἰς τὰ ὄρη καὶ πολλοὶ προσεκύνησαν, τὰ δὲ γυναικίπαδα ἡγμαλωτίσθησαν. Οἱ Τούρκοι λεηλατήσαντες τὸν τόπον ὑψωταν τὴν Ὀθωμανικὴν σημαῖαν, φέροντες τὰ συλληφθέντα πλοῖα. Τὴν 24 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς φθάσαντα τὰ Ἐλληνικὰ πλοῖα, εὗρον τὴν νῆσον κατεστραμμένην. Οἱ κάτοικοι ἐδεγκύθησαν τοὺς Ἑλληνας, ὁ δὲ Ἀγᾶς ἔφυγεν εἰς Κάρπαθον.

Συμβόλωντα ἐν Κρήτῃ ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

‘Η νῆσος Κρήτη πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως κατιστεῖτο ἀπὸ ἑκατὸν ἑπτάκοντα χιλιάδας χριστιανῶν καὶ ἑκατὸν τριάκοντα χιλιαδῶν Ὀθωμανῶν. Οἱ δευτεροὶ ὅστις ἦσαν εἰς ἀρνησιμότηταν χριστιανῶν, ἀλλ’ ἦσαν φανατικώτεροι καὶ τῶν Ὀθωμανῶν αὐτῶν, διψῶντες χριστιανικοῦ αἵματος. Τὰ αἷματά ταῦτα θηρία, πληρωφρυθέντα περὶ τῆς Ἐπαναστάσεως τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν νήσων, ἤχγισαν νὰ πράττωσι κατὰ τῶν χριστιανῶν τοὺς τραγικωτέρους φίνους. Οἱ δὲ Λουτφᾶ Πχσσᾶς, τῶν Χανίων κατ’ αἰτησιν τῶν ὄχλου τῶν Ὀθωμανῶν ἐξυλάχισε περὶ τὰς ἀρχὰς Ναίου τὸν Ἐπισχόπον Κιττάριου, τὸν ὃποιον ἔπειτα παρεδώκεν εἰς τὸν Ὀθωμανικὸν ὄχλον, ὅπτις τὸν ἔβασαν· καὶ ἐθεάτριζε, περιφέρων ἡρήγυμνον εἰς τὰς ὁδούς, ἀχολούμως δὲ τὸν ἐκρέμασεν ἔξωθεν τῆς πόλεως καθὼς καὶ τὸν ἀλληλοδιδακτικὸν διδάσκαλον. Μετὰ ταῦτα ὁ θηριώδης ὄχλος ἐζήτει νὰ σφυξῃ ὅλους τοὺς ἐν τῇ πόλει χριστιανούς, τὸ ὅποιον ἀνέβαλον μετὰ τὸ ‘Ραμαζάνιον· τὴν δὲ 17 Ιουνίου ἤνοιχθησαν αἱ ὅπλοτικαν καὶ ὠπλισθῆσαν ἀπαντες οἱ Ὀθωμανοὶ ὑψώταντες τὴν σημαῖαν τοῦ πολέμου, καὶ περιφερόμενοι εἰς τὴν πόλην προητοίμαζον τὸν φίνον καὶ τὴν καταστροφήν. Τὴν τελευταίαν τοῦ ‘Ραμαζανίου εξεδιθη ὄρισμὸς τοῦ Πχσσᾶ καὶ Φετφᾶς τοῦ Καδῆ πρὸς ἔξιλόθευσιν τῶν χριστιανῶν. Τρίκοντα χριστιανοὶ μείναντες ὑπὸ

τὴν προστασίαν τῶν Ἀγάδων, αὐθημερὸν ἐφιγεῖθαι τον, οἱ δὲ ἄλλοι εἰχον φύγει. Τὴν ἐπιούσαν ἔξελθόντες τῆς πόλεως ἔκσυσαν εἴκοσι χωρία καὶ Μοναστήρια, ὅσους δὲ χριστιανοὺς εὑρισκον, ἐσφαῖον, ἐπινιγον, ἔκαιον καὶ ἐχρέμων, τὰς δὲ γυναικας ἐπώλησαν ἐν τῇ ἀγρῷ τῷ Χανίων. Πειλούθευν δὲ αὗται οἱ φρικταὶ σκηναὶ ἐπὶ ἣνα ὀλόκληρον μῆνα. Η δεινὴ αὕτη τῶν χριστιανῶν θεσις τούς; ἡνάγκασσεν, ἀποτυρθέντες ἀπὸ τὰ πεδινὰ μέρη καὶ χωρία νὰ καταφύγωσιν εἰς τὰ ὅρη, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὰ Σχακιά πρὸ; ἀσφάλειάν των.

Ἐν τῇ Κρήτῃ ὑπῆρχον πλουτιώταται τινες οἰκογένειαι τοῦ Μεγάλου Κάστρου, αἵτινες, πρὸς ἀγράλειαν τῆς Λαῆς, τομῆς καὶ περιουσίας των, εἰχον διχῆρη πρὸς τὸ φρινόμενον τὸν Ιταλομισρὸν, μυστικῶν ὅμως ἐπρέσβευον τοὺς χριστιανούς, καθ' ὃν ἀνέβιψαν καὶ τὰ τέκνα των. Επελθόντης τῆς ἐπονάτασσεως, μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ οἱ Κουρυφοί λαοὶ πορθήσασι θραυλάγησαν, διὰ ἀσπυζοντας τὸν χοιριτανούρων, καὶ δραζεῦσας τὰ ὅπλα ἐκ τῆς πεδ. ἀέρος τῆς Μεσαρᾶς, χωρίου τῶν Κιουτζί, μετέβησαν εἰς τὰ Σφακιά, ἐγκαταλιπόντες τὰς μεγάλας περιουσίας των, καὶ ἔσφυροι νὰ γύρωσι τὸ άλια των ὅπο τὴν σημάναν τοῦ Στρυμονοῦ. Μετέφερον δὲ εἰς τὰ Σφακιά καὶ τοὺς χριστούς ἦσαν δὲ οἱ μετανιώσαται 1,260 οἰκογένειαι, οἱ Σφακιανοὶ τὸν τελευτοῖν Μάρτιον μόλις εἶχον λάβει ιδέαν τινὰ τῆς ἐπαναστάσεως, ἐλπίνοτος Νικολάου τινὸς Βαρεζόγλου, ή κατ' ἄλλους; Καρπιζά. Ἐν τούτοις ψλέπτυντες, σύντοι τὰ παθήματα τῶν ἄλλων κατοίκων, καὶ περιμένοντες καὶ αὐτοὶ τὴν τυχὴν ἐκείνων, διότι οἱ Οθωμανοὶ ἐσκόπουν μετὰ τὸ Μπαϊράμι νὰ μεταβῶσιν εἰς τα βουνά των καὶ νὰ τηνὶς ἀφαιρίσωσι τὰ ὅπλα, ἐνόμισαν συνετώτερον λαβεῖντες τὰ ὅπλα νὰ κινηθῶσιν αὐτοὶ κατὰ τῶν ἐρήμων· εἴροι δὲ καὶ τοὺς κατοίκουντας τὸ πρὸς ἄρχιον κατωφερὲς μέρος τῶν βουνῶν χριστιανούς· Ριζήσις, μεταξὺ τῶν ὄπσιών διέπρεπεν τὰ δύο σημαντικὰ χωρία, Λίζοι καὶ Θάριτον· συνεννοήθησαν δὲ καὶ οἱ υπὸ τοῦ Κουρυφοῦ Μεσαρίτες, συμποτωθέντες εἰς 900 ὅπλοφίρους, ἐξ ὅπερ 500 ἦσαν Σφακιανοί, 200 Ριζήται καὶ 200 Μεσαρίται. Ακολούθως δὲ τοῦτον ὁ ἀριθμὸς διὰ τῶν Δοκιμ-

τῶν. Διηρέθησαν λοιπὸν εἰς τρία σώματα ὑπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς Γεώργιον Δασκαλάκην τὸν Τζελεπῆν, Ἀναγνώστην Παναγιωτάκην καὶ τὸν Ρούσον Μπουρδουμπᾶν, μετὰ τοῦ τελευταίνου ἡγέθη καὶ ὁ εῖ; τῶν ἀδελφῶν Κουρμούλων, ὁ ἄλλος Χιουτεήμβεης, καὶ ἡδη Μιχαὴλ μετὰ τῶν υἱῶν του. Ιεζετράτευσαν δὲ τὴν 17 Μουσίου, τὸ μὲν σῶμα τοῦ Τζελεπῆ πρὸς τὰ Χανιά, τὸ τοῦ Μπουρδουμπᾶ καὶ Κουρμούλη πρὸς τὰ παρίλια τοῦ Αγίου Βασιλείου καὶ τὴν Ρεθύμνην, τὸ δὲ ὑπὸ τὸν Αναγνώστην πρὸς τὴν ἐτορχίαν τῶν Αποκορώνων μεταξὺ Χανίων καὶ Ρεθύμνης. Οἱ μὲν ὑπὸ τὸν Τζελεπῆν τὴν ἀκόλουθην ἡμέραν εἰς τὸ χωρίον Λουλο τῆς ἐπαρχίας Χανιῶν ἀπήγνησαν Τούρκους, τοὺς ὁποίους προσέβαλόντες ἔτρεψαν εἰς φυγὴν, φυνέυσαντες καὶ τρίχωντα ἐξ αὐτῶν. Τὴν ἀκόλουθην προσέβαλόντες ἄλλους εἰς τὸ χωρίον Κεφάλια ἐφόνευσαν οἰκοπέντες ἐξ αὐτῶν, ἔκαυσαν δὲ καὶ τὸ χωρίον. Φυνέυσαντες λοιπὸν καὶ κάιντες παντοῦ, τοσούτην φύσιον καὶ τρόμον προύξενησαν εἰς τοὺς Γούρκους, ὅπει τοὺς ἵντζικασαν νὰ καταφύγωσιν εἰ; ηδὸν φρούριον τῶν Χανιῶν, ἐξωθεν τοῦ ὁποίου ἐλθίντες καὶ οἱ ίδιοι ἐτροπεύθησαν.

Οἱ δὲ ὑπὸ τὸν Αναγνώστην προύξενησαν μεραλειτέραν φθηράν. Τηνιδιαισθεντες εἰς δύω, ἀπελεισαν ἐντὸς ἐνδοῦ ὁχυροῦ Πύργου ἐὸς χωρίου τῶν Αποκορώνων ἐισιδόν Τούρκους ὑπὸ τὸν Αληδάκην, καὶ ἐκεῖθεν ἥλθον ἐξωθεν τῶν Χανιῶν καταστρέψαντες ἐννέα χωρία. Δεινοτέραν καὶ ἀνωτέραν ἀντίστασιν εὗρον οἱ ὑπὸ τὸν Μπουρδουμπᾶν καὶ Κουρμούλην, ἀλλὰ καὶ οὗτοι τὴν ὑπερνίκησαν. Απαντήσαντες εἰς τὸ χωρίον τοῦ Αγίου Βασιλείου ἐκατὸν περίπου Τούρκους ὑπὸ τὸν διαβότον κακούργον τῆς Κρήτης Ίσμαηλην, καὶ περικυκλώσαντες αὐτοὺς, τὸν μὲν ἀρχηγὸν ἐφόνευσαν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἔτρεψαν εἰς φυγὴν. Ἐκεῖθεν μεταβάντες εἰς Αυπαδίαν ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τοὺς ἀρχίους κατοίκους τῶν χωρίων τῆς Λεπαρχίας ἐκείνης, συλλαβόντες καὶ τὸν Ντελῆ Μουσταζῆν, ὄνυμαστον διὰ τὴν ἀνδρίαν του, τὸν ὁποίου καὶ ἐφόνευσαν. Καίσαντες δὲ τινὰ χωρία ἐκεῖ, ἐπιτέθησαν κατὰ τοῦ μεραλειτέρου χωρίου τῆς Επισκοπῆς, συγκειμένου ἐκ 300 οἰκητῶν, Τούρκων κατὰ τὸ πλείστου, μετὰ τῶν ὁποίων ἐκκυ-

σαν καὶ τὸ Τσαμιον καὶ τὴν πλουσίαν β. Ελισθίκην τῶν Ὀθωρανῶν. Προχωροῦντες ἐκεῖθν ἔφτιζαν εἰς τὸ χωρίον ἀπατόπουλον, ἀπέχον τρεῖς ὥρας τῆς 'Ρεθύμνης' ἐνταῦθε ὅμως περιεκυκλώθησαν ὑπὸ δύω χιλιάδων Τσύρκων, ἀλλὰ δι' ἐφόδου διασχίσαντες τούτους, ἐξήλθον τοῦ χωρίου, πανταχοῦ ἐνοχλοῦντες τοὺς Τσύρκους. Καὶ τὰ τοια λιπόν ταῦτα σώγατα ἐγάνησαν ἀξέπαινα διὰ τὴν ἀδρίαν των.

'Αδυνατοῦντες οἱ τῶν Χινίων καὶ 'Ρεθύμνης Τοῦρκοι νὰ βλάψωσι ἡ ἀπωθήσωσι τοὺς ἔξωθεν τῶν φρουρίων ἔχθρούς των, τοὺς δόποίους μετὰ φρίκης ἔβλεπον, ἐπεκκλέσθησαν τὴν συνδρομὴν τῶν ἐν τῷ Μεγάλῳ Κάστρῳ καὶ λοιποῖς μέρεσι πρὸς καταδίωξιν των. Οἱ αἰμορίστοι οὗτοι ἐπίσης ἀδυνατοῦντες πρὸς τοῦτο, ἐμελέτησαν τὴν κατατροφὴν τῶν ἐν ταῖς φρουρίοις Χριστιανῶν. Ἐμελλε λοιπὸν νὰ χυθῇ ἀθώων αἷμα Χριστιανῶν καὶ ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ Θιασιαστηρίου, καθ' ἣν ὕστερον ἐδοξολύγουν τὸ Φύστον! Οἱ Αρχιεπίσκοπος τῆς νήσου Γεράσημος; ἔδρευεν ἐντὸς τοῦ Μεγάλου Κάστρου καὶ ὁ ἐπὶ φιλῷ ὄνομά αὐτοῦ Επίσκοπος οὗτοῦ Δουπόλεως. 'Επὶ τῇ προτερήνει τῆς Τσύρκωνς Αρχῆς ἦλθον εἰς τὸ Μέγα Κάστρον καὶ εἰ 'Επίσκοποι τῶν Ἀνατολικῶν Επαρχιῶν, οἱ Κνιωσσοῦ, Ιερονήσου, οἱ Αζίμπες καὶ οἱ Σιτίας. Όλοι οἱ ἐν τῷ φρουρῷ Χριστιανοί, μήτ' αὖτεν τῶν Αρχιερέων ἐξαιρουμένων, ειργάζοντο εἰς ἐπιτέλευτὴν αὐτοῦ καθημερινᾶς τε καὶ ἑρετάς. Τὴν δὲ 23 πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ὥλου, αἴφνης ἐκλείσθησαν αἱ θύραι τοῦ φρουρίου, καὶ πλήθης αἵμογαρῶν Τσύρκων ὅρμησε πῆδας τὴν Μητρόπολιν, φονεύθην καθ' ὅδον ὅσους ἀπάντα Χριστιανούς. Άρ' εὖ δὲ ἔφασε τὸ πλῆθος τοῦτο εἰς τὴν Μητρόπολιν, ἐσφράξεν 75 Χριστιανούς, ὡς λέων ὀρυάμενος. Κλείσαντες δὲ οἱ τύραννοι τὴν θύραν τῆς αὐλῆς, περιέμενον εἰς αὐτὴν καὶ τοὺς Αρχιερεῖς, ἀλλ' ἐπειτα εἰσελθόντες εἰς τὸ Συνοδικὸν ἐφόνευσαν τὸν Αρχιεπίσκοπον καὶ τοὺς πάντας Επισκόπους, ἐκεῖθεν δὲ εἰσῆλθον εἰς τὴν 'Εκκλησίαν, καθ' ἣν ὥραν ἐψήλλετο ἡ ἀκολουθία, τὴν ὅποιαν διεδιγμοῦ χύτις αἷμάζων, βλασφημίαι καὶ βλεψυραὶ πράξεις. Βισεῖθησαν δὲ καὶ εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἅγιων, ἐπιλήρωσαν αἷμάτων τὸ ἀναίματος Θυσιαστήριον, κατακριοργήσαντες τὸν ίερον

μηδιντα 'Εργαλέριον Ἱερέα. Τὰ μὲν πτώματα τῶν Ἐπισκόπων σταράτηντα ἔργιψαν εἰς τὰς ὄδους, τὸν δὲ κεφαλὴν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐμπήξαντες εἰς ξύλον περιέφερον ἐμπαῖζοντες εἰς τὰς ὄδους, καὶ ἀκολούθως τὴν ἔφερον ἐνώπιον τοῦ Βεζύρου Σερίφ Πασσᾶ. Ἀλλοι Τούρκοι διαφέργυνοντες τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν καὶ ἐργαστηρίων, εἰσῆρχοντο, καὶ τοὺς μὲν ἄνδρας ἔφίνευσαν, τὰς δὲ γυναικας κατήτηκον, πολλὰ δὲ τῶν παιδίων περιέτεμον. Τὸ ἐλειεινὸν τοῦτο θέαμα πολλὰς ὥρας μετὰ λύτρης παρίστατο! ἀνηίζαντες ἐπειτα τὰς θύρας τῆς πόλεως διεσπάρησαν εἰς τὰ χωρία φυνέοντες καὶ κχίοντες; μιλίς περὶ τὸ θειλιγὸν διέταξεν ὁ Πασσᾶς νὰ πάσῃ ὁ φόνος, φυλακισθῶτι δὲ οἱ ἐναπολειπόμενοι Χριστιανοί, διύτι ἔχρησίμευσαν εἰς ἐργασίας. Ἐπακτήστικα καὶ τρίχηντα ἑλογίτητον τὰ θύματα ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐν τῷ μεγάλῳ Κάστρῳ. ~~τοῦ θειλιγοῦντος~~ ^{τοῦ θειλιγοῦντος}, ~~τοῦ θειλιγοῦντος~~ ^{τοῦ θειλιγοῦντος}, ~~τοῦ θειλιγοῦντος~~ ^{τοῦ θειλιγοῦντος} πολλοὶ πρὸς ἔτι φυλακισθῶσιν ἀπέθηκον. Τα συμβήνα ταῦτα μαθὼν, Ἀγᾶς τις Χατζῆ Ἀφεντάκης, ἔχων ὑπὸ τῶν ἐφοτίαν του χωρία τινὰ, συνήθησε τοὺς κατοίκους αὐτῶν καὶ τοὺς ἐπφάζε, τὸ ὅποιον μαθὼν ὁ Πασσᾶς ἐπήνεγε τὸν ζῆλον του.

Οἱ Οἰωνεῖνοι τῶν Χανιῶν, Κισσάμου, Σελίμου, Ρεθύμνης καὶ Μεγάλου Κάστρου, ἀδεστράτευσαν πανταχόθεν πρὸς τὰ Σφακιά, τὸ ὄποιον ἰδόντες οἱ περὶ τὸν 'Ρούσον ἀπεσύρθισκαν πρὸς τὴ βουνά των καὶ εἰς τὰ χωρία Ἀσκύρου καὶ Καλλικράτης. Ἀλλὰ τὴν Ιουλίου οἱ ἐχθροὶ μετὰ τεσσάρων κανονίων ὄρμήσαντες κατ' αὐτῶν, καὶ τρέψαντες εἰς φυγὴν, ἡλευθέρωσαν καὶ τοὺς μετὰ τοῦ Ἀληδάξη πολιορκουμένους εἰς τὸν Ήλισσον. Οἱ Ἑλληνες ἔντρομοι γενόμενοι ἐγκατέλιπον τὰ χωρία, καὶ μεταβίντες εἰς τὴν πασαλίκην ἐπειδίσθησαν εἰς τὰ πληνα. Όσην δὲ δειλίνιν ἔδειξαν οὗτοι, τότην γενασούχιαν ἔδειξαν οἱ ὑπὸ τὸν Τσελεπῆν καὶ Ἀιαγνάστην, οἵτινες ἀφήσαντες φυλακὴν τινὰ ἔζωσθεν τῶν Χανίων, ἀνέδησκαν εἰς τὰ ὅη αὐτημερῶν, καὶ ὡς ἀστραφὴ πεπόντες κατὰ τῶν ἐχθρῶν, περιεύκλωσάν τινας τοῦ αὐτῶν κατὰ τὴν ἀμπελὸν πληκτίου τοῦ Ἀσκύρου, καὶ βλάψαντές τους κατείσας τοὺς ἡγεμόνας κακῶς εἰς τὴν 'Ρέθυμνον ἐφόνευσαν ἐκεῖτὸν καὶ τεταράκοντα ἡγραλώτισαν, ἐν

οῖς καὶ τὸν Γερλῆ Κεχαγιάν. Ὁλοι δὲ οἱ αἰχμαλωτισθέντες ἐφόνεύθησαν. Μετὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην νίκην ἐπανῆλθον καὶ οἱ φυγόντες τὴν μάχην τὴν 5 Ἰουλίου. Οἱ Ἑλληνες ἐπανῆλθον ἔξωθεν τῶν πυλῶν τοῦ φρουρίου, τοσούτον δὲ ἐνεκρέβονθησαν, ὅπερα προχωρήσαντες, ἐπολιόρκησαν στενῶς τὰ Χανιά, τοὺς ἑστέρησαν δὲ καὶ ὕδατος, διαλύσαντες τὸ ὑδαγωγεῖον. Τοῦτο ίδόντες οἱ Τούρκοι συνεσματώθησαν ἐν 'Ρεθύμνῳ ὑπὸ τὸν Πασσᾶν, καὶ ἵξεστράτευσαν εἰς Σρακιζή. Οἱ δὲ Ἑλληνες ἀποτυρθέντες εἰς τὰ ὅρη, αἰρηνδίως πάλιν ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἔχθρῶν, καὶ τρέψαντές τους εἰς φυγὴν, ἐφόνευσαν ὑπὲρ τοὺς 900 εἰς τὰς στενωποὺς, τοὺς κατεδίωξαν δὲ μέχρι τῶν φρουρίων.

Οἱ Κρήτες ἐν τούτοις αἰσθανόμενοι τὴν ἐλκευψιν ἀρχηγοῦ, ἔστειλαν πρὸς τὸν Ἱψηλάντην ζητοῦντες τοιωδίου. Οὗτος δὲ ἀπέστειλε τὸν Μιχαὴλ Κομνηνὸν γενιγθίγα τὸν 'Ρωσσικὸν ἐξ Ἑλλήνων, ὃς τις ἐξεδωκε στρατιωτικὸν ὄργανοντιμὸν κατάληκον τοῖς ταχικοῖς ἀκολούθως ἐφέθησαν διαφόρα πλοῖα ἐξ Εύρωπης εἰς Λουτρὸν, φέροντα τροφὰς καὶ πολεμοφόδια.

Καθ' ἣν δ' ἐποχὴν ὁ ἀντιπρύτανος τοῦ Ἱψηλάντου Ἀφιντούλης ἔφθασεν εἰς Κρήτην, οἱ χριστιανοὶ εἶχον προχωρήσει μέχρι τῆς Δυτικῆς ἐσχατιᾶς τῆς 'Ρεθύμνης. Διπλίλιοι δὲ καὶ τετρακόσιοι ὑπὸ τοὺς Πρωτηπαπαδίκην, καὶ Σαφάκαν ἐπολιόρκησαν τὰ Χανιά καὶ ἐφύγαττον τὰ στενὰ Σελήνου, Κισσάμου καὶ Σουδᾶς, Τρισχίλιοι ὑπὸ τὸν 'Ρούσον κατείχον τὰς διοδούς τοῦ Πασαλικίου 'Ρεθύμνης. Οἱ δὲ Μελιδάκης μετὰ χιλίων εὑρίσκετο ὑπὸ τοὺς πρόποδας τῆς Ἰδης, ὡςτε ἐπὶ τῶν ὅπλων ἦσαν 6,500 Κρήτες. Οἱ δὲ Τούρκοι ἦσαν τριπλάσιοι ἐπὶ τῶν ὅπλων ἐντὸς τῶν φρουρίων καὶ τῶν ὥγαρῶν θέσεων, ἔχοντες καὶ ἐλευθέραν τὴν θάλασσαν. Τὴν 20 καὶ 24 Δεκεμβρίου ἐγένοντο αἱματηραὶ συμπλοκαὶ, κατὰ τὰς ἱππίας ἡττήθησαν οἱ ἔχθροι, ὅμοιως καὶ τὴν 3 Φεβρουαρίου. Ἀκολούθης ἐξειλίγοντες οἱ Τούρκοι ἐκ τοῦ μεγάλου Κάστρου ἤναθησαν μὲ τοὺς τῆς 'Ρεθύμνης, συμπληκώθέντες εἰς 5,000. Βροετίθεντο δὲ νὰ προστρίψῃ τὰ ἐλευθέρα χωρία. Οἱ δὲ Ἑλληνες ἤσαν διπλίλιοι ὑπὸ διαφόρους ἀρχαιγοὺς, ἐν τοῖς καὶ ὁ 'Ρούσος, καὶ Ἀντώνιος Μελιδάκης, ὃς τοις μεταβάσεις ὅπου

οι Τούρκοι είχον τὰς ἀποσκευὰς, τοὺς ἐκτύπησε τὴν 12 Μαρτίου, καὶ ἔκριζετο τὸ χωρίον Βαθυακὸν, φυνέυσας τοὺς ἐκεῖ κύριοι μένους ὅλιγους Τούρκους, ἐκεῖθεν δὲ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ στρατόπεδόν του. Οἱ Τούρκοι μαθόντες τοῦτο κατεταράχθισαν, ὑποπτεύοντες μήτις ἡλθοῦν καὶ ἄλλαι δυνάμεις, καὶ οὕτω διαλυθέντες ἀνεγώησαν. Μετὰ τὴν νίκην ταύτην ὁ Μελιδόνης ἐλθὼν εἰς Ἑρίδας μετὰ τοῦ Ἐρύστου, ἐφινεύθη παρ' αὐτοῦ, καὶ οὕτω διελύθη τὸ στρατόπεδον.

Μετά τινας ἡμέρας ἦλθεν εἰς Κρήτην ὁ Βαλέστας, ὁ ἔρχομός του ὄποιου, διαπρέφαντος ὅπου καὶ ἀν ἐπολέμησεν, ἐνεδίρρυνε τοὺς Κρήτας καὶ τὸν Διοικητὴν αὐτῶν εἰς τὸ νὰ θέτη πρὸς τὴν Ἱρίουμνον στράτευμα ὑπὸ τὴν ὄδηγίαν του, καὶ νὰ τὸ ἐπαυξήσωσι. Τὴν 8 Ἀπριλίου ἐξεπράτευσαν οἱ Τούρκοι τῆς Ἱρίουμνου πρὸς τὸ Καστέλι καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν πεδιάδα, σφοδρῶς δριμεῖς πολεμηθέντες ἀνεγώησαν, ἐξ οὗ ἐνθαρρύνθησαν οἱ Ἕλληνες, ἐπὶ τὴν προτάτει τοῦ Βαλέστα ἐπέκεσσον κατὰ τῶν κρατερίων τὰς ὑψηλὰς θέσεις Ὁθωμανῶν, οἵτινες εἶχον καὶ τάσταρα κανόνια. Οἱ Τούρκοι τὴν 11 ὑπὸ τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ πυροβολικοῦ κατέβησαν εἰς τὴν πεδιάδα καὶ ὀψηγησαν κατὰ τῶν Ἕλλήνων, οἵτινες μέχρι μὲν τίνος ἀντέστησαν, ἀλλ' αἴφνης διεσκορπίσθησαν ὁ δὲ Βαλέστας πληρωθεὶς, ἤγαλωτισθο καὶ ἀπεκεφαλίσθη.

Οἱ Αἰγυπτιακὸς στόκος τὴν 29 Ἀπριλίου ἐψήσαν εἰς Κρήτην, συγκειμένος ἐξ 100 πλοίων, ἔφερε δὲ τὸν Ἀλεξανδρονίου Χατᾶν Πασσᾶν μετὰ πεντακισχιλίων Ἀλβανῶν ἐχλεκτῶν καὶ 800 ἵππων μετὰ πολεμοφόρων καὶ κανονιών· ἐλύτων δὲ εἰς μάχην μετὰ τῶν Ἕλλήνων, ἐνικήσεν αὐτοὺς εἰς διαφόρους θέσεις.

Οἱ Διοικητὴς τῆς Κρήτης Ἀρεντούλος εἶχεν ἀπολεσσει πλέον τὴν εὔστοισιν τῶν Σφρακιανῶν, παρὰ τῶν ὄποιων καὶ μιτιδεῖς ἐξερισθῆσεν καὶ ἀποχτυπώσθεις καθηρέθη, καὶ ἀπέπλευσεν εἰς Μούλταν, καὶ ἀνεδείγθη ὁ Ιενικός Γραμματεὺς N. Οἰκονόμου προσωρινὸς Διοικητὴς τοῦ τόπου, ὑπὸ τῷ ὄποιον 5.000 Ἑλλήνων ἐφημώσαντες τὴν γῆν, κατεστρεψαν τοὺς Ηύσηρους τῶν ἐπαρχῶν Κισσόμου καὶ Σελήνου, καὶ ἀπίλθεισαν τοὺς Τούρκους ἐντὸς τῶν φρουρῶν.

Μετὰ δὲ τὴν ἐν "Αἰτίαι συνέλευσιν κατ' αἴτησιν τῶν Κρήτων διωρίσθη Ἀρμοστής ὁ Μανώλης Τομπάζης· διὰ συνεισφορῶν δὲ αὐτοῦ καὶ ἄλλων ἐστρα τολογήθησαν 1,200 ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ὀπλοφόροι, καὶ ἔφθασαν ἅπαντες εἰς τὸν λιμένα Κισσόμου τὴν 22 Μαρτίου. Ἐκεῖ ἀποθεαθέντες μετὰ τοῦ ἐκ 15 κατονιών πυροβολικῆν ἐπολιόρκησαν τὸ φρούριον Κισσόμου, καὶ τὸ παρέλαθον, καὶ ἔστειλαν εἰς τὰ Χανιά τοὺς ἐν αὐτῷ 1,500 Ἀλβανούς. Τὴν παράδοσιν τούτου ἡκαλούθησε καὶ ἡ τοῦ Κανδίου. Ἀλλ' ἐνταῦθα οἱ ἐντόπιοι Ἕλληνες, παραβάντες τὴν συνθήκην, πιρὰ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἀρμοστοῦ, ἐνέδρευσαν καὶ ἐφίνευσαν πολλοὺς τῶν Κανδιτῶν Τούρκων. Οἱ Τούρκοι ἐν Χανίοις καὶ ἐν Μεγάλῳ Κόστρῳ ἐνεδύναμεθησαν ὑπὸ τῆς μοίρας τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου, ὅστις, ὑπὸ τὸν Ισμαήλ Γιβραλτάρον εἶχε φθάσει φέρων τροφὰς καὶ 5,000 στρατιώτας καὶ 300 πυροβολιστάς. Οὗτος ἀναγωρήσας, ἐπανῆλθε μετ' ὀλίγον, φέρων στρατὸν καὶ τροφὰς εἰς τὸν Χαστανό Παστάν, ὅστις πεσὼν ἐκ τοῦ ἕππου του ἀπέθανε, τὸν δποῖον προσωρινῶς διεδέχθη ὁ ἀνεψιός του Μουσταφάμπεης. Νέος δὲ οὗτος καὶ φιλότιμος, εξεστράτευσε μετὰ πολλοῦ πεζικοῦ καὶ ἵππου κατὰ τῶν ἐν Ἀμυνρίδαις Ἑλλήνων, τοὺς δποίους κατέστρεψε καὶ διεσκόρπισε, φονεύσας 300 περίπομ. ἀκολούθως ἐπετέθη κατὰ τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μυλοπόταμου τοὺς δποίους, ἐνίκησεν. Η μάχη δὲ αὕτη κατέστρεψε τὸν ἀγῶνα τῆς Κρήτης.

Περὶ δὲ τὸν Μάρτιον 1823 ἦλθεν εἰς Κρήτην ὁ γαμβρὸς τοῦ Μεχμέτ· Ἀλλή Χουτεήμπεης, ἀνὴρ τολμηρὸς καὶ δραστήριος· οὗτος οὐδέλλως ἔδιδε καιρὸν εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ περιέτρεχε θυτικῶν καὶ αἰγμαλωτῶν προσταλῶν δὲ καὶ αὐτὰ τὰ Σφακιὰ τὰ ὑπέταξαν· ἀκολούθως ἐκάλεσε τὸν λαὸν εἰς ἀριστερὸν ἐπὶ ὑποσχέσει τελείας ἀμυνηστείας, καὶ ἐπὶ παραχωρήσει τῆς ἴδιοκτησίας του. Οἱ μὴ ἀναγωρήσαντες ὑπετάγθησαν, οἱ δὲ ὀπλαρχηγοὶ οἱ προσκυνήσαντες ἐδικινήσαν εἰς τὰς ψυλαχάς, ὁ δὲ Ἀρμοστής ἀνεγώρησε.

Μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ Χουτεήμπεη καὶ τῶν Αίγυπτιακῶν στρατευμάτων εἰς τὴν Κρήτην ἡ ἐκανάστασις κατεστράφη. τῶν δὲ

επελλήνων, ἄλλοι μὲν ἀνεχόντσιν ἐκ τῆς νήσου, ἄλλοι δὲ ὑπέκυψαν αὖτις εἰς τὸν Ὀθωμανικὸν ζυγὸν, ἐνῷ οἱ τῆς Στερεάς Ελλάδος καὶ τῆς Πελοπονήσου λαοὶ παντοῦ ἔθνομένευον ὡς καὶ οἱ κατὰ θάλασσαν μαχόμενοι. Διὰ τοῦτο οἱ ἐξευγενισμένοι λαοὶ τῶν δύω ἡμιτριορίων, οὐδόντες τὴν καρτερίαν τῶν Ἑλλήνων ἀφ' ἐνὸς, καὶ τὴν ωμότητα τῶν Ὀθωμανῶν ἀφ'. ἐτέρου, ἐκινήθησαν εἰς συμπάθειαν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων καὶ συέστηπν πανταχοῦ φιλελληνικὰς ἐταιρίας. Ηἱ δὲ Ὀθωμανικὴ Κυρέουντις ηλιούσα γνώσιν τῶν πρὸς τὴν Ἑλλάδα συμπαθεῖσαν τοῦ ἐξευγενισμένου κόσμου, ἐτικέσθη νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν καταστροφὴν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάτεως δι' ἀποστολῆς τακτικῶν στρατευμάτων ἐξ τῶν ὑπὸ τὸν Ἡγεμόνα τῆς Αἰγύπτου διοργανισθέντων. Πρὸς τὸν σκοπὸν λοιπὸν τοῦτον προσέφερεν εἰς τὸν Μεγάλην Ἀλῆν τὴν Ἡγεμονίαν τῆς Κρήτης, πρὸς δὲ τὸν αὐτὸν Ἰμρήμην τὴν τῆς Πελοποννήσου, διατάττουσα αὐτὸν ὅσου ἐνεστι τάχιον νὰ ἐξαποστείλῃ στρατεύματα ὑπὸ τὴν διηγήσαν τοῦ σίου τοῦ ὅπως φέρη εἰς ὑποταγὴν τὰς χώρας ταῦτας, τὰς ὅποις τῷ Ἐλεγον, ὅτι οἱ ἔχθροι τῆς πίστεώς του Φράγκοι ὑπερασπίζονται διὰ παντούν μέτων. Ο Μεγάλης Ἀλῆς, περαδεχθεὶς τὰς πρότασεις τοῦ Σουλτάνου καὶ τὰς προτρέψεις αὐτῷ Ἡγεμονείας, ἐσπευστε πρὸιν ἐτοιμασθῆν Ἰμρήμης καὶ ἐξαπίστειλεν εἰς τὴν Κρήτην κατὰ πρῶτον τὸν Χασᾶν Πασσᾶν Διεβέλην Ἀλεσανδρόν, καὶ μετὰ τὸν βάνατον αὐτοῦ, τὸν γαρθρὸν του Χουσεύμενην. Τὴν 23 δε Νοεμβρίου τοῦ 1824 ἐθασεν ὁ Ἰμπραγήμης εἰς τὴν Σούδην τῆς Κρήτης, ὑπερον ἀπὸ διαφέροντος ναυμαχίας, τὰς ὅποιας συνῆψε μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, ἐκ τοῦ ὅποιου ὑπέφερεν ἥττας καὶ κατεστροφὴς μεγάλας, καὶ μόνις ἕδουνθη νὰ ἀγκυροβολήσῃ εἰς Σούδην μὲ τὸ ὑπόλοιπον τῶν στρατευμάτων καὶ τοῦ στόλου τοῦ ἀλλ' ἀκολούθως μετέφερε καὶ ἄλλα στρατεύματα εἰς Κρήτην, καὶ τὰ διεύθυνεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, διπὺ μετέβη καὶ ὁ ἴδιος Ἰμπραγήμης. Ηἱ Κρήτη λοιπὸν, γενομένη τὸ ὄρμητήριον τῆς Αἰγύπτου, ἐλέγεται ἀκαταπύρωτως ποὺς Ἀρχεικῶς στρατούς, μεταβιβλομένους ἐκείθεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, δίτην δὲν ἔχει πλέον νὰ ὑψάσῃ κεραλήν ποὺς ὑπεράξεστον τὴν ἐλευθερίας της,

Μετὰ τὴν ἐν Ναυρίνοις ναυμαχίαν καὶ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου, αἱ τρεῖς Μεγάλαι Δυνάμεις πρινέτειναν εἰς τὸν Σουλτάνον τοὺς ὅρους τοῦ μετεχόντος τῶν Ὀθωμανῶν καὶ Ἑλλήνων συμβιβασμοῦ, ἀλλ' αὐτὸς τὰς ἀπέρριψεν· ως ἐκ τούτου ἀπολλάχησαν καὶ οἱ Ἑλληνες τῆς ὑποχρεώσεως τῆς ἀνακωχῆς, τὴν ὥπερεν αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις εἶχον ἐπιθάλει εἰς αὐτούς. Κατὰ συνέπειαν προποίμασαν διαφόρους ἔκστρατείας διά τε τὴν Πελοπόννησον, τὴν Ἀνατολὴν καὶ Δυτικὴν Στερεάν· Ἐλλάδα, ἐφόρντισαν δὲ νὰ ἔξαποστείλωσι στρατιωτικὴν δύναμιν καὶ εἰς Κρήτην. Κατρατολογήθησαν λοιπὸν δισγέλιοι Κρῆτες καὶ ἄλλοι τόσοι ἐκ τῆς Στερεᾶς, οἵτινες μεταβάντες εἰς Κρήτην συνεκρότησαν διαφόρους μάχας μετὰ τῶν Ὀθωμανῶν, τοὺς ὁποίους ἐνέκυναν εἰς διαφόρους θίσεις, ἀλλ' ἀκολούθως ἡττηθέντες ἐπέτρεψαν εἰς Γραμποῦσαν. Μετὰ τοῦτα ἀπεστάλη ἐκεῖ ὁ Χ. Μιχάλης ἀρχηγὸς μετὰ 600 πεζῶν καὶ 100 ἵππων, δοτικοὶ φύλασσας εἰς Κρήτην εὗρε τοὺς κατοίκους εἰς μεγάλην διαφωνίαν, ἀλλὰ συγκεντρώσας δύναμιν τινα ἐντοπίων καὶ μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν συνεκρότησε τὴν φονικωτάτην ἐν Φράγκῳ Καστέλῳ μάχην μετὰ τοῦ Μουσταφᾶ Πασσᾶ περὶ τὴν 17 Μαΐου, καθ' ἣν ἐνδίξως ἐπέσσεν αὐτὸς καὶ ἀπαντεῖς οἱ ὑπ' αὐτὸν ἵππεις καὶ 250 περίπου πεζοὶ καὶ τέσσαρες ὀπλαρχηγοὶ, ἐκ δὲ τῶν ἐγθῶν 500 καὶ πολλοὶ τῶν ἵππων ἀξιωματικῶν. Εἰς τὴν φονικωτάτην ταύτην μάχην οἱ Ἑλληνες ἐνίκησαν νίκην Καθμείαν, μετὰ τὴν ὥπερεν συθηκολογήσαντες καρέδωκον τὸ φοιόριον καὶ ἀνεγώρηταν ὑπὸ τὸν ἐγγύοιν τοῦ Μουσταφᾶ Πασσᾶ Ἀλβανοῦ. Ο Πασσᾶς οὖς Ρελήσιας τὸ εἰσβαλητὴν καὶ εἰς τὸ Σρακιὰ ἐπαθεὶς ἤτταν μεγάλην, διότι ἐφονεύθησαν ἐκ τῶν ὑπ' αὐτὸν γῆινοι περίπου καὶ 150 ἡχμαλωτούς τοῦ ιεροῦ, ἔχασε δὲ καὶ 250 ἵππους, ἐνῷ μόνον 25 Χριστιανοὶ ἐγκένθησαν. Δυστυχῶς δύμως μετὰ τόσα δεινὰ, τὰ ὄντα ὑπερφέρεν ἡ πολυπαθῆς οὖτη νήσος, καὶ μετὰ τόσας νίκας, τὰς ὄπιδας ἔλοισε κατὰ τὸν πολυετῆ ἀγὸνα τῆς κατὰ τῶν ἀγοίων τριῶνων, ἔμεινε καὶ πάλιν κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς πεζωτισμένης Μύρωπης ἔκτὸς τῶν ὄρίων τῆς ἐλευθέρας· Ἐλλάδος καὶ στεναζούσα εἰσέτι ὑπὸ τοῦ βιρύν ζυγὸν τῆς δουλείας!.

Ἐξιστόρησις τῶν ἐν Ἡπείρῳ συμβάντων κατὰ τὰς παρχρονὰς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

Μετὰ δεκαεπταετίαν ἀπὸ τῆς μεταναστάσεως τῶν Σουλιών εἰς τὴν Ἐπτάνην τοῦ Ἡπείρου, ἵτοι περὶ τὸν Μάρτιον τοῦ 1820 ἔτου, ὁ τύραννος τῆς Ἡπείρου Ἀλῆ Πασσᾶς ἐπέπεσεν εἰς τὴν ὄργην τοῦ Σουλτάνου τῶν Ὀθωμανῶν, ἡ δὲ Κυβέρνησις αὐτοῦ ἀπεφύσισε τὴν καταστροφὴν καὶ ἐξόντωσιν τοῦ αὐλάδους καὶ ἀπειθοῦς αὐτοῦ Βεζίρου. Ἡ Κυβέρνησις αὕτη τοῦ Σουλτάνου ἐγνώριζε μετὰ θετικότητος τὰς δυνάμεις καὶ πανουργίας τοῦ Ἀλεξανδροῦ Ἡγεμόνος, διὰ τοῦτο ἔλαβεν δλα τὰ μέτρα πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς σοφαρᾶς ταύτης ὑποθέσεως· ἐν δὲ τῷ μέτρων τούτων ἦτο καὶ ἡ διατάγματος προσκλητισις ὅλων τῶν ὑπηκόων τοῦ Σουλτάνου πάτης φυλῆς, τῶν διὸ τὴν Ἡγεμονίαν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ διατελέσθαιν, διὸς οὗτοι λέγονται ἀπαντες τὰ ὅπλα καὶ ἔχεγερθωσι κατὰ τοῦ ἀποκηρυχθέντος ἀντάρτου καὶ ἀποστάτου Ἀλῆ Πασσᾶ καὶ συντελέσσωσιν εἰς τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ. Δι' οὐαῖτέρων δὲ διαταγμάτων ἡ Σουλτανικὴ Κυβέρνησις προσεκάλεσεν ὅλους τὺς φυγάδας Ὀθωμανῶν καὶ Χριστιανῶν, τοὺς, ὅποίς τοι Ἀλῆ Πασσᾶς εἶχεν ἀποδιώκει ἀπὸ τὰς πατρίδας των, ἀπαντας αὐτοὺς ἡ Σουλτανικὴ Κυβέρνησις ἐπροσκαλοῦσε νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰς ἑστίας των καὶ νὰ γίνωνται κύριοι τῆς περιουσίας των. Τὰ διατάγματα ταῦτα τὰ ἔρεσε μαζύ του ὁ παρὰ τῆς Σουλτανικῆς Κυβέρνησεως ἀποστελεῖ; διοικητής τοῦ Στόλου Καπετανάμπεϊ, διτεῖ; ἐκτὸς τῆς διαταγῆς, ἢν εἴ/εν, διπο; ἐκβιάσῃ πρὸς παράδοσιν τὰ φρούρια τῆς παραλίας ταύτης, εἰχε καὶ τὴν ἐντολὴν διπος προσκαλέση τοὺς φυγάδας Τζέμιδας καὶ τοὺς Σουλώτας, νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς πατρίδας των καὶ νὰ καθίξωσι τὰ κτήματά των, καὶ προσέτι νὰ λάθουσι τὰ ὅπλα κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ. Ο διοικητής τοῦ Στόλου ἐξεπλήρωσε τὴν ἐντολὴν τοῦ κυρίου του, ἐξαπέσσεις τα διατάγματα τῆς Κυβέρνησεως του εἰς τὴν Κέρκυραν, δικοι εἶχον καταφύγει οὗτοι, καὶ ἐπροσκαλοῦσεν ἀπαντας τοὺς ἐνδιαφερομένους εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ταύτην.

Οι Σουλιώται, οἵτινες εἴχον λάβει ιδέαν πρό της ἐνεργείας τῆς ἐπαναστάσεως ἀπὸ τούς ἐν Κερκύρᾳ φιλικούς (*) ἐνόμισαν τὴν εὐκαιρίαν ταῦτην ὡς τὴν πλεον ἀρμοδιωτάτην καὶ ὡς ἐκ Φίλων Προνοίας διά τε τὸν ιδιαιτερούν καὶ τὸν γενικὸν τῆς συντηρίας τῆς Πατριδίς σκηπθῆν, πρὸς τοῦτο δὲ σπεύσαντες ἔδραξαν τὰ ὅπλα καὶ ἐβρήφθησαν εἰς τὴν ἀπέναντι περιφέρειαν τῆς Ηπείρου καὶ ἔβασαν εἰς τοὺς κόλπους τῆς πολυσποθήτου αὐτῶν Πατριδίς. ἐπὶ κεφαλῆς δὲ αὐτοῦ τοῦ μικροῦ Σώματος ἦτιν ὁ ἀείμνηστος Νότης Βότσαρης καὶ ὁ Ἀλισχούστης καὶ ἄλλοι τινὲς οἱ δυνθέντες κατὰ πρώτον νὰ διασχίγωστε τὴν προσοχὴν τῆς Κυθερώσεως τῆς Ἐπανάστασην καὶ νὰ μεταβῇσιν εἰς Ηπείρον, ὅκολούθως ὅμως μετίησαν καὶ ὅλοι. Ἄμα δὲ ἐπάτησαν τὸ ἔδαφος τῆς πατρίδης τῶν κατεσπευμένων ἐσήκωσαν εἰς τὰ ὅπλα ἀπαντας τοὺς κατοχούς τῶν γυμρίων τῆς ἑπαρχίας τινα, τοὺς ὄποιους καὶ παραλαβόντες ἐπερχόμορησκν εἰς τὰ γυρία τῶν Ἰωαννίνων, ὅπως ἐκ τοῦ πλησίου πολιορκήτωτι τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ, τὰ δὲ ὄχυρά ματα. τῆς ἑπαρχίας τοῦ Σουλίου δὲν τὰ ἱνοχλύταν, διέστι τὸ Φρούριον τῆς Κιάρας, φρουρόμενον ἀπὸ ἕνα Οθωμανὸν πιστὸν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ Μπιρτοτζάλα λεγούμενον, διστις εἶχε διαδόσει διτι τὸ Φρούριον τοῦτο θέλει τὸ πραδώσει εἰς τὸν νικητὴν, εἶτε ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς εἶναι, εἶτε ὁ Σουλτάνος, καὶ διὰ νὰ μὴν διάστουν ὑπὸν της ιδιαιτέρου σκοποῦ οἱ Σουλιώται καὶ βάλοντες τις Ὁθωμανὸν εἰς ὑποψίαν, διευθύνθησαν πρὸς τὰ Ἰωάννινα πρὸς τὸν ὑποτιθέμενον τελικὸν σκοπὸν τῆς καταστροφῆς τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ. Προσέτι ἐνός τῆς πύλεως τοῦ Σουλίου εἶχε μεταφέρει ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς γιλιας οἰκογενείας Διάπιδων Λιουζάτων ὀθωμανῶν, οἵ-

(*) Ήρι τὰ 1818 ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας εἶχε μετοθῆ ἐκ Πετρουπόλεως εἰς τὴν πατρίδα του Κέρκυραν ἐνταῦθα ἐπανουσιάσθι, σὺν εἰς αὐτὸν ὁ Νίτη Βότσαρης, ὁ Νάσσος Φωτομόρρας, ὁ Μάρκο Κουτσούκας, Λόρηππος Βέίκος, Ζυγόρη Τζαβέλλης, Γάνης, Δράγος, Πίστη Δωρυλῆς καὶ ἄλλοι καπεταναῖοι Σουλιώται ζητοῦντες ἵνα μετατεύσῃ εἰς τὸν Λέτονταρά πα τῆς Καποδίστριας, ἵπους τοῖς δοθῆ τέρησ πειρασία τις εἰς αὐτοὺς, ὁ δὲ τοῖς εἰπε νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Μάνην διέτι οὐκ γριασθῶσι μετ' ἐλίγον ἀκολούθων τοῖς ἐγείναν τὰ πάντα γνωστά.

τινες κατοικήσαντες εἰς τὸ Σουλι εὐχαριστήθησαν καὶ δὲν ἦθ. λαν
νάναχωρήσωσιν ἔχειθεν παρρησίας καὶ τούτους δὲν τινές ήνώ-
χλησαν οἱ Σουλιώται διὰ τοὺς προεκτεθέντας λόγους. Οἱ ἀρχη-
γοὶ οὗτοι λοιπὸν τῶν Σουλιωτῶν μετὰ ἐπτακοσίων ὡραϊδῶν χω-
ριών μετέβησαν κατὰ τοῦ ἔγχροο καὶ ἐστρατοπέδευσαν ἐπὶ θεῖαν
τῶν Ιωαννίνων, δύο ώρας μακρὰν, εἰς τὸ χωρίον Ροφίστα, τα-
δε Σουλιτανικὰ στρατεύματα φοβιώμενα δὲν ἐτολμοῦσαν νὰ πλη-
σάσιουν αὐτὴν πρὸ τῶν ὄριων τῆς Ηγεμονίας τούτης, οὐ δὲ διε-
ριθέντες παρὰ τῆς Οθωμανικῆς Κυθερώνισσες Ἀρχηγοὶ τοῦ στρα-
τοῦ αὐτοῦ ὁ μὲν Ισουμπέτη Σερεζῆς ὄρτιως εἶχε κατοικήσαι
εὑρίσκετο ἐν Μπιταλίοις, οἱ δὲ Μαχμούτ Πασσᾶς Δούρμαλης καὶ
ὁ ἄρτιώς προβιβασθεὶς εἰς τὸν βαλτὸν τοῦ Βεζίρου Πατριό-
πετη, μετονομασθεὶς Ισμαήλ Πασσᾶς, εὗτοι μόλις εἶχον εὑθε-
εἰς Δούρμαν καὶ πολὺ ἀργά διασθόντε πρὸ την Λάρισσαν τὰς
Θεσσαλίας. Οἱ αὐτῆς Ισμαήλ Πασσᾶς Παστίμπετη ἐκ λιρίσσης
ἔγραψεν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Σουλιώτας· ἀκολουθῶς:

«Ἀπὸ τῶν Ισμαήλ Πασσᾶν Βεζίρην καὶ Βελήν (Διοικητήν) τῶν
Ιωαννίνων καὶ τοῦ Δελβίνου πρὸς ἀποντας τοὺς μεγάλους καὶ μι-
κροὺς καπετανέους Σουλιώτας, τοὺς εὐέισκομένους εἰς τοὺς Κορζῆς
καὶ εἰς τὰς ἄλλας νήσους, πρὸς εὖς ἀπονέρω κατὰ πρώτον τὸν
χαριετισμὸν μου καὶ ἔπειτα τοῖς φανεσίνω, διότι ὁ πολυγόνιος
Βασιλεὺς μηδ ἔχομεν ἴνογετε (ἐχάρισε) τρία τούγια, τοῖς δὲ
Ἀλῆ Πασσᾶ, Μουχτάρ Πισσᾶ καὶ Βεζῆ Πασσᾶ καὶ τοῖς ἐπικο-
ρού ταΐτης Φαμιλιάς τοῖς τὰ ξείκωσε, καὶ δι' ὑψηλοῦ Φερμα-
νίου τοὺς προστάζει νὰ σκωλῇ ὅλη ἡ Φαμιλιά καὶ νὰ ιπάγῃ
νὰ κατοικήσῃ εἰς τὸ Τεπελένι. Λοιπὸν εἴραι βεβαιως, ὅτι ἂμα
διάβατε τὴν ἐπιστολὴν μου ὅλοι θὰ σπάσοντε τὰς χειράς κοι-
τοὺς ὁφθαλμοὺς εἰς τὸν οὔρανὸν διὰ νὰ κόμητε Διούζ (δέησιν)
διὰ τὴν ζωὴν τοῦ χραταινότου Βασιλέως, ὅπου μὲ αὐτὸ τὸ
μεγάλον του ράχημέτι κρήζει ὅπίσω εἰς τὴν Πατρίδα σας ὅλους
Σας διὰ νὰ πάρητε τὰ μούλχια σας καὶ ἐσπάντιά σας καὶ νὰ
μεταγνωρίσητε τοὺς συγγενεῖς καὶ ἐδικαστίς Σας· διὰ τοῦτο δὲν
χρειάζεται ἀργοπορία, ἀλλ᾽ ἀ μέσως νὰ ὀρματωθῆτε κατὰ τὴν
Βασιλικὴν Διατογὴν καὶ μὲ τὸν ἔγχωρον ζῆλον εἰς τὴν χ-

γαπνυμένην Σας Πατρίδα νὰ πηγαίνητε εἰς τὴν Πατρίδα νὰ συντρέξητε τὸν Καπετανόμπεϊ ὅπου ἔχει τὴν Σημαῖαν τῆς Βασιλικῆς ἀρμαδῆς καὶ νὰ δώσητε τὸ παράδειγμα τῆς ἀνδρίας Σας καὶ ὅλων τῶν πατριωτῶν, θίστε νὰ θυμιάση ὁ κόσμος ὅλος πόσην ἐπιθυμίαν ἔχετε νὰ συντρέξητε τὴν Βασιλικὴν προσταγὴν καὶ πόσην ἡξεύρητε νὰ τιμάτε τὴν Πατρίδα Σας καὶ τὰ γώματα ὅπου σᾶς ἐγένησαν· ὑγιαίνοιτε! Ἐν Αρίστῃ τῇ 30 Ιουλίου 1820 (Γ. Σ.) Ἰσμαήλ Πασσᾶς.

Ο Ἰσμαήλ Πασσᾶς ἐκ τῆς Αρίστης ἀνεγάρητος διευθυνόμενος διὰ τῶν Γρεβενῶν ὅπως διαβῆ τὸ ὄρος Πίνδου καὶ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Πίταιρον· ἐνῷ δὲ οἱ Σουλιώται εὑρίσκουντο τοποθετημένοι, ὡς ἐφρ. θη., εἰς τὸ χωρίον ‘Ρεψίττη, ἔρθασεν εἰς αὐτοὺς; ἢ εἰδούσις, ὅτι εἰς ἄργυρον τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ὅμοι μὲ τὸν ἐγκρινόν του Σελίμπεϊ ἀπεσκίτησαν ἀπ' αὐτὸν καὶ ἀνεγάρησαν ὅπως ὑπάρχουν νὰ ἐνωθοῦν μετὰ τῶν Σουλτανικῶν στρατευμάτων, καὶ ἐπειδὴ πλησίον ἔκει δὲν ὑπῆρχεν Όθωμανικὲς Σουλτανικὸς στρατὸς; ὅτως διώτουν τὴν προσκύνητιν των καὶ διώτουν καὶ τὴν εἰς τὸ Διδλέτε τὴν ὑποταγὴν, ἀπεράχτιαν ὅτως ἀπ' ἐλθουν εἰς τοὺς Σουλιώτας τοῦ μίνου σύμματος ἐκ τῶν Σουλτανικῶν στρατευμάτων, εὑρισκομένου πλησίου, καὶ μολούσις ἢ θρησκεία ἀπαγορεύει τῶν Μουσουλμάνων νὰ προσκυνήτῃ τὸν Γειτούρην (ἀπιστού), μολοντοῦτο οἱ Ἀγάδες ὡς ἐκ τῆς ἀνάγκης ἡ αγκάσθησαν νὰ ζητήσουν ἀπὸ τοῦ Σουλιώτας τὴν ἄδειαν νὰ προσέλθουν εἰς αὐτοὺς ὡς Βασιλικούς καὶ νὰ προσφέρουν τὴν εἰς τὸ Διδλέτε ὑποταγὴν των οἱ Σουλιώται τοὺς ἐδίχθησαν εὐχαρίστιος, διότι ἡ θεία πρόνοια εἶχε προσδιορίσει πλέον τὸ τέ μα τῶν δεινῶν τῶν Ἑλλήνων καὶ οὗτοι πλέον ἔκρεπε νὰ ἀνορθώσουν τὴν χαίτην των καὶ νὰ εἴπουν εἰς τοὺς ἐχθροὺς των αἰτόρων, ὁ καιρὸς τῆς δουλείας τοῦ Ἑλλήνος ἔτελείωσε, ἡδη ἀνύψωτε τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ οὕτω πλέον δουλεῖαν δὲν ὑποφέρειν μάθετε δὲ, ὅτι εἰς τὸ ἐξηῆς ὑμείς πρέπει νὰ κύβητε τὸν αὐλένα εἰς τὸν ἐλεύθερον Ἑλληνα». Ή κατὴ ἀρχὴ ἐγένετο καὶ οἱ Ἀγάδες οὗτοι, ἔροντες ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν τὸν ‘Οὐέρ Μπέη Βρυσόνην, τὸν μετέπειτα Βεζύρην, τὸν Μουχουρδάρην, Ταχίρ ‘Ακριζην, Λερῆτ Χατάνην, Μπεκίο Τζηραδόρην

κοι ἄλλους πολλοὺς, ἐπρογένετον καὶ ἤλθαν πέδος τοὺς Σουλιώτας, ἐμήνυσαν δὲ εἰς τὸν Στρατηγὸν Νίτην Βότιαρην, ὅτι ἔρχονται, ὃ δὲ ἀείμνηστος οὖσος Ἀγαμέμνων τῆς Πατρίδος του τοὺς ὑπεδέχθη μεθ' ὅλων τῶν ἀπαιτουμένων περιποίησεων. Οἱ δὲ Ομέροι Μπένη, ὡς καὶ ἄλλοι ἐρέθιθη, εἶπεν εἰς τὸν Βότιαρην, ὡς ἐν ἀστειώτητι, ὅτι τὸ προσκύνημα τοῦτο νὰ μὴν τὸ ἐκλάπτει οἱ ῥωμαῖοι, ὅτι γίνεται δι' ἐσᾶς, ἄλλ' ὅτι τὸ κάρυομεν μόνον ὅπως φέρομεν τὴν ὑποταγὴν εἰς τὸν Σενκετλοῦ ἐφέντη μας (Σενκετλὸν Κύριόν μας), ὃ δὲ Βότιαρης τῷ εἶπε «μὴ συκλεπτέσθαι (στενοχωρῆσαι) πρεσ τοῦτο Μπένη, διοτι ὁ Θεὸς τὰ πρόγυματα τοῦ κοσμοῦ μὲ τὴν ἀράδα τὰ φέρει, καὶ ποτε μὲν ὁ ῥωμαῖος προσκυνεῖ τὸν Τούρκον, πότε δὲ ὁ Τούρκος τὸν ῥωμαῖον» καὶ μετὰ τοῦτο ἐκίνησαν καὶ τοῖς ἐδίθη ὁ καφφεῖς κατὰ τὸ ἔβιμον. Εἶναι βέβαιον, ὅτι μετὰ τὴν καταδρομὴν τοῦ Ἀλῆ Παστᾶ ἐθλεπέ τις μίνη ἀλλοίωσιν τῆς δξιᾶς; τοῦ ὑβρίτου ἐπὶ ὅλης σχεδίν τῆς Ἑλληνικῆς χώρας, ὁ Σουλιάνος τῶν Όθωμανῶν διὰ διαταγμάτων ἐπροσέκλεψεν ὅλους τοὺς; Ἐλληνας εἰς τὰ ὅπλα ἔχαιτούμενος τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, ἐνῷ πρὸν δι' αὐτηροτάτων διαταγῶν ἀφαιροῦσαν ἀπὸ αὐτοὺς καὶ τὰ μικρὰ πέδος χρῆσιν τῶν μαχαιρίδια· οἱ Πατσάδες ὥροίν τοι ἀλλεπαλλίλων διαταγῶν προσεκάλουν τοὺς ἀρχιερεῖς, ὑπηκόους Ἐλληνας καὶ τοὺς ἀριστώτους; ὅπως ὅπλισθωσι καὶ ὅπως τρέξωσι πρὸς βοήθειαν τῶν Στρατευμάτων τοῦ Σουλιάνου ἀπένεντι τοῦ Ἀλῆ Παστᾶ, ἄλλα διατάγματα τοῦ Σουλιάνου προσεκάλουν τοὺς; Σουλιώτας νὰ ἐπικνέλθῃ, υπεις τὴν Πατρέδα τῶν, ἐνῷ πρὸς χρόνου πολλῶν διὰ πολλῶν διαταγμάτων εἴχεν ἀποκηρύξει αὐτοὺς καὶ ἐκ τῆς Πατρίδος τῶν, ἦδη πάλιν οἱ ὄργηγοι οὗτοι τοῦ Ἀλῆ Παστᾶ, οἵτινες πρὸ τινῶν ἐτῶν μετὰ τοῦ Κυρίου τῶν ἐτρέχαν μετὰ θρησκευτικοῦ ζήλου ὅπως καταστρέψωσι τοὺς Σουλιώτας, τιέρα ἀπέρχονται πρὸς αὐτοὺς καὶ τοὺς προσκινοῦνται ζητοῦντες τὴν συμμοχίν των· ἡ θεία πρόσνοια φαίνεται διὰ νὰ καταστρέψωσιν τὸν κύριόν των σταματήσασα τὸν ταχτικὸν βιον τῆς πολιτικῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ κήρυκος, ἔφερεν ὡς ἐκ τούτου τὴν πολιτικήν των αὐτοῖς, οἵτις ἔφερε τὴν ἀταξίαν καὶ τὸν κυκεώνα τούτου, διότι ἔπειπε μετὰ τὰ γενι-

κήν ταύτην ἀταξίαν νὰ ἐπέλθῃ νέα τάξις πραγμάτων εἰς τὸν Ελληνικὸν κόσμον.

Ἐπανερχόμεθα εἰς τὰ Σουλτανικὰ Στρατεύματα. Ἡ Ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς καταστροφῆς τοῦ ἀποκηρυχθέντος Ἀλῆ Παστᾶ δὲν ἐδιώρισε κατ' αὐτοῦ παλαιοὺς Πασιάδες, φοβούμενη μή τι ἔχουν οὗτοι σχέσεις μετ' αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς πονηρίας του τοὺς προσελκύσῃ εἰς ἄσυτὸν, ἐδιώρισε δὲ ὅσους ἦσαν ἔχθροι του, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐπροέβασε νεωστὶ εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Βεζύρου καὶ τοὺς ἀπέστειλεν ἐναντίον του. Στρατάρχην δὲ διώρισε τὸν νεωστὶ προδόταςθέντα εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Βεζύρου Παζαρτζικιώτην Γκαβανοζογλούν Χουστέν Παστᾶ, τὸν ὅποιον διώρισε καὶ 'Ρούμελη Βαλεστῆ, (μεγάλον τῆς Ρούμελης ἡγεμόνα). ὁ Στρατάρχης οὗτος μετὰ βαδυπορίαν ἔφιστεν ἐπὶ τέλους, εἰς τὰ Μπιτώλια καθ' ἣν ἐποκήν ὁ Ισμαήλ Παστᾶς εἶχε φίάσει εἰς τὰ Γρεβενᾶ, ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν εἶχε τὴν τολμην, νὰ προχωρήσῃ παρεμπρόσις, μηδόντες δὲ τὴν προχωρησιν τῶν Σουλιωτῶν, τὴν λειποταξίαν τῶν ἀρχηγῶν τοῦ Ἀλῆ Παστᾶ καὶ τὴν ἐπακόλουθον ἐπανάστασιν ὅλης τῆς Ηπείρου κατὰ τοῦ Ἀλῆ Παστᾶ, ἔπειταν ὅλοι οἱ Βεζυράδες νὰ προσεγγίσουν τὰ Ίωαννινα, ὁ δὲ Ισμαήλ Παστᾶς (Πασσόμπετης) εἶχε διαταχθῆ νὰ διαδεχθῇ τὸν Ἀλῆ Παστᾶ εἰς τὸ Βεζυράτον τῶν Ίωαννίνων καὶ τὸ Πασσαλίκι τοῦ Βελβίνου ἐλθὼν δὲ αὐτὸς εἰς τὰ Ίωαννινα εὖεν σφρατὰ εὔεδούμενα τὰ πράγματα, καθότι οἱ Σουλιώται καὶ ἀπασχή ή Ηπείρος εἴχον ἴξεγαζθῆ κατὰ τοῦ Ἀλῆ Παστᾶ καὶ τὸν ἐποιησάκταν στενῶς ἐντὸς τοῦ Φρουρίου τῶν Ίωαννίνων. Οἱ Ισμαήλ Παστᾶς οὗτος, νομίσας ὅτι τὰ πάντα ἐγένοντο διὰ τῆς εὐλήτης τοῦ Σουλτάνου καὶ τῆς συνεργείας καὶ ικανότητός του, ὡς φυνατικὸς Ίωαννίτης Μουσούλμανός, ἐγένετο ὑπερήφανος καὶ ὑπερήπτης καὶ προσέτει ἀπρόστιτος, οἱ Σουλιώται εἶχον τὴν ἀνάγκην αὐτοῦ, διότι ἡ ἐπαρχία τῶν Σουλιωτῶν εἶχεν ὑποταχθῆ ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ Παστᾶ, καὶ, μεταναστευσάντων τῶν Σουλιωτῶν εἰς τὴν Επτάνησον, ἡ ἐπαρχία αὕτη μετέσπει εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ ἡγεμόνος τῶν Ίωαννίνων. Οἱ Σουλιώται λοιπὸν ἀκετάνθησαν πρὸς τὸν Βεζύρην τοῦτον, ἵσχιεσθίμενοι ὅπως βάλῃ εἰς ἐνέργειαν τὰ Βα-

σιλικὰ διατάγματα, τὰ ὅποια παρεγέρουν εἰς τοὺς Σουλιώτας τὰς περιουσίας των καὶ τούς προτεκαλοῦται νὰ μεταθῶν εἰς τὸ Βατάνι τους (Πατρίδα των) κατὰ συνέπειαν τούτων ἔζητούσαν παρὰ τοῦ Ἰσμαήλ Παττᾶ διαταγὴν ὥπως ἀναχωρήσωσι τῆς Πατρίδος των αἱ χίλιαι οἰκογένειαι τῶν Λεπτίδων καὶ νὰ μεταθῶνται τὴν ἔχυτῶν Πατρίδα καὶ νὰ ἀφήσουν τὸ Σοῦλι εἰς τοὺς Σουλιώτας. Ἀλλ' ὁ Ἰσμαήλ Παττᾶς ἔφερε ἀπείρους δυσκολίας προφασιζόμενος μυσιοτρόπως, ὅτι ἡ ὑπόθεσις αὕτη εἶναι πολλὰ σπουδαῖα, διότι ἄπαξ ὁ τόπος αὐτὸς ἔγεινε Μουτσουλμανικὸς καὶ ὅτε ἐκτινθῇ Τζαμὸν, καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ μεταλλάξῃ ὁ τόπος μορφὴν ἀνευ Σουλτανικοῦ διατάγματος, προσέτι τοὺς ἐπαργυρούσσεν, ὅτι ἐπὶ τέλους θὰ τελειώῃ, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος ἔχουν τὸ σπουδαῖον ἀνικείμενον τοῦ Ἀλῆ Παττᾶ, διὰ τὸ ὅποιον ὅλον ἔχουν τὸ συμφέρον νὰ τελειώῃ καὶ ἄπαντες πρέπει νὰ συντρέξουν εἰς τοῦτο, καὶ μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ χονοῦ αὐτοῦ ἐλθεῖ
 Ἰτ' ἀλλά (μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ) ὅλα θὰ τελειώσουν κατ' εὐχὴν. Τοιουτοτρόπως οἱ Ὁθωμανοὶ ἐπροφασίζουτο εἰς τοὺς Σουλιώτας ἔως οὗ τελειώσουν τὸν σκοπόν των κατὰ τοῦ Ἀλῆ Παττᾶ καὶ τότε πλέον νὰ εἴπουν εἰς αὐτοὺς τὴν τελείαν ἀρνήσιν. Τοὺς Τούρκους οἱ Σουλιώται ἔγνωρθικαν καλῶς, διότι αἰωνίως μετ' αὐτῶν ἐπάλατον καὶ εἴχον μήθη καλὰ τὰς πανουργίας των, ἀλλὰ καὶ εἰλικρινῆς τις φίλος τῶν Σουλιωτῶν, ὁ Μοσχοπολίτης Νασύμη Ιατρὸς, ὃς τοι εἴχεν ἐπίσημον θέσιν περὰ τοῖς Βεζύραις, καὶ προσέτι εἴχε μεγάλα; σχέσεις μὲ τοὺς Σουλιώτας καὶ μετὰ τοῦ ἀειμνήτου Μάρκου Βότζαρη, ἔβεβαιωσεν αὐτοὺς μετὰ πάσης θετικότητος, ὅτι οἱ Βεζύραι τοῦ Σουλτάνου ἐν τοῖς Συμβουλίοις αὔτων ἀπεφάσισαν ὅριστικῶς διὰ λόγους θρησκευτικούς τε καὶ πολιτικούς, ὅτι ἐπ' οὐδὲμιᾷ περιστάσει νὰ μὴν παραχωρήσον τὸ Σοῦλι εἰς τοὺς Σουλιώτας, ἂν καὶ ὑπῆρχον Βασιλικὰ διατάγματα πρὸς παραχωρήσιν, ἀλλὰ νὰ τεῦ; γελάσωσε μὲ τὸ σήμερον καὶ μὲ τὸ αὔριον μεχριτσοῦ τελειώσῃ ἡ ὑπόθεσις τοῦ Ἀλῆ Παττᾶ καὶ τότε νὰ τοῖς κοινοποιήσουν τὴν τελείαν αὐτῶν ἀρνήσιν.

Συνθήκη τῶν Σουλιωτῶν μετὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ
διὰ τοῦ Μάρκου Βότσχρη.

Οἱ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ, Ἰωνίνων εὐρισκόμενοι ἀπότολοι
τῆς ἑταιρίας, συγενηούμενοι συγγάξις μετὰ τῶν προκρίτων Σου-
λιωτῶν, ἐπαρακινοῦσαν τούτον διπλαῖς τὰ πάντα διεφργηθέσι διὰ
τῶν ὅπλων· οἱ Σουλιώται δημοσίως εἶχον πολὺ περισσετέραν πολε-
μικὴν πείραν ἀπὸ τούς ἄγαθούς αὐτοὺς πατριώτας καὶ ἐπροσπα-
θεῖσαν ὥστε τὸ τολμηρὸν αὐτῶν ἐπιχείρημα νὰ τὸ ἀποκαταστή-
σωσι καὶ πλέον σοβαρὸν καὶ πλέον ἐπιφύλον εἰς τοὺς Οθωμανούς.
Σχεφθεῖσας λοιπὸν μεταξὺ των μετ' ἐμβολίθεις, ἔκριναν ἀκριδιό-
τερον ὥστε τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως νὰ τὴν
ἀναμίξουν μετὰ τῆς ὑπολέσεως τοῦ πιλιρροκήθιντος Ἀλῆ Πασσᾶ,
ὅστις κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην εὑρίσκεται εἰς ἄκρον δυσκολεστη-
μένος ἐνχειρίδιον τῆς αὐλῆς τοῦ Σουλιτάνου, καθίτις οἱ ἕν Κωνσταν-
τινουπόλει φίλοι του ὑπουργοῖς τοῦ Σουλιτάνου καὶ κατ' ἔξοχὴν
ὁ στρατικὸς οὗτος ἐξ ἀπορρήτων ιδιωτερος Γραμματεὺς; τοῦ
Σουλιτάνου Χαλέπ θρέψης, φοβούμεντος μὴ ὑποτέσσωσιν εἰς τὴν
δυσμίνειαν τοῦ φύσει ὀργίλου Σουλιτάνου Μαγμούτ, παρητή-
θησαν διόλου τῆς φιλίας τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ἐπαυταν τὴν
μετ' αὐτοῦ συνεννόησιν καὶ δὲν ἐλάμβανεν αὐθερίαν παρ' αὐτῶν
ἀπάντησιν, ἐπομένως δὲ ἔξεδόηι κατ' αὐτοὺς καὶ τὸ κάτιλι Φερ-
μάνη (τῆς χαρατομήσεως τὸ διάταγμα), τοὺς δὲ ἐν τῇ Ἀνατολῇ
ἔξορστους αὐτούς τους διέταξεν ὁ Σουλιτάνος καὶ τοὺς ἐφόνευσαν.
Ἐνῷ δὲ οἱ Σουλιώται ἐσκέπτοντο περὶ μίας τολμηρᾶς ἀποφάσεως
ἐν τῇ γειτονείᾳ τοῦ μεγάλου Οθωμανικοῦ στρατοπέδου, εὔπο-
χῶς καὶ ὁ Ἰσμαήλ Πασσᾶς μίαν τῶν ἡμερῶν ἐπροσκόλετε τοὺς
προνοίτους, Σουλιώτας καὶ τινες εἰπεν, διτὶ οἱ Βεζυράδες σκίπον-
ται νὰ γράψουν εἰς τὸ Δοθλέτην δημοσίῃ εἰδίκειὸν διάταγμα
περὶ τῆς ἀναγωγῆς τοῦ Λεζπιδίου ἀπὸ τὸ Σούλι καὶ τῆς εἰς
αὐτοὺς παραχωρήσεως; αὐτοῦ, καὶ ἐλπιζει διτὶ ἡ ὑπόθεσις αἴτη
θὲ λαθῷ αἵτιον πέρης, ηθῆ ὅμως πρόσεκται περὶ σπουδαίου τεθό-
αντικειμένου, τὸ ὅποινι θὰ φέρει εἰς εὐέρεστον θέσιν τοὺς Βεζυ-
ράδας καὶ τὸν Σερασκίρην διὰ νὰ ἐπιταχύνουν τὴν ὑπόθεσιν τῶν
ἢ ὑπηρεσίας, ἢν ζητούν ἀπὸ ὅμως οἱ Βεζυράδες, εἰπεν, εἶναι τοῦ

νὰ τοποθετηθῆτε γίρωθεν τῆς λίμνης πρὸς μεσημβρίαν τῶν Ιωαννίνων, ὅπως ἐμποδίσητε τὴν ἔξοδον τῶν ἀνθρώπων τοῦ Καραβᾶ, (κύνη ἡ ἐπωνυμία εἰδίδετο εἰς τὸν ἀνταρτήσαντα Ἀλῆ Πασιᾶ) οἵτινες ἔζέρχονται τῆς λίμνης καὶ ἀρπάζουν ζαχερένες, καὶ μᾶλιστα ἀνταποκρίνονται μὲ τοὺς ἔξω Ἀρβαγίτας. Οἱ Σουλιῶται, μολονότι ἐγνώριζαν ὅτι καὶ ταύτην τὴν φορὰν τεὺς ἀπατούτεν ὁ Ἰσμαὴλ Πασιᾶς, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ εἶχον σκεψθῇ ὅπως συνενογθῶσε μετὰ τοῦ Ἀλῆ Πασιᾶ διὰ τὸν γενικὸν σχοπὸν, ἡ περιστασίς αὐτῇ ἐπῆλθεν εύνοϊκὴ καὶ παρεδέχθησαν εὐχαριστῶς τὴν πρότασιν τοῦ Ἰσμαὴλ Πασιᾶς· μετέβησαν λοιπὸν εἰς τὴν ποραλίαν τῆς λίμνης καὶ ἐτοποθετήθησαν ἐν αὐτῇ, ἐντεῦθεν συνενογθῆσαν μετὰ τοῦ Ἀλῆ Πασιᾶς περὶ ἀμφιβαίας συμφωνίας, ὅστις προθύμως παρεδέχθη ταύτην καὶ τοῖς ἐμήνυσε νὰ στείλουν Ηληρεξόδιον εἰς τὸ φρούριον· ὅπως γίνωστιν οἱ μεταξύ τῶν συμφωνίας ἀπεστάλη δὲ παρὰ τῶν Σουλιῶτῶν ὁ θείμνηστος Μάρκος Βόπαρης, ὅστις ἐμβάτης εἰς μόνον λέμβον εἰσῆλθεν εἰς τὸ φρούριον, ὅπου ὁ Ἀλῆ Πασιᾶς ἀνυπομόνως τὸν ἐπερίμενε καὶ τὸν ὅποιον ἐδέχθη μετὰ μεγίστης περιποιήσεως ὄνομάσας αὐτὸν ἀκριβῶν τοις ιδίων, διάτη, τῷ εἴπεν, ὁ ἔχθρός μου μὲ ὑστέρηση τούτου· ὁ δὲ νογμονέστατος Μάρκος δὲν εἰσεπάσθη ἀπὸ τὸς περιποτήσεις τοῦ Ἀλῆ Πασιᾶ, γνωρίζων δια δια ταῦτα ἐγίνοντο ώ; ἐν τῆς ἀνάγκης, τῷ εἶπε μόνον, ίδιῳ, Βεζύρη, τὰ τέκνα σου, οἱ φίλοι σου καὶ ὁ κόσμος ὃς; σὲ παρήτησαν καὶ μόνον οἱ παρὰ σοῦ κατατρεγμένοι μέχρι καταστροφῆς Σουλιῶται ἦλθαμεν ἐν τῇ ἀπελπίσιᾳ σου ταύτῃ νὰ σοὶ δώσωμεν χῆρα βοηθείας, ἐπιτίκω διεθέλεις ἐκτιμήσει τὰς περιστάσεις καὶ θέλεις μείνει πιστὸς εἰς τὰς μεταξύ ἡμῶν ὑποσχέσεις καὶ συμφωνίας. Οἱ Ἀλῆ Πασιᾶς ἐδικαιολογήθη διὰ τὰ παλαιὰ εἰπὼν, ὅτι ἀληθῶς χωρὶς νὰ μοι παραίστετε σᾶς κατέτρεξα, ἀλλὰ τι νὰ κόμω, ὅταν τὸ Δοθλετεκτόνεργον δὲν μὲ ἀρινε ἥτυχον μὲ τὰ διατάγματα ὅπως καταστέψω τοὺς· ἐν τῇ γειτονίᾳ μου ἀσιδηνούς (ἀνυποτάκτους) καὶ μὲ ὄλουνάτι ἔξτελεντα ἀκριβῶς τὸς διατάξεις τοῦ Δοθλετεκτού, παρατίρησαν τούτα, Νπιρο, εἰς ποίαν κατάστασιν μὲ ἔφερε, καὶ ἀφεζόντες τὰ παιδιά μοι, ζητεῖ νὰ μοι κόψῃ καὶ τὴν κεφαλήν μου,

διὰ τοῦτο, ὅπε μπέρο Μάρκο (νίζ μου), νὰ μὴ ἀμφιθίλης ποσῶς
ὅτι ὁποιανδήποτε συμβωνίαν καὶ ἀν κάμωμεν, θὰ τὴν διατηρήσουμεν
ἀχριθώς. Μ' ὅλας τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Ἀλῆ Πατιᾶ ὁ ἀειμνηστος
μέγχες ἀνήρ καὶ πατριώτης Βότσαρης δὲν ἐφανέρωσεν εἰς αὐτὸς
τὸν σκοπὸν ὄλοκληρον τῆς ἐπανατάσσεως, ἀλλὰ μετὰ μεγίστης
πρόσφυλαξεως εἶπεν, ὅτι ἡ Ὀθωμανικὴ Κυθερηγησις φέρεται δολίως
καὶ ἀπίστως πρὸς ὅλους τοὺς ὑπηκόους τῆς Ἡπείρου Ὀθωμανούς
καὶ Χριστιανούς καὶ μάλιστα τὸ ἔθνος αὐτὸν τῶν ὄσμανλήδων μι-
σεῖ ὑπερβολικὴ τοὺς Ἀλβανούς πάσις θρησκείας, προτίτι τῷ
ἔδιηγήθη ὁποια κακὰ ὑπέφεραν δῆλαι αἱ ἐπασχάι τῆς Ρούμελης
ἀπὸ τὰ καταβάντα ταῦτα τῶν ὄσμανλήδων (χαλντούπιδων) στρα-
τεύματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀφῆσαν οὐδὲν ἕρδον ἀπρόσθετον, ως καὶ
τὴν τιμὴν αὐτὴν ἀκόμη, καὶ ως ἐκ τούτου ἔχουν μεγάλην ἀγα-
νίκησιν δῆλαι αἱ ἐπαρχίας τῆς Στερεάς καὶ τοῦ Νιώρεως καὶ
σκηπούσι νὰ ἐνωθούν δῆλαι καὶ νὰ διώξουν τὸν στρατὸν αὐτὸν
τῶν ὄσμανλήδων καὶ νὰ διοικῶνται αἱ ἐπορχίαι αὗται ως ἀι-
καλίεν ὑπὸ τῶν προέστωτῶν ὑπὸ τὴν ἱγερούνταν ὑμῶν, οἵτινες
οὓς θεωροῦν ως πατέρα των. Ὁ Ἀλῆ Πατιᾶς συγκινηθεὶς συγκα-
τέθη ἐπικυρώνω τα πάντα· ὁ Μάρκος τῷ εἶπε προσέτι, ὅτι οἱ
Σουλιώται ἀμέσως θάσινθούν κατὰ τοῦ Σουλιτανικοῦ στρατοῦ
καὶ ως ἐκ τούτου ελπίζει νὰ διεῖη εἰς αὐτὸν ἄνεσις, διότι ἡ
προσοχὴ τοῦ Σουλιτανικοῦ στρατοῦ θὰ στρέψῃ πρὸς αὐτούς. Μετὰ
δὲ τὰς συμβωνίας των ἀπεφάσισαν νὰ δώσουν μεταξὺ των ὄμη-
ρους πρὸς περισσοτέραν βεβαίωσιν τῶν συμπεφωνημενων, καὶ ὁ
μὲν Ἀλῆ Πατιᾶς ἔδωτεν ὄμηρον εἰς τοὺς Σουλιώτας τὸν ἔγκο-
ντον τοῦ Χουσεΐν Πατιᾶ, οὐτὲ τοῦ Ναυγάταρ Πατιᾶ· οἱ δὲ Σουλιώ-
ται ἔδωσαν ὄμηρούς εἰς τὸν Ἀλῆ Πατιᾶν τὸν Κώπταν Βότσαρη,
ἀδελφὸν τοῦ Μάρκου, τὸν Ναστούλην Δαγκλήν, Γεώργιον Ζερζέν,
Κώσταν Τζαβέλαν καὶ Κίζον Κολιδηρήρην.

‘Η κατὰ τῆς Ὀθωμανικῆς Τυραννίας περὶ τὴν
Ἡπειρον ὑπὸ τῶν Σουλιώτῶν κινηθείσα
Ἐλληνικὴ ἐπανάστασις.

Τὴν ἔκτην τῶν Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1820 ἡμέρην ἔνδεκτην

καὶ ξειριμημόνευτον διὰ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, οἱ Σουλιώται τοιαύτοις τὸν ἀσθμὸν ἀνεγάργαν ἐκ τῶν Ιωαννίνων, ὃπου ὑπῆρχε τὸ Σουλτανικὸν Στρατόπεδον συγκείμενον ἐκ πεντήκοντα χιλιαδῶν Ὀθωμανῶν, καὶ δευθύνθησαν πρὸς τὴν Πατρίδα τῶν ὄπως τὴν ἐπαναστατήσωσιν ἀπασαν ταύτην κατὰ τῆς Ὀθωμανῆς τυρανίας. Ὡδεύσαντες δὲ ὅλην τὴν νύκτα ἔφθασαν τὴν ἐπιούσαν μετὰ τοῦ ὁμήρου Χουτέϊν Πασσᾶ εἰς τὸ χωρίον Βαργιάδες ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ὑπῆρχε πύργος τις ὀχυρὸς μετὰ ἑκτεταμένης περιοχῆς καὶ ὀχυρῶν ἐπάλξεων, τὸν ὄπειν Πύργον ἐφρούρει Ιχέκας τις Πασσᾶς μετὰ πενήντα ἥις καὶ ἑξῆντα στρατιωτῶν. Οἱ Σουλιώται ἐστρατοπέδευσαν ἔξωθεν τοῦ χωρίου καὶ συνήλθον εἰς συμβούλιον περὶ τῆς ἀλώπεως τοῦ ὀχυρώματος, ἐν ὦ γέρων Στρατόρχης Νότις Βότζορης ὡμίλησε πρὸς τοῦ πατριώτας λέγων. Πατέρια μόνο! Τὸ Φρούριον τούτο πρέπει νὰ τὸ λάθιμαν ἐξ ἐφόδου εἰς τὴν ἔξοστιαν μας διὰ νὰ τοπισθῇσαμεν τὸ πολεμοφόρια καὶ ἄλλα ἀναγκαῖα, ἀλλως θὰ ἔχωμεν μεγίστην δυσκολίαν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις μας. Πολλοὶ τῷ ἔκαμαν τὴν παρατήρησιν, ὅτι τοιούτον Φρούριον δὲν εἶαι δινατὸν νὰ ἀλωθῇ ἀνεύ χονδρῶν Πυροβόλων, αὐτὸς δὲ ἐπέμενε λέγων ὅπως δήποτε τὸ Φρούριον τούτο πρέπει νὰ τὸ λαθιμεν εἰς τὴν ἔξοστιαν μας. Ὁ ἐπιχειρηματίκης οὗτος ἀνὴρ, τὸν ὅποιον αἱ προηγούμεναι ὡς καὶ αἱ ἐπόμεναι περιτάσσεις ἔδειξαν ποιος ἦτον, ἐπιμένων εἰς τὴν ἔνευ σιναθρότης ἀλωσιν τοῦ Φρουρίου, προσεκάλεσε τὸν Δημογέροντα τοῦ χωρίου καὶ τὸν ἀπέστειλεν εἰς τὸν Πύργον πρὸς τὸν Φρούριον ὅπλα νὰ τῷ εἴπῃ διεισ οἱ Βεζυράδες καὶ οἱ Σερατάρερης ἰζαπέστειλαν τοῦ; Σουλιώτας διὰ νὰ πυλιορκήσουν τὸ Φρούριον τῆς Κιάτου, καὶ νὰ ἐκβιάσσουν τὸν Φρούριον τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, Μούριο Τζολην ὅπως τὸ παραδώσῃ εἰς τὸ Διδλέτι πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον ἐπιθυμεῖν νὰ ἐλθουν μαζὶ του εἰς συνημμίλιαν, ὃ δὲ κύριος σκοπὸς ἦτον διὰ νὰ πιάσουν τὸν Πασσᾶ ζῶντα, καὶ ἐκπλούθως νὰ τὸν βιάσσουν νὰ τοῦ παροδώσῃ τὸ Φρούριον· ἀλλ ὁ Πασσᾶς ἀπέντησεν εἰς τὸν ἀποσταλμένον, διεισ ἐδὼν οἱ Σερατάρερης ἐξαποστείληκε εἰς ὑπηρεσίαν τοὺς Σουλιώτας, ἃς ὑπέργοντος εἶναι διατεταγμένοι, αὐτὸς δὲ οὐδὲμιαν ουνεντήσειν ἔχει νὰ κάμῃ.

περὶ τούτου μὲ τοὺς Καπεταναίους. Ἐπιστρέψας δὲ ὁ χωρικὸς Δημογέρων αὐτῆγγειλο ταῦτα πρὸς τοὺς Σουλιώτας, ὃ δὲ Σφρατηγὸς Νότης μετὰ τὴν ἀπάντησιν ταύτην ἀπετάθη πρὸς τὸν Δημογέρωντα καὶ τῷ εἰπε· τὴν παρίδοσιν τοῦ Φρουρίου τὴν ἀκαιτῶ ἀπὸ ἐξὲ τὸν ἔιδον ὃ δὲ χωρικὸς ἀπήντησεν, ὅτι πῶς εἶναι δυγάτον νὰ γίνῃ τοῦτο Καπετάν Νότη, ἐνῷ γνωρίζεις καλῶς καὶ τὴν ὄχυρωτιν καὶ τὴν φρουρὴν αὐτοῦ; τῷ ἀνταπήντησε δὲ ὁ Σφρατηγὸς λέγων, ὅτι ταῦτα πάντα καλῶς γνωρίζω, ἀλλὰ προσέτι γνωρίζω καὶ τὴν ικανότητα καὶ τὰ ἐπιχειρήματα τῶν χωρικῶν εἰς τοικύτας περιστάσεις· ἴδων δὲ ὁ Δημογέρων τὴν ἐπιμονὴν τοῦ Βότζαρη εἶπε πρὸς αὐτὸν, ἵδου λοιπὸν τι δύναμαι νὴ πράξω· διάταξον δὲλους τοὺς ὀπλίτας ὥπως εἰσέλθουν ἐντὸς τοῦ χωρικοῦ ζητοῦντες τροφὰς καὶ προσποιουμένοι ὅτι τοὺς χωρικοὺς τοὺς κτυποῦν, οἱ δὲ χωρικοὶ προσποιούμενοι καὶ αὗτοι ὅτι αἴκινονται νὰ προστρέξουν εἰς τὸ Φρούριον, οἱ μὲν αἰτοῦντες θεραπείαν, οἱ δὲ ἔξαιτεούμενοι νὰ τοῖς δοθῶσιν εἰς δάνειον τροφαί, δηρούν δὲ μὲ τοὺς χωρικοὺς μὲ γωρικὰ ἐδύματα νὰ εἰσέλθουν ἐντὸς τοῦ Φρουρίου Σουλιώτας μετὰ κοντῶν ὅπλων ὑπὸ τῶν ἐνδυμάτων πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ· τὴν γνώμην ταύτην ἔσαλαν ἀμέσως εἰς ἕνεργειαν οἱ Σουλιώται· Ἐκλέξαντες λοιπὸν ταράντα ἄνδρας τοὺς ἀποστειλαν μεριγμένους μετὰ τῶν χωρικῶν εἰς τὸ Φρούριον, οἵτινες εισῆκασαν ἐντὸς τοῦ ἐν τῷ Φρουρίῳ Πύργου καὶ ὥρμησαν κατὰ τὸν Ὄθωμανῶν, ἡχμαλώτισαν τὸν Πασσᾶ, ἔγειναν κύριοι τοῦ Πύργου καὶ ἀκολούθως ὅλης τῆς περιοχῆς αὐτοῦ.

Ἡ πράξις αὕτη εἶναι μία τῶν πρώτων ἐπαναστατικῶν πράξεων τῶν Ἑλλήνων, ἥτις πρέπει νὰ ὑπάρξῃ μία τῶν ἐπισήμων εἰς τὰ χρονικὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἰστορίας· διά τε τὴν τολμηρὰν τῶν Ἑλλήνων ἀπόφασιν καὶ τὴν ἐπιτυχίαν αὐτῆς, συμβάστης τὴν ἑδδόρην τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1820.

Σχηματισμὸς τῆς διοικήσεως τῶν Σουλιωτῶν
ἐπὶ τῶν ἀρχαίων αὐτῶν ἐθίρων.

Μετὰ τὴν κυρίευσιν τοῦ Φρουρίου τῶν Βαριάδων ἔξαπέστειλαν πρώτων τὸν Πασσᾶ καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀνενοχλήσιους, ἐπειτά

συντήθον εἰς διάσκεψιν καὶ ἐσχημάτισαν τὴν προσωρινὴν διοί-
κησιν τοῦ τόπου κατὰ τὰ ἀρχαῖα ἔθιμα αὐτῶν, ἐκλέξασα ἔκά-
στην φύρα τὸν ἑαυτῆς ἀρχιγέρον, ἐπειτα προέβησαν εἰς τὴν πρόσ-
κλησιν ὅλων τῶν χωρίων ὅπιστις ὀπλισθῶσιν ἀπαντες οἱ δυνάμενοι
νὰ φέρουν ὅπλα, καὶ οἵτινες ἀμέσως νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰς Βαριά-
δας καὶ νὰ τεθῶσιν ὑπὸ τὴν διαταγὴν τῶν ἀρχηγῶν ἐκάστης
Φάρας, διότι, τοὺς εἶπαν, θέλουν πολεμήσει τὴν Σουλτανικὴν Κυ-
βέρνησιν ἀλλ' οὔτοι δὲν ἔξευραν ποιον συμπέρασμα νὰ κάμουν ἐπὶ
τῆς ἀποφάσεως τούτης τῶν Καπεταναίων, διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἔλθουν
ἀπαντες, ἀλλ' ἀπέστειλαν τοὺς προκρίτους χωρικοὺς διὰ νὰ πλη-
ροφορηθῶσιν περὶ τοῦ κινήματος τούτου καὶ ἀν δυνατὸν νὰ τοὺς
ἀποτρέψωσιν ἀπὸ τοῦ τολμηροῦ τούτου ἐπιχειρήματος, διότι πλη-
σίον τούτων ὑπῆρχε Σουλτανικὸς στρατὸς συσσωματωμένος ἐκ 40
χιλιάδων ἀνδρῶν. Οἱ χωρικοὶ ἔφθασαν καὶ ὠμήκησαν εἰς τοὺς ἀρ-
χηγοὺς τῶν Σουλιώτῶν, λέγοντες, ὅτι τὸ κίνημα τοῦτο δὲν τὸ
θεωροῦν κακόν, καθίστι τὸ γειτονικὸν αὐτὸ σμήνος τῶν ἔχετῶν θέλει
πέσει ἐναντίον τῆς Πατριδος καὶ θέλει καταστρέψει αὐτὴν ἐξ
ὅλου κακοῦ, προτέτι οἱ χωρικοὶ οὕτοι παρετήρησαν εἰς τοὺς ἀρ-
χηγούς λέγοντες, ὅτι δὲν δύνανται νὰ ἐνοήσωσι, πῶς οἱ Καπε-
τανέοι ἀπεφάσισαν νὰ βοηθήσουν τὸν ἀντάρτην τοῦ Διοβλετίου
Ἀλῆ Παστᾶ, ὅτις τοὺς εἶχε καταστρέψῃ καὶ μόλις μετὰ τὴν
καταδρομὴν αὐτοῦ ἡζιώθησαν νὰ ἴδωσι τὸ ἔδαφος τῆς ἐντὸν Πα-
τριδος, καὶ ἐνῷ μόλις ἔφθασαν ἐν αὐτῇ, ἀμέσως κηρύττουνται
ὑπὲρ τοῦ καταστροφέως καὶ ἐναντίον τοῦ Διοβλετίου, καὶ εἰς
ὑεσσιν τοιαύτην μάλιστα, ἥσις δὲν ἀπέχει πλέον τῶν ἔξι ὀρῶν ἀπὸ
τοῦ πολυπλήθες Ὀθωμανικὸν στρατόπεδον, μετὰ δὲ τὰς παρατη-
ρύσεις ἔλεγον εἰς αὐτοὺς; νὰ μὴ γίνωσιν αἴτιοι τῆς ἑσυτῶν κα-
ταστροφῆς καὶ τῆς Ἐπαρχίας ὄλοκλήρου. Οἱ Καπεταναῖοι εἰς τὴν
φρὴν εἶπον εἰς τοὺς χωρικοὺς νὰ μὴ φοβηθοῦνται, διότι τὸ ἐπι-
χειρημά των ἔχει ἔνα μέγαν καὶ σωτήριον σκοπὸν, τὸν ὅποιον ὁ
καίρος θὰ τὸν ἀνακαλύψῃ, αὐτοὶ δὲ δὲν δύνανται παρὰ νὰ ὑπα-
κούσωσιν· εἰς τινας δὲ τῶν προκριτωτέρων ἀπεκάλυψαν τὸ μυ-
στήριον τῆς ἐπαναστάσεως, τοὺς δ' ἄλλους ἡπειρησαν καὶ τοὺς
διέταξαν νὰ μεταβοῦν ὀμέσως εἰς τὰ χωρία των νὰ ὀπλιζθῶσι

καὶ νὰ ἐπιστρέψουν ἀπαντες κατεσπευσμένως καὶ νὰ τραχύωπιν
ὅπὸ τοὺς Καπεταναίους τῶν· ωὗτω λοιπὸν ἡγάθησαν μὲ αὐτοὺς
ὅλα τὰ χωρία τοῦ Σουλίου.

Τὴν δὲν πριεῖν τῆς εβδόμης Δερίου διεδίθη ἐν τῷ Οθωμανικῷ
στρατοπέδῳ ἡ εἰδήσις τῆς φυγῆς τῶν Σουλιωτῶν καὶ τὴν ἐπού-
σαν αὐτῆς ἐλαζεν τὴν εἰδήσιν τῆς κατὰ τῆς Σουλτανικῆς Κυ-
βερνήσεως ἐπαναστάσεως τοῖτων· οἱ ὄρογηγοὶ Ἀλβανοὶ, οἵτινες
απετέλουν εἰς τὴν μερίδα τῶν Σουλτανικῶν στρατευμάτων, πλη-
ροφορηθέντες τὸ συμβίν τοῦτο, κατεταρίχθησαν, εἰς τοὺς Ὀσμαν-
λίδας ὅμιλος, οἵτινες δὲν ἐγνώριζαν οὐδὲν· τούς Σουλιώτας, ἡ
εἰδήσις αὕτη δὲν τοῖς ἔκαμεν τὴν παραμικρὰν ἐντύπωσιν, μάλι-
στα ἐγρειλούσαν διὰ τὸν φόρον, τὸν ὄποιον ἔφερον εἰς τοὺς Ἀλβα-
νοὺς ἡ εἰδήσις αὕτη, οἱ Ἀλβανοὶ ὅμιλος καὶ μόλον τὸν χλευώσμὸν
τῶν Ὀσμανλίδων καὶ πάλιν ἐκράγαζαν, «οἱ Σουλιώται ἔφυ-
γαν, » διότι τοὺς ἐγνώριζαν καλῶς ἀπὸ τὰ πασελθόντα ἔτη, διὰ
τοῦτο καὶ ἐντρομοὶ καὶ πεφοβισμένοι ἤτρεχαν περιφερόμενοι τὰς
σκηνάς τῶν στρατοπεδευμένων μακρὰν τοῦ ἐνὸς ἀπὸ τοῦ ἄλλου
Βεζύρου, καὶ κατ' ἔξοχὴν εἰς τοὺς ἐπιστριτέρους αὔτῶν καὶ εἰς
τὸν στρατάρχην Γκαλανόζογλου «Ρούμελη Βαλεσῆ ὡς καὶ τὸν
Ἰωαννίτην Ἰσμαήλ Πασσᾶ καὶ τὸν Μεχμέτ Πασσᾶ Δράμαλη,
πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν Πασσάδων μὲ ἀδιαφορίαν ἐρωτιζόνταν τοὺς ἀρ-
χηγοὺς πόσοι Γκιασουράδες εἶναι αὐτοὶ ὅπου ἔφυγαν; οἱ δὲ Ἀλβα-
νοὶ τοὺς ἐλεγαν, τριαχόσιοι Σουλιώται ἀπεστάτησαν κατὰ τοῦ
Δοθλετίου, οἱ δὲ πάλιν ἐλεγον, « μπρὸς Σασκίνιδες (ἀνόητοι)
τί θὰ κάμουν τριαχόσιοι Γκιασούριδες ἀπέναντι ἐνὸς στρατοῦ τοῦ
Δοθλετίου, συγκειμένου ἐκ τεσταράκοντα χιλιάδων; » οἱ Ἀλβα-
νοὶ καὶ μόλις τὰς ἀντρόβησεις τῶν Βεζυράδων ἐπέμειναν καὶ ἐπι-
ρακινοῦσαν τοὺς Πασσάδες νὴ ἐξαποστείλουν ἐναντίον αὐτῶν
ὅτον ἔνεστι ἀρκοῦσαν δύναμιν ὅπως τοὺς καταστρέψῃ καὶ πρὶν
ἔτι ἐνδυναμωθῶσι, διότι ἀκολούθιος καὶ χιλιάδας ἐξ τείλωσι
δὲν θὰ κατορθώσωσι τίποτε, ἐξ ἐναντίας θὰ ἔλθουν αὐτοὶ ἐδῶ
καὶ θὰ μᾶς πολιορκήσουν ἐντὸς τοῦ μεγάλου τούτου στρατοπέδου·
ἀνεξετάστως εἰς Πασσάδες ἥκουσην ταῦτα καὶ δὲν ἡδύκητο νὰ
χωρέσῃ εἰς τὸν γεῦν τῶν τι πρᾶγμα εἶναι οἱ Σουλιώται αὐτοὶ·

οῖτινες ἐπροσέκένουσιν τοιούτων τρόμον εἰς τοὺς Ἀλβανοὺς ὁ Ἰσ-
μαήλ Παστᾶς Πρεσόμβεης ἐγνώριζε καλῶς τοὺς Σουλιώτας, ἀλλ' οὗτος ἦτος ὁ αἴτιος τῆς κατεπευμένης φυγῆς των καὶ διὰ
τοῦτο εἰς τοὺς Βεζύρας δὲν ἐμεγάλωναν τὴν ὑπόθεσιν, μήτι οὕτοις
γράψωσιν εἰς τὸ Διδλέτι καὶ ὑποπέσῃ οὗτος; εἰς τὴν δυτικένειαν
τοῦ Σουλιτάνου, ἀλλ' ἐπαρακινοῦσε καὶ οὗτος τὸν στρατάρχην
γέγων ὅτι καλὸν εἶναι νὰ ἀποσταλῇ ἕνας στρατὸς ἀνάλογος ἐ-
ναντίον αὐτῶν τῶν ἀπ' αἰώνων ἀσιδῶν (ἀποστατῶν) τοῦ Δεσδετίου.

Μετὰ ὄκτω ἡμέρας λοιπὸν ἀπὸ τὴν φυγὴν τῶν Σουλιώτῶν
συνῆλθον οἱ Βεζύραι εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ 'Ρούμελη Βαλεσῆ πρὸς
διάσκεψιν· εἰς τὸ συμβούλιον τοῦτο ἔλαθον μέρος καὶ τινες τῶν
προξείτων Ἀλβανῶν ἀρχηγῶν, εἴτινες παρέστησαν τὸν κίνδυνον
μέγαν, μέγιστον, κατ' ἔνσχην ὁ Τελχάμπει· Φέζας ἔκαρεν ἀνά-
πτυξιν τῶν ἀρχαίων πολέμων τῶν Σουλιώτῶν μετὰ τῶν Μου-
σουλμάνων καὶ τὴν φθορὰν, τὴν ὁποίαν ὑπέστη τὸ Διν 'Ισλάμ (οἱ
πιστοί) χρό τους· Γκιασουράδες τούτους· ἀπεφασίθη λοιπὸν ν' ἀπο-
σταλῶσι δύο σώματα στρατευμάτων ἐναντίον τῶν Σουλιώτῶν,
τὸ ἐν ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Τζαμουριᾶς ἐξ ὄκτω χιλιάδων ὑπὸ τὸν
Πρόνιον καὶ τους Τζαπαρέους, καὶ τὸ ἄλλο ἐκ μέρους τῶν Ἰωαν-
νίνων, συγκείμενον ἐξ ἐπτὰ χιλιάδων ὑπὸ τὸν Ἀγό Βασιάρην,
ὅπει τιθέμενοι ἐν μέσῳ τῶν δύο σωμάτων ἐφρόνουν ὅτι ἀφεύ-
κτως Οὐα καταστραφῶσιν οἱ ἔχθροι οὗτοι οἱ ἐπικίδυνοι εἰς τὸ
Ἀλῆ ὄχυρο Δεσδετή. (*)

(*) Τὸ συμβούλιον τῶν ἀρχηγῶν τοῦ 'Οθωμανικοῦ στρατοῦ ἐσύγκειτο
ἀπὸ τὸν 'Ρούμελη Βαλεσῆ καὶ Σερασκέρην Γκεβανέζογλου, Χασσέν Πασ-
σᾶ, ἐκ Πρεζαρτζηκίου ἀρχιστράτηγον, τὸν Τσίλαδα Βαλεσῆ ('Ηγερόνα Θεσ-
σαλίας) Μαγιριτὸν Πασσᾶ Δράμαλη, τὸν Σελενίκ Βαλεσῆ Σελήνη Πασσᾶ,
(Θεσσαλονίκης), τὸν 'Ινεμπή, Βαλεσῆ Μπαρμπᾶ Πασσᾶ (Ναυπα: τ: 5),
τὸν 'Αρριμπέη Βαλεσῆ Χασσάν Πασσᾶ Κασέμπασι (Εύβοιας), τὸν Κιου-
τέρια Βαλεσῆ Μεγιάτες Ρεσίτ Πασσᾶ (Κιουτάγιας), τὸν Γιάννηα Βελέσην
Βαλεσῆ, Ισμαήλ Πασσᾶ Πρεσόμπειν (ήγειρ. Ιωαννίνων καὶ Βελέσην),
τὸν 'Ετάλια Βαλεσῆ Μωσαλή 'Αλῆ Πασσᾶ ('Ετόλιας), τὸν 'Ισσουφπέτην
Σερεζλήν (Τοπάρχην Σερρῶν), τὸν 'Αρμπάζιπετέρην (Τοπάρχην Διέρις),
καὶ τὸν 'Ομέρηπετί Βεζύνηρην. Οἱ τελευταῖοι οὖτοι μετ' ὅτιγνην ἐπρόστ-

Οἱ Σουλιῶται μετὰ τὴν ἀλωσιν τοῖς ὄχυρώματος τοῦ χωρίου Βαριάδες μετέβησαν ὁμέσως εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας τὸ Σουλίον τὸ ὅποιον ὡς ἔρρεθη εἴχε συστάθη ἐκ γῆς. οἰκογένειῶν Λιάπιδων Ὀθωμανῶν, τοὺς ὅποιος ἐπολιόρκησαν στεγάνης καὶ τοὺς ἐπρότειναν ν' ἀναχωρήσωσι τῆς πατρώας τῶν Σουλιωτῶν γῆς καὶ νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν πατρίδα των, ἀλλ' αὗτοι εὐχαριστηθέντες ἐνταῦθα ἀντέτειναν. Οἱ Σουλιῶται λαβόντες τὴν εἰδοσιν ἀπὸ τοὺς προτεκτούς των, ὅτι οἱ γείτονες αὐτῶν Τζάμιδες δαπαχθέντες παρὰ τοῦ Σερχακέρη ἐσυνκεντρώθησαν ὁμέσως καὶ ἤρχοντο ἐν μεγάλῳ σώματι κατ' αὐτῶν, πορειατισαντες πολλὰ ὄλιγοι; εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Λιάπιδων, ἅπαντες οἱ λοιποὶ μετέβησαν ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν τούτων, μετὰ τῶν ὅποιων κατὰ πρῶτον ἤρχισαν ἀρκετὸν ἀκρο βολισμὸν, ὅστις ἀκολούθως ἐγένετο μάχη πεισματώδης καὶ αιματηρὰ διαρκέσαται ἐπὶ δύο ὥρας, εἰς ἣν νικηθέντες οἱ ἔχθροι ἐπράπισαν εἰς φυγὴν, τοὺς ὅποιους ἐξυνήγησαν οἱ Σουλιῶται ὡς ἀγελην ζώων, καὶ μ' ὀλενότε οἱ ἀρχηγοὶ τοὺς ἐπρότερον νὰ ἐξακολουθήσωσιν τὴν μίχην, αὗτοι πλέον δὲν ἤκουσαν τοὺς ἀρχηγοὺς των, διότι ἡ ῥέμφασις τῶν Σουλιωτῶν τοὺς εἴχε φοβήσει τόσον, ὥστε δραματοι ἐπίασαν τὰ ὄρη τῆς πατρίδος των ἀφίσαντες εἰς τὸ ἐδαφος τοῦ Σουλίου τὰ πιάμυχτα πατριωτῶν τῶν των, ὁ δὲ Ἡγος Βασιάρης μετὰ βιαδυπορίαν ἔψυθεν εἰς τὰ ὄρη τοῦ Σουλίου, ὅπου καὶ ἔμαθε τὴν καταστροφὴν τῶν Τζάμιδων· τούτου ἔνεκα δὲν ἐτολμούσε νὰ προχωρήσῃ, ἀλλὰ περιέργετο γύρωθεν τῶν μενορῶν θεωρῶν μακροθεν τὰ βουνά τοῦ Σουλίου, τα ὅποια εἰς τοὺς παρελθόντας χρόνους τοῦ εἰχον σταθῆ φρικώδη καὶ θενατιφός·

Μετὰ τὴν κατὰ τῶν Τζάμιδῶν νίκην οἱ Σουλιῶται ἐπέστρεψαν καὶ ἐπολιόρκησαν στεγάνης εἰς τοὺς Λιάπιδες, τοὺς ὅποιους μετὰ ὀκτακίμερον πολιορκίαν τοὺς ὑποκρίζεσαν ν' ἀναχωρησούσιν τῆς πατρίδος των.

6οσθίσαν Πασσάδες. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἦταν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦτο καὶ ἀποντες οἱ τοπάρχαι τῆς Εύσωποικῆς Τουρκίας καὶ ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Αλβανίας, ὁ δὲ ὑπ' αὐτῶν Οθωμανός στρατός ἐπέγκειτο ἐκ 40--50 γιλιάριων.

Μετά τὴν ανάκτησιν τοῦ Σουλίου τῆς πολυπαθεῖς αὐτῶν πατρίδος, τοῖς ἔμεινε τὸ ὄχυρὸν φρουρίον τῇ Κιάρας, τὸ ὅποιν ἐφούρετ μὲν εἰς ἀνθρωπος τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ Μούρτο Τζάλης λεγόμενος, ἀλλ' οὗτος δὲν ἔισεν νὰ τὸ παραδώσῃ εἰς τοὺς Σουλιώτας, ὡλλὰ τοῖς ἔλεγεν αὐτὸς, ὅτι θὰ τὸ παραδώσει ἐπὶ τέλους εἰς τὸν νικητὴν, εἴτε ὁ Σουλιάνος εἶναι, εἴτε ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς, εἴτε οἱ Σουλιώται αὐτοὶ, ὀλλ' οἱ Σουλιώται ἔζευραν νὰ συμφέρωνται καλήτερα μὲ τὰς περιστάσεις. Αὐτὸ τὴν Ἀιθανικὴν ταύτην κεφαλὴν προτιμούθησαν ὅτι ἔμειναν εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὴν ἀπάντησί του ταύτην, ἀλλ' ἀκολούθως προτιμούμενοι ὅσι ἔχουν νὰ διειλήσουν μὲ αὐτὸν τὸν Φρούριον, εισήρχοντο ἀνὰ ἔνας δύο εἰς τὸ Φρούριον καὶ τίτε πλέον εἰπον εἰς τὸν Φρούριον, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῷ Φρούρῳ Ὅθωμανῶν εἶναι ἴσος μὲ τὸν τῶν Σουλιώτῶν καὶ πρέπει νὰ φρουρήται ὑπὸ ἀρφοτίρων τῶν γενῶν, τότε ἔξυπνησεν ὁ Ἀγχὶς ἀπὸ τὸν λόχαργον καὶ εἶδε τὴν ἀριθμὸν τῶν Σουλιώτῶν· ἔξιπασθεὶς δὲ, εἰπεν εἰς αὐτοὺς ὅτι αὕτη εἶναι ἀστία, πρὸς τὸν ὄποιον ἀπήντησαν οἱ Σουλιώται· ὅτι ή ἀπιστία αὕτη ἡ τοῦ σύμμρωνος μὲ τὴν ὄποιαν τοῖς ἔκαμεν ἀπάντησιν, ἔμεινε λοιπὸν τὸ Φρούριον φρουρούμενον ἀπὸ τοὺς Σουλιώτας καὶ τοὺς Μούρτο Τζάλην, ἐντὸς δὲ αὐτοῦ ἔργον καὶ τὸν ὅμηρον ἔγχοιον τοῦ Ἀλῆ Παστᾶ Χουτεῖν Πατιά. (*)

Αφοῦ ἔφεραν οἱ Σουλιώται τὰ πράγματα τῆς πατριδος τῶν εἰς τοιαύτην εὐάρεστον κατάστασιν, ἐπηγμίτισαν καὶ τὴν πολιτικὴν τῶν διοίκησιν, συγκειμένην ἐξ ὅκτὼ συμβούλων ἐκ τῶν ὡς ἀνω εἰρηται πρωτίστων δίκογενειῶν ὑπὲ τὴν προεδρίαν τοῦ Στρατηγοῦ Νότη Βίτσαρη, γενικὸν δὲ ἀρχηγὸν τοῦ στρατοῦ

(*) Μετὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἐσώθη μὲ τοὺς Σουλιώτας ὁ υἱὸς τοῦ Μούρτο Τζάλη Ταχήο Μούρτος ὁ Ἀλβανὸς οὗτος ἦτο π.λὸν ἀγαπημένος καὶ προσφήτης φίλος τοῦ Μάρκου Βίτσαρη, ὅστις διὰ τὴν γεναιοθυγίαν αὗτοῦ ἤριστευεν πάντοτε πληροῖς τοῦ Βίτσαρη καθ' ὅλας τὰς μάρτις, ἔργονεύθη δὲ εἰς τὴν μάρτιν, εἰς τὸν Θάνατον αὗτοῦ ἐθράψασεν ὁ Μάρκος πεύθην ἐπὶ πολὺν καιρόν.

διώρισαν τὸν Μάρκον Βότσαρην, ἀλλαγοὶ δὲ συμάτων ἦτον αὖτις δικαιώματα; ἔλαστος ἀρχηγὸς Φάρσες, οἵτινες ἐπονέλαβον εἰς τὴν ἔξουσίαν τῶν τὰ κτήματά των, τὰς οἰκίας των καὶ τὴν ἐπὶ τῆς Φύρας τῶν ἐπιφρόνη καὶ διοίκησιν, ὁ τόπος δὲ ἐδιοικεῖτο ὑπὸ τοῦ γυμνούλου τύπου κατὰ τοὺς ἀνέκαθεν Νόμους; καὶ τὰ ἔθιμά των, ἅτινα ἦσαν ἀπαράγραπτα καὶ ἀπαραβίαστα.

Μετά τινα καιρὸν ἀπὸ τῶν ἐνεργειῶν τούτων οἱ Σουλιώταις ἀπεφάτισαν καὶ ἔβαπτοστειλαν μίαν πρεσβείαν συγχειμένην ἀπὸ τὸν ἀσίμυνητον Κίτεν Τζαβέλαν καὶ Γεώργιον Λάμπρου Τζαβέλαν πατέρας τὸν ἐν Πιζα τῆς Ἰταλίας εὑρισκόμενον πρώην Ἀργιερέα Ἅρτης Ἰγνάτιου, ὅστις ἦτον εἰς τῶν ἀρχηγῶν τῆς φιλοκήσης ἑταίριας, διὰ νὰ λαβῶσι παρ' αὐτοῦ πολεμοφόδια καὶ θετικωτέρας πληροφορίας τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ὕδηγιας εἰς τὴν Ἑποκολούθησιν αὐτῆς; ὁ πατριώτης οὗτος καὶ ἐνάρετος κληρικός ἐφρόντισε καὶ ἐφιδίασε τοὺς ἀπεσταλμένους μὲν μίαν ὀρκετὴν ποσάτητα πολεμοφόδιων, τὰ ὅποια διὰ πλαίσου ἐπίτιγδες ἀπεσταλμένου διεμποράτησαν καὶ τὰ ἥμιτον ἐξ αὐτῶν ἐδόθησαν εἰς τοὺς Σουλιώτας, τὰ δὲ ἔτερα ἥμιτον εἰς τοὺς Σπαρτιάτας· οἱ Σουλιώται προσέτι εἶχον καὶ συγχήνη ἀνταπόκρισιν μὲ τοὺς ἐν Κεφχίρᾳ φίλους τῆς ἑταίριας, παρὰ τῶν ὅποιον ἰλίμβανον τὰς εἰδήστεις περὶ παικτὸς ἀντικεντρένου καὶ ἔξικολουθήσαν μετὰ μεγάλου ζήλου τὸ στάδιον τῆς ἐπαναστάσεως, διατρέρουντες πάντοτε μυστικὰ τὰς ἀνταποκρίσεις ταύτας διὰ νὰ μὴν λάθῃ ἐντελῇ αὐτῶν ιδέαν εὔτε Ἀλῆ Πατσᾶς εὔτε οἱ ἐν Σουλίῳ μεταδάντες ἀχρισθῶ; οἱ όπαδοι αὐτοῦ Ὁθωμανοὶ Ἀλενοί.

Οἱ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις Σουλιτανικῷ στρατῷ Σκτράπαι, μαθίντες τὴν ἡτταν τῶν κατὰ τῷ Σουλιώτῶν ἵπεσταλμένων στρατευμάτων τῶν καὶ τὴν πρόσδον τῶν Σουλιώτῶν πρὸς τε τὴν ἐπαρχίαν τῶν Ἰωαννίνων καθὼς καὶ εἰς ἐκείνην τῆς Ἅρτης, ἐξῆλθον ἐκ τῆς ληθαργίας καὶ τριμάζαντες ἐσκέπτοντο σοῦδαρὲς ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως τῶν Σουλιώτῶν, σπεύσαντες δὲ ἔπειταν εἴς τε τὴν Ἅρταν καὶ Πρέσσεζαν, πρὸς ἐνδυνάμωσιν τῶν φρουρίων καὶ τῶν πόλεων, πολυχρήματι στρατὸν ὑπὸ διαυγέρους Ημεραδες, προσέτι ἔχαπέστειλαν ἴσχυρὰ σώματα στρατευμάτων ἀπέ-

ναντι τῶν Σουλιωτῶν ὅπως ἀναχαιτήσωτε τὴν περαιτέρω αὐτῶν πρόσδον χαὶ μάλιστα νὰ ἔξανσιέωτε τὸν δρόμον τῆς Ἀρτης ὅτις παρὰ τῶν Σουλιωτῶν εἶχε κλιθῆ καὶ ἐμποδέζοντο αἱ τρομῆς κι τοῦ στρατοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν σκηπὸν οἱ Σουλιτανοὶ Βεζίραι χαὶ ὁ Σερασκέρης ἐποκοθίστησαν εἰς τὸ ὄχυρωμα τῶν πέντε πηγαδίων μίαν ἀνάλογον φρουρὰν, ἥτις ἦτο ὑπόχρεος νὰ φουρῇ τὸ ὄχυρωμα χαὶ νὰ διδῃ συνήρομην εἰς τοὺς μεταχοιζούντας τὰς τροφὰς χαὶ λοιπὸν ἀναγκηῖς, τὰ μεταφερόμενα εἰς τὰ στρατίπεδα ἐκ τῆς Πρεβεζῆς χαὶ Ἀρτης.

“Η Κυδέρνησις τοῦ Σουλιτάνου πληροφορηθεῖσα περὶ τῶν διατοξέντων ὡργίσθη τρομερὰ κατὰ τοῦ πρωταγίου Ἰσμαήλ Παστᾶ ὅτις διὰ τῆς ἀνικανότητός του χαὶ τῆς κακῆς διευθύνσεως τῆς ἡγεμονίας του ὑπερσίας, δὲν ἤδυντον νὰ διαθετήσῃ καλῶς τὰ πρόγραμμα, τὰ ἔργα τοιαύταν κατάστασιν, τὸν ἀπειλοῦντα δὲ ὅτι, ἐὰν οὗτος δὲν ἐπιφέρει διόθετιν, θελει δώσει λόγον διὰ τῆς ζωῆς του, εἰς δὲ τοὺς Βεζίρας χαὶ τὸν Σερασκέρην ἔγραψε μετ’ ἀπειλῶν χαὶ τοῖς ἔλεγεν, ὅτι εἴναι αἰσχος εἰς αὐτοὺς χαὶ εἰς ἄπαντα τὸν Μουσουλμανισμὸν νὰ μὴ δύνηνται νὰ καταστρέψωσιν μίαν Χωδφταν Γκιασουράδων χαὶ νὰ ἴποφέρωσιν οὗτοι πολεορκούμενοι καὶ στερούμενοι ἂν; χαὶ οὕτου τοῦ εἰς αὐτοὺς ἀποστελομένου Βασιλικοῦ ἀρτου ἐπιθυμεῖ λοιπὸν ἡ Κυδέρνησις τοῦ Σουλιτάνου τοῖς ἔλεγε, νὰ μάθῃ ἐντὸς βραχυτάτης προθετιμίας, διτοι οἱ Γκιασουράδες οὗτοι δὲν ὑπάρχουν πλέον εἰς τὸν κόσμον, ἀλλιοῦ ἡ Κυδέρνησις θὰ λάθῃ ἐναντίον των αὐτηρότερη μέτρα.

“Ο Σερασκέρης καὶ οἱ λοιποὶ Βεζίραι λαβόντες τὰς ἀπειλητικὰς ταύτας διαταγὰς τοῦ Σουλιτάνου, συνήρχοντο καθεκάστην εἰς Συμβούλια καὶ δὲν ἔκαμναν ἄλλο παρὰ Συμβούλια ἐπὶ Συμβουλίοις καὶ κατὰ συνέπειαν ἔξεδιδαν διαταγὰς ἐπὶ διαταγῶν καὶ ἔξεκένωσαν τὴν ἀνατολὴν χαὶ τὴν Ἱωαννίνων, ἀλλα δὲ εἰς Ἀρταν καὶ Πρέβεζαν καὶ τὸ πλεῖστον αὐτῶν ἔστειλον κατὰ τῶν Σουλιωτῶν καταπληγματίσαντα δὲ τὰ σμήνη ταῦτα τῶν βαζεύρων ἐγέμισαν ὅλα τὰ χωρία τὰ κείμενα πρὸς τε τὰ Ιωάννινα τῆς Ἀρτης καὶ Πρέβεζην καὶ τὴν Τζαμούριάν ὥστε οἱ

Σουλιώται ἦσαν ἀναγκασμένοι νὰ παλιούν πλέον καθ' ἡμέραν μὲ τοὺς περικυλοῦντας τὸν τόπον των ἔχθρούς. Φρίκη κατελάμβανεν ἔκαστον πῶς ἥδυνήθησαν ν' ἀυθέξωσιν εἰς ἄπαντα τὰ πλήθη τῶν βαρβάρων ὅπου εἶχον περικυλώσει τὴν Πατρίδα του, καὶ μόλην τὴν ἀπορίαν ταύτην οἱ ἥρωες ωἷσιν τῆς νέας Ἐλλάδος ἐκτὸς ὅτι ἀντεστάθησαν, ἀλλὰ καὶ παντοῦ ἐδείχθησαν να κηταῖ.

'Ἐκ τῶν μαχῶν τούτων σημειοῦμεν τινάς μόνον διὰ νὰ δώσωμεν ἰδέαν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς εὐελπίας, γενναιοψυχίας καὶ στρατιωτικῶν ἐπιχειρημάτων τῶν Πατριωτῶν τούτων. Ἐντὸς χωρίοις Γρατζενᾶ καὶ Τζεριτζανᾶ εἶχον μεταβῆ καὶ εἶχον καταλαβῇ ταῦτα 1500 Τζάμιδες, ἐνταῦθα ἡλιαν διακόσιοι Σουλιώται καὶ ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἔχθρῶν τούτων, τοὺς ὁποίους πολεμήσαντες γενναίως τοὺς ἐπολιόρκησαν στενῶς καὶ ἐπὶ τέλους τοὺς ἐνίκησαν κατὰ κρίτος καὶ τοὺς ἀπεδίωξαν τῶν χωρίων, ἀτυχίας ὅμως ἐνταῦθα ἐφονεύθη ὁ γενναῖος καὶ ἀτρόμητος Μάρκος Κουπονίκος καὶ ὁ Ηλάνο Σέχης ὁ θάνατος τῶν γενναίων τούτων ἀνδρῶν ἐλύπησε πολὺ πάσαν τὴν Πατρίδα, μάλιστα ὁ θάνατος τοῦ Μάρκου Κουτσονίκα συναρμίλλου τοῦ Μάρκου Βότσαρη, καὶ ὅντος ἐκ τῶν ἐπισήμων σύχογενεῶν καὶ νοκμινεστάτου ἀρχηγοῦ τῆς Φάρας του.

Μετὰ τὴν μάχην ταύτην συνέβη ἄλλη σημαντικωτάτη κατὰ τοῦ Μπεκίρ Τζεγαδόρου καὶ δύω χιλιάδων Τζάμιδων κατεχόντων τὸ χωρίον Λέλιβρες, μετὰ τῶν ὁποίων συνήψυχη μάχην πεισματώδη οἱ Σουλιώται, ἐνίκησαν αὐτοὺς, καὶ εδίωξαν ἀπὸ τὸ χωρίον καὶ τοὺς ἐκυνήγησαν μέχρι τῆς "Ἄρτης, ἔμειναν δὲ εἰς τὸν τόπον διακόσια πτώματα ἔχθρικά.

Παρούσιώς τὴν δεκάτην "Απριλίου τοῦ 1821 ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως ἐγένετο κρατερὰ μάχη εἰς τὸ ὄχυρὸν χωρίον Μπογόρεζα, ὅπου ἡτο ὡχυρωμένος εἴς Γρέκας Πασσᾶς μετὰ χιλίων πεντακοσίων Οθωμανῶν, κατὰ τῶν ὁποίων ἐπετέθησαν οἱ Σουλιώται εὗρυτες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Μάρκον Βότσαρη· οἱ Οθωμανοὶ ὅντες ὡχυρωμένοι ἐν τῷ χωρίῳ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ, οὐσης καὶ τῆς θέσεως ἀρχετὰ ὄχυρᾶς, ἀντέστησαν γενναιῶς ἀλλ'

ἡ ὥρη καὶ ἡ ἀπερίγραπτος γενναιότης τῶν Σουλιωτῶν τοὺς κατέβαλε, διότι μετὰ πειρατώδη μάχην ὥρμησαν ώς Ἀστοὶ ἐπὶ τῶν στεγῶν τῶν οἰκιῶν καὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ ἄνωθεν πρὸς τὴν κάτω πυροβολοῦντες ἐρόνευσον τοὺς ἔχθρους ἐκ τῶν ὅποιων διακοσίους ἐφόνευσαν καὶ ἔκατὸν πενήντα ἡχμαλώτισαν, ἐφονεύθησαν δὲ καὶ ἀπὸ τοὺς Σουλιωτας τριάκοντα καὶ ἐπληγώθησαν πεντήκοντα.

Τὴν δὲ δεκάτην ὁγδόην Ἀπριλίου δὲ Σερασκέρης τῶν Ἰωαννίνων, δυσμενῶς διακείμενος κατὰ τοῦ Ἰσμαήλ Πασσᾶ, διότι ἐνορμίζεν ὅτι οὐτος ἡγον ἡ αἵτινες τῆς ἀνταρτίας τῶν Σουλιωτῶν, τὸν ἑξαπέστειλεν ἐναντίν των ὄμοι καὶ μετ' ἄλλων στρατευμάτων περὶ τοὺς χιλίους, οἵτινες καὶ κατέλαβον τὰ γυρία Δερβίζια, Μπάλινα καὶ Γεωργάνη καὶ τοὺς ὅποις οἱ Σουλιωταὶ ἤλθαν καὶ ἐπολιόρκησαν στενῶς· ἐλθούσης δὲ πρὸς οὓτους ἐπικυρίας ἐκ πεντακοσίων Γκέργκιδων ὑπὸ τὸν Πασσᾶν τῆς Πιστρένας, ἀπέναντι τῶν ὅποιων εἰσῆλθον οἱ Σουλιωταὶ, καὶ τὸν ὅποιον πολιορκήσαντες ἴχυρῶς τὸ μὲν στρίτευκά του κατέστρεψαν, οὔτὸν δὲ πληγωθέντα ἡγαλάτισαν, οἱ δὲ εν τοῖς χωρίοις πολιορκημένοι καὶ ὁ Ἰσμαήλ Πασσᾶς πληροφορηθέντες τὸ ἀτύχημα τῆς ἐπικυρίας παρεδοθησαν διὰ συνθήκης, τοὺς ὅποιους οἱ Σουλιωταὶ ἐξόσαυτες τῶν χωρίων ἀφίσαν ἐλευθέρους καὶ μετέβησαν εἰς τὰ Ἰωάννινα ὄμοι μὲ τὸν Πασσᾶ των.

Μετ' οὐλίγον τῆς ἡπτας ταύτης τοῦ Ἰσμαήλ Πασσᾶ ἄλλος Βεζύρης· Οσμανλῆς μετὰ πέντε χιλιάδων στρατοῦ Οσμανλιδῶν καὶ Τσάρηδων εἰσῆλθον εἰς τὸ λύμαρι καὶ τὴν Φανύρε καὶ ἐστιν τὰ χωρίσ, οἱ Σουλιωταὶ μαθόντες τοῦτο ἔφεζαν ὄμέσως πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν χωρίων καὶ προσβαλόντες λαχυρῶς τοὺς Ὀθωμανοὺς εἰς τὴν Θίσιν Γκαστροτσιᾶ μεταξὺ Πριβέζης καὶ Φανυάριου τοὺς ἐνίκησαν καὶ τοὺς ἐπολιόρκησαν ἐτός τῶν χωρίων καὶ τοὺς ὅποιους ἐπὶ δέκα ἡμέρας μὲ τὰς συγνάς προσβολάς τούς ἔφερον εἰς μεγίστην στενοχωρίαν, ὥστε ἐβιάσθησαν διὰ συνθήκης γὰρ ὑποτχεθῆσαν οἱ Τσάρηδες, ὅτι οὐδέποτε θέλουν λάβη πλέον ὅπλα κατὰ τῶν Σουλιωτῶν, καὶ οὕτω τοῖς ἦνοιζαν τὸν ἔργον καὶ μετέβησαν εἰς τὴν Πατρίδα των.

Οι Σουλιώται ως ἔκ τῶν συγγῶν καὶ ἀλλεπολλῆλων μοχῶν δὲν ἐφόροντισαν ν' ἀρήσουν κατάληπτον φρουρὰν ἐντὸς τῶν ὁρίων ρωμάτων τοῦ χωρίου Βοριάδες, πρὸς τὸ ὄπειον ὁ Σετασκέρης ἐξαπέστειλε τὸν Σουλτζα Κόρτζαν μετὰ τριῶν χιλιάδων καὶ τὰ προκατέλαβε καὶ ὁχυρώθη ἐν αὐτῷ μετὰ τὰς ἀνωτέρω λοιπὰν μάχας οἱ Σουλιώται ἔστρεψαν τὴν προσοχήν των εἰς τὸ ὄχυρον τοῦτο, πρὸς τὸ ὄποιον ἐλθόντες ἐπολέμησαν μετὰ τοῦ Σουλτζα πεισματωδῶς καὶ τὸν ὄποιον ἐνίκησαν καὶ ἐπολιόρκησαν στενῶς καταλαβόντες καὶ τὸ νερὸν τοῦ χωρίου μετὰ πολλὰς δὲ μάχας καὶ στενωτάτας πολιορκίας, ἃς οἱ Θωμανοὶ ὑπέστησαν, καταφαγόντες τὰ ἀλογά των καὶ τὰς σέλας ἔτι τῶν ἀλόγων, ἐπυγήκολύγησαν μὲ τοὺς Σουλιώτας καὶ παραδόσαντες εἰς οὐτοὺς τὸ ὄχυρον μάτιον.

Ο πολιωρκημένος Ἀλῆ Πασιᾶς μαζὸν τὰς καθημερινὰς ταύτας νίκας τῶν Σουλιωτῶν, τοὺς ὄποιους πολλάχις καὶ διὰ τηλεσκοπίου ἴδεις ὅμμασι ἐβλεπεν εἰς τὰς πλησίαν τῶν Ἰωαννίνων γενομένιας μάχας καὶ τὰ Σουλτανικὰ στρατεύματα φεύγοντα δρομαίως ὅπως ἐλθωσι καὶ κρυβόσιν εἰς τὸ μεγάλον Στρατόπεδον τῶν Ἰωαννίνων, τὸ ὄποιον καὶ αὐτὸς ἐνίστει ἐθρυβεῖτο, διότι ὁ Μάρκος καὶ οἱ Σουλιώται ἦτο τὸ τρομερὸν ὄνειρόν των, ἐκ τούτων πάντων σκεφθεὶς ἐνεθαρρύνθη καὶ συνέλαβε τὴν ἴδεαν περὶ τίνος κατὰ τοῦ Σουλτανικοῦ στρατοῦ ἐπιθέτειας καὶ προσβολῆς μεγάλης ὅπως καταστρέψῃ τοῦτο καὶ διαλύσῃ τὴν πολιορκίαν διὰ νὰ ἐξέλθῃ νικητής πρὸς τὸν σκοπὸν λοιπὸν τούτου ἥρχισαν τὴν συνενόησιν μετὰ τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦ Σουλτάνου

(*) Τὸ φρούριον τῆς γλυκῆς πλησίου τοῦ Σουλίου εἰς τὸ Φανάριον κατείχετο ὑπὸ Τζάμιδων ὑπὸ τὸν Ζέν-Τσαπάρην, τοῦτο πολιορκήσαντες στενῶς τριακόσιοι Σουλιώται τὸ ἔφερον εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς παραδόσεως, δὲ φρουρῶν ἐν τῷ Ζενέ-Τζαπάρη ἐζήτησεν νὰ συνθηκολογήσῃ διὰ τοῦ ἀρχαίου φίλου αὐτοῦ, καὶ γνωρίμου ἐν Κερκύρᾳ, ὅπερ εύρισκετο ἐκεὶ κατατρεχόμενος ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, τοῦ καπετάν Λάμπρου Γούση, τοῖν τοῦ ἐξαπέστειλαν ἐκ τοῦ φρούριον οἱ Σουλιώται καὶ συνθηκολογήσαντες παρέλαβον τὸ φρούριον εἰς τὴν ἐξουσίαν των, διότι τὸ φρούριον τοῦτο ἐπηρέαζε ἄπαν τὸ πεδίον τοῦ Φαναρίου.